

SOTAVETERAANI KRIIGSVETERANEN

N:o 6/2014 ■ Tarkastettu levikki 54 583 ■ Joulukuun 17. päivänä 2014

**Hämeenlinnassa
pääjuhla** sivu 6

**Itsenäisyyspäivänä
kunniamerkkejä** sivu 8

**Valtuusto keskusteli
ja päätti** sivu 9

**Veteraanityön
vaikuttaja Jaakko
Valtanen** sivut 10-11

**Kaatuneiden
Muistosäätiö
palkitsi** sivu 12

**Kiitos veteraanit
-kampanja tavoittaa
veteraaneja** sivut 16-17

**Veteraani-
haastattelussa
Heikki Harjula** sivu 30

Lapin sotaa sivut 32-35

Lukijapalautetta sivu 51

Sotaveteraaniliitto facebookissa. Käy tutustumassa ja tykkäämässä.

<https://www.facebook.com/sotaveteraaniliitto>

Helsingissä 17. joulukuuta 2014

Liitollamme edessään kaksoistehtävä

Päättymässä oleva vuosi on ollut meille suomalaisille ja varsinkin sotiemme veteraaneille historiallisten tapahtumien muistelujen aikaa. Mieleen toinen maailmansota uhkasi tuhota vain kaksi vuosikymmentä kestäneen kansallisen itsenäisyytemme. Äärimmäisin ponnistuksin ja suurin uhrauksin pystyimme pelastamaan sen taistelu- ja kotirintaman yhteistyöllä. Saimme torjutuiksi myös rauhan vuosikymmenten kylmän sodan ulkopoliittiset uhkat ja taloudelliset painostukset. Vapauduimme niistä vasta Stalinin rakentaman Neuvostoliiton hajottua 1990-luvulla.

Tuota vapautumisen aikaa on nyt kestänyt kaksi vuosikymmentä. Euroopan ylle on jälleen kasaantunut uhkapilviä. Joudumme elämään niiden läheisyydessä. Näin vuoden lopulla on tapana katsella kahteen suuntaan, taakse ja eteenpäin. Teemme niin yksilöinä sekä veteraaniyhteisönä.

Takana

Näemme takanamme mielenkiintoisia asioita: neljä torjuntavoittoihin päättynyttä itsenäisyysotaamme, viidentenä vuosikymmeniä kestäneen kylmän sodan paineiden kestäminen, sotakorvauksista ja sotapakolaisten kotiuttamisesta selviytymisen, sotien vaurioiden jälleenrakentamisen, veteraanien uhrausten ja saavutusten väheksymisen muuttumisen kunnioitukseksi, nuorisomme koulutusmahdollisuuksien paranemisen sekä järjestöjemme syntymisen ja vahvistumisen hyvin johdetuiksi edunvalvojiksemme. Valitettavasti moni veteraanisukupolvi ehti poistua ennen yleistä asenteiden muutosta, mutta näemme silmissämme tuhannet havuseppeleet, joilla heidänkin tekojaan on aikanaan ja yhä kunnioitettu.

Edessä

Oulussa viime keväänä pidetty liittokokous

viitoitti tietämme järjestönä eteenpäin. Se on kaksiraiteinen. Siinä ovat rinnakkain ja osin päällekkäin edunvalvonta ja perinteiden vaaliminen. Painopiste kohdistuu valtakunnalliseen ja alueelliseen edunvalvontaan. Siihen kuuluu yhteistyön vahvistaminen valtion, kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa. Ohjelmaan sisältyy myös kannattajajäsenten määrän kasvattaminen ja heidän aktiviteettiensa monipuolistaminen. Kiireisenä tehtävänä on valtion ja kuntien veteraanimäärärahojen turvaaminen tarvetta vastaaviksi ja yksilöllisten kuntoutustarpeiden kartoittaminen sekä toteuttaminen laitos-, avo- tai kotikuntoutuksella. Toteuttamisessa hyödynnetään asiantuntijoita liiton, piirien ja yhdistysten yhteistyön avulla.

Niiden rinnalla on perinnetyön suunnittelu ja toteuttaminen. Järjestöt perustivat yli kymmenen vuotta sitten rinnalleen yhteisen Tammienlehvän Perinneliiton auttamaan tässä tärkeässä työssä.

Kun kuntaorganisaatio ja sote-järjestelmä ovat parhaillaan muutosten kohteena ja veteraanijärjestöjen omakin kenttäorganisaatio on mukautumassa kuntamuutoksiin, on tärkeää löytää veteraaniasioista päättävät ja niitä käytännössä hoitavat toimijat ja luoda heihin luottamukselliset yhteydet.

Veteraanijärjestöjen johtaminen ja niiden tavoitteiden toteuttaminen ovat paljolti jo siirtyneet nuoremmille ikäpolville. Voimme luottaa heihin, sillä heillä ”sama kaiku on askelten”. Edelleen on voimassa periaate, että ”veljeä ja siskoa ei jätetä”. Viimeinenkin heistä saatellaan 2030-luvulla suurelle rajalle. Perinnetyö puolestaan vahvistaa uskoamme, että tulevatkin sukupolvet saavat levottomassa maailmassakin elää itsenäisessä isänmaassa.

Hyvää joulua ja uutta vuotta!

Antti Henttonen

Sotaveteraaniliitolla ei ole tarvetta salailla varojaan

Aika ajoin saan yhteydenoton finanssialalta. Soittaja tarjoaa palveluita, tekee ehdotuksia täydellä valtakirjalla sijoittamisesta aina määräaikaistalletustarjouksiin. Keskustelussa joudun tuottamaan pettymyksen soittajalle. Liitolla ei ole varoja sijoitettavaksi.

Sotaveteraaniliitto ei ole omistanut kiinteistöjä, kuntoutus- eikä hoitolaitoksia. Niiden myynnistä ei myöskään ole voinut kertyä vararahastoa. Testamenteilla saadut varat on käytetty testamentin antajan määräämään tarkoitukseen.

Liiton taseen loppusumma 2013 lopussa oli 1,06 milj. euroa. Liiton tuotot olivat 1,41 milj. euroa ja kulut 1,78 milj. euroa. Liiton varallisuus riittäisi runsaan puolen vuoden kuluihin, mikäli tuotot loppuisivat.

Liitto saa tuloja lehden ilmoituksista, yleisavusta raha-automaattiyhdistykseltä, veteraanien avustamiseen avustusta säätiöiltä, omatoimisesta myyntitoiminnasta (joulukortit, adressit ym.), pienimuotoisista lahjoituksista ja keräystuotoista. Liiton suurimmat kuluerät ovat avustukset veteraaneille ja jäsenyhdistyksille, Sotaveteraani-lehden kulut ja hallinto- ja henkilöstökulut. Liitto käyttää varansa veteraanien, heidän puolisoitten ja leskiensä hyväksi.

Liitto on mukana Veteraanivastuun toteuttamassa keräyk-

sessä. Viime vuonna keräyksen tuotto veteraania kohti oli noin 60 euroa. Kullakin alueella kerätyt varat käytetään sen alueen veteraanien hyväksi. Varat eivät tule liitolle lukuun ottamatta Veteraanivastuun keskuspaikan varainhankinnan tuottoa.

Kaikki keräysvarat käytetään veteraanien, heidän puolisoitten ja leskiensä hyväksi antamalla pienimuotoista apua kuten maksamalla lääkekulujen omavastuuosuuksia, jalkahoitoja, pienimuotoista kuntoutusta ja järjestämällä virkistystilaisuuksia.

Kiitos työmme tukijoille ja tekijöille

Sotaveteraanien hyväksi on tekemässä suuri joukko vapaaehtoisia, jotka vaivojaan säästelemättä tekevät sotaveteraanien, heidän puolisoitten ja leskiensä hyväksi monia tehtäviä. Usea säätiö tukee toimintaamme, puolustusvoimat antaa laajaa keräys- ja työapua sekä lahjoittajat ja kansan karttuva käsi mahdollistavat tukitoimintamme.

Sotaveteraaniliiton ja sitä kautta sotaveteraanien puolesta kiitämme kaikkia työmme tukijoita, tekijöitä ja lahjoittajia. Toivotamme Teille kaikille rauhaisaa joulun aikaa ja hyvää uutta vuotta.

Markku Seppä

Veteraanien marssiosastoa johti Antti Heiskanen ja vas. Esko Paakkala, Lauri Hemmi ja Aini Hirva. Oikealla upseerikokelas Hämäläinen.

Kiitämme ilmoittajiamme

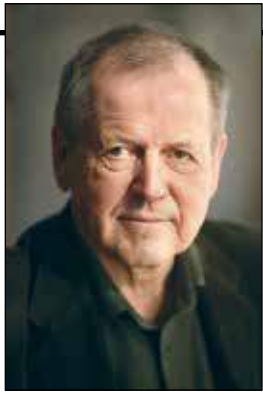
Parhaat kiitokset Sotaveteraani lehden ilmoittajille tuestanne sotaveteraanityölle! Suomessa on vielä 28 000 sodissamme 1939-1945 palvellutta veteraania. Yli 80 % veteraaneista asuu kotonaan. Veteraanit, heidän puolisonsa ja leskensä tarvitsevat edelleen apua. Tuemme veteraanien kotona selviytymistä henkisesti ja taloudellisesti yhteistyönä sotaveteraanipiirien ja sotaveteraanijärjestöjen kanssa.

Ilmoittamalla Sotaveteraani-lehdessä olette osallistaneet meitä tässä tärkeässä työssä.

Toivotamme Teille Rauhallista joulunaikaa ja hyvää uutta vuotta.

Suomen Sotaveteraaniliitto ry
Sotaveteraani -lehti

— Kolumni —

Kuva: Olava/Pertti Nisonen

Kirjailija Antti Tuuri toimii Sotaveteraani-lehden kolumnistina.

Saunat

Aikoinaan kun Rukajärven suunnan historiatoimikunta pyysi minua kirjoittamaan 14. Divisioonan historian, ehdotin, että saisin tehdä 100 kysymystä sodasta ja niitten perusteella haastateltaisiin riittävää määrää sotaveteraaneja. Tein kysymyssarjan ja pyysin, että joku veteraani tulisi työhuoneelleni ja voisin esittää kysymyssarjani hänelle nähdäkseni, toimivatko kysymykset.

Historiatoimikunta lähetti luokseni kaksi Rukajärven veteraania Lapinlahdelta, sutjakkapuheisia savolaismiehiä, joilta juttu luisti; toinen toistaan tukien he antoivat vastauksia kysymyksini.

Huomasin, että he miettivät aika usein muistellessaan jotakin pysähdyspaikkaansa Vienen Karjalassa, olivatko he rakentaneet sinne saunan. Usein he muistivatkin, että sauna oli rakennettu. Lopulta kysyin, kuinka pitkään jollakin paikalla oli oltu pysähdyksissä, että sauna rakennettiin. Miehet kertoivat, että tavallisesti sauna rakennettiin, jos tiedettiin, että jossakin viivytettiin kaksi päivää. Lisäsin heti kysymysteni joukkoon kysymyksen myös saunojen rakentamisesta.

Veteraaneja haasteltiin yli kuusisataa, ja kun haastattelut purettiin magnetofoninauhoilta paperille, sivuja kertyi yli 10 000. Aika monet myös muistivat saunomisiaan ja saunojen rakentamisesta. Vastauksia lukiessani mietin, että Vienen Karjalan korpimailla täytyy olla tuhansia saunanpohjia muistona 14.Divisioonasta. Ja saunoja on varmasti rakennettu yhtä innokkaasti kaikilla muilla-

kin rintamanosilla aina Petsamosta Karjalankannaksen Rajajoelle saakka, joten saunanpohjia on ollut sodan jälkeen sammaloitumassa kymmeniätuhansia.

Monta hauskaa saunajuttua vastauksissa siis oli. Tässä yksi malliksi: ”Kun tieto aselevosta tuli, meille annettiin marssijärjestys, siis järjestys kotiin marssimista varten. Aamulla aina, kun lähdettiin liikkeelle, majoitusryhmä lähti edellä ja sen verran isolla porukalla, että kun illalla ruvettiin yöpymään, majoitus oli valmiina ja sauna lämpimänä. Ne rakensi saunan joka päivä. Eihän se nyt niin ihmeellinen ollut, tasakatto, raa’asta metsäpuusta seinät ja sammalta välissä, kiviä lyöty kiukaaksi. Minäkin olin kerran mukana tämmöisessä majoitustiedustelussa ja katselin, kuinka ne isännät oikein sen saunan teki: kivet kuumeni jo, kun saunaa vielä rakennettiin kiukaan ympärille.”

En ole huomannut, että sodan aikaisesta saunojen rakentamisesta olisi tehty mitään isoa tutkimusta, vaikka aihetta olisi; sen verran tärkeä asia sauna ja saunominen suomalaisille yhä on.

Voi vain ihmetellä sen aikaisten miesten kätevyyttä ja rivakkuutta; saunan rakentamista kerran päivässä ei pidetty mitenkään ylivoimaisena tehtävänä vaan normaaliin päivähohjelmaan kuuluvana.

Kuinkahan mahtaisi sauna kerran päivässä syntyä marssimisen ohessa nykypäivän sotilailta.

Antti Tuuri

Unohdetut kokijat?

Tänä syksynä tuli kuluneeksi 70 vuotta jatkosodan päättymisestä ja eri mediat ovat koko syksyn ajan yrittäneet päihittää toinen toisensa jatkosotakirjoitusten määrässä. Kesän 1944 torjuntataistelut ja tilanteen kehitys rauhan tuloon saakka on käyty läpi pienintä yksityiskohtaa myöten. On kuitenkin yksi seikka, mikä yhä tänäkin päivänä muodostaa jatkosodan tutkimuksen ja uutisoinnin kartalle lähes valkoisen läikän.

Jatkosodassa itsenäinen Suomi miehitti ensimmäisen kerran historiansa aikana aluetta, joka ei ollut koskaan kuulunut Suomelle. Yli kolmen vuoden ajan Suomen armeija piti hallussaan Itä-Karjalaa, joka oli sodan voitollisen lopun jälkeen tarkoitettu liittää Suomeen.

Suomen armeijan saapuessa Itä-Karjala ei suinkaan ollut tyhjä. Vetäytyvät neuvostojoukot olivat kyllä pyrkineet evakuoimaan siviilit mukaansa, mutta monessa tapauksessa joko suomalaisten nopea eteneminen tai siviiliväestön pako metsiin teki tyhjäksi evakuoitusuunnitelmat, ja kymmenet tuhannet itäkarjalaiset jäivät kotikonnuilleen.

Suomalaiset, tai ainakin AKS-henkisimmät heistä odottivat löytävänsä Itä-Karjalasta jonkinlaisen alku-Suomen, kalevalaisen kansan, joka ottaa heimoveljensä vastaan vapauttajina. Pettymys olikin suuri, kun itäkarjalaiset suhtautuivat pidättyvästi suomalaisiin ja näiden lupailmaan vapauden aamunkoittoon. Suomalaisotilaan albumin kuvateksti itäkarjalaista vanhempaa naista esittävän kuvan alla heijastaa siviiliväestön suhtautumista valloittajiin: kuvatekstin mukaan mummo oli virkkonut kuvaa ottavalle suomalaiselle: ”Sama se, ken hallitsee, kunhan leipeä riittää”. Pääosaa Itä-Karjalan asukkaista ei heimoaate elähdyttänyt – heillä oli

tarpeeksi tekemistä päivittäisen elantonsa löytämisessä. Silti monet heistä joutuivat – tai pääsivät – kosketuksiin suomalaisen hallinnon kanssa esimerkiksi työ- tai opivollisuuden kautta.

Suomalaisten toimenpiteistä Itä-Karjalasta on tehty suhteellisen kattavasti tutkimusta aina hallinnon pystyttämisen alkuvaiheista kansakoulujen ja kauppayritysten luomiseen. Näissä tutkimuksissa itäkarjalaisilla itsellään on kuitenkin ollut lähinnä sivurooli. Mieleen tulee etsimättä Eino Leinon Tuomas Vitikka -romaanissaan esittävä kuvaus kansan ja sivistyneistön suhteesta:

”Kansa seisoi loitompana korven rajassa, maalauksellisena, ikään kuin taitavan teatterijohtajan kädellä järjestettynä statistiryhmänä, sillä aikaa kuin maan sivistynyt sääty [...] etualalla teutaroi, deklamoitsi, ojenteli käsiään”.

Viime aikoina on onneksi ilmestynyt tutkimuksia – esimerkiksi Pauliina Salmisen ”Miehittäjän morsiamet” sekä Sergei Veriginin ”Pettureita vai sodan uhreja”? Molemmat valottavat alueen siviilien ja suomalaismiehittäjien välistä vuorovaikutusta myös itäkarjalaisten itsensä näkökulmasta. Edellä mainituista esimerkeistä huolimatta itäkarjalaista näkökulmaa jatkosodan historiaan tuovien teosten luettelo on lyhyt. Kun samaan aikaan Suomen sisällä on haastateltu kaikki sodan kokeneet sukupolvet, sukupuolet ja ammattiryhmät, voidaan kysyä, miksi itäkarjalaisten ääntä on kuulunut suomalaisessa sotahistoriasa näin vähän? Edes neuvostoimperiumissa harjoitettu historiasta vaikeneminen ei täysin selitä tätä puutetta – suomalaisten kiinnostus viime sotien historiaan heräsi toden teolla itäblokin romahdettua 1990-luvulla.

Olli Kleemola

Olli Kleemola toimii Sotaveteraani-lehden kolumnistina.

Varsinais-Suomessa tehtiin kuntakierros

Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiiri vieraili kaikissa toimialueensa kunnissa tai terveyskeskuskuntayhtymissä. Kierroksella tavattiin kaikkien kuntien tai kuntayhtymien sekä veteraanin kuntoutusmäärärahoista että kotiin vietävien avopalvelujen määrärahoista vastaavat virkamiehet.

Kierroksen tarkoitus oli selvittää kunkin kunnan tai kun-

tayhtymän em. määrärahojen käyttö kuluvaan vuoden osalta sekä kuulla toiveet mahdollisten lisärahojen tarpeesta. Lisäksi pureuduttiin kunkin kunnan kohdalla mahdollisiin ongelmakohtiin. Kaikki asetut tavoitteet saavutettiin, ja yhteenvedona muodostui kattava kuva asioiden hoidosta. Lisäksi kuntakierros tuotti tiedon tilanteesta paitsi piirille, myös

Sotaveteraaniliitolle valtakunnallista edunvalvontaa varten.

Kierroksen yhtenä tärkeänä tehtävänä oli myös tutustuttaa Sotaveteraanipiiriin ja kuntien/kuntayhtymien toimijat toisiinsa. Kierroksen aikana so-

vittiin myös vuoropuhelun jatkamisesta vuoden 2015 aikana. Kuntien puolelta oltiin yleisesti ottaen tyytyväisiä sotaveteraanipiiriin aktiivisuuteen asiansa, ja siihen, että piiri jalkautui heidän luokseen.

Kuntakierrokselle osallistivat piirin puheenjohtaja, sosiaalineuvoja ja toiminnanjohtaja.

Osmo Suominen

Käy katsomassa Sotaveteraaniliiton internet-sivut ja verkkokauppa.

www.sotaveteraaniliitto.fi<https://www.facebook.com/sotaveteraaniliitto>

TASAVALLAN PRESIDENTIN TERVEHDYS

Kunnioitetut sotaveteraanit, maamme kunniakansalaiset

Taistelitte 75 vuotta sitten äärimmäisen vaativissa ja vaikeissa oloissa Suomen itsenäisyyden puolesta. Talvisodan taistelu turvasivat itsenäisen isänmaamme tulevaisuuden. Tunemme siitä ja vuosikymmenien työstänne tämän maan hyväksi syvää kiitollisuutta. Aika on vahvistanut itsenäisyytemme arvon.

Suomalainen yhteiskunta tarvitsee nyt yhteistä tahtoa, lujaa uskoa tulevaisuuteen ja henkistä yhteenkuuluvuutta. Työnne ja saavutuksenne ovat osoittaneet, että ylivoimaisetkin esteet ovat voitettavissa. Olette jättäneet vahvan perinnön jälkipolville.

Suomen Sotaveteraaniliitto on tehnyt ansiokasta työtä veteraanien aseman parantamiseksi lähes 60 vuoden ajan. Olette olleet yhdyssiteenä jäsenten välillä ja tuoneet päättäjien tietoon viime sotiin osallistuneiden veteraanien aseman kohenustarpeita.

Toivotan teille sotaveteraaneille, omaisillenne sekä kaikille Sotaveteraani -lehden lukijoille rauhaisaa joulua, voimia ja terveyttä rakkaassa isänmaassamme.

Sauli Niinistö

Sauli Niinistö
Tasavallan presidentti

Kunniakansalaisillemme, sotiemme veteraaneille: Meidän tehtävämme on nyt pitää huolta Suomesta, jota olette meitä varten puolustaneet.

Haluan toivottaa teille rauhallista joulua sekä oikein hyvää uutta vuotta.

Alexander Stubb
Pääministeri

**Veteraani,
muista hakea kuntoutukseen.**

Joulutervehdykset Sotaveteraani -

Kunnioitetut sotiemme veteraanit, kansalliskirjailijamme Aleksis Kivi kirjoitti Seitsemässä veljeksessä, että on suuri viisaus, jos tietää, mitä menneisyydessä on tapahtunut. Kun opimme ymmärtämään, mikä aiemmin on ollut hyödyllistä ja mikä vahingollista, voimme toimia viisaasti.

Kuluneena syksynä olemme kansakuntana muistelleet niin jatkosodan päättymistä syyskuussa kuin talvisodan alkamista marraskuun lopussa. Tänä muistamme suurella kiitollisuudella sotiemme veteraaneja ja sotainvalideja, jotka olivat valmiita sivuilleen vilkuilematta, oman terveyden ja hengenmenon uhallakin puolustamaan maamme itsenäisyyttä, itsemääräämisoikeutta ja kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystä.

Historia antaa meille edellytyksiä ymmärtää myös tätä päivää ja nähdä tulevaisuuteen. Talvi- ja jatkosodan uhraukset ovat kannatelleet Suomea myös sodan jälkeen. Suomalaisten valmiutta puolustaa omaa maataan on maailmalla arvostettu ja se on noteerattu.

Sodassa annetut uhrit vaikuttavat tänäänkin sukupolvien ketjussa. On siten useita syitä tuntea kiitollisuutta sotiemme veteraaneille ja heidän ratkaisuilleen.

Sodan käyneen sukupolven työtä siivitti kallis Suomen maamme. Tältä maaperältä on muiden sukupolvien ollut hyvä ponnistaa. Siten on helppo yhtyä meille niin tutun laulun sanoihin: ”Ei toista kalliimpaa, voi maailmasta löytää, kuin tämä köyhä kotimaa, jonka kauniiks’ on kasvatellut taattojemme työ.”

Haluan toivottaa kaikille lehden lukijoille rauhallista joulua 2014.

Eero Heinäluoma
Eduskunnan puhemies

Arvoisat sotaveteraanit, hyvät veteraanien omaiset ja tukijat,

Joulun aika on käsillä,

Samoin on koittanut tämän hallituskauden viimeiset kuukaudet. Vaikka muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikki viimeisetkin hallituksen esitykset on lähetetty eduskuntaan joulun koittaessa, töitä riittää vielä runsaasti. Eduskunta käsittelee lakiesityksiä kovaa tahtia aivan kevään eduskuntavaalien kynnykselle.

Nyt hallituskauden lopussa on hyvä katsoa hallituksen taivalta. Hallituksen aloittaessa työskentelynsä 2011 oli nähtävissä, että hallituskaudesta tulee vaikea. Maailmantalouden tilan ja omien vanhentuneiden rakenteidemme vuoksi hallitus joutui tekemään vaikeita talouden sopeuttamispäätöksiä. Tarpeellisia päätöksiä on jo tehty runsaasti, mutta on selvää, että seuraavat vuodet tulevat olemaan myös vaikeita. Ei ole näköpiirissä, että seuraava hallitus pääsisi yhtään nykyistä helpommalla. Teollisuutemme ja työmarkkinoidemme rakenteissa on vielä uudistamistarpeita. Ilman uudistumista emme pysty turvaamaan sitä hyvinvointia, jonka perustan te sodan vaikeina vuosina varmistitte ja jonka eteen te olette tehneet elämäntyönne.

Hallitus päätti syksyn budjettiriihessään korottaa rin-

tamaveteraanien kuntoutusmäärärahan tasoa veteraania kohden noin 50 euroa. Määrärahoja osoitetaan noin 6,7 milj. euroa sotainvalidien puolisoitten kuntoutukseen ja eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palveluiden kuntoutukseen sekä rintama-avustuksiin eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille. Sotilasvammalain mukaisten avohuoltopalvelujen kustannusten korvaamiseen osoitetaan 30 milj. euroa Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroja.

Sotilasvammalaki muuttuu. Suomen sodissa vuosina 1939-1945 vammautuneille sotainvalideille korvataan kunnan järjestämät sosiaali- ja terveydenhuollon avopalvelut, jos heidän työkyvyttömyysasteensa on 15 prosenttia. Aiemmin työkyvyttömyysasteen piti olla 20 prosenttia.

Sotilasinvalidien eli varusmiespalveluksessa ja YK:n tehtävissä vahingoittuneiden ja sairastuneiden kustannusten korvaus säilyy ennallaan.

Lakimuutos laajentaa korvauksen saajien piiriä ja edesauttaa ikääntyneiden sotainvalidien selviytymistä omassa kodissaan tukipalvelujen, omaishoidon tuen sekä avosairaanhoidon turvin. Vuonna 2015 asiakkaina kunnan avopalvelujen piirissä arvioidaan olevan noin 350 sotainvalidia, joilla on 15 prosentin työkyvyt-

tömyysaste. Vuonna 2017 heitä olisi noin 250 ja vuonna 2018 noin 150 henkilöä.

Hyvät ystävät, Syksyn kiireiden jälkeen on joulua odotettu levähdyshetki, silloin saamme rauhoittua ja hiljentyä läheistemme kanssa ja valmistautua uuden vuoden vastaanottoon.

Toivotan kaikille Teille, omaisillenne, läheisillenne ja tämän lehden lukijoille

Rauhallista ja tunnelmallista joulua sekä kaikkea hyvää vuodelle 2015!

Laura Rätty
Sosiaali- ja terveysministeri

Krigsveteranen -lehden lukijoille

Kunnioitetut sotiemme veteraanit, Toimintaympäristömme muuttuu nopeasti. Teknologia kehittyy kovalla vauhdilla, vaikuttaen kaikkeen tekemiseemme. Olemme yhä riippuvaisempia sähköstä ja tietoverkoista. Maamme on nyt osa Eurooppaa ja eurooppalaista turvallisuuspolitiikkaa. Laaja-alainen kansainvälinen yhteistyö ja verkottuminen lisääntyvät.

Mutta on myös asioita, jotka eivät ole muuttuneet. Asemamme läntisen puolustusliiton ja itäisen suurvallan välissä on muuttumaton tosiasia. Puolustuksemme perusratkaisut, kuten yleinen asevelvollisuus ja koko Suomen alueen puolustaminen saavat edelleen Suomen kansan vankkumattoman tuen. Vastuamme puolustuksen uskottavuudesta ja toimintamme vaikutus turvallisuustilanteeseen täällä Itämeren pohjukassa ovat edelleen määrääviä turvallisuuspoliittisia tekijöitä.

Muuttuuko ihminen, muuttuuko Suomen kansa? Mikäli olisi pakko, pystyisikö nykyinen nuorisomme puolustamaan isänmaataan aseellisesti,

sodan kauhut kestäen niin etulinjassa kuin kotirintamalla? Olisiko mitään kotirintamaa, vai ulottuisiko nyky-sodassa hyökkääjän toiminta koko yhteiskuntaan ja sen elintärkeisiin toimintoihin?

Vaikka teknologia kehittyy huimaa vauhtia, ihminen inhimillisine tarpeineen on edelleen samanlainen kuin ennenkin. Käsitys suomalaisuudesta on varmaan laajentunut ja monipuolistunut viime vuosikymmeninä, mutta sen kova ydin on edelleen olemassa - taistellen vapautetun ja raskaalla työllä jälleenrakennetun kansan identiteetti. Erilaisten tutkimusten ja varusmieskoulutuksen kautta saatava tieto rauhoittakoon mieliä maanpuolustustahdon ja -kyvyn osalta. Nouseva sukupolvi ei anna veteraanien työn arvon hävitä, vaan tahto ja taito maanpuolustukseen ovat edelleen olemassa.

Mikäli joutuisimme aseellisen voimankäytön kohteeksi, vaikutus näkyisi aikaisempaa laajemmin koko yhteiskunnassa. Siksi kokonaisturvallisuuden käsitteen ymmärtäminen, varautuminen ja viranomaisyhteistyö ovat entistäkin

tärkeämpiä aiheita. Jokaisen kansalaisen tulisi omata turvallisuustaitoja ensiavusta pelastustoimeen. Näihin asioihin me koulutuksessa keskitymme taistelutaitojen ohella.

Teitä sotiemme veteraaneja on vielä elossa yli 30 000. Tervehdin teitä puolustusvoimien koko henkilöstön puolesta. Toivon osaksenne parasta mahdollista terveyttä. Toivotan teille ja perheillenne hyvää ja rauhallista Joulua.

Kenraali Jarmo Lindberg
Puolustusvoimain komentaja

Betlehemin tähti

"Missä se juutalaisten kuningas on, joka nyt on syntynyt? Me näimme hänen tähtensä nousevan taivaalle ja tulimme osoittamaan hänelle kunnioitustamme" (Matt. 2:2).

Kristuksen syntymästä on jo vuosisatoja, mutta yhtään kertaa tätä suurta juhlaa ei ole voitu viettää kaikkialla maailmassa vallinneen rauhan tilassa. Kuinka maailma kohtaa tänä jouluna juutalaisten Kuningaan?

Kristus syntyi vaatimattomassa luolassa ja pyhä perhe joutui heti syntymän jälkeen pakenemaan Egyptiin. Köyhyys ja pakolaisuus ovat

edelleen Betlehemissä syntyneen Vapahtajan kuninkuuden merkkejä. Tästä syystä meidän kristittyjen joulusanoma on tänäkin jouluna kohdistettu erityisesti hyvinvoinnista ja majataloista ulkopuolelle jääneille.

Joulu on yksi niistä suurista juhlista, jonka suuri sanoma on pienissä teoissa. Oli Jumalan suurta viisautta syntyä ihmiseksi köyhään pakolaisperheeseen. Se viestittää Jumalan suuruudesta, jota ei voi mitata tämän maailman mittareilla.

Betlehemin tähti johtaa tänäkin jouluna tuhansia kodittomia eri puolilla maailmaa. He kuulevat paimenten tavoin enkelin sanat *"Älkää pelätkö"* (Luuk. 2:10).

Jouluna Jumalan kunnia ja

valtasuuruus ilmenee rakkauten tekoina lähimmäisiämme kohtaan.

Joulurauhaanne siunaten,

Karjalan ja koko Suomen
Arkkipiispa Leo

He, joista ei kerrota muuta

Jouluyö Betlehemissä. Ihmisiä on kolmenlaisia.

Kertomuksen keskellä ovat Maria, Joosef ja lapsi. Maria laittaa lapsen seimeen. Ajatellen, miten he katsovat lasta. Siinä se nyt on. He ymmärtävät, että tämän jälkeen elämä on toista, mutta vielä ei tiedä mitä. Niin kuin esikoistaan ihmettelevät maailman sivu, ehkä hekin tuntevat yhtäikaa iloa ja avuttomuutta.

Maria ja lapsi selvisivät synnytyksestä. Kaikki on hyvin. Tämä lapsi elää. Ei se ollut itsestään selvää silloin, niissä oloissa, eikä se ole itsestään selvää nytkään kaikissa maailman kolkissa.

Jossain kaukana ovat Marian ja Joosefin omat ihmiset. Heille he haluaisivat kertoa. Mutta ei vielä, sillä ei ole kiirettä. Tämä on vain heidän kolmen hetki. Heidän on jouluyö.

*****

Sitten paikalle tulevat paimenet, kuvittelen, että touhuisaan. Yön kylmästä he tulevat lämpimään. Puhaltelevat käsiään, kyselevät, katsovat, eivät oikein tiedä, mitä tämä kaikki on. Lapsi on syntynyt niin kuin lapset syntyvät, ja kuitenkin jokin on toisin, enemmän.

Paimenten nimiä ei mainita. Edes legendat eivät ole luoneet heille nimiä ja tarinoita. Ei kerrota sitäkään, oliko heitä kolme vai kymmenen. He ovat sivuhenkilöitä, viestintuojia. Oman mielensä liikkeitten mukaan he näkemäänsä ja kokemaansa tulkitsevat. Se on kömpelöä ja harpovaa, tietysti. Toisen mieleen on jäänyt toinen asia, toisen toinen. Siksi heitä on monta. Mutta Luukas ei kerro siitä. Viesti on viestintuojaa tärkeämpi.

Samalla tavalla ovat hahmuneet historiaan miljoonat ja taas miljoonat, jotka ovat tästä

tapahtumasta kertoneet ja ymmärryksensä mukaan hakenneet sille sanat ja yrittäneet tulkita. Viesti on tullut tähän hetkeen asti. Yhä viesti on viestintuojaa tärkeämpi.

Se on lohdullista. Olennaista on nytkin tapahtuma, josta kerrotaan, ei kertojan osaaminen ja taito.

*****

Vielä on kolmas joukko: "kaikki, jotka sen kuulivat".

On niitä, jotka ovat kuulemassa, kun paimenet kertovat, mitä heille on tapahtunut ja mitä enkeli on heille ilmoittanut. Tietysti on.

Varmaan on lapsenpäästäjä, olihan sellainen haettu. Niin Jumalan Poika tuli maailmaan kuin muutkin ihmiset. Varmaan on karjasuojan omistaja, olihan seimi jonkun karjasuojassa. Ja muita kulkijoita, verollepanoväkeä. Tuskin Maria ja Joosef ainoat olivat, joille ei majatalossa ollut tilaa.

He ovat hiljaista, äänetöntä taustaa, historian ja muistin unohtamia. Heistä ei kerrota, mutta he ovat kertomuksessa olemassa. Jokaisella heistä on joku, joka tuns heidät nimeltä. Niin ihmisellä täytyy olla ollakseen ihminen. Joku, joka muistaa kasvot, edes yksi ihminen.

Ajattelen heitä niin kuin ketä tahansa, joka elää joulunpyhät niitä sen kummemmin miettimättä. Tavan vuoksi, sen tähden että saa jonkin katkoksen arkeen, puolipakosta, juhlan tuntua etsien, perheen perinteitten takia.

He vain osuivat paikalle; betlehemiläisiä ja kauempaa Juudeasta, yhtä hyvin turkulaisia, raumalaisia, loimaalaisia, kyläilijöitä, ihmisiä siellä mihin joulunpyhät ovat heidät vieneet.

Luukkaan kertomuksessa ovat "kaikki, jotka sen kuulivat", paremmin tai huonommin siihen keskittyen ja sitä ymmärtäen. Heistä sanotaan yksi ainoa asia. Heistä sanotaan: he ihmettelivät.

Siinä on olennaisin. Että meitäkö tämä koskee? Että meillekö tämä tapahtuu? Jos malttaa kuunnella, kuulee paimenten toistavan: teille, siis teille juuri, on tänään syntynyt Vapahtaja.

Kari Mäkinen
Arkkipiispa

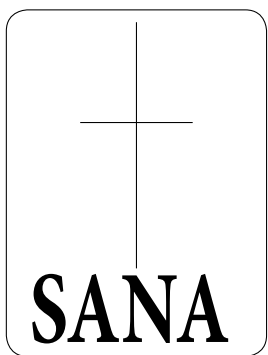

Käy katsomassa Sotaveteraaniliiton internet-sivut ja verkkokauppa.

www.sotaveteraaniliitto.fi

<https://www.facebook.com/sotaveteraaniliitto>

Joulu ennen ja nyt

Jokaista joulua vietetään ajassa, joka aina hieman poikkeaa edellisistä. Esimerkiksi nyt käsillä oleva juhlenaika on tyystin toisenlainen kuin parikymmentä vuotta sitten, jolloin maamme koetteli taloudellinen lama ja kun tietokoneet ja matkapuhelimet tekivät tuloaan suomalaisten joululahjavalikoimiin.

Joulua vietettiin seitsemänkymmentä viisi vuotta sitten erityisen poikkeuksellisissa oloissa. Tuolloin jo muutaman viikon kestänyt talvisota sävytti koko kansakunnan elämää ennen kokemattomalla tavalla. Joululahjavalikoimat eivät oman aikamme näkökulmasta loistaneet monipuolisuudellaan. Niukuus tuntui kaikkialla. Suru-uutiset rintamalta himmensivät entisestään monen kodin juhlan viettoa. Kaikesta tästä huolimatta jouluevankeliumi luettiin, kirkossa käytiin ja juhlaperinteitä noudatettiin sen mukaan kuin mahdollista oli. Kotirintama kantoi rukouksissaan niitä, jotka viettivät kristikunnan juhlaa taistelujen keskellä.

Talvisodan joulusta on jo aikaa, mutta siihen on hyvä suunnata ajatuksia juuri tänä vuonna. Huomaamme ensin näkin sen, että joulu saapuu hyvin monenlaisiin oloihin. Sitä voidaan viettää riippumatta ajasta ja paikasta, tämänhetkistä elämänvaiheistamme tai vallitsevasta maailmantilanteesta. Ensimmäistä jouluaikin vietettiin Betlehemissä vaikeissa oloissa monenlaisten yhteiskunnallisten ongelmien keskellä.

Joulun varsinainen sanoma kertoo Jumalasta, joka syntyi ihmiseksi Jeesuksessa ja näin sitoutui ihmisen elämään. Hän tunsi tavallisen suomalaisen ajatukset ja mielialat seitsemänkymmentä viisi vuotta sitten, ja yhtä lailla hän tuntee ne tänäänkin. Rauhan ja rakkauden sanomaa tarvitaan kipeästi myös omana aikanamme.

Joulun sanoma julistetaan meille, jotka omaa elämänpolkua taivaltaessamme olemme matkalaisia. Emme kuitenkaan ole eksyksissä emmekä vaeltele päämäärättömästi ajan virrassa. Jumalan syntyminen ihmiseksi Jeesuksessa muistuttaa meitä jälleen kerran, että tällä elämänpolullamme olemme kotimatkalaisia. Tietoisuus tästä tuokoon omaan joulunviettoomme samaa luottamusta ja toivoa, jotka rohkaisivat suomalaisia seitsemänkymmentä viisi vuotta sitten.

Hyvää ja Jumalan siunaamaa Vapahtajamme syntymäjuhlaa!

Tapio Luoma
Espoon hiippakunnan piispa

Sotaveteraaniliitto facebookissa

Edellisessä Sotaveteraani-lehdessä toimitusneuvoston puheenjohtaja Kari Mänty totesi, että ”lehden suureen sormeiluun ei ole tarvetta”. Sotaveteraaniliitto etsii kuitenkin lehden rinnalle uusia väyliä vuorovaikutukseen jäsenten ja suuren yleisön kanssa. Osana uusien tiedotus- ja vuorovaikutusväylien etsintää Sotaveteraaniliitto on liittynyt nyt myös yhteisöpalvelu Facebookiin. Lukijat ja muut kiinnostuneet löytävät meidät siellä osoitteesta <https://www.facebook.com/sotaveteraaniliitto>

Toivomme uuden, lehden toimintaa täydentävän väylän houkuttelevan myös uusia kannattajajäseniä - kaikki ovat tervetulleita tukemaan kunniakansalaisiamme ja vaalimaan heidän perintöään.

Kansallisena veteraanipäivänä yhteinen seppeleenlasku

Kansallisena veteraanipäivänä 2015 tulee kuluneeksi 70 vuotta Lapin sodan päättymisestä. Tämän johdosta Sotainvalidien Veljesliitto, Suomen Sotaveteraaniliitto, Rintamaveteraaniliitto ja Reserviläisliitto järjestävät 27.4.2015 yhteisen, koko valtakunnan kattavan seppeleenlaskun. Tavoitteena on laskea seppeleet mahdollisimman monelle Suomen yli 600 sankarihaudasta.

Kansallisen veteraanipäivän seppeleenlaskulla kunnioidaan sankarivainajia ja muistetaan sotatoimien päättymistä Suomen alueella. Lisäksi pyritään siirtämään veteraaniperinnettä ja -tietoisuutta nuoremmille suomalaisille. Paikallisista seppeleenlaskuista tiedotetaan kaikille tiedotusvälineille ja laskutapahtumiin kutsutaan koululaisia.

Yhteinen seppeleenlasku

täydentää Kansallisen veteraanipäivän vakiintuneita käytäntöjä. Liitot ovat informoineet tapahtumasta kirkko- ja kirkollishallitusta, Opetushallitusta, Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liittoa sekä Kansallisen veteraanipäivän päätoimikuntaa. Niiltä on pyydetty tukea paikallisten tapahtumien järjestämiseen.

Päävastuu Reserviläisliitolla

Seppeleenlaskuun osallistuvat järjestöt ovat yhdessä sopineet, että Reserviläisliitto kantaa päävastuun tapahtuman suunnittelusta ja toteuttamisesta. Parhaillaan liittotasolla työstehtään yhteistä ohjeistusta, joka toimii apuna paikallisten seppeleenlaskujen järjestämisessä.

Järjestöjen maakunnallisen tason organisaatiot koordinoivat, suunnittelevat ja ohjaavat yhdessä paikallisia laskutapahtumia.

Vastuutahona ovat reserviläispiirit, joiden tulee toimittaa valmiit suunnitelmansa liitolleen 24.1.2015 mennessä.

Varsinaiset seppeleenlaskut hoidetaan järjestöjen paikallisten yhdistysten ja osastojen voimin. Laskuissa voidaan ottaa huomioon paikalliset perinteet ja toimintamallit. Järjestöt ovat yhdessä sopineet, että laskijoiden tulee olla soittimenne veteraaneja.

Reserviläisliitto on Suomen suurin maanpuolustusjärjestö, jonka toimintamuotoihin kuuluu myös veteraanityö. Liitto on vuosittain mukana Sotiemme Veteraanit -keräyksessä ja tukee laajasti myös paikallisten veteraaniyhteisöjen toimintaa sekä yksittäisiä veteraaneja.

Olli Nyberg

Kirjoittaja on Reserviläisliiton toiminnanjohtaja

Tammisaaren Reserviläisten varapuheenjohtaja Maria Tallroth-Kämppi laskemassa seppelettä Tammisaaren uudella hautausmaalla. Kuva: Christian Cavinus

Hämeenlinna järjestää veteraanipäivän pääjuhlan 2015

Kansallisen veteraanipäivän valtakunnallinen pääjuhla järjestetään 27.4.2015 Hämeenlinnassa. Edellisen kerran Hämeenlinna on isännöinyt juhlaa vuonna 2006.

Päivän ohjelma on perinteinen ja käynnistyy lipunnostolla ja hartaudella Elenia Areenassa. Myös pääjuhla pidetään Elenia Areenassa. Lounas syödään Elenia Areenan vieressä olevalla Säästöpankki Areenalla, jonne matkaa on vain muutama askel.

Elenia Areenan piha-alueella on puolustusvoimien kalustonäyttely ja Säästöpankki Areenalla Sibelius-juhlavuoteen

liittyvä näyttely. Vuonna 2015 vietetään Jean Sibeliuksen syntymän 150-juhlavuotta ja Sibeliuksen musiikki on pääjuhlan ohjelmassa hyvin esillä. Jean Sibelius syntyi Hämeenlinnassa 1865. Pääjuhlassa juhlapuheen pitää arkkiatri **Risto Pelkonen**.

Paikallista juhlatoimikuntaa

johtaa kaupunginjohtaja **Timo Kenakkala** ja järjestelytoimikuntaa **Jukka Sorvari**.

Kanta-Hämeen kuntiin lähetetään toive, että paikallisten juhlien sijaan veteraaneille järjestettäisiin kuljetus Hämeenlinnaan.

Lämpimästi tervetuloa Hämeenlinnaan.

Onnittelemme

Sirkka Hallanoro 100 vuotta

Sirkka ja tyttärentöyhtönsä tytär Ellen Dadu, isoisoäidin ilon tuoja.

Sirkka Hallanoro syntyi 26.1.1915 Terijoen kirkossa. Sotavuodet 1939-1945 hän työskenteli Sotakamossa pankissa. Lääkintälottana hän toimi vapaa-ajat

haavoittuneita sotilaita ja evakuoituja avustaen. Mieleen painuneimmat tapahtumat liittyvät evakuoituihin, jotka koottiin Sotkamoon siirrettäväksi junakuljetuksiin matkalla turvaan. Myös pommitukset ja jatkuvat ilmahälytykset ovat yhä virkeän veteraanirouvan muistoissa. Aviomies, Martti Hallanoro, oli lapsuuden ystävä. Häät olivat Oulussa 1943. Opettajan työ Sippolan koulukodin johtajana toi perheen Kymenlaaksoon. Nyt Sirkka on yhdeksän lapsen isomummi. Juhlapäivää vietetään perhepiirissä.

Teksti: Roope Nieminen

Kuva: Mona Tikkala

Martti Mikkonen 100 vuotta

Martti Johannes Mikkonen syntyi Heinävedellä 3.2.1915. Maatilan vanhimpana poikana hän oli nuoresta pitäen mukana talon töissä kesällä pellolla ja talvella savotassa. Martti liittyi 17-vuotiaana Tuusniemen suojeluskunnan poikaosastoon. Varusmiespalveluksen hän suoritti ErPionK:ssa Kellomäessä 1936-37.

Talvisodassa Martti oli 33.PionK:ssa joukkueen varajohtajana. Komppania toimi Laatokan pohjoispuolella. Sodan jälkeen hän jäi Puolustusvoimien palvelukseen. Jatkosodassa sotilasvirkamieheksi ylennetyn Martin tehtävät oli-

vat 15.PionVarK:n päällikkö ja tstopus V AKE:ssa Aunuksen kannaksella. Sotien jälkeen hän osallistui miinanraivaukseen Lapissa.

Koria ja PionR tulivat tuiksi pitkän virkauran aikana. Hänestä tuli huolto- ja talousmies. Eläkkeelle Martti jäi KSS 2:n talouspäällikön tehtävästä 1975. Elimäen kunta, seurakunta ja säästöpankki sekä monet yhdistykset hyödynsivät hänen talousosaamistaan. Pioneerien Hakku-lehden taloudesta hän vastasi yli 25 vuotta. Martti on Pioneerikillan perustajajäsen.

Merkkipäiväänsä Martti

viettää vaimonsa Toinin ja läheistensä kanssa.

Arto Mikkonen

Heimo Kotilainen 100 vuotta

Maanviljelijä, maatalousneuvoja, res. kapteeni Heimo Antti Kotilainen, syntyi Kivijärvellä 31.12.1914. Hän osallistui talvisotaan JR 21:n joukoissa taistellen Taipaleenjoella muiden Kivijärven miesten tavoin. Jatkosotaan hän osallistui Kev. osasto 10:ssä ja myöhemmin JR 50:ssä. Lapin sodassa hän komensi JR 50:n joukoissa mm. omaa komppaniaa.

Kun sota loppui, hän oli toinen niistä henkilöistä, joka varautuivat Kivijärvellä pahimman varalle, eli suorittivat

paikkakunnan asekatkennän. Tästä isänmaallisesta toiminnasta ei mitaleita tullut.

Siviilissä hän viljeli kotitilaansa maatalousneuvojan toimen ohella. Hänellä on vaimonsa kanssa yhdeksän lasta. Hänet on palkittu useilla huomionosoituksilla ja mitaleilla, mm. VM2, VR 4, VR 3 ja VR 3 TLK. Hänet on nimetty myös ensimmäiseksi Kivijärven Kiviekäs -merkkihenkilöksi.

Markku Hakanen

Sotaveteraaniliiton toimisto on suljettu
22.12.2014 – 4.1.2015

Toimiston ollessa suljettuna voitte tarvittaessa ottaa yhteyttä:
toiminnanjohtaja Markku Seppä, puh. 0400 921 332
sosiaalisuhteeri Anni Grundström, puh. 040 822 3998

Henkilökunta toivottaa kaikille rauhaa joulun aikaa ja kiittää kuluneesta vuodesta.

Kuolleita

Peter Küttner 1932-2014

Sotavahinkosäätiön hallituksen puheenjohtaja, vakuutusneuvos Peter Küttner kuoli kotonaan Helsingissä 81-vuotiaana 22. lokakuuta 2014. Hän oli syntynyt Helsingissä 22. marraskuuta 1932.

Peter Küttner valmistui lainopin kandidaatiksi Helsingin yliopistosta 1955. Opinnottäydentyivät lakitieteen lisensiaatin tutkinnolla 1960. Varatuomarin arvon hän oli saanut 1958. Hänen 40-vuotinen työuransa alkoi 1955 osasto-suhteerina Patentti- ja rekisterihallituksessa ja jatkui apulaispäälikönä Kartellivirastossa 1958. Metsähallituksen juristitehtäviin hän siirtyi 1960 ja Metsäalan työeläkekassan toimitusjohtajaksi 1962. Vuonna

1974 hänestä tuli A-vakuutuksen varatoimitusjohtaja ja seuraavana vuonna toimitusjohtaja. Tästä tehtävästä hän siirtyi eläkkeelle 20 vuotta myöhemmin 1995. Monipuolisista vakuutusalan ansioistaan hänelle oli myönnetty vakuutusneuvoksen arvonimi 1993.

Sotavahinkosäätiön hallituksen jäsen Peter Küttneristä tuli 1993 ja hallituksen puheenjohtaja 1997. Hänen toimikaudellaan ja paljolti hänen ansioistaan Sotavahinkosäätiöstä tuli merkittävä sotiemme veteraanien huolto- ja perinnetyön tukija.

Sotavahinkosäätiön perustamisen 60-vuotisjuhlaa vietettiin Helsingissä 11.9.2014 vielä Peter Küttnerin isännöimänä.

Sotiemme veteraanien tervehdyksessä tuotiin korostettui esille kiitollisuus Säätiön jo 80-luvulla alkaneesta maanpuolustusaatteellisesta työstä ja etenkin siitä taloudellisesta avusta, jota veteraanijärjestöt olivat 90-luvun lopulta lähtien saaneet veljes- ja sisartukitoiminnalleen. Järjestöjen puolelta annettiin erityisesti tunnustusta Säätiön yksilöllisten veteraanivastustusten erinomaisesta ohjauksesta. Jaosta on päätetty täsmätukena, yksilöllisten hakemusten pohjalta erityisesti avustusrahostossa. Liittöjen ja Säätiön edustajat olivat siinä löytäneet toisensa. Peter Küttnerin sanoin: ”Me puhumme samaa kieltä ja sanon sen suoraan: meistä on tullut tässä

avustusrahostossa yksi perhe.” Avustusten kohteena on ollut tuhansia vähävaraisia sotiemme veteraaneja mukaan luetuina virolaiset Suomen-pojat, inkeriläiset ja karjalaiset heimoveteraanit sekä näiden puoliset ja lesket.

Peter Küttnerin 80-vuotishaastattelussa kaksi vuotta sitten todettiin, että veteraanit olivat hänelle sydämen asia. Hän antoi erittäin korkean arvon sotiemme veteraanien määrätietoiselle toiminnalle ja suurille uhrauksille niin raskaiden sotavuosien aikana kuin niitä seuranneen jälleenrakennuskauden ponnisteluissa. Tärkeänä hän piti sitä, että veteraanien toimeentulo ja hyvä hoito edelleenkin turvataan. Se

on kansakunnalle kunniatehtävä, hän korosti. Kiitollisuutensa hän ilmaisi vuosien varrella hänelle uskottuista luottamustehtävistä niin veteraanien järjestötyössä kuin esimerkiksi Tammenlehvän Perinneliitossa ja Sotavainajien muiston vaalimis-yhdistyksessä.

Veteraanien järjestötyön veljille ja sisarille Peter Küttner jätti valoisaa muistoa. Kirjallisuus oli hänen tärkeä harrastuksensa, ja keskustelukumppaneille se myös näkyi tietorikkautena ja värikylläisinä ilmaisuina. Hänen sydämelinen ja aurinkoinen tapansa tervehtiä tavattaessa pysyy pitkään mielessä.

Aarno Strömmer

Itsenäisyyspäivänä myönnetyt kunniamerkit

Sotaveteraani-lehti julkaisee kaikki Vapaudenristin Ritarikunnan kunniamerkkien saajat sekä liiton esityksestä myönnetyt Suomen Leijonan ja Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan kunniamerkkien saajat.

Veteraaneille esitetty SVR M1- kunniamerkit jaetaan kansallisen veteraanipäivän aikaan.

1. luokan Vapaudenristi rintatähtineen

Ihalainen Lauri Armas, Työministeri, Helsinki

1. luokan Vapaudenristi

Härmälä Jukka Sakari, Vuorineuvos, Helsinki

2. luokan Vapaudenristi

Haapiainen Reijo Kalevi, Professori, Espoo

Kanerva Seppo Ahti Ilmari, Puheenjohtaja, Helsinki

Niinistö Jussi Lauri Juhani, Kansanedustaja, Nurmijärvi

Sippola Seppo Sakari, Hallintoneuvos, Helsinki

3. luokan Vapaudenristi

Andersson Erkki Mikael, Tuotantopäällikkö, Helsinki

Käkelä Erkki Johannes, Everstiluutnantti, Hämeenlinna

Löflund Lars Runar, Avdelningschef, Helsinki

Löytönen Markku Kalervo, Professori, Helsinki

4. luokan Vapaudenristi

Granlund Jaakko Heikki, Rovasti, Oulu

Kortesniemi Pertti Johannes, Toiminnanjohtaja, Seinäjoki

Muurimäki Ulla Aili Marjatta, Toiminnanjohtaja, Seinäjoki

Rönnqvist Kalevi Arvid Alexander, Purseri, Hyvinkää

Talvitie Kari Juhani, Valtiotieteiden maisteri, Helsinki

Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan Ritarikunnan kunniamerkit

SVR R

Kuukka Matti Tapio, rehtori, Lahti

SL R

Lilja Esa Jaakko, I kunnaneläinlääkäri, Kauhajoki

SL Ar

Karttunen Seija, toiminnanjohtaja, Polvijärvi

Sotaveteraani­liiton sihteeri Marja Riukka kuuluu kunniamerkillä (SVR M1 kr) palkittuihin.

Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraani­piirin toiminnanjohtaja Pertti Korttesniemelle myönnettiin VR 4 ja Sotaveteraani­liiton valtuuston puheenjohtaja Sakari Sippolalle VR 2. Kuva: Ruotuväki/Aku Siukosaari

Kuukkala Juhani Valto Olavi, maanviljelijä, Tarvasjoki
Marttinen Pertti, tiemestari, Muhos
Nieminen Rauno Heikki, metsätaloustarkastaja, Padasjoki
Nikkola Eero Valdemar, rakennusmestari, Kouvola

SVR M1 kr

Alanko Eila Tellervo, apulaiskanslisti, Seinäjoki

Heino Arne Emil, kauppias, Pälkäne

Huhtala Veikko Johannes, kirvesmies, Seinäjoki

Hyppänen Tauno Antero, sähköasentaja, Kouvola

Häkkä Eira Lahja, maatil­an emäntä, Padasjoki

Linnikko Otto Johannes, luokanopettaja, Sastamala

Nevala Paavo Henrik, myymäläpäällikkö, Kurikka

Pastila Viljo Nestor, maa- ja metsätalousyrittäjä, Padasjoki

Riukka Lea Marja Tuulikki, sihteeri, Järvenpää

Ruskonmäki Matti Sakari, yllirajavartija, Lappeenranta

Tähti Rauni Irmeli, luokanopettaja, Nivala

SVR M1

Kankaanpää Irja Anna-Liisa, yrittäjä, Sievi

Pihlajaviita Terttu Annikki, emäntä, Karjoki

Simukka Erkki Juhani, puheenjohtaja, Kannus

Tasavallan Presidentiltä uusi linjaus

Tasavallan Presidentti on Ritarikuntien kanslian esityksestä hyväksynyt periaatteen, että kaikille myöntökriteerit täyttävälle veteraaneille myönnettäisiin hakemuksesta SVR M1 -mitali vuosien 2015-2017 aikana. Kunniamerkit on tarkoitus luovuttaa kansallisen veteraanipäivän tilaisuuksissa.

Puolustusvoimien ylipäällikkö, Tasavallan presidentti haluaa näin erityisesti kunnioittaa sotiemme veteraaneja ja varmistaa, että vielä elossa olevat saisivat valtiollisen kunniamerkin kiitokseksi uhrautumisestaan isänmaan hyväksi.

Sotaveteraani­piirit koordinoivat kunniamerkkien esitysten kokoamisen ja lähettämisen Suomen Sotaveteraani­liittoon. Esityksiä ei saa lähettää suoraan Ritarikuntaan eikä Sosiaali- ja terveysministeriöön.

Hannes Hynönen valloitti suomalaiset

Tasavallan presidentin itsenäisyyspäivän vastaanotolle kutsuttu mikkeli­läinen 101-vuotias sotaveteraani Hannes Hynönen valloitti suomalaiset. Hanneksen maanläheiset, posi-

tiiviset ja vilpittömät kommentit nostivat hänet hyvin seuratuksi linnan juhlijaksi. Hanneksessa yhdistyvät huumori, nöyryys ja iän tuoma viisaus. Facebookissa on tykkääjiä yli 53 000.

Hannes Hynönen osallistui tämän vuoden Kansallisena veteraanipäivänä kaikkiin päivien tilaisuuksiin Mikkeli­ssä. Kuvassa hän seuraa asemies­illan ohjelmaa yhdessä Mikkelin Sotaveteraanien kunniapuheenjohtaja Kalevi Raatikaisen kanssa.

Tilaa "Veteraanien kuntoutus ja palvelut Eksotessa" -DVD

Esityksestä tehtyä DVD:tä voi tilata Sotaveteraani­liiton myyntitoimistosta veloituksetta:

riina.lillfors@sotaveteraani­liitto.fi,

marja.riukka@sotaveteraani­liitto.fi,

puh. (09) 9126 2015, (09) 6126 2016.

Valtuuston kokous Helsingissä sujui jouhevasti keskustellen

Valtuusto kokoon-tui syyskokoukseen- sa 5.11.2014 Helsingis- sä. Perinteisen tavan mukaan ennen varsinaista kokousta oli keskusteluosuus. Ajatusten ja näkemysten vaihto on todettu tärkeäksi ennen varsinaista ko- kousta.

Valtuuston kokous oli liit- topäivien jälkeen ensimmäistä kertaa koolla. Liiton puheen- johtaja **Finn-Göran Wenn- ström** kertoi valtuustolle pää- kohtia hallitustyöskentelystä. Erityisesti hän korosti edunval-

vontaan, huolto- ja tukitoimin- taan sekä perinnetyöhön liitty- viä asioita. Hän antoi kiitokset liiton eri työryhmille ja toimi- kunnille rakentavasta työt- teestä ja yhteistyöstä eri sidos- ryhmien kanssa.

Toiminnanjohtaja **Markku Seppä** esitteli liiton talouteen liittyviä asioita sekä liiton talousohjesäännön. **Anni Grund- ström** palautti mieliin liiton matkustussääntöön liittyvät asiat sekä hallituksen päätöksen ilmoittautumisista liittopäiville ja liiton neuvottelupäiville.

Varsinaisessa kokoukses- sa hyväksyttiin toimintasuun- nitelma ja talousarvio vuodel- le 2015 hallituksen esittämässä muodossa. Hallituksen jäsen- määräksi hyväksyttiin puheen- johtaja, kuusi jäsentä ja heille

henkilökohtaiset varajäsenet.

Uusi hallitus aloittaa työ- kentelynsä 1.1.2015.

Valtuusto hyväksyi liiton hallinnon rakenteita pohtivaan työryhmään edustajinaan **Sa- kari Sippolan, Erkki Merikal-**

lion ja **Arto Mikkosen**. Halli- tus nimeää omat jäsenensä ja työryhmä valitsee keskuudes- taan puheenjohtajan. Valtuus- ton nimeämänä toisena tosite- tarkastajana jatkaa **Pentti Kor- pimies**.

Varsinainen jäsen 2015–2016

Timo Salokannen erov. 2016
Eila Kohopää erov. 2016
Pentti Seppä erov. 2016

Hallituksen jäsenenä jatkavat

Varajäsen 2015–2016

Pekka Paatero
Tarja Tapanainen
Rauno Loukkola

Varsinainen jäsen 2014 – 2015

Tuija Saura erov. 2015
Erkki Heikkinen erov. 2015
Pasi Alho erov. 2015

Varajäsen 2014–2015

Anja Kuittinen
Pertti Suominen
Reijo Inget

Valtuuston puheenjohtajat yhteiskuvassa. Vas. toinen varapuheenjohtaja Eero Makkonen Joensuusta, valtuuston puheenjohtaja Sakari Sippola ja ensimmäinen varapuheenjohtaja Arto Mikkonen Kouvola.

Uudet hallituksen jäsenet ja varajäsenet:

Uusi hallituksen jäsen Timo Sa- lokannel (Tampere) toimii Tam- pereen Sotaveteraanien huolto- yhdistyksen puheenjohtajana.

Uusi hallituksen jäsen Eila Ko- hopää (Kouvola) toimii Kymen- laakson Sotaveteraanipiirin so- siaalineuvojana.

Uusi hallituksen jäsen Pentti Seppä (Nivala) toimii Nivalan Sotaveteraanien puheenjohtajana.

Uusi hallituksen varajäsen Tarja Tapanainen (Kauhajoki) toimii Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraa- niipiirin sosiaalineuvojana.

Uusi hallituksen varajäsen Anja Kuittinen (Asikkala) toimii Asikka- lan sotaveteraaniihdistyksen halli- tuksen jäsenenä ja Lahden Sotave- teraanipiirin hallituksen jäsenenä.

Toimitusneuvoston jäsenet paneutuivat Sotaveteraani-lehden antiin.

Ammattilaiset Sotaveteraani-lehden taustalla

Toimitusneuvosto ko- koontui puheenjohta- jansa **Kari Männyn** johdolla vuoden toiseen koko- ukseensa marraskuussa. Ko- kouksessa käsiteltiin vuoden aikana ilmestyneet lehdet ar- vioiden lehtien ulkoasua, teks- tien sisältöjä, kuvien käyttöä ja muita toimituksellisia asioita. Jäsenet hahmottelivat suuntaa ja aihealueita vuoden 2015 leh- tiin. Tärkeää on, että lehti kiin-

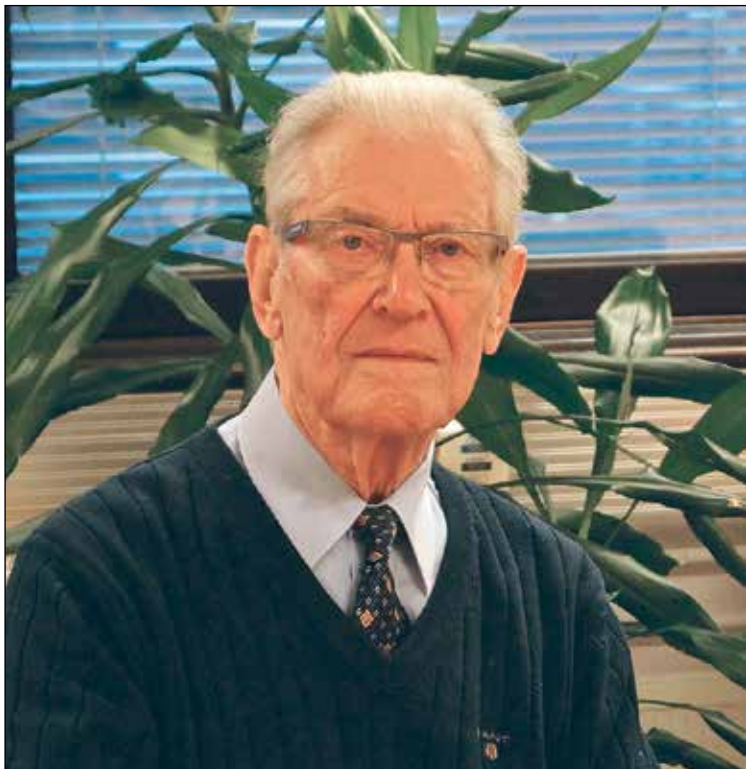
nostaa niin veteraaneja kuin nuorempiakin lukijoitamme. Toimitusneuvostomme amma- tillinen panos sekä kenttämme kirjoittajien yhteistyö on leh- den toimitukselle erittäin mer- kittävä.

Näköislehdet ovat luettavis- sa verkossa ([www.sotaveteraani- fi/sotaveteraani-lehti](http://www.sotaveteraani.fi/sotaveteraani-lehti)) vuoden 2004 lehdistä alkaen.

Marja Riukka

Kenraali Jaakko Valtanen, veteraanityön vaikuttaja

Kenraali Valtanen haastateltavana 25.11.2014. Kuvaaja: Ossi Kerminen

Kenraali Jaakko Valtasta on sanottu tammenlehvä-kenraaliksi. Se on osuva määrittely rintamasotilaalle ja sotaveteraanien asialle omistautuneelle entiselle puolustusvoimain komentajalle. Pian 90 vuotta täyttävä kenraali on vaikuttanut pitkään ja merkittävällä tavalla veteraaniasioiden hoitamiseen sekä paikallisella että valtakunnallisella tasolla.

Tammenlehti

Kenraali Valtanen ei ollut itse aluksi tyytyväinen tammenlehtäkenraali-määrittelyyn.

”No sehän tuli kustantajan toivomuksesta muistelmieni tai minusta kirjoitetun kirjan kanteen, ja minusta se oli vähän liian hieno otsikko. Minä yritin hieman protestoida sitä vastaan, mutta kirjoittajat ja kustantaja pitivät päänsä.”

Nyt kenraali jo myöntää, että nimikkeessä on jonkin verran osuvuutta. ”Tunnen hie-

man syyllisyyttä siitä asiasta, että tammenlehtätunnus jaettiin veteraaneille silloin 1980-luvun loppupuolella.”

Veteraanien keskuudessa oli tuota ennen jo vuosikymmenien ajan toivottu valtiovalalta julkista tunnustusta niille miehille ja naisille, joka olivat olleet rintamatehtävissä.

1980-luvun puolivälissä veteraaniliittojen ja puolustusvoimien alulle panemissa neuvotteluissa päädyttiin monien vaihtoehtojen jälkeen erityisen rintamerkin valmistamiseen.

Rintamerkiksi suunniteltiin sodanaikaisen tuntolevyn mallista merkkiä, jossa olisi ollut kai-verrettuna sodan vuosiluvut.

Vielä tähänkin vaiheeseen liittyi ainakin nuoremmalle sukupolvelle melko tuntematon episodi. Veteraanit nimittäin hylkäsivät tämän ehdotuksen, koska jotkut pitivät suunniteltua merkkiä peräti sopimattomana ”kuolemanprikkana”.

Puolustusvoimain komentaja, kenraali Valtanen pani asian uuteen valmisteluun ja lopulta puolustusministeriölle esiteltiin Vapaudenristin tammenlehtästä muokattu Rintamapalvelun Tammenlehti. ”Tuolloin ei osattu kuvitellakaan, että tammenlehtästä syntyisi se hyvin merkittävä veteraanisukupolvea yhdistävä tunnus, jollainen se vielä tänäkin päivänä on”, Valtanen sanoo.

Tutustuminen veteraanityöhön aitiopaikalta

Kenraali Valtasen tutustuminen sotaveteraanityöhön juontaa juurensa 1960-luvulle, jolloin hän oli puolustusvoimain komentajan, kenraali **Sakari Simeliuksen** adjutanttina. Veteraaniasiat nousivat esiin, kun adjutantti joutui valmistelemaan puheita, joita komentaja piti esimerkiksi entisen rykmenttinsä, JR4:n eli kolmen kannaksen koukkaajien aseveljille tai Kaunialan sotavamma-sairaalan sotainvalideille.

”Puolustusvoimat osallistui jo 1960-luvulla sotainvalidiin tukemiseen. Simeliuksen hyväksymänä tuolloin käynnistettiin ensimmäiset varus-

Kenraali Valtanen ojentaa Vapaudenristin Sotaveteraaniliiton puheenjohtajalle Aarno Lammelle 4.12.2001. Kuvaaja: Juhani Kandell/Puolustusvoimat

miesvoimin toteutetut sotainvalidien tukitalkoot. Nämä olivat aluksi sadonkorjuutalkoita maanviljelijöiden avuksi ja sotainvalidien asuntojen ja talojen ja aitojen korjaamisia ja tämän tapaisia tehtäviä.”

Valtanen muistelee, että vasta myöhemmin 1970- ja 80-luvuilla, kun veteraanien ikä alkoi vaikuttaa, siirryttiin puolustusvoimissa veteraanien hyväksi tehtävään rahankeräystyöhön, joka jatkuu edelleen.

Paljon paikallistason työtä Espoossa

Suoranaisesti veteraanityöhön kenraali Valtanen tuli reserviin päästyään 1990. Hänestä tuli Espoon Sotaveteraanijyhdistyksen jäsen ja se johti hänet todelliseen veteraanityöhön ”aika perusteellisesti”, niin kuin hän asiaa itse kuvailee.

Kenraali Valtanen kuului kymmenisen vuotta yhdistyksen hallitukseen ja jatkoi työtä sen jälkeen vielä jaostotoiminnassa. Yhteys paikkakunnan veteraaneihin on säilynyt hyvänä edelleenkin vuosittaisten kuntoutusmatkojen ja viikoittaisten esitelmätilaisuuksien puitteissa.

Hän kertoo saaneensa veteraanityön kautta paljon uusia ystäviä ja uusia kokemuksia muun muassa kulttuurin parissa. Veteraanityön kautta Valtanen oli perustamassa myös Espoon Seudun Kulttuurisäätiötä ja toimi ensimmäiset vuodet sen puheenjohtajana.

Valtakunnallinen vaikuttaja

Kenraali Valtasesta tuli vuoden kuluessa myös merkittävä vaikuttaja valtakunnallisissa veteraanityössä. Joissakin Sota-

Kenraali Jaakko Valtanen

Syntynyt 9.2.1925 Hämeenlinnassa

Talvisodassa 15-vuotiaana vapaaehtoisena Turun lohkolla

Jatkosodassa radioaliupseerina ja tykistöupseerina Ahvenanmaalla,

Karjalankannaksella ja Suomenlahdella

Puolustusvoimain komentajan adjutantti 1960-1965

Rannikkojääkäripataljoonan komentaja 1966-1967

Pääesikunnan tiedotusosaston päällikkö 1967-1969

Valtakunnallisten maanpuolustuskurssien johtaja 1970-1973

Yleisesikunnan päällikkö 1978-1981

Etelä-Suomen sotilasläänin komentaja 1981-1982

Pääesikunnan päällikkö 1982-1983

Puolustusvoimain komentaja 1983-1990

veteraaniliiton piirijärjestöissä Valtasesta kaavailtiin 1990-luvun loppupuolella liitolle uutta puheenjohtajaa, mutta kenraali ei tuolloin halunnut edes asetua ehdokkaaksi. Puheenjohtajaksi valittiin sitten 1998 Valtasen espoolainen veteraanityöstävä **Aarno Lampi**.

Kenraali Valtanen kertoo tehneensä paljon yhteistyötä noina aikoina juuri Aarno Lammien kanssa. Lammella oli matkailuauto, jolla he usein ajoivat johonkin sopivaan paikkaan kaupungin ulkopuolelle keskustelemaan.

”Muotoilimme yhdessä hänen kanssaan aika paljon näitä suuntaviivoja. Kahvinkeittovalineiden ansiosta palaverit oli-

Kenraali Valtanen seuraa Tammi -86 harjoitusta. Riihimäki 16.-22.1.1986. Kuvaaja: Matti Kaltokari/Puolustusvoimat

vat usein pitkiä”, kenraali Valtanen muistelee.

Kenraali kuvaa veteraanien valtakunnallista järjestökenttää hajanaiseksi. ”Kuuluu jollakin tavalla suomalaisen luonteeseen, että meillä pitää aina olla kaksi, vähintäänkin kaksi, erillistä keskusjärjestöä, jotka kilpailevat jäsenistä, toiminnasta ja julkisuudesta.”

Hän havaitsi pian, että keskinäinen kilpailu heijastui haittaavana tekijänä myös järjestöjen toimintaan. ”Sen johdosta totesin, ettei tällainen eriseuraisuus ole oikein hyvä, koska olemme kuitenkin yhteisten kokemusten takia muodostaneet näitä kansalaisjärjestöjä.”

Ajatukset siitä, että pitäisi yhtyä yhteen liittoon eivät olleet johtaneet tuloksiin. Oulussa 1998 pidetyillä Sotaveteraanikuorojen laulujuhilla Valtanen antoi sitten asioiden korjaamiseksi omat suosituksensa.

Näin kenraali kuvaa tilannetta: ”Aika nopeasti havaitsin sen, että olemassa olevien liittojen, kansalaisjärjestöjen lakauttaminen, jo varojen jakamisen vuoksi, ei ole järkevää. Sen takin ehdotin puheessani, että eikö jo olisi aika muodostaa jokin yhteinen yhteistointimintaelin tai yhteinen kattojärjestö ja ehdotin silloin tällaista Tammenlehvän Veljesliittoa.”

Valtasen mukaan helpointie yhteiseen toimintaan näytti olevan se, että perustetaan valtakunnallinen neuvottelukunta ja niin syntyi Suomen veteraaniliittojen valtuuskunta (VEVA), jonka ensimmäiseksi kunniajäseneksi kutsuttiin kenraali Valtanen ja kunniapuheenjohtajaksi presidentti **Mauno Koivisto**.

Muutamaa vuotta myöhemmin perustettiin Tammenlehvän Perinneliitto vaalimaan ja hoitamaan 1939-1945 sotien ja sotaveteraanien perintöä.

”Tällä tavalla eriytettiin veteraanien ajankohtainen etujen hoitaminen ja valvominen ja toisaalta perinnetyö. Ja minusta Tammenlehvän Perinneliitto niin kuin Suomen Veteraaniliittojen valtuuskuntakin ovat mainiosti täyttäneet paikansa ja onnistuneet työssään aivan erinomaisesti”, kenraali Valtanen tiivistää.

Ossi Kervinen

Kenraali Jaakko Valtanen täyttää 90 vuotta 9.2.2015. Ei vastaanottoa.

Korjausneuvontatoiminnalla on iso vaikutus veteraanien kotona asumiseen

Vanhustyön keskusliitolla on 15 korjausneuvojaa eri puolilla Suomea. He auttavat maksutta sotainvalideja ja veteraaneja sekä myös muita apua tarvitsevia vanhuksia asunnossa tarvittavien muutostöiden kartoittamisessa, suunnittelussa ja avustusten hakemisessa. Korjausneuvontatoiminta alkoi Sotainvalidien veljesliitossa ja siirtyi keskusliiton hallinnoimaksi vuosina 2000–2001. Sitä toteutetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuella.

Korjausneuvoja Antero Hiilesvuon tekemässä selvityksessä Varsinais-Suomessa 2013 kartoitettiin, mitä korjaustöitä ja koska asuntoon tai kiinteistöön oli tehty, korjauskustannukset, saadun avustuksen määrä sekä mikä oli korjauksen tekemisen tarve ja peruste. Selvitys tehtiin käymällä kohteissa ja haastatteleamalla henkilöitä tai heidän omaisiaan ja suorittamalla puhelinhaastatteluja. Kohteita oli yhteensä 120 kappaletta ja niiden korjaukset ajoittuivat vuosille 1996–2012. Tutkituista kohteista 36 % oli sotainvalidien, 30 % veteraanien ja 34 % leskien asuntoja.

Vanhustyön keskusliitossa tehty selvitys osoittaa, että korjausneuvonnan avulla on pystytty merkittävästi edistämään ja pidentämään veteraaniväes-

tön kotona-asumisen mahdollisuuksia. Yhteiskunnan kannalta kotona asumisen pidentäminen tuo isoja säästöjä.

Korjaustyöt välttämättömiä arjessa selviytymisen kannalta

Kohteiden korjauksista neljäsosa (26 %) kohdistui esteettömyyden parantamiseen. Kylpyhuoneisiin ja niihin liittyviin sauna-pesutiloihin liittyviä korjauksia oli noin viidennes (19 %) ulkoportaisiin ja ulospääsyyn liittyviä korjauksia 17 % sekä puutteellisiin vesi-, viemäri ja vesijohtoliittymiin liittyviä korjauksia 16 %.

Korjaukset luokiteltiin vielä neljään osaan: muutostyöt, jotka on tehtävä rakennusteknisistä syistä, työt, jotka ovat liikku- mista helpottavia, työt jotka on tehtävä, jotta asiakas pärjäisi tulevana vuosina ja korjaus- sekä muutostyöt, jotta asiakas ylipäättään pystyi jäämään kotiin.

Korjaus- ja muutostöiden välttämättömyydestä kertoo se, että 43 % toimista kohdistui ryhmään, jotta pärjäisi kotona tulevana vuosina kotona. Ryhmään, jotta ylipäättään pystyisi jäämään kotiin, lukeutui 35 % kohteissa asuvista asiakkaista.

Kotona asuminen jatkui

Keskimäärin kohteessa on asuttu remontin jälkeen kah-

deksan vuotta ja 88 % veteraaneista asuu edelleen korjatuissa kodeissaan. Jälkipolville asuntoja tai kiinteistöjä oli siirtynyt 7 % ja ulkopuolisille kohteista oli myyty 4 %.

– Kotona asuvien määrä on huomattavan suuri ottaen huomioon elossa olevien veteraanien ja heidän leskiensä keski-ikä, joka on lähes 90 vuotta, toteaa korjausneuvonnan päällikkö **Jukka Laakso** Vanhustyön keskusliitosta.

Tutkittujen kohteiden korjaustöihin käytettiin yhteensä 1 946 900,00 euroa. Avustuksia näille kohteille myönnettiin kaikkiaan 1 228 000,00 euroa. Tämä merkitsee keskimää-

rin 63 %:n avustusta kuhunkin kohteeseen.

Kohteita, joissa remontti oli välttämättömyys asumisen jatkumisen kannalta, oli 42 kpl. Pelkästään näissä 42 kohteessa on siis säästetty yhteenlasketuna lähes 12 miljoonaa euroa asukkaan, Kelan ja muita yhteiskunnan kustannuksia, tiivistää Jukka Laakso

Lisätietoja:

Korjausneuvonnan päällikkö

Jukka Laakso, 040 502 3807

Toiminnanjohtaja Satu Helin, 050 428 5244

Viestintäpäällikkö

Leena Valkonen, 050 421 0762

etunimi.sukunimi@vtml.fi

www.vtml.fi

Harkintaa kodin korjaustöissä

Eri yhteyksissä on todettu, että on alkanut ilmetä yhä enemmän ongelmia ns. kiertävien remonttifirmojen kanssa, jotka usein laskuttavat kaksin – kolminkertaisen hinnan käypään verrattuna.

Eräillä paikkakunnilla on yleistynyt kodin remonttien myynti ovelta ovelle, jolloin myyjä pitkällisen taivuttelun jälkeen tekee ”puoliväkisin” sopimuksen esimerkiksi keittiöremontista. Tehty tarjous saattaa olla jopa kaksinkertai-

nen yleiseen hintatasoon nähden. Tällainen sopimus voidaan purkaa vielä kahden viikon ajan.

Jos myyjä sen sijaan pyydetään kotiin ja sopimus tehdään ensimmäisellä käynnillä, se on sitova ja sen purkamisen saattaa olla mahdotonta.

Ei kannata tehdä sopimuksia vertailematta hintoja useammalta tarjoajalta. Yhteydenotto paikalliseen Vanhustyön Keskusliiton korjausneuvojaan saattaa pelastaa suurelta harmilta.

Jalkahoito on yleistynyt – miten hampaiden hoito?

Veteraanien hammashoidosta keskusteltiin sosiaali- ja terveystalvelutoimikunnassa 28.11. Helsingissä vastaavan hammaslääkärin **Elina Tuppuraisen** esityksen jälkeen.

Ikääntyneiden veteraanien suun terveys näyttää valitettavasti jääneen muiden terveydellisten kysymysten jalkoihin.

On todettu, että yli 75-vuotiailla on kolmella neljästä iensairauksia ja joka kolmannelle hampaissaan reikiä. Samoin iän myötä monet sairaudet ja lääkkeet uhkaavat aikaisemmin hyvääkin suun terveyttä. Suun tulehdussairaudet voivat lisätä sydän- ja verisuonisairauksien riskiä, pahentaa monia yleissairauksia ja haitata niiden hoitoa.

Suun terveydentila, hampaiden ja ikenien kunto sekä kyky

pureskella ruokaa vaikuttavat ravinnonsaantiin. Kun suu on terve, voi syödä monipuolisesti, terveellistä ruokaa ja vatsakin toimii paremmin. Myös suun huonolla kunnolla on merkittävä sosiaalinen ulottuvuus.

Päivittäinen puhdistus fluorihammastahnalla on hampaidenhoidon perusta. Sähköhammasharja on hyvä apuväline tehokkaaseen puhdistamiseen erityisesti, kun oma lihasvoima ja motoriikka heikkenevät. Myös hammasvälien puhdistamisen erilaisin apuvälinein tulee kuulua päivittäiseen rutiniin. Olisiko joulupaketissa tänä vuonna sähköhammasharja?

Vuosittainen käynti hammaslääkärillä on tarpeen muistaa erityisesti iän karttuessa, sillä vanhenemisen ja lääkkeiden käytön vaikutukset voivat

näkyä yllättäväinkin nopeasti suun kunnossa. Myös hampaattoman suun säännöllinen tutkiminen hammaslääkärin vastaanotolla on tarpeen limakalvojen, proteesien kunnan ja purennan osalta. Tuttu hammaslääkäri huomaa suussa tapahtuneet muutokset ja osaa antaa niihin sopivat toimenpite- ja hoitovälisuositukset. Veteraanilla on maksuton hampaiden tarkistus ja ehkäisevä hoito. Myöskään protetiikan kliinisestä työstä ei maksua peritä.

Vaihtoehto palvelusetelille

Voisiko esimerkiksi yhdistys tarjota vaihtoehtona jalkahoidon tai siivouspalvelun sijaan joskus setelin suuhygienistille hampaidenpuhdistukseen? Suuhygienisti puhdistaa ham-

maat mekaanisesti, tekee hampaiden fluorikäsittelyjä, poistaa hammaskiveä ja plakkia sekä opastaa kotihoidossa ja sopivien välineiden käytössä. Hampaiden puhdistus on myös hyvinvointia ylläpitävä palvelu ja miellyttävä kokemus, josta tullaan kotiin raikkaan hymyn kanssa.

Hammashoidon kustannuksissa on erityisetus tunnuksen omaaville veteraaneille, mutta siitä huolimatta hammashoidon kustannukset ovat usein esteenä hoidolle. Kelan korvaamat taksat ovat nykyisiin kustannuksiin nähden mitättömät. Liiton kautta myönnettävissä avustuksissa hammashoidon omavastuuosuudet ovat lisääntyneet.

Anni Grundström

Juhliva Kaatuneiden Muistosäätiö jakoi tunnustuspalkintoja

Kaatuneiden Muistosäätiö juhli 11. marraskuuta perustamisensa 70-vuotisjuhlaa edeltäjänsä Suomen Aseveljien Liiton syntysijoilla Säätytalolla Helsingissä. Juhlan yhteydessä säätiö jakoi kolme tunnustuspalkintoa, yhteensä 70 000 euroa henkilöille ja yhteisöille, jotka ovat esimerkillisellä tavalla toteuttaneet säätiön toiminta-ajatuksen mukaisia hankkeita.

Muistosäätiön syntyvaiheet liittyvät läheisesti Suomen Aseveljien Liiton lakkauttamiseen tammikuussa 1945. Odotettavissa ollut päätöstä ennakoiden liiton varallisuus siirrettiin kahdelle marraskuussa 1944 perustetulle säätiölle, joista Kaatuneiden Muistosäätiön toiminta on sittemmin jatkunut keskeytyksellä.

Juhlivan säätiön hallituksen puheenjohtaja **Ahti Sirkkiä** palautti tervehdyssanoissaan kuulijoiden mieliin, miten säätiö on vuosikymmenten mittaan monin eri tavoin edistänyt sankarihautausmaiden hoitoa ja laajemminkin sankarivainajien muiston vaalimista. Se on myös merkittäväällä tavalla tukenut sotaaleskien ja sotaorpojen ammattiin kouluttamista ja korkeakouluopintoja. Viimeisten neljänkymmenen

vuoden aikana säätiö on lisäksi veteraanijärjestöjen kautta avustanut sotiemme veteraanien ja heidän puolisoitensa kuntoutustoimintaa. Sääntöjensä uusimisen myötä säätiö on ryhtynyt tukemaan myös maanpuolustusta edistävää toimintaa ja sitä käsittelevän tiedon julkaisemista.

Näihin säätiön omaksumiin tarkoituksiin oleellisesti liittyvä henkinen perinne oli keskeisenä teemana Säätytalolla juhlaesitelmän pitäneen dosentti **Eino Ketolan** puheenvuorossa. Pitkän kaaren kansanliikkeiden vaikutuksesta 1800-luvun lopulta tähän päivään piirtänyt Ketola kiteytti säätiön perusarvot lopulta kolmeen kokonaisuuteen: maanpuolustustahto, laillisuus ja sosiaalinen eheys. Puhujan mukaan niissä toistuvat vahvasti sodan aikaisen aseveliliikkeen kolme henkistä kulmakiveä, vapaus, isänmaa, aseveljeys, tämän päivän oloihin sovellettuna.

Säätiön tarkoituksien toteutuminen näkyi hyvin myös juhlatilaisuudessa jaetuissa tunnustuspalkinnoissa.

Rouva **Suvi Usva** ja maisteri **Juhani Toivonen** palkittiin perheessä jo neljänteen sukupolven ulottuvasta tavasta viedä itsenäisyyspäivinä kynttilät

kaikille Etelä-Haagan sankarihautausmaan viidellekymmenelle muistokivelle. Maisteri **Riitta Lentilää** muistettiin tunnustuspalkinnolla työstä, jonka hän on tehnyt suuren suosion ja käyttäjämäärän saaneen sodissa 1939-1945 menehtyneiden tiedoston rakentamisessa. Tammenlehvän Perinneliitto puolestaan sai palkintonsa veteraaniperinteen vaalimiseksi tehdystä työstä ja samalla kannustukseksi viedä perinnetyötä edelleen seuraaville sukupolville.

Pertti Suominen

Juhlissa esiintyi Total Cello Ensemble orkesteri. Samaa selloa soitti viisi henkilöä.

Palkitsemisen suorittivat säätiön hallituksen jäsenet (vas.) Pekka J. Korvenheimo ja Esa Tarvainen. Seuraavana palkittujen edustajina Tammenlehvän Perinneliiton Pekka Holopainen ja Eino Siuruainen sekä Riitta Lentilä, Juhani Toivonen ja Suvi Usva.

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Työmme lähtee sydäimestä.

www.vtkl.fi

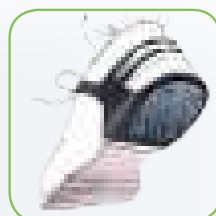
PHOENIX CONTACT
INSPIRING INNOVATIONS

**LAAJA VALIKOIMA APUVÄLINEITÄ
SUJUVAAN ARKEEN**

TOIMITUS-
KULUT 0€

TUTUSTU LOPPUVUODEN
TARJOUKSIIN FENNOKAUPASSA

Voimassa 6.1.2015 asti.

Tilaa kätevästi kotiovellesi asti: ☎ 09 276 360 🛒 fennokauppa.fi

FENNO MEDICAL OY

Maanpuolustustahto, laillisuus ja sosiaalinen eheys

Sisällissota ja talvisodan henki

Talvisodan henki ei olisi syntynyt niin voimakkaana, kuin se syntyi ilman edeltävää sisällissotaa. Kumousyritys ja punakaartien yhteistoiminta venäläisen sotaväen kanssa olivat valkoisten keskuudessa luoneet kuvan, joka leimasi työväestön isänmaan petturiksi. Talvisodassa tämä yksinkertaistettu poliittinen näyttämökuva katosi kansallisen yhtenäisyyden paljastuessa vasta taisteluhautojen testissä. Sotariisui ja repi ihmisiä poliittiseen väriin katsomatta.

Kaatuneiden muisto kotiseudulle

Pohjalaisten äitien ja papiston esityksestä sodassa kaatuneet toimitettiin kotipitäjiensä kirkkomaiden sankarihautoihin. Niistä tuli epävirallisia vuoden 1918 sisällissodan sovinnon muistomerkkejä. Jaettu suru rakensi siltaa rinnakkaiseloon.

Sankarihaudat osoittautuivat henkisen maanpuolustuksen innovaatioksi, joka kokoaa kansalaisia yhteen edelleen.

Aseveljeys ja tasavertainen kansalaisuus

Suomen aseveljien liitto syntyi ja lähti voimakkaaseen kasvuun pian talvisodan jälkeen. Eloon jääneitä yhdisti uusi psykososiaalinen ilmiö, luok-

karajat ylittävä rintamaveljeys, joka loi yhteenkuuluvuutta ja tunteen tasavertaisuudesta erilaisista lähtökohdista tulleiden miesten välillä. Velvollisuuden täyttäminen talvisodassa antoi eloon jääneelle työmiehelle tunteen tasavertaisuudesta.

Venäjän vallankumouksien henki ei kuollut

Vuoden 1940 uhkaavassa ilmapiirissä nousi pintaan myös ensimmäistä maailmansotaa edeltänyt vallankumouksellinen henki ja regression tapainen tarrautuminen Venäjän vallankumouksen synnyttämään työläisten valtioon. Talvisodan henki ei riittänyt pitämään koossa kaikkia sotaan väsyneitä, vaikeissa oloissa eläviä ihmisiä. Suomen-Neuvostoliiton ystävyydenseuran jäsenmäärä kasvoi nopeasti, Tampereen seudulla perustettiin kommunististen rintamamiesten yhdistyksiä.

Suomen aseveljien liitto 1940–1944

Marsalkka Mannerheim hyväksyi Suomen aseveljien liiton perustamisen ja asetti sen johtoon kenraaliluutnantti Paa-vo Talvelan. Asevelipiirien puheenjohtajina oli pääasiassa korkea-arvoisia upseereita. Liitosta tuli voimakas kokonaispuolustusta tukeva tekijä.

Aseveljienavustustoiminnan ei tiedetä olleen poliittis-

ta. Fasismisyytökset olivat neuvostopropagandaa. Liitolla oli suuri poliittinen merkitys sen verkoston laajuuden ja sen sosiaalisen toiminnan ansiosta. Liitto oli tästä syystä lakkautettava ennen vuoden 1945 eduskuntavaaleja, jotta kommunistien kannatus saataisiin merkittävälle tasolle.

Aseveljeys sodan jälkeen

Liiton henkilösuhteisiin perustuvat verkostot vaikuttivat pitkään politiikan, talouden ja muun järjestöelämän foorumeilla. Asevelisocialistit tunnetaan sosiaalidemokraattisen puolueen hoiperteluvaiheen oikaisijoina vaaran vuosina 1945–1948. Vähemmän tunnettua on vuonna 1952 perustetun Suomalaisen yhteiskunnan tuki -säätiön rooli SAT-VIA:n toiminnan jatkajana sodan jälkeen.

Kaatuneiden Muistosäätiö syntyy vaarallisen rauhan oloissa

Suomen aseveljien liitto siirsi kaatuneiden omaisten huollon Kaatuneiden Muistosäätiölle. Säätiö ryhtyi myös edistämään sankarihautausmaiden arvon mukaista toteutusta. Toiminnan siirtäminen rauhanaikaan oli mahdollista ensisijaisesti sen vuoksi, että neuvostojoukot eivät onnistuneet miehittämään Suomea kesän 1944 hyökkäysten pysähtyttyä

suomalaisten torjuntaan. Tästä seurasi kaikki muu:

Neuvostoliitto ei kyennyt horjuttamaan Suomen laillista järjestystä merkittävästi suomalaisten kommunistien voimin. Sen sijaan se saattoi käyttää hyväksi Liittoutuneiden maiden valvontakomissiota, jota venäläiset johtivat. Sotasyllisyysoikeudenkäyntiä ja eräitä oikeudenrikkomuksia lukuun ottamatta Suomen lain mukaiset oikeustoimet olivat mahdollisia ja aseveliliikkeen toimijat saattoivat säilyttää oikeuskelpoisuutensa.

Neuvostoliiton intressit jakautuivat, kun Suomen teollisuusmiehet organisoivat sotakorvaustuotannon käsittämättömän nopeasti tuottamaan koneita ja laitteita pulasta kärsivälle neuvostotaloudelle. Andrei Zhdanovin oli edistettävä sotakorvaustuotannon jatkumista ja Suomen vallankumousta. Nämä pyrkimykset suhtautuivat toisiinsa kuin tuli ja vesi.

Vastakkaiset kansanliikkeet

Aseveljien yhteistyön edellytyksenä oli reformistisen työväenliikkeen läpimurto maailmansotien välisenä aikana ja lainsäädäntöön perustuvan uudistustyön tulokset.

Suomen kommunistisen puolueen merkitys kasvoi Neuvostoliiton sotamenestyksen myötä toisen maailmansodan

jälkeen. Kätkeytyminen Suomen kansan demokraattisen liiton kulissiin toi SKP:lle merkittävän parlamentaarisen vaikutusvallan. Siitä tuli kiihkeä vastustaja aseveliliikkeestä lisävoimaa saaneelle sosiaalidemokraattiselle reformismille.

SKP ei kyennyt tekemään vallankumousta eikä myöhemmin kestänyt hyvinvointiyhteiskuntaa jakautumatta. Liike koki luonnollisen kuoleman Neuvostoliiton romahduksen yhteydessä.

Kaatuneiden Muistosäätiön arvot ja tehtävä

Säätiö on tukenut sodasta kärsineiden sukupolvien tulevaisuuden rakentamista ja veteraanien sekä sotalleskien tietä arvokkaaseen vanhuuteen. Kaatuneiden muiston vaaliminen on säätiön pysyvä tehtävä. Tämä tehtävä haarautuu modernissa yhteiskunnassa lukuisiksi toimintamahdollisuuksiksi.

Säätiön perusarvoina ovat edelleen *Maanpuolustustahto, Laillisuus ja Sosiaalinen eheys*. Ne saattavat kuulostaa vähemmän muodikkailta, mutta niiden arvo nousee, kun ulkoisen ympäristömme vakaus horjuu.

Lyhennelmä Dos., VTT Eino Ketolan esitelmästä Kaatuneiden Muistosäätiön 70-vuotisjuhlassa Säätytalolla 11.11.2014.

Suomen Marsalkka Mannerheimin perinnesäätiö - Mannerheimin muiston vaalija

Carl Gustaf Emil Mannerheim (1867 – 1951) teki poikkeuksellisen monipuolisen ja vaikuttavan uran sotilaana, valtiomiehenä ja kansalaisjärjestöissä. Hän oli keskeisenä toimijana ja vastuunkantajana monessa Suomen historian kriittisessä kohdassa 1900-luvun alkupuoliskolla. Siksi on ymmärrettävää, että vielä tänäänkin, yli 60 vuotta Mannerheimin kuoleman jälkeen, hänen muistoaan vaalivat useat eri tahot.

Mannerheim-yhteisöistä ehkä tunnetuin on Mannerheim-säätiö. Säätiö ylläpitää Kaivopuistossa olevaa Mannerheim-museota, joka oli marsalkan koti vuosina 1924 – 1951. Muita vakiintuneita Mannerheimin muiston vaalijoita ovat mm. Suomen Marsalkka Mannerheimin sotatieteellinen rahasto, Lopella olevaa Marskin metsästysmajaa ylläpitävä Suomen Marsalkka Mannerheimin metsästysmajayhdistys, Mannerheim-ristin ritareiden säätiö sekä Champion of Liberty -yhdistys. Oma paikkansa muiston vaalijoiden joukossa on myös mielenkiintoisen historian omaavalla Suomen Marsalkka Mannerheimin perinnesäätiöllä.

Ratsastajapatsasvaltuuskunnan työn jatkaja

Perinnesäätiö on Ratsastajapatsasvaltuuskunnan työn perillinen. Patsaan pystyttäminen neljän sodan ylipäällikölle ja entiselle presidentille tuli ajan-

kohtaiseksi 1950-luvulla pian Mannerheimin kuoleman jälkeen. Patsasta varten järjestettiin valtakunnallisia rahanke-
räyksiä, jotka tuottivat varsin suuren pääoman (noin 80 miljoonaa silloista markkaa). Keräyksen alkuperäiset nimelistat sidottiin kirjoiksi ja niitä säilytetään nykyisin Kansallisarkistossa.

Kuvanveistäjä Aimo Tukiaisen suunnittelema ratsastajapatsas paljastettiin näyttävän menoin Helsingissä 4. kesäkuuta 1960. Patsaan pystyttämisen jälkeen pääosa jäljelle jääneistä varoista käytettiin Marsalkka Mannerheimin syntymäkodin, Askaisissa Varsinais-Suomessa sijaitsevan Louhisaaren linnan ostamiseen Suomen valtiolle.

Jäljellä olevista Ratsastajapatsasvaltuuskunnan varoista luovutettiin vielä Sotavammaisten Tuki- ja Tutkimussäätiölle 50 000 markkaa. Kaikki muut Ratsastajapatsasvaltuuskunnan hallinnassa olevat varat päätettiin luovuttaa vastaperustetulle Suomen Marsalkka Mannerheimin perinnesäätiölle.

Ratsastajapatsasvaltuuskunta piti viimeisen kokouksensa 4.6.1973. Kokouksessa perustettiin yksimielisesti Suomen Marsalkka Mannerheimin perinnesäätiö ”Suurella pieteetillä vaalimaan kunnioitetun Suomen marsalkan muistoa ja niitä arvoja joiden puolesta tämä sukupolvi on hänen johdollaan kunniakkaasti taistellut”.

Säätiön toiminta

Sääntöjensä mukaan perinnesäätiön tärkeimpänä tehtävänä on Suomen Marsalkka Mannerheimin muiston vaaliminen. Lisäksi säätiö tukee Suomen sotia koskevan sotahistorian tutkimustyötä sekä suomalaisten upseerien koulutusta.

Säätiö järjestää vuosittain kansalaisjärjestöjen yhteisinä kunnianosoituksina seppeleenlaskut Mannerheimin kuolinpäivänä 28.1. Hietaniemessä ja Marsalkan syntymäpäivänä 4.6. ratsastajapatsaalla Helsingissä. Säätiö on lisäksi järjestänyt Mannerheimiin liittyviä muistotilaisuuksia ja tukenut hänen elämäntyötänsä esittelevää näyttelytoimintaa. Säätiö keräsi 1990-luvun puolivälissä vetoomuksen, jossa vaadittiin, ettei ratsastajapatsasta saa siirtää Kiasma-museon rakentamisen johdosta. Säätiö sai kerättyä viidessä päivässä vetoomukseen 26000 nimeä.

Tärkeä osa säätiön nykyistä työtä on sotahistoriallisen tutkimuksen tukeminen. Säätiö myöntää joka toinen vuosi sotahistorian palkinnon, jonka suuruus on 5.000 €. Palkinto myönnettiin viidennen kerran vuonna 2014, jolloin sen sai FT Pasi Tuunainen kirjastaan Tahtojen Taisto. Aikaisemmin palkinnon ovat saaneet mm. FT Lasse Laaksonen ja professori Ohto Manninen.

Säätiö oli aktiivisesti mukana Askaisten Ritaripuiston rakentamisprojektissa. Man-

Säätiö tuki keväällä 2011 Sveitsissä Montreux'n lähellä sijaitsevan Valmont-klinikan puistoon paljastetun Mannerheim-muistokiven rakentamista. Mannerheim vietti klinikalla pitkiä aikoja vuodesta 1948 lähtien.

Askaisissa sijaitsevassa Ritaripuistossa on jokaisella ritarilla oma muistokivi. Puiston keskellä on isokokoinen kunniakivi, johon on hakattu Mannerheim-risti. Perinnesäätiö on osallistunut Ritaripuiston rakentamiseen ja kehittämiseen.

nerheim-ristin ritarien sekä sotiemme veteraanien kunniaksi Askaisiin perustettu Ritaripuisto on ainutlaatuinen huomionosoitus koko ritari- ja veteraanisukupolvelle. Ritaripuisto sijaitsee Suomen Marsalkka Mannerheimin syntymäkodin, Louhisaaren kartanolinna läheisyydessä. Ritaripuisto avattiin 2007.

Säätiön pitkäaikaisin puheenjohtaja on ollut jalkaväenkenraali Adolf Ehrnrooth, joka toimi puheenjohtajana vuosina 1974-1999. Hänen jälkeensä puheenjohtajana ovat toimineet kenraaliluutnantti R.W.Stewen (1999-2011) ja kenraalimajuri Sami Sihvo (2011-2014). Vuoden 2015 alussa säätiön puheenjohtajana aloittaa

kenraalimajuri Juha-Pekka Liikola.

Tulevaisuudessa Suomen Marsalkka Mannerheimin Perinnesäätiön tärkeä tehtävä on miettiä yhdessä muiden Marskin perinnettä vaalivien tahojen kanssa, mitä asioita ja miten Mannerheimin monipuolisesta elämäntyöstä halutaan siirtää tuleville sukupolville.

Lisätietoja Perinnesäätiön toiminnasta löytyy myös internetistä: www.mannerheimin-perinnesaatio.fi

**Teksti ja kuvat:
Janne Kosonen**

Kirjoittaja on Suomen Marsalkka Mannerheimin perinnesäätiön asiamies

Suomen Marsalkka Mannerheimin perinnesäätiö vastaa 4.6. seppeleenlaskun käytännön järjestelyistä. Säätiön puheenjohtaja kenrm Sami Sihvon tervehdyspuhe ratsastajapatsaalla kesäkuussa 2012.

Keräyshengessä mukana Mainostoimisto Vastavirta

VUODEN 1939 PYSÄYTTÄVIN SARJA EI OLLUT KOTIKATU TAI SALATUT ELÄMÄT.

Talvisodan veteraanit pysäyttivät määrältään ylivoimaisen hyökkääjän. Kaikkiaan sotiemme veteraaneja elää vielä lähes 30 000. He ovat auttaneet meitä, nyt sinä voit auttaa heitä lahjoittamalla keräyslippaaseen, sotiemmeveteraanit.fi/talvisota tai tilille FI75 1555 3000 1088 95.

Keräysaika 1.1.2014-31.12.2015. Keräysalue koko maa Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Keräyslupa 2020/2013/3055, 20.9.2013.

TALVISODASTA **75** VUOTTA

**SOTIEMME
VETERAANIT**
VETERANERNA FRÅN VÅRA KRIG

Kiitos veteraanit -kampanjalla tavoitetaan veteraaneja

Toinen maailmansota muutti miljoonien ihmisten ja kymmenien valtioiden kohtaloita huonoon suuntaan. Meillä Suomessa on eletty 70 hyvää vuotta. Siitä me kiitämme sotiemme veteraaneja.

Elämän ehtoolla ja iän karttuessa ystäväpiiri pienenee. Voimien hiipuessa myös mahdollisuudet yhteyksien pitämiseen vähenevät.

Suomen Lions-liiton lähes tuhat klubia ja niiden 25 000 jäsentä etsivät kaudella 2014-2015 keinoja auttaa paikallisia veteraaneja, helpottaa heidän elämäänsä ja kiittää veteraaneja siitä, mitä he ovat tehneet meidän hyväksemme.

Palvelun sisältö voi olla mitä moninaisin: keskustelua, vierailu veteraanin luona, pienimuotoiset avustustyöt. Esimerkkeinä vaikkapa lumenluonti, kattokourujen puhdistus, polttopuiden teko, kaupassa käynti, omaisen haudalla käyttäminen, palovaroittimien tarkistaminen, pensasaidan tai pihanurmen leikkaaminen, kirjan tai lehden lukeminen, uutisten kertominen, kuljetta-

minen konserttiin, teatteriin, joulukirkkoon tai veteraanitapahtumiin, kokkikurssi, ulkoiluttaminen. Mahdollisuuksia kiittolisuuden osoittamiseen on satoja!

Kirkkokonsertti Hirvensalmella

Lions-palvelupäivä 8.10. kokosi 130 henkisen kuulijajoukon Hirvensalmen kirkkoon. Yleisön toivotti tervetulleiksi niin kirkkopihassa kuin sankari-muistomerkeillä palaneet roihut yhdessä kirkon alttarilla kuusentaimin koristeltu Suomen lippu. Sinivalkoinen Suomen lippu muistutti meitä itsenäisyydestä, mikä ei näinä päivinä suinkaan näytä olevan aina itsestäänselvyys ja nuo kuusentaimethan on veteraaneille kiitos ja tunnustus kaikesta heidän uhrauksistaan maamme itsenäisyyden hyväksi tehdystä työstä.

PDG Juhani Mannisen tervetuloitovotuksen myötä sai konserttiyleisö yhdessä Hirvensalmen Heikinniemen palvelukeskuksen asukkaiden kanssa nauttia musiikin antimista.

Laulaja Kari Kanto esitti Sulo Rannan *Testamentti pojalleni. Isänmaan lapset* (Sotilaspoikain virsi), jonka kirkkoneuvos, silloinen Hirvensalmen kirkkoherra Pekka Huokuna sanoitti ja joka sai ensiesityksen vuonna 1999 Sotilaspoikien Perinneliiton liit-topäivillä Mikkelissä. Mai-

nio osoitus laulujen valinnasta koko veteraani-ikäluokalle.

Pianisti Antti Mannisen pianosoolot, O. Merikannon *Mä oksalla ylimmällä* ja J. Sibeliuksen *Impromptu* h-molli olivat hieno osoitus sormituksen lisäksi todellisesta soittamisen ilosta ja taidosta, joihin konserttiyleisön oli helppo samaistua.

Siunaa ja varjele meitä yhteislauluna saatteli yleisön turvallisin mielin kotimatalle Kari Kannon ja Antti Mannisen kuituksen ja ylimääräisen esityksen myötä.

Teksti: Juhani Manninen

Kuva: Reijo Vakimo

Laulaja Kari Kanto ja pianisti Antti Manninen konserttiyleisön edessä Hirvensalmen kirkossa.

Tuuloksessa täydessä touhussa

Paikalliset lionsklubit ovat Hämeenlinnan Tuuloksessa tarttuneet innokkaasti Lions-liiton valtakunnalliseen aktiviteettiin.

Naisklubi LC Hämeenlinna/Liinut on käyttänyt leskipuolisoita konsertissa ja kohta he kirjoittavat joulukortteja veteraanien ja leskipuolisoiden toimiiin osoitteisiin.

Miesklubi, LC Tuulos on toiminut perinteisemmin käymällä veteraaneja tapaamassa,

hoitamalla heidän asioitaan ja auttamalla pikkuaskareissa.

Klubien aktiviteetit jatkuvat Tuuloksessa ja Suomen lionsklubeissa koko kauden eli 30.6.2015 saakka. Sen jälkeen palvelemme edelleen veteraaneja lionsjärjestön tunnustukseen "Me palvelemme" mukaisesti.

Teksti: Taisto Jantunen
LC Tuulos

Kuvassa Tuuloksen Sotakaverit ja Reserviläiset ry:n puheenjohtaja, lion Taisto Jantunen on tapaamassa sotaveteraani Veikko Sahlstena ja hänen puolisoaan. Samalla täytetään hakemus kaupungille veteraanien avopalveluun myönnettävän tuen saamiseksi.

Serlachius-museo tutuksi

Sotaveteraani Yrjö Saari "tarkastaa" Albert Edelfeltin Porilaisten marssin taustatukenaan Emil Wikströmin veistämä Gösta Serlachius. Kuva: Susanna Yläjärvi

Vuoden ehdoton kulttuuriuutinen on ollut Serlachius-museo Göstan uusi paviljonki ja sen yleisömenestys. Mänttä-Vilppulan viisi lionsklubia päättivät viedä veteraanitkin tutustumaan paikkakunnan uuteen kulttuurikohteeseen.

Lähetimme kirjeen 161:lle Mänttä-Vilppulan sotiemme veteraanille (ml. puoliset ja lesket). Kerroimme yhdessä kaupungin veteraanijärjestöjen kanssa leijonien Kiitos vete-

raanit -aktiviteetista. Samassa kirjeessä lionsklubit kutsuivat veteraanit Ravintola Göstaan lounaalle ja tutustumaan uudistuneeseen museoon ja sen taidearteisiin. Kutsuun vastasi 23 veteraania ja 30 puolisoa ja leskeä, joista neljä ei päivän kuntonsa vuoksi päässyt tulemaan. Ilahduttavasti lukumäärä ylitti odotuksemme. Meitä leijonia ja puolisoita oli kuljettajina ja saattajina 28.

Tapahtuma alkoi lyhyellä tervetulotilaisuudella, jonka

jälkeen siirryttiin ravintolaan nauttimaan gourmetlounas. Lounaan jälkeen oli vuorossa opastettu tutustumiskierros museon näyttelyihin. Kukin osallistui jaksamisensa mukaan. Osa jäi katsomaan filmiä uuden museorakennuksen suunnittelusta ja rakentamisesta.

Useille veteraaneille tämä oli ainutlaatuinen tilaisuus tutustua museoon. Lounas oli todellinen juhla-ateria. Veteraanit totesivatkin päivän olleen vuoden kohokohta, eivätkä peitelleet kiittolisuuttaan leijonia ja leijonien Kiitos veteraanit! -aktiviteettiä kohtaan.

Sotiemme veteraaneilla on pysyvästi vapaa pääsy Serlachius-museoihin. Tässä tapahtumassa myös puoliset ja lesket sekä saattajat pääsivät maksutta museoon ja opastetuille kierroksille. Tapahtumaan saatiin Arne Ritari -säätien "Kiitos veteraanit!" -tuki.

Teksti: Jaakko Harjumäki
LC Mänttä / Ilves

Tuusulassa tositoimia

Lions klubi Tuusula on osallistunut syksyn ja joulun odotusaikana mm. veteraanien kuljetuksiin, kuten kuukausitapaamisiin ja pikkujouluihin.

Erikoinen tehtävä oli veteraanilesken luona. Piti pestä ikkunat, mutta ikkuna olikin niin kiinni karmissa, että ikkuna ei auennutkaan. Asiantuntijaveljien avustuksella sekin asia tuli hoidetuksi. LC Tuusulalla on ollut sen perustamisesta lähtien vanhusten pikkujoulu yhdessä Tuusulan seurakunnan kanssa vuodesta 1958. Tilaisuuksissa oli alkuaikoina

myös miespuolisia veteraaneja. Tänä suurin osa on naisia. Kysyttäessä osanottajilta, kuka on veteraanin leski/ puoliso tai soteleski, käsiä on paljon ylhäällä. Keravalla sotainvalidien pikkujoulussa oli mukana soteleski, joka on syntynyt 1919, samana vuonna kuin Matti Kulmalan soteleskiäiti.

Samanlaista avustamista on ollut Järvenpään leijonilla – heidän tekemisiään nähdään kiitettävästi paikallisessa Keski-Uusimaa -lehdessä.

Kun tehdään, on ympäristön myös tiedettävä, että on monta tapaa tehdä hyvää.

Kuvassa Sotainvalidien Keravan osaston jäseniä pikkujoulussa. Tuusulalaiset sotainvalidit kuuluvat tähän osastoon. Lionsjärjestön C-piirin, Kiitos Veteraanit -palveluaktiviteetin vetäjä Matti Kulmala jakaa joulukortteja joululahjana Lions-liitolta.

Perhossa palvelua parhaimmillaan

Kiitos veteraanit -aktiiviteetti on käynnistynyt hyvin myös Perhossa Keski-Pohjanmaalla. Veteraaneja on kuljetettu erilaisiin tilaisuuksiin. On käyty tervehdimässä heitä, kyselty vointia ja tehty tilanteisiin sopivia palveluita. Perholaisten metsästäjiä en pyytämä ja lahjoittama hirvi

on toimitettu lihaosuuksina veteraanien koteihin. Tuleva itsenäisyyden ja joulun aika tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia toteuttaa Kiitos veteraanit -palvelutyötä.

Kuva ja teksti: Jorma Koivuniemi

Tässä kuvassa hoidetaan 98-vuotiaan talvisodan veteraanin Uuno Möttösen pihapiiriä. Kuvassa mukana vas. Jari Salminen, Hannu Tyynelä, Uuno Möttönen ja Leo Saralampi. Pihapiirin siivousurakan jälkeen vetreä veteraani Uuno Möttönen kiehautti makoisat kahvit. Muisteltiin menneitä ja kaikilla oli mukava olla.

Neuvostoliiton hyökkäys Keljaan

Varhain Talvisodan jouluamuna valkovenäläisdivisioona 4 teki laajan hyökkäyksen Suvannon yli Keljaan, Volossulaan ja Patoniemeen. Tarkoituksena oli sivustahyökkäyksen avulla saartaa Taipaleen ja Kirvesmäen sinnikkäät puolustajat. Jos venäläisten suunnitelma olisi onnistunut, olisi se ratkaisevasti vaikuttanut koko itäisen Kannaksen puolustukseen.

Vihollinen pääsi pureutumaan Suvannon pohjoisrantaan pahimmin Keljan kylän kohdalle (Sakkolan kirkolta noin kahdeksan kilometriä Taipaleeseen johtaneen maantien varrella). Patoniemessä ja Volossulassa saatiin rannat puhdistetuksi hyökkääjistä jo joulupäivän aikana, mutta Keljassa vihollisen karkottaminen vaati kolmen päivän ankarat taistelut. Venäläiset saivat vahvan sillanpääaseman Keljan rantametsikköön, jota sodan aikana oli alettu nimittää Satumetsiköksi. Heikoin puolustusryhmittä JR 29:n kolmannen pataljoonan alueella oli Keljan aukeiden kohdalla. Satumetsikössä oli pelkästään yksi pikakivääriryhmä ja väli 8. komppanian reunimmaisesta konekivääristä 9. komppanian vasemmanpuoleiseen konekivääriin oli peräti 300 metriä.

Paikallaolijoiden mukaan hyökkäyksen alkaminen 25. joulukuuta ei ollut suomalaisille aivan täysi yllätys, sillä kahden ja kolmen välillä samana yönä siepattiin neuvostoliittolaisten hyökkäyksen alusta kertova sanoma, joka toimitettiin välittömästi III pataljoonan esikuntaan. Se ei aiheuttanut mitään toimintaa joulunvietosta väsyneessä esikunnassa.

Aluksi ei ollut tarkkaa käsitystä siitä, kuinka paljon vihollisia oli päässyt pesiytymään Suvannon pohjoisrannalle. Venäläiset pystyivät lisäksi seuraavan yön aikana tuomaan uusia joukkoja entisten vahvistukseksi. Normaalisti tuohon vuodenaikaan ei jää ollut vielä kyllin vahvaa. Erittäin huono näkyvyys vielä auttoi yllätystä.

Vastaiskut

Vihollisen häätämiseksi tehtiin kolme eri vastaiskua rintamavastuussa olevin voimin. Mikään niistä ei onnistunut vihollisen ylivoimaisen kovan tulituksen vuoksi. Tappiot olivat tuntuja.

Epäonnistuneiden ratkaisu-

Keljan taistelussa kunnostautuneen Armas Lähteenkorvan piirtämä "pysäytyskuva" Satumetsikön takaisinvaltauksesta.

Er P6:n Perinneyhdistys järjestää Keljan taistelun 75-vuotismuistojuhlan 27.12.2014 klo 13 alkaen Heinolan seurakuntakeskuksessa, Harjukatu 9. Juhlapuhujana on eversti Pekka Jouko. Tervetuloa.

yritysten jälkeen 10. divisioonan apulaiskomentaja eversti Aarne Bliks puuttui henkilökohtaisesti Keljan tapahtumiin. Hän määräsi everstilutnantti Nurmen ratkaisemaan tilanteen käyttäen levossa ollutta Erillistä pataljoona 6 (Er.P 6), joka oli koottu Sakkolan, Kaukolan, Räisälän ja Käkisalmen miehistä. Näin ollen osa Karjalaispataljoonan miehistä tuli taistelemaan kirjaimellisesti omilla pelloillaan.

ErP6:n ensimmäinen hyökkäys käynnistyi 27.12. klo 9.30 huonosti suunniteltuna ja yhteistyön epäonnistuttua tykistön kanssa. Sää oli kirkas ja pakkasta oli noin 15 astetta. Hyökkäyssuunta oli lounaasta. Hyökkäys tyrehtyi heti alkuunsa neuvostoliittolaisten kovaan konekiväärilutitukseen ja siitä seuranneisiin ankariin tappioihin. Hyökkääjät joutuivat palaamaan osittain alkuasemiin.

Toinen hyökkäysyritys alkoi suunnitellusti maaston hyvin tuntemien keljalaisten miesten vihjeiden ansiosta klo 10.45 luutnantti Elovaaran johdolla. Ratkaisevaa oli valtao-

jan pohjaa myöten eteen saatu lisäkonekivääri. Epäsuoraa tulta saatiin yhden kranaatin heittimen voimin. Tällä kertaa päästiin vihollisen asemia vyöryttämään. Ankaran taistelun jälkeen neuvostoliittolaisten rippeet pakenivat Suvannon jälle, jonne tykistö oli ampu- nut isoja reikiä. Kaikki omat ja viholliselta vallatut konekiväärit suunnattiin pakeneviin ja neuvostojoukkojen tuho oli totaalinen. Joku paikalla ollut oli laskenut, että pakoon pääsi 11 vihollista. Vastustajan menetykset olivat yli 2000 kaatunutta.

Kaikkiaan Er.P 6:n miehiä kaatui 52 ja haavoittui noin 100.

Erkki Heiskanen

Saatu sotasaalis:

- 140 konekivääriä
- 500 automaattikivääriä
- 200 pikakivääriä
- 1000 kivääriä
- 12 panssaritorjuntatykkiä
- runsaasti patruunoita ja räjähteitä yms. tavaraa

Läheisyys antaa voimaa

Kymenlaakson Sähkö

www.ksoy.fi

75 vuotta sitten

Uhka toteutui - Talvisota syttyi

Se alkoi marraskuun viimeisen päivän aamuhämärissä. Puna-armeija hyökkäsi kaikilla rintamilla maalla, merellä ja ilmassa. Kuuluisasta Viipurin pamauksesta, Knut Possen ruutikellarin räjäytyksestä, oli kulunut päivälleen 444 vuotta.

Marraskuun viimeisellä viikolla radion ja sanomalehtien uutiset kertoivat Suomen ja

Neuvostoliiton suhteiden kiristymisestä. Neuvottelut Moskovassa olivat katkenneet tuloksettomina. Reserviläiset jatkoivat valtiolle kalliita ylimääräisiä harjoituksiaan jo pitkälti toista kuukautta. Valtiovarainministeri Väinö Tanner ehdotti jo heidän kotiuttamistaan, mutta puolustusministeri Juho Niukkanen oli päätösvaltansa rajoja hipoen torjunut

sen. Kaikki poliitikkomme eivät vielä uskoneet sodan syttymiseen: ”Eihän ihmiskunta voi olla niin hullu!” Sama asenne oli hidastanut armeijan varustamista. Tilanne paheni. Mainilan laukaukset ammuttiin tuomiosunnuntaina 26. 11. Neuvostoliitto sanoi irti maidemme välisen hyökkäämättömyyssopimuksen tiistaina 28.11.,

katkaisi diplomaattiset suhteet 29.11., hyökkäsi kaikilla maarintamilla sekä merellä ja ilmassa torstaina 30.11., nimipäivänäni. Ensimmäisenä sotapäivänä pudotettiin 23 hyökkääjän lentokonetta.

Taistelut ja politiikka etenivät rinnakkain

Suojajoukot viivyttivät vihollista pari päivää, jona aikana kenttäarmeija ehti pääasemaan Mannerheim-linjalle ja muille rintamaosille. Stalin perusti 1. joulukuuta Terijoelle Otto Ville Kuusisen johtaman Suomen demokraattisen tasavallan hallituksen ja teki sen kanssa ystävyyss- ja aluevaihtosopimuksen, johon kuului mm. Karjalan kannaksen suuren osan luovutus ja Suomenlahden ulkosaarten ja Koiviston myyminen Neuvostoliitolle. Vastalahjaksi Otto Villen valtakuntaan annettiin osia Neuvostoliiton Karjalasta. Moskova ei tunnustanut enää muuta Suomen hallitusta. Terijoen hallitus perusti Suomen 1. Armeijakunnan, jolle annettiin kunniatehtäväksi viedä Suomen uuden tasavallan lippu Helsinkiin Presidentinlinnan salkoon ”työtä tekevien riemuksi ja kansan vihollisten kauhuksi”. Hel-

singin kaupunki ojennettaisiin Stalinille 60-vuotislahjaksi 21.12.1939. Ihan noin se ei kuitenkaan sujunut.

Ensimmäinen pommikoneen pudotus

Marraskuun viimeinen päivä kotiseudullani alkoi lumisateisena. Lähdin isäni kanssa hevosella hakemaan kuivikesammalia parin kilometrin päässä olevalta suolta, jossa kylän taloilla oli omia palstojaan ja kevytrakenteisia katoksiaan. Matkalla kuulumme peninkulman päässä olevan Koljolan rautatieaseman suunnalta kovan rysäyksen. Palattuamme kotiin nimipäiväkahveille saapunut Antti-setäni kertoi sodan syttyneen. Suomalaiset hävittäjät olivat pudottaneet yhden pommikoneen Koljolaan, siitä se kuulemamme rysäys. Seuraavana päivänä kuulumme tapahtumasta lisää.

Koneesta pelastui kolme lentäjää. Suojeluskuntalaisten saavuttua pidättämään heitä yksi ampui itsensä ja toisen surmasivat pidättäjät. Kolmas lähestyi aivan kuin antautuakseen, mutta tempasi nuoren Ville Viskarin lähelle päästyään puukon iskeäkseen Villeä. Tämä oli kuitenkin vikkeläm-

Talvisodan alla avattiin Antrean raakasokeritehdas. Kuvassa ulkolaisia toimittajia tutustumassa tehtaaseen 22.11.1939.

Eduskunta evakossa Kauhajoella

Historiansa aikana eduskunta on koontunut ainoastaan kerran Helsingin ulkopuolella. Se tapahtui talvisodan aikana, kun eduskunta työskenteli 1. joulukuuta 1939 ja 12. helmikuuta 1940 välisenä aikana Kauhajoella pitäen istuntonsa yhteislyseon salissa. Tasan 30 vuotta sitten tuo sali vihittiin museoksi. Eduskunnan rahoituksella se oli saatettu lähes siihen asuun, missä se oli eduskunnan kokoontuessa talvisodan aikana.

Nyt, kun tuli kuluneeksi 75 vuotta talvisodan alkamisesta, kokoontui 40 nykyisiä kansanedustajaa puhemies **Eero Heinäluoman** johdolla sekä muutamia ministereitä pääministeri **Alexander Stubbin** johdolla samaan saliin viettämään muistojuhlaa ja muistotilaisuutta. Paikalla oli myös eduskunnan virkamiehistöä

sekä kutsuvieraina mm. sotaveteraaneja.

Heikki Taimi - paikallinen tietäjä

Vieraille 75 vuoden takaisia tapahtumia selvitti kunnanjohtaja ja **Heikki Taimi**, joka aikanaan Kauhajoen kunnansihteerinä oli kiinteästi mukana salin entisöinnissä ja oli yhtenä kirjoittamassa myös kirjaa eduskunnan Kauhajoella olosta.

Heikki Taimi totesi vuosien varrella tulleen ilmi uusia asioita eduskunnan lähdöstä. Pitkään oltiin siinä käsityksessä, että tieto Kauhajoelle tuli vasta tuntia ennen kuin juna saapui Kauhajoen asemalle kello 14.30. Vasta viime vuosina on selvinnyt, että Helsingistä tuli suojeluskunnan päällikölle puhelu pian sen jälkeen, kun Kauhajoelle lähdöstä oli päätetty. Kauhajoella ryhdyttiin heti järjestelemään työskentelytiloja,

majoituksia ja muonituksia.

Aamulla lyseon rehtori kävi jokaisessa luokassa toteamassa, että koulunkäynti päättyy toistaiseksi, kun eduskunta ottaa tilat käyttöönsä. Kotitalousoppilaitokselle annettiin toimeksianto vastata eduskuntaväen muonituksesta käyttäen lottia työvoimana. Kuten Taimi totesi, majoituksen järjestäminen olikin sitten iso tehtävä. Sen aikaisissa majoitusluetteloissa kun on 204 nimeä edustajia ja eduskunnan virkamiehiä. Edustajien perheenjäsenet mukaan lukien asunnon tarvitsijoita oli noin 250. Noin 40 kansanedustajaa majoittui kotitalousoppilaitokselle, lisäksi varattiin kaikki majatalot ja yksityiskoteja.

Kauhajoen täysistuntoihin osallistui enimmillään 184 kansanedustajaa. Kaikkiaan pidettiin 34 täysistuntoa, ja hyväksyttiin mm. valtion vuoden

1940 tulo- ja menoarvio. Kaikki päätökset olivat yksimielisiä. Lisäksi Kauhajoella päätettiin vuoden 1939 valtiopäivät ja avattiin vuoden 1940 valtiopäivät.

Taimi totesi eduskunnan Kauhajoella oloajasta jääneen paljon muistoja, pieniä ja suuria, joita ei ole millään muulla paikkakunnalla Suomessa.

Talvisodasta tähän päivään

Muistotilaisuudet, kirkkokonsertti ja kaksi juhlaa muodostivat historian sillan talvisodan ajasta tähän päivään eli Suomen etenemisestä Euroopan eturiviin sanoi Kauhajoen kaupunginvaltuuston puheenjohtaja **Lasse Hautala**.

Sotaveteraaneille sanansa osoittaen Hautala totesi, kuinka nämä 75 vuotta sitten olivat elämän uskon vahvistamia, tulevaisuuteen luottavia nuoria,

kuten juhlassa nyt olevat 1400 opiskelijaa.

Talvisodan syttyminen vaati Suomelta yhteistä tahtoa isänmaamme puolustamisesta. Tuo päivä muutti myös teidän veteraanien tulevat vuodet. Nuori, vasta 22-vuotias Suomi osoitti yhtenäisyytensä ja onnistui rivien kokoamisessa. Te veteraanit jouduitte antamaan sodan vuosina elämästänne paljon, osa jopa kaikkensa, sanoi Hautala.

Eduskunnan Kauhajoelle tulo vaikutti monella tavalla Kauhajokeen ja kauhajokelaisiin. Silloinen kunnanvaltuuston puheenjohtaja Johannes Leppänen totesi edustajille näiden lähtiessä 12. helmikuuta Kauhajoelta seuraavasti:

Kauhajokelaiset ovat ylpeitä siitä, että he ovat voineet maan eduskunnalle tarjota työskentelymahdollisuudet tänä poikkeuksellisen vakavana aika-

pi ja surmasi miehen puukol-
laan. Kun tieto tapahtumasta
kulkeutui Kauhavan lottien tie-
toon, he lähettivät Vilelle Ii-
sakki Järvenpään tehtaalla teet-
tämänsä ison 'leukun', johon
oli kaiverrettu

”Ryssää ja pirua vastaan”.

Kotimme oli Leningradin
suunnasta Antreaan, Ensoon ja
Imatralle suunnistavien pom-
mituslaivueiden lentolinjal-
la. Yhtenä joulukuun päivä-
nä suomalaiset hävittäjäkoneet
käänsivät venäläisen pommi-
laivueen takaisin ennen kuin
se pääsi kohteeseensa. Sisko-
ni seisoj kotipihalla katsellen
matalalla lentäen palaavia ko-
neita. Hän sanoi tuumineensa
puoliääneen, että pudottaisivat
nyt yhden pommin, että näki-
si sen räjähdysten. Hän ei eh-
tinyt sulkea kunnolla suutaan,
kun läheinen metsämäki oli rä-
jähtävien pommien tulen ja sa-
vun peitossa. Koneet olivat ke-
ventäneet pommilastejaan jou-
duttaakseen pakomatkaa. Yksi,
lähimmäksi pudonnut, oli jää-
nyt suutariksi, jonka naapuri-
kylään majoittuneet ponttoni-
pioneerit kävivät räjäyttämäs-
sä. Ainoaksi vahingoksi tuli
muutama räjähdysten painees-

ta särkynyt navetan ikkuna.
Olimme sodan alettua vieneet
samaan metsikköön maatalo-
uskoneemme turvaan mahdol-
liselta tulipalolta. Koneiden vä-
lissä oli pommikuoppia, mutta
yksikään kone ei ollut vaurioi-
tunut. Syntymävuoteni ra-
kennettu kivinavettakin tila-
vine rehuvintteineen säilyi - se
paloi sotien välisenä vuonna
puna-armeijan pyykkärien sy-
tyttämänä. Kotimme uusien
asukkaiden kertoman mukaan
heidän piti peitellä joitain käh-
vellyksiään. Jäljelle jääneet ki-
viseinät kuljetettiin myöhem-
min Pietarin patoon.

Silta- ja desanttivartioihin

Sodan alettua meitä kutsun-
taikää nuorempia poikia ja re-
servi-ikää vanhempia miehiä
alkoi ilmoittautua suoje-
luskunnan tehtäviin. Ilmoittau-
tumattomiakin kutsuttiin.
Olihan ”suoje-
luskuntaan lii-
tyminen vapaaehtoista, mut-
ta palvelu pakollista”. Meidät
majoitettiin Kirkonkylän Nu-
orisoseuran avaraan taloon ja
lotat pitivät huolta hyvinvoin-
nistamme. Äitini lähti kahden
nuorimman veljeni kanssa vi-
ranomaisten järjestämällä ju-
nakuljetuksella Forssan kautta

Tammelaan, jossa heidät usean
muun perheen kanssa sijoitet-
tiin Susikkaan kouluun. Luo-
kan lattia oli nukkumapaik-
kana kova ja vetoinen, ja niin-
pä 13-vuotias Arvo-veljeni sai
keuhkovian, joka ajoissa ha-
vaittuna parantui seuraavana
kesänä Ahveniston parantolas-
sa kilpajuoksukuntoiseksi ja tä-
hän mennessä yli 600 Karjalan
kotiseutumatkaa kestäväksi.

Täpötäyden evakkojunan ol-
lessa juuri lähdössä Koljola-
ssa eräälle odottavalle nuorella äi-
dillä alkoivat synnytysspolot.
Hänet ohjattiin pois junasta ja
kuljetettiin evakuoinnin tyh-
jentämään vanhainkotiin pe-
rustettuun synnytyssairaalaan.
Terhakka Taito-nimen saanut
pikku poika halusi syntyä koti-
pitäjässä.

Palvelimme Antrean risteys-
aseman ja sen lähellä Vuok-
sen yli johtavan Kuorekosken
rautatiesillan sekä kuusi kilo-
metriä alajuoksun puolelle ra-
kennetun, vasta vajaan vuo-
den käytössä olleen Kuukaupin
maantiesillan vartijoina. Kuu-
kaupin silta tuli tunnetuk-
si kesällä 1941, kun pioneeri-
luutnantti, myöhempi puolus-
tusvoimain komentaja Lauri
Sutela purki sen penkasta vi-
hollisen radiomiinan ja Säkki-

**Antrean aseman lähellä sijainnut talvisodan kymmenien pommitusten kohteena ollut Kuorekosken rautatiesilta oli yksi Antrean suoje-
luskuntanuorukaisten vartiopaikka. Saarella ollut keskipilari vaurioitui hieman, mutta liikenne jatkui hidastettuna.
Kuva: Riihimäen kaupunginmuseo**

järven polkalla torjuttiin usei-
den muiden samanlaisten mii-
nojen räjäyttämisen. Antrean
asemakylää ja rautatiesiltaa
pommitettiin talvisodassa 43
kertaa, joten ilmassa oli ihan
oikean sodan tunnelmaa. Ase-
makylästä tuhoutui tai vaurioi-
tui toistasataa rakennusta,
mutta silta säilyi pienin vau-
rioin. Enemmän se vaurioitui
kesällä 1941, mutta oli korjat-
tuna elintärkeä kulkutie kesäl-
lä 1944 siirrettäessä joukkoja
Aunuksesta ja ylempää itärin-
tamalta Karjalan kannakselle.

Tähyilimme desantteja
myös Vuoksen rantakallioilta,
korkeiden mäkien päälle pui-
hin rakennetuilta lavoilta ja
metsäladuilla. Saaliit olivat vä-
häiset. Kuukaupin sillan lähel-

le pudonneen venäläiskoneen
kaksi loukkaantunutta lentä-
jää kuljetettiin lääkintalottien
sidottaviksi. Aseettomia vihol-
lisia kohdeltiin kansainvälisten
sääntöjen mukaisesti ihmisinä.

Kun pääpuolustuslinja mur-
tui Summassa 12.-13. helmi-
kuuta, jouduimme me poika-
setkin tositoimiin. Saimme rin-
tamataistelujen tulikasteemme
murtuneessa Summassa 4. Ra-
jakomppanian riveissä, kom-
panian, joka Kannaksen suo-
jajoukoissa oli joutunut todis-
tamaan Mainilan laukausten
valheen. Siitä seuraavalla ker-
ralla.

Antti Henttonen

na. Iloitsemme tänä murheen-
täyteisenä aikana siitä, että
yhteislyseomme vaatimattomat
suojat ovat suojanneet teidän
kalliin henkenne vihollisen
nuolilta. Tulemme aina muis-
tamaan tämän merkkitaupauk-

sena ja Kauhajoen historiassa
se tulee säilymään tuleviin ai-
koihin.

Hautala kehotti nuoria otta-
maan historiallisessa juhlatilai-
suudessa veteraaneilta viestin
tämän yhteisen isänmaamme

rakentamisesta ja tulevaisuu-
desta. Veteraanisukupolvi ra-
kensi sotien jälkeen Suomea
kohti nykyistä hyvinvointival-
tiota.

Meillä nuorilla on hyvät
mahdollisuudet kouluttautua
haluamaansa ammattiin. Teh-
dä työtä ja rakentaa tätä maa-
ta. Yhteiskunta ei kuitenkaan
ole aina kasvun ja menestyk-
sen vauhdissa. Nyt meillä on
kasvavan työttömyyden ja hei-
kentyvän talouden vaihe. Me
selviämme kuitenkin siitä yrit-
tämällä, tekemällä työtä ja pi-
tämällä toisistamme huolta.
Veteraanit ovat antaneet meil-
le kallisarvoisen ja tärkeän oh-
jeen – kaveria ei jätetä, viestitti
Hautala nuorille.

Istunto museolla

Eduskuntamuseolla eduskunta
piti nyt pienimuotoisen istun-
non, joka sisälsi puhemiehen
puheen sekä ryhmäpuheen-

vuorot. Puhemies Eero Heinä-
luoma totesi, että eduskunnan
saapuessa Kauhajoelle evak-
koon vastaanotto oli äärim-
mäisen ystävällinen. Eduskun-
nan saapumiseen ei juuri ol-
lut ehditty valmistautua, mutta
kiireessä rautatieasemalle oli
kuitenkin hankittu autoja ja
hevosrekiä, joilla kansanedus-
tajat kuljetettiin kotitalousopis-
tolle. Siellä tarjolla oli lihakeit-
toa ja tietenkin sauna. Heinä-
luoma kiitteli kaiken sujuneen
äärimmäisen tehokkaasti ja
täsmällisesti.

Järjestämällä tämän edus-
kunnan pienoisistunnon
eduskunta haluaa kunnioit-
taa aikaisempien sukupolvi-
en, erityisesti kauhajokelaisten
työtä kansanvallan hyväksi.
Me muodostamme sukupolvi-
en ketjun. Nykyisen eduskun-
nan edustajana kiitän syvästi
menneiden sukupolvien työtä
maamme hyväksi niin rinta-

malla kuin myös rauhan töis-
sä. Näistä menneistä muistois-
ta saamme voimaa rakentaa
entistä parempaa yhteiskuntaa,
sanoi puhemies Eero Heinä-
luoma istunnon päätteeksi.

Muistopäivien päätteek-
si eduskunnan jäsenet ja kut-
suvieraat nauttivat kotitalous-
opistolla aterian, joka oli täs-
mälleen samanlainen, kuin
mitä vuoden 1939 edustajat
nauttivat saapuessaan ensi ker-
taa kotitalousopistolle ruokai-
lemaan.

**Teksti ja kuva:
Hannu Honkaranta**

**Seppeleen sankarihaudalle laskivat vas. eduskunnan varapuhe-
mies Anssi Joutsenlahti, puhemies Eero Heinäluoma ja kansan-
edustaja Lasse Hautala.**

Talvisodan kootut selitykset - 75 vuotta Talvisodan syttymisestä

Kun talvisodan syttymisestä tulee kuluneeksi 75 vuotta, aika on ehkä kypsä tapahtumien viileälle tarkastelulle. Siihen kuuluu molempien osapuolien, hyökkääjän ja hyökkäyksen kohteeksi joutuneen näkökulmien huomioon ottaminen ja ymmärtäminen. Heti alkuunsa on sanottava, että vihollisen toiminnan ymmärtäminen ei suinkaan tarkoita sen hyväksymistä! Ymmärtäminen edesauttaa vihollisen tuntemista ja siten sen toiminnan ennakoimista.

Talvisodan syttyminen Suomen näkökulmasta

Yksinkertaistaen ja totuutta vääristelemättä talvisota alkoi, kun Neuvostoliitto hyökkäsi Suomea vastaan 30.11.1939 irtisanottuaan päivää aikaisemmin hyökkäämättömyyssopimuksen. Hyökkäystä, jonka suomalaiset kokivat yllätyksenä ja äärimmäisen vihamielisenä tekona, edelsi varsin pitkä diplomaattisen tunnustelun ja sittemmin painostuksen kausi. Näissä neuvotteluissa Suomi osoitti tietyissä perusasioissa tiukan linjansa. Suomalaisista maaperää ei luovutettaisi tuumaakaan, ei lahjaksi eikä vuokralle. Kyseessä oli suvereeniteettimme, valtiollinen koskemattomuutemme, joka oli uhattuna.

Vastapuolena oli nykykielellä ”Pahan valtio”, Neuvostoliitto, jolle ei voi periä antaa. Usko oikeuden voittoon oli myös vahva. Suomi oli Kansainliiton jäsen, ei kai tässä yksin jäädä? Ryssänviha, jolla oli pitkät perinteet, oli myös vahva, ainakin osassa kansaa. Tiedot Stalinin 1930-luvun alun vainoista Neuvostoliitossa olivat

myös kantautuneet Suomeen. Monen uutta yhteiskuntaa rakentamaan lähteneen hyväuskoisen suomalaisen tiedettiin sortuneen näiden vainojen uhreina.

Mannerheim ja Paasikivi

Sotamarsalkka Mannerheim toimi ennen talvisotaa tärkeässä tehtävässä, Puolustusneuvoston puheenjohtajana. Hän, jos kukaan tunsivat Venäjän, eikä Neuvostoliitto ollut mitään muuta kuin imperialistisen Tsaarinvenäjän perillinen. Hän, ja Suomen pääneuvottelija, Moskovian suurlähettiläämme Paasikivi, toinen Venäjän tuntija, olisivat olleet valmiita tiettyihin myönnytyksiin. Kumpikaan ei nähnyt Suomen mahdollisuuksia kovin hyvinä mahdollisesti syttyvässä sodassa.

Onkin mahdollista, että Neuvostoliitto olisi voitu tilapäisesti rauhoittaa suostumalla rajan siirtoon Karjalankannaksella ja vuokraamalla joitakin Suomenlahden sulkeamiseen sopivia saaria. Tämä on tietysti pahemmanlaatuista jälkiviisastelua, sillä Viron myönnyttävyys vastaavan painos-

tuksen alla johti tunnettuihin tuloksiin. Kun antaa Pahalle sormen, se vie koko käden!

Ratkaisevaksi muodostui koko kansan ja sitä edustavan eduskunnan ja eduskunnan valitseman hallituksen mielipide. Kyllä Neuvostoliitto varmaan taipuisi uskomaan Suomen halun ylläpitää rauhaa alueellaan. Periksi ei siis tullut antaa! Niinpä diplomaattiset neuvottelut sitten päättyivät, ja Neuvostoliiton ulkoministeri Molotov siteeraten oli sotilaiden vuoro toimia.

Talvisodan henki

Talvisodan kahta ensimmäistä kuukautta leimasivat uskomisiin voimiin, joka osoitautuikin aluksi realistiseksi. Syntyi uskomaton Talvisodan Henki, jollaista emme ole sen jälkeen kokeneet. Kansa taisteli yhtenäisenä hyökkääjää vastaan. Voitot Suomussalmella, Tolvajärvellä, vihollisen pysäyttäminen Kuhmossa ja Kollaalla sekä menestykselliset mottitaistelut Laatokan Karjalassa loivat uskoa selviytymisen mahdollisuuksiin. Suomi ei ollutkaan vain suupala puna-armeijalle!

Sodan katastrofaalisesta alusta hermostunut Neuvostoliitto muutti helmikuun puolenvälin tienoilla 1940 strategiaansa Karjalankannaksella ja ”käänsi ison vaihteen päälle”. Kolmannes koko mahtavan Neuvostoliiton sotavoimista valjastettiin pienen Suomen valloittamiseen. Talvisodasta

oli tullut suurvallalle kunniakysymys. Leningradin sotilaspiirin ”rajaselkkauksena” alkanut talvisota vaati panemaan peliin kolmanneksen NL:n asevoimista pientä Suomea vastaan. Puna-armeija uusi strategia johtikin tuloksiin. Suunnatoman voiman keskittäminen kaapelelle murtoalueelle Summassa lähteen lohkolla johti siihen, että kaksi kuukautta kestäneestä Mannerheim-linjasta oli luovuttava. Seuraavien viikkojen aikana rintama siirtyi Viipurinlahdelle, joka oli niin vahvassa jäässä, että vihollinen kykeni ylittämään sen raskaalla kalustollaan.

Maaliskuun ensimmäisten 10 päivän aikana tilanne kehittyi vähitellen puolustuksen kannalta kestävämmäksi. Kaikki oli pelissä, reservejä ei enää ollut, miehet olivat loppuunajettuja ja ampumatarvikkeet loppumassa. Pakkotilanteessa Moskovassa 12.3.1940 solmittu rauha astui voimaan seuraavana päivänä. Ehdot olivat murskaavat, mutta itsenäisyys pelastui.

Talvisota vihollisen näkökulmasta

Neuvostoliitto ei suinkaan hyökännyt Suomeen yksinomaan varmistaakseen Leningradin turvallisuuden, kuten on selitetty. Sodan taustat löytyvät paljon kauempaa. Neuvostoliitto oli imperialistisen Tsaarinvenäjän perillinen. Se näki tehtäväkseen varmistaa vähintään ne rajat, jotka Venäjällä oli ollut sen ollessa suurimmillaan. Itämeri oli saatava takaisin, mielellään omaksi sisämereksi! Onkin esitetty ajatus, että Neuvostoliitto, ja miksei myös nykyinen Venäjä, voi olla uskottava maailmanvalta vain, jos se ulottuu merestä mereen, lännestä itään. Kuten Amerikan Yhdysvallat.

23.8.1939 solmitulla Molotov-Ribbentrop sopimuksella ja sen salaisella lisäpöytäkirjalla Neuvostoliitto oli varmistanut itselleen toimintavapauden ja ”pelikentän” haluamallaan suunnalla. Saksa puolestaan halusi pelata itselleen aikaa voidakseen toimia lännessä. Niinpä se suostui siihen, että Baltian maat, osa Puolaa ja Suomi kuuluivat Neuvostoliiton valta-alueeseen. Sopimuksella Neuvostoliitto onnistui hillitsemään Saksan valtapyrkimyksiä. Ra-

jaa Saksaa vastaan pystyttiin näin siirtämään merkittävästi länteen.

Ei Leningradin turvallisuuskysymystä tietenkään sovi vähätellä. Kyseessä oli maan toiseksi suurin kaupunki, Tsaarinvenäjän pääkaupunki ja bolsevistivallankumouksen kehto. Saksan uhka oli pakottanut Tsaarinvenäjän rakentamaan osin ennen ensimmäistä maailmansotaa, osin sen alussa massiivisen Pietari Suuren Merilinnoituksen nimeä kantaneen puolustusjärjestelmän nimenomaan Pietarin kaupungin suojaksi. Eikä tuo Saksan pelko ollut mitenkään aiheeton! Huhtikuussa 1918 Hangossa nousi maihin saksalainen Itämerendivisioona, joka osallistui Suomen vapaussotaan. Se jäi sodan jälkeen joksikin aikaa Suomeen ja osallistui itsenäistyneen Suomen puolustusvoimien rakentamiseen ja kouluttamiseen.

Ja mikä pahinta, vallankumouksen ja sisällissodan heikentämä Neuvosto-Venäjä menetti suurella vaivalla rakentamansa Pietari Suuren Merilinnoituksen, jonka merkittävimmistä osista tuli osa itsenäistyneiden Suomen ja Viron vahvaa rannikkopuolustusta. Läheisessä yhteistyössä toimivat Suomi ja Viro kykenivät halutessaan sulkemaan Suomenlahden ja siten vangitsemaan tulevan Neuvostoliiton Itämeren laivaston sen pohjukkaan. Se oli varmaan bolsevikille pelottava jo ajatuksenakin!

Sähköä ja selluloosaa

Talous on aina näytellyt tärkeää osaa, kun on päätetty sodasta ja rauhasta. Talvisodassa Neuvostoliitto pyrki tyydyttämään Leningradin raskaan sotateollisuuden tarpeita. Se tarvitsi kiipeästi sähkövoimaa, jota löytyi Suomen puolen koskista. Ja se tarvitsi selluloosaa ruudin valmistukseen. Nämä taustatekijät kävivät selviksi viimeistään silloin, kun Moskovian rauhan rajoja piirrettiin.

Kansainväliselle yhteisölle Neuvostoliitto toisaalta vähäteli tapahtumia esittämällä ne vain rajakahakointina, toisaalta se perusti Terijoen hallituksen, joka kutsui puna-armeijan ”vapauttamaan Suomen kansan rahanvallan ja valkobandiittien ikeen alta”. Tästä peitetarinasta se kuitenkin luopui

Saharan kauhun komppania Kollaalla. Pastori Antti J. Rantamaa pitämässä hartautta 24.12.1939.

Helsinki juhlii rauhaa 13.3.1940. Liput ovat puolitangossa.

vähin äänin varsin nopeasti, kun Helsinkiin ei päästykään nopeasti. Maailmalla tuskin kukaan uskoi tuohon tarinaan, ja Kansainliitto erotti Neuvostoliiton jäsenyydestään.

Moskovan rauha oli pakorauha myös Neuvostoliiton kannalta. Se ei uskaltanut jatkaa sotaa, vaikka hyökkäyksen jatkaminen todennäköisesti olisi johtanut Suomen puolustuksen murtumiseen muutamassa viikossa. Neuvostoliitossa oltiin hyvin tietoisia Ranskan ja Englannin suunnitelmista lähettää retkikunta Suomen avuksi. Se ei missään tapauksessa halunnut joutua vastakkain näiden valtioiden kanssa, jotka se todennäköisesti jo silloin näki tulevana liittolaisinaan sodassa tulevaa todellista vihollistaan Saksaa vastaan. Huonosti mennyt talvisota oli siksi saatava loppumaan mahdollisimman nopeasti. Kun Suomi sitten Viipurinlahdella kriittiseksi muodostuneessa tilanteessa taipui Neuvostoliiton rauhan-ehtoihin, molemmat osapuolet pääsivät hengähtämään ja nuolemaan haavojaan. Alkoi väli- rauhan aika.

Talvisota oli Neuvostoliiton aikana pitkään vaiettu asia. Se oli monella tavalla liian kipeä aihe myönnettäväksi ja käsiteltäväksi julkisesti. Neuvostoliiton jälkeinen Venäjä on sittemmin myöntänyt aloittaneensa sodan ja pyytänyt sitä anteeksi. Nyt eletään kuitenkin taas uutta vaihetta. Stalinin hirmuteot myönnetään, mutta niitä ei ole sopivaa liioitella, koska hän teki myös paljon hyvää! Olihan hän Suuren Isänmaallisen Sodan 1941-45 johtaja ja ”fasis-tien lyöjä”.

Presidentti Putinin julkises-

ti esittämä selitys talvisodalle on hätkähdyttävä: siinä oli vain kysymys niiden virheiden korjaamisesta, jotka tapahtuivat, kun myönnettiin Suomelle itsenäisyys ja kun maan rajoiksi tulivat autonomisen Suomen Suuriruhtinaskunnan rajat. Tarton rauhassa 1920 nämä virheet vahvistettiin.

Lue lisää esimerkiksi näistä lähteistä:

Ahto, Sampo: Talvisodan henki, Mielialoja Suomessa talvella 1939-1940, WSOY, 1989

Irincheev, Bair: Talvisota venäläisin silmin, Minerva Kustannus Oy, 2012

Jakobson, Max: Diplomaattien talvisota, WSOY, 2002

Manninen Ohto, Rumpunen Kauko (toim.): Murhenäytelmän vuorosanat, Talvisodan hallituksen keskustelut, Edita Prima Oy, 2003

Pakaslahti, Aaro: Talvisodan poliittinen näytelmä, WSOY, 1970

Petrov, Pavel: Venäläinen talvisotakirjallisuus, Renvall Institute Publications 31, Docendo 2013

Seppinen, Jukka: Hitler, Stalin ja Suomi, Isänmaa totalitarismin puristuksessa 1935-1944, Minerva Kustannus Oy, 2009

Vihavainen Timo, Saharov Andrei (toim.): Tuntematon talvisota, Edita Publishing Oy 2009

Göran Lindgren

Kirjoittaja on sotahistorian harrastajatutkija, KTM, ylil res ja opas sotahistoriallisilla retkillä.

Valtimolaisten talvisotaan lähdöstä 75 vuotta

Koleassa säässä, mutta lämminhenkisessä tilaisuudessa vietettiin valtimolaisten miesten ylimääräisiin harjoituksiin lähdön 75-vuotisjuhlailaisuutta. Samassa yhteydessä vihittiin 24 vuotta aikaisemmin paljastettu muistomerkki kunnostettuna uudelleen käyttöön. Alkuperäinen muistomerkki muodostui kivipaadesta ja siihen kiinnitetystä muistolaatasta. Kunnostuksen yhteydessä muistomerkin ympärille lisättiin kenttingeillä toisiinsa liitetyt kivipylväät. Samassa yhteydessä lisättiin myös luonnonkivilaatoitus sekä patsaan muistomerkin ympärille että poluksi muistomerkille. Tilaisuus aloitettiin muistomerkillä seppeleenlaskulla.

Tilaisuuden avasi kirkkoherra **Juhani Savolainen**. Kunnostushanketta vetänyt Valtimon reserviäliupseerien edustaja **Tuomo Hölttä** totesi puheessaan luonnon antaneen sysäyksen muistomerkin kunnostamiselle, kun menneen kesän myrsky kaatoi isot kuuset muistomerkin ympäriltä. Muistomerkin luovuttivat kunnalle veteraani **Tepo Tuovinen** sekä Valtimon ja Nurmeksen rintamaveteraanien puheenjohtaja **Paavo Harakka**.

Puheessaan Valtimon kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Rauli-Jan Albert** korosti kansan yhtenäisyyden merkitystä talvi- ja jatkosodan koettelemuksista selviämisessä.

Talvisodan aikaiset veteraanit tervehtivät lämpimästi toisiaan koleassa säässä. Saman joukkueen miehet Aarne Kärnä vasemmalla ja Juho Lipponen oikealla. Kuva: Pertti Meriläinen

Talvisodan veteraaneja Valtimolla viisi

Tilaisuudessa oli läsnä vielä kaksi talvisotaan samalta paikalta lähtenyttä veteraania, 100-vuotias **Aarne Kärnä** ja 97-vuotias, Nurmeksessa asuva **Juho Lipponen**, jotka taistelivat talvisodan samassa joukkueessa. Heidän komppaniansa 5./JR 36 taisteli Laatokan Karjalassa koko talvisodan ajan. Kaikkiaan valtimolaisia talvisotaan osallistuneita on elossa vielä viisi veteraania. Aiemmin mainittujen lisäksi **Eino Timonen** (98) oli Aarnen ja Juhon kanssa samassa komppaniassa. Kouvolassa asuva **Antero Turunen** (95) taisteli sissikomppaniassa 2.Er.SissiK Ilomantissa ja valtimolainen **Vieno Kokkonen** (95) Er.P 39 valmistautui talvisodan lopulla varusmiehenä Virolahdella vastaanottamaan vihollishyökkäystä

Suomenlahden jään yli juuri ennen kuin aselepo astui voimaan.

Tilaisuudessa puhunut valtimolaislähtöinen **Leevi Kuokkanen** kävi läpi valtimolaiskomppanian vaiheet talvisodan taisteluissa Laatokan Karjalassa. Hän päätti puheensa 1990 pidetyn paljastamistilaisuuden juhlapuhujan sanoihin, jotka antavat vastauksen kysymykseen: miksi juhlistaa sotaan lähtöä? ”Kertokoon muistomerkki tuleville sukupolville ajasta, jolloin isänmaa on mennyt yksilön toiveiden ja pyrkimysten edelle. Isänmaan kutsua on noudatettu”.

Muistomerkki sijaitsee arvokkaalla paikalla kunnostetun vanhan kansakoulun ja uuden palvelukeskuksen läheisyydessä.

Leevi Kuokkanen

Vasemmalla muistomerkin kunnostamisesta vastannut Tuomo Hölttä ja oikealla Valtimon kunnanvaltuuston puheenjohtaja Rauli-Jan Albert. Muistomerkin laatasta lukee teksti: ”Tältä paikalta lähtivät ensimmäiset Valtimon miehet talvisotaan 10.10.1939”. Kuva: Pertti Meriläinen

Rintamanaisen talvisota

O n marraskuun viimeinen päivä 1939. Olen Viipurissa. Käymme sisareni kanssa koulua Viipurissa. Olen Uuden Yhteiskoulun VII luokan 17-vuotias oppilas ja parhaillaan koulutunnilla, kun hälytyspillit soivat, IT-tykit ampuvat ja pommikoneet jyrisivät taivaalla. Viipuria pommitetaan. Talvisota on syttynyt. Pellervonkadun väestösuojassa olon jälkeen käymme koulukortteerissamme hakemassa tavaroitamme. Mukaan tulee yksi koulukirjakin, kirjeenvaihdossa tarvittava saksan sanakirja. Kannessa lukee Eva Muurinen, Terijoen Yhteiskoulu. Äitini koulukirja. Kotiväkeni jakaantuu nyt kahtia. Äiti lähtee kolmen nuorimmaisensa kanssa joulukuun ensimmäisen päivän iltana pitkässä tavaravaujunassa länteen. Lähtijöistä 13-vuotias Reijo olisi halunnut jäädä Koivistolle, mutta hänen sotimisensa aika ei ollut vielä nyt, hän kaatuu asevelvollisena jatkosodassa. Isä, me sisareni kanssa ja 15-vuotias suojeluskuntaopikaveljemme jäämme Koivistolle.

Muonituslotaksi

Jatkan YH-aikana aloittamaani muonituslotan työtä SK-talolla. SK-talolla jaetaan nyt kaasutippoja, kaasunaamareita, leipälaukkuja ja lumipukuja. Savupiipuista ei saa nousta savua valoisana aikana ja ulkona liikumista päivisin on rajoitetta-

va. Tunnussana vaihtuu päivittäin.

Muonitamme SK-komppanian ja nuokailujen välillä pidetään kanttiinia. Pimennettyjen ikkunoiden takana rokkaa keitetään öisinkin. Nukun kotona yöt. Muonittajista nuorimpana pesen ja kuivaan astioita, vedän vesikeikalla vettä naapurin kaivosta, myyn kanttiinissa kortteja, lyijykyniä, suklaata, tupakkaa ja kahvia. Koivistolla on Rannikkotykistörykmentti 2 ja komentaja ev.luutn. Lyytinen käy joskus kahvilla. Koivistoa on pommitettu sodan ensimmäisestä päivästä lähtien. Viholliskoneet kuuluvat. jokapäiväiseen ohjelmaan pommeineen, mutta ihmeellinen varjelus suojelee ihmishenkiä. 18.12. on voimakas ilmaisku Saarenpään linnakkeelle ja ympäristökin saa osansa. Noudatan nyt pyyntöä ja paistan yhtenä yönä kotiuunissa joulutorttujen linnakkeelle.

SK-talolla on jouluaattona pastori Hilken pitämä aattohartausta, on jouluisia ruokia, pojille viilletään paksut kinkkiä, kusiivut lautasille, myös veljeleni, joka tulee 4. tunnin vartiovuorosta Ainamo-laiturilta. Kävelen yöllä yksin kotiin lumipuku päälläni. Kammoan portinpylvääseen pantua veristä hiippalakkaa. Hoen mielesäni tunnussanaa. Rintamalta kuuluu tauoton tykkien jyske ja taivas leiskuaa. On jouluyö. Isä on käynyt lomalla ja tuonut tyttärilleen rannekellot ja olka-

laukut. Olen hyvilläni. Olemme tähän asti sisareni kanssa käyneet kotona nukkumassa, olemme kuunnelleet Helvar-radiostamme ohjelmia, mm. miehiä kohottavaa Sillanpään marsilaulua sekä uutisia. Nyt muutamme SK-talon väestösuojaan. Siellä on nukkuttu sodan alusta lähtien. Repussani on vaatteiden lisäksi päiväkirja, virsikirja, lapsuuden ”Muistoja”-kirja, jonka ensi lehdelle äiti on kirjoittanut kauniilla käsialallaan ”Omantuntosi ohjausta nouda notkoissa elämän, siin on porras poikki kuilun silta vaarojen välissä”.

Ilmavartioon

Repussa on vielä pahviaski, mihin olen pannut mm. partio-puvustani ratkomani sinisen hihanauhan ”Koivisto” ja partiomerkkit. Reppu kulkee tästä lähtien mukana. Väestösuojassa on turvallista ja ahdasta. Petini on oven suussa alapeti. Täytämme lottatoverini kanssa samoihin aikoihin tammikuussa vuosia, hän 19 ja minä 18 vuotta. Olemme hänen kotonaan. Kampailen peilin edessä hiuksiani. Kuulen koneitten äänen ja konekiväärien papatuksen. Heittäydyn lattialle pöydän alle. Peiliin tulee särö. Saan siirron ilmavartioon. Kauppalan ilmavartiotorni on ”Suuret syrjät” -nimisen mäen päälle kolmen korkean männyn latvaan rakennettu avolava. Kaksi lottaa kaksi tuntia kerrallaan kuuden tunnin väliajoin vuorossa. Näkö- ja kuulohavainnot

Koiviston kauppalan ilmavaltolottia 1940. Mailis Paavola valokuvalla ylhäällä. Kuva: Mailis Paavolan kokoelmat

ilmoitetaan kenttäpuhelimella ilmavaltotakorsuun: kone-tyypit, lentomuodostelmat, lentosuunta. Erehtyä ei saa. On hyytävän kylmä. Tornista voi ihailla upeata talvista luontoa ympärillään. Kaulassani riippuu tuntolevy N:o 920899.

Helmikuussa ilmoitointia on vilkastunut. Hävittäjät lentävät joskus melkein puitten latvoja hipoen. Kirjeistä äidileni: ”Eilenkin, kun olin vartiassa, teki 16 hävittäjää syöksen metsään ja kuulaa tuli niin vimmatusti”. Kirjoitan 7.2. ”Eilen olin ensimmäisen kerran yksin tornissa”. Tammikuussa 20. päivänä. olen kirjoittanut: ”Eilen pörähti alas kolme viholliskoneita”.

Koivistolle pudotettiin ensimmäiset kaksi desanttia joulukuussa ja niitä tiputetaan edelleenkin. Meitä kehoitetaan nukkumaan vaatteet päällä, vain kengät riisutaan. Sotilaat kantavat polttopulloja talojen sytyttämistä varten, myös majapaikkamme Summa murtuu, vihollinen on jo Humaljoella, toiminta tornissa päättyy.

Matkustamme junalla Koivistolta Viipuriin ja junan perässä on kiskot irti maasta repivä laite. Viipurissa kuorma-auton avolavalla Säkijärvelle, missä toisten koivistolaisten lottien kanssa viivymme muutaman päivän odotellen uudelleen järjestelyjä. Lähdemme sitten Pulsan juna-asemalta itse kukin omaistensa evakko-paikkoihin. Päästyäni Juupajoen Kopsamoon olen jo sairas ja makaan petissä kuumeisena toista viikkoa.

Talossa on ystävällinen henki. Isäntä rintamalla. Jatkosodassa isäntä Kalle Rasin pojista tulee sotaorpoja. Rauhanehdot käymme kuuntelemassa naapuritalon radiosta.

Saan määräyksen kahden koivistolaisen lotan kanssa ilmavaltotekijäin Mikkelin lähistölle, Harjunmaalle ja Ristiinaan. Olen siellä 15.3.-30.4. Nyt voin käydä katsomassa Mikkelin Moision sotasairaalassa hoidettavana olevaa suojeluskuntaopikaveljeäni Lauria, joka haavoittui rintamalla aika vaikeasti 16 vuoden ja seitsemän päivän ikäisenä.

Talvisotaan liittyvät lottatyöni päättyvät nyt ennen Vappua 1940. Saan litteran Helsingin kautta Hämeeseen. Helsingissä käyn tapaamassa nyt Kallion Yhteiskoululla muonituslottana olevaa sisartani Maireaa. Hän saa keväällä ollessaan vielä muonittajana ylioppilaslakin ja toinen koivistolainen lottia ompelee hänelle vahtimestarin ompelukoneella valkean leningin. - Niin silloin.

Katselin nyt talvisodassa repussani kantamaani pahviasikin sisältöä. Sain sodassa lahjojakin pojilta. On sirpale alasammutusta lentokoneesta, on Koivistolle pudotetun desantin laskuvarjosilkistä kaistale ja joku on antanut minulle kaatuneen vihollisen taskusta otetun ruplan setelin.

Ne ovat näkyviä muistoja talvisodasta.

Jossain alitajunnassani molemmat sodat ovat kulkenet kerallani koko pitkän elämäni ajan.

Mailis Paavola, o.s.Toivonen

Mailis ja Pentti Paavola Mailiksen syntymäpäivänä yhdessä tyttärensä perheen kanssa. Kuva: Mailis Paavolan kokoelmat

Kaupunkien Joulutervehdys Sotaveteraaneille

Haapaveden
kaupunki

JYVÄSKYLÄ
www.jyvaskyla.fi

Lisätietoja Kajaanista www.kajaani.fi
tai Kajaani Info (08) 6155 2555

Kajaani kasvun kärjessä.

www.kajaani.fi

Kannuksen
kaupunki

Kiuruveden
kaupunki

Kuopion
kaupunki

Taidekaupungissa **koet enemmän!**

www.facebook.com/taidekaupunki • www.taidekaupunki.fi

Paimion
kaupunki

Pudasjärven
kaupunki

RASEBORG
RAASEPORI

Rauma
Kaupunkielämää vuodesta 1442

Viitasaaren
kaupunki

Ylivieskan
kaupunki

YLÖJÄRVI

Äänekosken
kaupunki

Lapsuusmuistoni

Kenraali Raappanan vartiomies Mesikkä-karhu

Äitini Ella Hartikainen, veli Vesa ja Aila vasemmalla ja Erkki Hartikainen. Veli, everstiluutnantti Vesa Hartikainen toimi Puolustusvoimissa ja mm. YK:n rauhanturvatehtävissä.

Savolaisen upseerikodin isänmaallinen henki sekä jo koulupoikana koetut kaksi sotaa, Vapaussota Varkauden ja Viipurin valtauksineen ja Heimosa Aunuksen pohjoisella rintamalla, eivät suoraan johtaneet upseerin uralle. Helsingin Yliopistossa aloitettujen lakiopintojen jälkeen tie kuitenkin vei Kadettikouluun.

Isäni oli tykistöupseeri. Talvisodassa hän oli KTR 13:n komentaja Laatokan koillisrannan taisteluissa, tällöin kapteeni. Jatkosodan ajan hän oli majuri, myöhemmin everstiluutnantti. Hän toimi koko jatkosodan ajan Rukajärven rintamalla III/KTR 18:n komentajana, lisäksi RYHMÄ B:n ja myöhemmin RYHMÄ H:n (Hartikainen) ryhmäupseerina/tykistöryhmän komentajana. Aikaisempi peitenimi Hiisi muuttui juuri ennen Rukajärven valtausta Tonniksi ja miehet sodassa ja sodan jälkeen puhuivatkin Tonnin tykistöstä.

III/KTR 18 koottiin Iisalmesta ja sen lähiympäristöstä. Miehistö suurelta osin oli tuttua, sillä olihan isäni ollut vuosina 1933-1939 Suojeluskunnan aluepäällikkönä Iisalmessa.

Rukajärven aika vaikutti hänen elämässään varsin syvästi. Vaikka hän oli kokenut neljä sotaa, ei hän niistä juuri puhunut. Lapsena sisarusteni kanssa

kuulimme lähinnä kertomuksia, jotka liittyivät kotonamme olleisiin rintamalta peräisin oleviin esineisiin tai asioihin, jotka koskettivat meitä lapsia, kuten pari seuraavaa tarinaa:

Kaste Vansjärven vedellä

Isäni komentopaikka asemasodan ajan sijaitsi Vansjärven rannalla, mikä on Rukajärven kylän itäpuolella. Kastetilaisuuteen heinäkuussa 1943 isäni toi veden Vansjärvestä. Ensimmäisellä matkallani Rukajärvelle heinäkuussa 2013, melkein päivälleen 70 vuotta kastetilaisuudesta, minulla oli tilaisuus päästä uimaan tässä järvestä. Se oli kuin toinen kaste. Otin mukaani järven vettä arvaamatta, että aivan lähiaikoina tulee tilaisuus kastaa sillä tyttärentyttöni. Tämän myötä toivon tietoisuuden Rukajärven rannan tapahtumista ja isoisän osallistumisesta niihin välittyvän tälle uudelle polvelle.

Mesikkä-karhu

Lapsena minulle oli erittäin tärkeä valokuva, jossa en juurikaan näkynyt karhupennun alta. Kuva liittyi ”ensitapaami-seeni” 14 Divisioonan komentajan, kenraalimajuri Erkki Raappanan ja hänen Mesikkä-karhunsu kanssa. Lokakuussa 1944 joukkojen jo ollessa valtakunnan rajan tällä puolella isä-

ni komennettiin Iisalmelle patteriston kotiuttamisen valmisteluun. Kun tehtävä oli suoritettu, lähti hän ilmoittautumaan kenraalimajuri Raappanalle Nurmekseen. Mukana olimme koko silloinen perheemme, äitini Ella, pari vuotta vanhempi veljeni Vesa ja minä, vähän toisella vuodella.

Saavuttuamme esikunta-alueelle Mesikkä heti nähdessään minut ryhtyi suorittamaan jo rintamalla oppimaansa vartiomiehen tehtävää. Se kaatoi minut, tunkeilijan, maahan ja murisi päälläni. Isäni malttoi napata kuvan tapahtumasta ennen minun pelastamistani. Tätä kuvaa en ole aikoihin löytänyt. Tallella on vain vieraan ottama kuva, jossa olemme koko perhe pennun ympärillä.

Kenraali oli erittäin kiinty-

nyt pentuun. Kun aselevon jälkeen joukkojen aloitettua paluun yritykset sen jättämisestä rajan taakse eivät onnistuneet, sille rakennettiin laatikko, jossa se kenraalin auton etupenkillä kuljettajan vieressä matkasi Suomeen. Jättöyrityksissä lähetit esimerkiksi olivat vieneet pennun metsään ja jättäneet sinne, mutta ennen kuin he itse olivat palanneet komento-paikalle, oli karhu jo ollut heitä siellä odottamassa. Samoin vesistöä ylitettäessä karhu oli jätetty lähtörannalle ja joukkojen ylitettyä vesistön oli silta perästä räjäytetty. Tällöin karhu oli noussut takajaloilleen, katsonut ympärilleen ja uinut vesistön yli joukkojensa luo.

Suomessa Mesikkä päätyi Korkeasaareen. Kenraalimajuri Raappanan ollessa tutkinta-

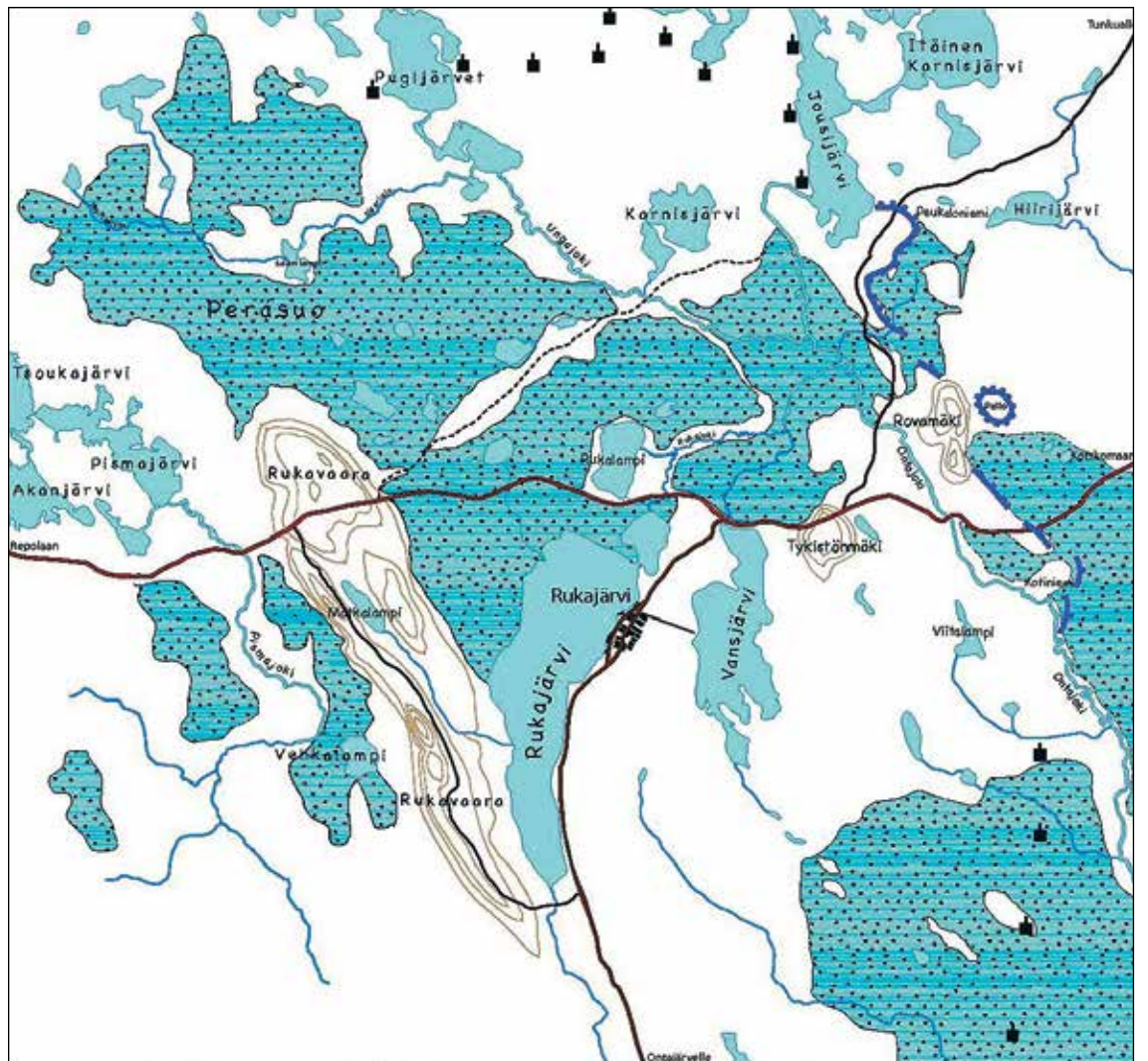
vankeudessa asekatkentaajutus epäiltynä Sörkan vankilassa, oli hänen sellinsä seinällä kuvia karhusta. Mesikkää katsomassa hän ei kuitenkaan koskaan käynyt, sillä hänestä tuntui pahalta, koska se oli joutunut vankeuteen, kuten hän itsekin.

Toisin kuin kenraalimajuri, perheemme kävi Mesikkää tapaamassa Korkeasaareessa. Se oli helppo tunnistaa kaulaa kiertävästä valkoisesta, pantaa muistuttavasta karvasta.

Mesikän kohtaloksi muodostui iskias, mikä teki siitä niin vihaisen, että se siksi piti lopettaa.

Aila Elo

Kirjoittaja on Rukajärven suunnan historiayhdistyksen hallituksen jäsen.

Rukajärven tykistö oli sijoittunut Rukajärven kylän itäpuolelle ns. Tykistönmäelle aivan Vansjärven itärannalle. Ensimmäisellä matkallani Rukajärvelle heinäkuussa 2013, melkein päivälleen 70 vuotta kastetilaisuudesta, minulla oli tilaisuus päästä uimaan tässä järvestä. Se oli kuin toinen kaste. Karttapiirros: Isto Turpeinen.

KHT-yhteisö

www.bdo.fi

FENNOVOIMA

Rukajärven tie valmistautuu vastaanottamaan vieraita

Rukajärven tie on toinen maamme auktorisoiduista ja ainut Jatkosodan sotateistä. Rukajärven tien palvelutaso paranee tulevana vuonna merkittävästi, kun Jukolan Motin kota valmistui marraskuun lopulla. Avajaiset vietettiin 30.11.2014. Kota rakennettiin pääosin talkoovoimin. Talkootyöhön osallistui 64 henkilöä, jotka tekivät yhteensä 1792 talkootuntia.

Taistelua alueella käytiin joulukuun 1939 saakka, jolloin maahan tunkeutuneet vihollisen joukot oli pakotettu perääntymään rajan taakse.

Tulevana vuonna Rukajärven tien Änäkäisten Salpa-asemien taisteluhaudat kunnostetaan Puolustusvoimien kertausharjoitustyönä, jota tukee Kainuun Prikaati. Koulutuksen organisoii Pohjan Pioneerikilta yhteistyössä Poh-

Opastusta saatavissa

Lieksassa järjestetään opastettuja Rukajärven tien matkoja. Ammattioppaitten opastusta voi tilata Lieksan KareliaExpertin toimesta, Pielisentie 22, 81700 Lieksa puh. 0400 175 323 sekä Lieksan matkaoppaattoryhtä: Airi Okkonen, puh. 045 894 7557, sp: airi.okko@gmail.com ja Arto Turpeinen, puh. 040 104 4245, sp: arto.turpeinen@lieksa.fi

jois-Karjalan Pioneerikillan ja Savon Pioneerikillan kanssa. Kurssin johtajana toimii everstiluutnantti, evp **Tuomo Katisko**. Änäkäisen kohteen työ on suunniteltu tehtäväksi 31.7. - 2.8.2015. Tuossa yhteydessä tullaan valmistelevaan myös seuraavan kesän (2016) kertausharjoituskohde, jossa kunnostetaan Vornasenvaaran luolasto, jotta siellä olevat kaksoiskonekivääripesäke ja miehistön sekä materiaalin suoja-luolasto saataisiin osin avattua matkailijoiden nähtäväksi.

Salpa-asemat rakennettiin 1940-1941. Rakentaminen oli Suomen itsenäisyyden ajan suurin rakennuskohde, johon osallistui 37 000 sotilasta ja 2000 lottaa. Änäkäisen Salpa-asemat ovat yksi edustavimmista Salpa-asemista.

Lisätietoja:

www.rukajarvensuunnanhistoria yhdistys.fi

Kuhmon Talvisotamuseoon on tutustunut kuluvana vuonna n. 4 000 henkeä.

Kansainvälisesti kiinnostava sotahistoria Runon ja Rajantiellä

Rukajärven tien kohteitten valmistuttua 2016 Runon ja Rajantie (1080 km) kohteet ovat: Raateentie, Kuhmon Talvisotamuseo, Jyrkänköske, Nurmeksessa Salpa-asemat ja Lieksassa Rukajärven tie ja Rukajärvi-keskus sekä Ilomantsissa Taistelijan talo, Lauri Törnin Makkolan museotila, Itäpiste sekä Möhkön ympäristö muodostaisivat kansainvälisestikin merkittävän sekä kiinnostavan kokonaisuuden. Mikäli suunnitellut toteutuvat, tässä mainitut nähtävyydet tulisivat kunnostettua ennen Suomen itsenäisyyden 100-vuotispäiviä 2017.

Rukajärven tie, juuri valmistunut kota Jukolan Motissa, jossa Jatkosodan aikana toimi Rukajärven suunnan joukkojen huolto- ja koulutuskeskus. Alueella oli 3000 sotilasta. Rukajärven tiellä kävijöitä on ollut vuodessa alle 1 000. Kuva: Heikki Turunen

Ilomantsin Taistelijantalon tykistön ulkomuseo on maassamme toiseksi laajin. Vierailijoita oli kuluvana vuonna 4 000 henkilöä.

Raatteenportin uudistuneeseen näyttelyyn tutustui kuluvana vuonna peräti 20 000 henkeä.

KUUNTELE RADIO DEI

	taajuus kaapelissa	
Espoo	105,8	
Helsinki	89,0	101,9
Hämeenlinna	105,9	103,6
Imatra	96,0	
Kemi	100,5	
Keski-Suomi	94,1	93,4
Kokkola	87,6	
Kouvola	96,2	
Kristiinankaupunki	89,5	
Kuopio	106,1	103,3
Lahti	106,4	99,1

www.radiodei.fi

	taajuus kaapelissa	
Lappeenranta	96,0	
Lohja	107,2	
Mikkeli	87,8	105,0
Oulu	106,9	94,1
Pohjanmaa	89,4	102,7
Pohjois-Karjala	107,4	
Rovaniemi	93,4	93,4
Satakunta	95,7	94,4
Savonlinna	91,3	
Tampere	98,8	
Turku	107,3	99,4

USKO AINOASTAAN JEESEEN PELASTAA

Hyvän elämän puolesta

Apua ja tukea arkielämään!

Tarjoamme monipuolisesti apua, tukea ja turvaa ikääntyville ihmisille. Palveluihimme kuuluvat mm. asumis-, ateriat-, kotihoito- ja kuntoutuspalvelut. Katso: www.dila.fi/palvelut

DIAKONIALAITOS LAHTI

Diakonialaitos Lahti • Vuorikatu 4, 3. krs, 15110 Lahti • www.dila.fi

Sotavuosi 1944

Sotilaspoliittiset tapahtumat ennen kesää

Liittoutuneiden johtajien - lähinnä Stalinin - Teheranin konferenssissa marraskuussa 1943 Suomelle esittämiä vaatimuksia pidettiin hallituksessa kohtuuttomina. Rauhanneuvottelut eivät kuitenkaan katkenneet Suomen torjuvaan asenteeseen, sillä mm. USA kehotti jatkamaan neuvotteluja. Ylipäällikkö piti rauhaan pääsemistä välttämättömänä epäillen, että Moskova pyrkii painostamaan Suomea rauhanneuvotteluihin sotilaallisin toimenpitein, esimerkiksi pommittamalla Suomen kaupunkeja. Näinhän tapahtuikin helmikuussa punalentäjien hyökätessä Helsinkiin rajusti kolmeen otteeseen. Saksalaiset eivät voineet ymmärtää sitä, että ylivoimaiset suomalaiset pysyttelivät passiivisina niissä asemissa, jotka vuonna 1941 oli saavutettu. Saksalaisten kannalta oli tärkeää, että suomalaiset sitoivat vastaansa huomattavan määrän neuvostojoukkoja. Kun myös Petsamon nikkeli oli Saksalle elintärkeä raaka-aine, se ei voinut hyväksyä Suomen irtautumista sodasta, varsinkin kun puna-armeija työnsi saksalaiset pois Leningradin alueelta Narvajoen linjalle.

Paasikivi matkustikin helmikuun puolivälissä Tukholmaan tutkailemaan madame Kollontailta Moskovon kantoja. Vähää myöhemmin Ruotsin lehdistö julkaisi Moskovon ehdot.

Tapahtumien johdosta Hitler käski valmistella Suursaa-

ren ja Ahvenanmaan haltuunotot.

Maaliskuussa Moskova julkisti viralliset ehtonsa vaatien niiden hyväksymistä 10. maaliskuuta mennessä. Suomen eduskunta hylkäsi ehdot. Myöhemmin Moskova ilmoitti ottavansa vastaan Suomen valtuutetut, minkä johdosta Paasikivi ja Enckell lensivät 26. maaliskuuta Moskovaan saaden ehdot kolme päivää myöhemmin. Eduskunta otti ehtoihin kielteisen kannan huhtikuun puolivälissä. Saksa reagoi voimakkaasti Suomen rauhantunnusteluihin. Huhtikuussa se lopetti elintarvikkeiden ja aseiden viennin Suomeen. Suhteet olivat jäässä kesäkuulle asti, kunnes presidentti Ryti teki ulkoministeri von Ribbentropin kanssa sopimuksen, ettei Suomi tee erillisrauhaa Neuvostoliiton kanssa muutoin kuin yhteisymmärryksessä Saksan kanssa.

Sopimuksen johdosta USA katkaisi diplomaattisuhteensa Suomeen.

Rintamatapahtumat

Vuosi 1944 alkoi neuvostopataljoonan voimakkaalla iskulla suomalaisen tukikohtaan Röhönjärvellä. Hyökkäys torjuttiin useampituntisessa taistelussa kummankin osapuolien kärsiessä tappioita. Karjalan kannaksella venäläiset valtasivat 19. tammikuuta tukikohta "Munan", joka otettiin ripeällä vastahyökkäyksellä takaisin.

Saksalaisten vetäytymisen johdosta Leningradin alueelta Narvajoelle Ylipäällikkö käski

aloittaa VKT-linjan linnoittamisen tärkeimmissä suunnissa. Päämajan esittämiä joukkojen siirtoja Itä-Karjalasta Kannakselle hän ei kuitenkaan sallinut, joskin Ps.D Äänislinnasta ja osia 3.D:sta Uhtualta keskitettiin Kannakselle. Maaselästä oli 3.Pr. siirrettävä Sallaan saksalaisten selustaan. Ryhmitteilyjen lopputuloksena oli Kannaksella kesäkuun alussa 1944 Suomen 15 divisioonasta ja kuudesta prikaatista kuusi divisioonaa ja kaksi prikaatia, vaajat puolet kenttäarmeijasta.

Epäsuhtaa pyrittiin tasamaan suuntaamalla linnoitusjoukkojen ja -töiden painopiste Kannakselle jo maaliskuussa. Samoihin aikoihin perustettiin Helsingin suojaksi Osasto H (Hägglund), jolle operatiivisesti alistettiin pääkaupungin ympäristön joukot ja sotilaslaitokset.

Nyt tiedämme, että venäläisten aikomuksena oli hyökätä myös Suomenlahden yli etelärannikollemme tahditettuna kaakosta ja idästä hyökkäävien voimien liikkeeseen. Maihinnousu vesittyi, kun saksalaisten rintama piti Narvajoella syyskuulle asti. Kannaksen Ryhmä lakkautettiin ja itäiselle Kannakselle muodostettiin kenraaliluutnantti Siilasvuon III AK ja läntiselle Kannakselle kenraaliluutnantti Laatikaisen IV AK. Puolustus tehostui, kun Saksasta saatiin ensimmäiset panssarirykmit ja panssarinkauhut, joskaan niitä ei heti jaettu joukoille.

Neuvostoliiton Leningradin Rintaman komentajan, armeijakenraali Govorovin hyökkäyssuunnitelma valmistui toukokuun alussa, Karjalan rintaman komentajan, armeijakenraali Meretskovin jonkin verran myöhemmin. Govorovin joukkojen hyökkäysvalmistelut eivät jääneet havaitsematta etulinjassa, mutta ylempänä tietoihin ei suhtauduttu vakavasti. Toukokuun 10. päivänä Ylipäällikkö vaati kovasanaisesti komentajilta puolustusvalmistelujen tehostamista. Toukokuun lopulla tehtiin ilmeisesti vakava virhe, kun Valkeasaaren lohkolla etulinjaan vaihdettiin oloihin perehtymätön 10.D. Miehet kavahtivat heikkoja asemia, joita neuvostoliittolaiset katselivat ylhäältäpäin, sillä heidän asemansa olivat maastollisesti korkeammalla. Joidenkin päivien työ ei paljoa tilannetta parantanut, kun maaperä oli pehme-

ää hiekkaa. Toukokuun lopulla saatu sotavanki - kersantti Burlov - kertoi kuulustelijoille suuria lisävoimista.

Suurhyökkäys Kannaksella

Kesäkuun 9. päivän aamulla neuvostotykistö alkoi valtavan tulivalmistelun, joka tuhosi liki kaiken tieltään. Seuraavana aamuna alkoi panssarien ja jalkaväen hyökkäys, joka heitti puolustajat asemista. Vastatoimet eivät auttaneet, vaan neuvostotiekit etenivät vastustamattomasti.

Laatikainen siirsi Ps.D:n Kivennavan mastoon kaiken varalta. Päämaja määräsi 3.Pr:n Sallan-Kemijärven alueelta ja 4.D:n Itä-Karjalasta siirtymään Kannakselle.

Kesäkuun 12. päivänä myös 20.Pr. ja 17.D Aunuksesta määrättiin siirtymään Kannakselle. Hyökkäyksen painopistesuunnan vasemmalla puolella kenraalimajuri Martolan 2.D vetäytyi osilla voimistaan Siiranmäkeen, joka kesti kaikki neuvostohyökkäykset. Mutta kun oikealla Kuuterselkä murtui, Siiranmäki oli jätettävä, ja 2.D viivytti Vuosalmelle. JPr:n ja rynnäkkötykkien vastahyökkäys Kuuterselässä ei johtanut tulokseen, ja se keskeytettiin 15. kesäkuuta. Käyttöön saatiin lisää saksalaisia pst-aseita, kun Saksa lähetti niitä Suomeen runsaat 10 000 kappaletta. Saksa lähetti lisäksi 17. kesäkuuta Immolaan 62-koneisen lentosasto Kuhlmeyn, 23. kesäkuuta 303.Rynn.TkiPr:n sekä kuun lopulla 122.D:n, joka ryhmitettiin Viipurinlahdelle. Kesäkuun 16. päivänä käskettiin myös 6. ja 11.D siirtymään idästä Kannakselle.

Kesäkuun 15. päivään mennessä oli tilanne vaikeutunut niin, että Kannaksen joukkojen komentajaksi tullut kenraaliluutnantti Oesch antoi Ylipäällikön luvalla joukoilleen käskyt viivytyksestä VKT-asemaan. Kesäkuun 20. päivänä outoon kaupunkitaisteluun ryhmittynyt 20. Pr. vetäytyi Viipurista. Onneksi puolustus Kivisalmella saatiin viime hetkellä järjestetyksi.

Kesä- ja heinäkuun vaihteessa taistelut raivosivat Tallin-Portinhoikan-Ihantalan alueella sinne tänne aaltoillen. Puolustus piti, joskin notkui. Panssarintorjunta, ilmavoimat sekä saksalaisten ase- ja joukkoapu vaikuttivat piristäväs-

ti puolustuksen pitävyyteen maastossa, joka soveltui puolustustaisteluun sekä vetäytymisen aikana muotoutuneelle suomalaisten taktiikalle.

Heinäkuun alkupuolella neuvostojohto totesi, että edellytykset Suomen puolustuksen murtamiselle olivat olleet ja menneet. Viipurinlahti, Kivisillan salmi, Tali -Ihantala, Vuosalmi sekä Laatokan rannalla Taipale olivat kestäneet talvisodan tapaan. Maastoa oli menetetty, muttei ratkaisevasti. Stalin keskeyttikin puna-armeijan hyökkäyksen Kannaksella ja määräsi joukkonsa puolustukseen. Se oli helpottava hetki.

Hyökkäys Itä-Karjalasta U-asemaan

Itä-Karjalasta siirrettiin kesäkuun kuluessa useita johtoportaita ja yhtymiä Kannakselle. Kesäkuun 16. päivänä Ylipäällikkö antoi jäljellä jääneille heikentyneille voimille viivytyskäskyt kohti Suomea. Puna-armeijan aloitettua 21. kesäkuuta hyökkäyksen Lotinapellon alueella ja samoihin aikoihin Karhumäen alueelle suomalaiset VI AK ja II AK taitavasti operoiden torjuivat hyökkäykset Laatokan pohjoispuolelle U-aseman eteen. Tilanne oli monasti hiuskarvan varassa, mm. venäläisten noustua maihin 23. päivänä kesäkuuta VI AK:n selustaan Tuuloksessa. Tuho välitettiin vetäytymällä erämaateitä pitkin maihinnousupaikan ohi. Aunukseen jouduttiin jättämään merkittävä määrä materiaalia, kun venäläiset katkaisivat Mäkriän radan ja maantien maihinnousulla sekä pommittamalla siltoja.

Puna-armeija pyrki murtaamaan puolustuksen Nietjärvellä ja Loimolassa heinäkuussa, mutta se piti. Tolvajärvellä neuvostojoukkojen eteneminen pysähtyi II AK:n puolustukseen.

Kruununa kesän 1944 torjuntamenestykselle kenraalimajuri Raappanan joukot saavuttivat Ilomantsin korvessa elokuussa merkittävän voiton neuvostojoukoista motittamalla kaksi neuvostodivisioonaa, jotka hädin tuskin pelastautuivat moteista kaiken kaluston jäädessä suomalaisten sotasaaliiksi. Ilomantsin menestystä edelsi noin kuukauden kestänyt rankka vetäytymisvaihe Karhumäestä Porajärven kautta Ilomantsiin.

Mannerheim-ristin ritari, sääksmäkeläinen panssarijääkäri Toivo Ilomäki tuhosi kesällä 1944 eniten venäläispanssareita, 21. Voiton merkitty tykin putken ylälaitaan mustin puolirenkain.

Saksalainen Lento-osasto Kuhlmeys osallistui kesällä 1944 yli kuukauden ajan erittäin tehokkaasti ja uhrautuvasti Karjalan kannaksen ja Viipurinlahden torjuntataisteluihin. Osastoon kuului keskimäärin 70 hävittäjää, hävittäjäpommittajaa ja syöksypommittajaa.

Saksasta ostetut rynnäkötykit kävivät Kuuterselässä rajuja taisteluja neuvostopanssareita vastaan. Näillä Stu 40-vaunuilla tuhottiin kesän 1944 suurtaisteluissa yhteensä 87 vihollisen panssarivaunua. Omista vaunuista tuhoutui kahdeksan kappaletta.

Suomen sotilasstrateginen tilanne oli kesän 1944 lopulla siis varsin edullinen vastahyökkäykselle, jopa niin suotuisa, että eräät komentajat esittivät Kannaksella laajaa vastahyökkäystä.

Ehkä sillä olisi saavutettu ainakin paikallista menestystä, mutta poliittisesti arvioiden vastahyökkäyksen toteuttaminen olisi ollut lyhytnäköistä. Kaiken kaikkiaan Suomen armeijaa ei lyöty kesän 1944 taisteluissa.

Sodan politiikkaa

Moskovan vaadittua 22. kesäkuuta Suomen ehdotonta antautumista presidentti Ryti solmi nk. Ribbentrop-sopimuksen, jonka perusteella Saksasta alkoi saapua aseita ja joukkoja. Puolustuksemme kestänyt Moskova ilmoitti 12. heinäkuuta halukkuutensa rauhaan eikä enää maininnut ehdotonta antautumista. Tapahtuneen muutoksen johdosta Suomen marsalkka Mannerheim otti vastaan tasavallan presidentin tehtävät elokuun 4. päivänä.

Hän nimitti jo 8. elokuuta Hackzellin hallituksen, jonka tärkein tehtävä oli johtaa maa rauhaan. Saksalaisille presidentti ilmoitti, ettei Rytin omissa nimissään tekemä sopimus sitonut uutta presidenttiä. Elokuun lopulla Moskova ilmoitti ottavansa vastaan Suomen valtuuskunnan tiettyin ehdoin. Tämän johdosta presidentti kirjoitti Stalinille esittäen aselepoa turhan verenvuodatuksen lopettamiseksi.

Eduskunta hyväksyi presidentin pyrkimykset ja Moskovan ehdot eli Suomen oli katkaistava suhteet Saksaan ja vaadittava saksalaisten joukkojen poistumista Suomesta 15. syyskuuta mennessä. Nyt Stalin

myöntyi aselepoon, joka alkoi suomalaisten osalta 4. syyskuuta ja neuvostojoukkojen osalta vuorokautta myöhemmin. Suomen valtuuskunta matkusti 6. syyskuuta Moskovaan, jossa se sai Molotovilta jyrkän vaatimuksen allekirjoittaa laadittu välirauhansopimus.

Se allekirjoitettiin 19. syyskuuta. Suomen historiassa alkoi uusi vaihe, joka johti Lapin sotaan.

Lapin Sota

Jo 3. syyskuuta aloitettiin suomalaisten joukkojen keskitykset Pohjois-Suomeen, jota miehitti noin 200 000-miehinen saksalainen armeija. Hitler puolestaan käski aloittaa Operaatio Birken eli vetäytymisen Lapista Norjaan. Ensimmäisenä se tapahtui Kiestingistä. Päämajan edustajana everstiluutnantti Haahti matkusti Rovaniemelle sopimaan aikataulusta saksalaisten vetäytymisen ja suomalaisten etenemisen tahdittamiseksi ilman taisteluja. ”Valesota” kuitenkin vesittyi ensin saksalaisten tehtyä epäonnistuneen maihinnousun Suursaarelle ja toiseksi liittoutuneiden valvontakomission (LVK) - se tuli maahan 22. syyskuuta - vaatimuksiin sota-toimien aloittamiseksi. Ensimmäiset aseelliset yhteenotot entisten aseveljien kesken tapahtuivat lähellä Pudasjärveä 28. syyskuuta. Lokakuun alussa everstiluutnantti Halstin JR 11 teki uskaliaan maihinnousun Tornioon. Pudasjärvelle saapunut Ps.D aloitti etenemisen kohti Rovaniemeä.

Kun taistelut olivat alkaneet, Hitler päätti jättää Suomen ja vetäytyä Norjaan Birken mukaisesti. Tornion taisteluiden aikana 15.Pr. eteni

Oulusta Kemiin vallaten sen 7. lokakuuta. Samana päivänä puna-armeija hyökkäsi Petsamoon. Suomalaisten ”petoksen” johdosta saksalaiset aloittivat Lapin tuhoamisen vähän myöhemmin. Lokakuun 16. päivänä suomalaiset valtasivat poltetun Rovaniemen ja kahden päivää myöhemmin Raja-JPr. miehitti Kemijärven. Jäämeren tien suunnassa edennyt Ps.D saavutti Sodankylän 19. lokakuuta. Kotiuttamisien johdosta hyökkäystä pohjoiseen jatkoi JPr., joka Tankavaaran taistelun jälkeen valtasi 5. marraskuuta Inarin. Marraskuun 21. päivänä jääkärit saavuttivat Utsjoen ja päivää myöhemmin Karigasniemen.

Kemin ja Tornion valtaamisen jälkeen osia suomalaisista voimista suunnattiin Rovaniemelle ja osia Käsivarren tietä pohjoiseen. Kenraalimajuri Pajarin 3.D eteni Rovaniemen kautta Kittilään 25. lokakuuta. Kenraalimajuri Heiskasen 11.D eteni kohti Muoniotä Tornionjokea seuraten päästen 26. lokakuuta Kangosjärvelle. Koukkauksin divisioona pyrki saksalaisten selustaan onnistuenkin niin, että saksalaiset vetäytyivät Muoniosta Palojoensuuhun ja sieltä kuukautta myöhemmin Lätäsenon linjalle Sturmbock-asemaan. Kotiuttamisten johdosta Käsivarren suuntaan jäivät varusmiesjoukot, minkä vuoksi sodan loppuvaihetta on kutsuttu ”lasten ristiretkeksi”.

Poliittisia ratkaisuja syksyllä 1944

Välirauhansopimusneuvotte- luissa Moskovassa pääministeri Hackzell halvaantui ja hänen tilalleen lensi entinen ulkoministeri Enckell. Sopimus oli pakko allekirjoittaa 19. syys-

kuuta. Presidentti nimitti 21. syyskuuta Castrénin hallituksen johtamaan maata. Seuraavana päivänä saapuivat LVK:n ensimmäiset neuvostoliittolaiset edustajat maahan, kenraaliversti Zdanov kuitenkin vasta 5. lokakuuta. Sopimuksen perusteella suomalaiset joukot vetäytyivät uudelle rajalle 20. syyskuuta alkaen, Rukajärveltä kuitenkin vasta 29. syyskuuta. Tilanne pakotti suomalaiset toimintaan.

Stella Polaris -operaatiossa merkittävä määrä arkistoaineistoa ja tiedusteluhenkilöstöä vietiin Ruotsiin sekä aloitettiin miehityksen varalta asekatkenta. LVK:n vaatimuksesta lakkautettiin kaikki sen nimeämät järjestöt. Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -järjestöt lakkautettiin marraskuussa. Porkkalan vuokra-alueen tyhjentäminen aloitettiin 19. syyskuuta.

Jotakin myönteistäkin tapahtui myöhäiskesällä 1944: alkoholin myynti vapautettiin osassa maata ja kotiuttamisen tapahduttua koko maassa.

Jatkosodan menetykset

Jatkosodassa Suomi menetti kaatuneina ja kadonneina sekä merillä ja pommituksissa kuolleina noin 68 000 henkeä. Haavoittuneina sekä sodan seurauksena loukkaantuneita oli vajaat 170 000 henkeä. Viimeksi mainituista jäi pysyvästi invalideiksi runsaat 50 000 henkeä. Sotavankeudesta Neuvostoliitosta palasi noin 1 800 henkeä. Kuinka moni sai hautansa sisä-Venäjän vankileireillä, on varmentamaton luku. Heitä on kuitenkin liki 1 500. Lottia menehtyi sotatoimien seurauksena 64 ja neljä jäi kadoksiin. Neuvostoliiton tappiot Suomea vastaan käydyssä jatkosodassa olivat arvion mukaan noin 660 000 henkeä, joista kaatuneina ja kadonneina 221 000 sekä haavoittuneina ja sairastuneina 437 000 henkeä.

Anssi Vuorenmaa

Artikkeli julkaistu aikaisemmin 2004 Sotaveteraani-kalenterissa

**Rakennusliike
SORVOJA OY**

Kitinkannus®
VAIKUTTAVAA KUNTOUTUSTA JA HYVÄÄ HOITOA
www.kitinkannus.fi • puh. 06-874 4500

Katkelmia Yrjö Lemmingin sotareissusta

Valokuvaustiedustelun historiaa luotiin Ilma-voimissa jo Talvisodassa. Summan viholliskeskitysten kuvat ja kuvaajat olivat saaneet tarunhoitoisen maineen. Väli- rauhan aikana ilmakuvauksoi- mintaa ja -kalustoa kehitettiin ja määrättyjä koneita varustettiin valokuvauskoneiksi.

Ensimmäinen, sotasaaliik- si 29.1.1940 saatu Iljushin DB-3 -kone varustettiin heti valo- kuvauskoneeksi ja se suoritti topografista kuvausta itärajalla ja rajan takanakin kesällä 1940. Koneen ohjaajana oli luutnantti **Yrjö Lemminki**.

Kesällä -41, jatkosodan alka- essa tuli tarve saada topogra- fikarttoja nopeasti etenevien maavoimien käyttöön vihol- lisen maaperältä, jolloin valo- kuvauskoneille tuli kiireelli- siä tehtäviä. Syksyllä -41 myös

Douglas DC-2, DO-2, ”Hans- sin Jukka” suoritti topografi- kuvausta itärajalla.

Filmit toimitettiin heti len- toteitse Helsinkiin Topografi- kuntaan, jossa niistä valmis- tettiin ilmakuvakarttoja, jotka viipymättä toimitettiin etene- vien maavoimien käyttöön.

Bristol Blenheim Mk. IV, BL- 129, 1/LeLv 44 oli varustettu topografikameralla. Jatkosodan alkuvaiheessa koneella kuvattiin Aunuksen ja Syvärin suun- nassa hyökkäävien suomalaisten joukkojen etenemisteitä. Perääntyvän vihollisen ilmatil- lassa oli tehtävän suorittami- nen vaikeata ja vaarallista voi- makkaan it-tulen vuoksi.

Koneen ohjaajana toimi ltn Yrjö Lemminki sekä lentosäh- köttäjänä kersantti **Yrjö Ham- maren**. Syyskuun alussa ko- neen päälliköksi ja tähystäjäksi

tuli kapteeni **Esko Ahtiainen**, joka vakiintuikin BL-129 pääl- liköksi seuraavaan syksyyn saakka.

Lensimme pitkiä ja vai- keita valokuvauslentoja, mm. Lotinapelto – Syväri – Aun- nus – Petroskoi – Karhumä- ki – Poventsa – suunnilla sekä Karjalan kannaksella aina Le- ningradin liepeille saakka. Vi- hollisen it-tykistö ampui vim- matusti.

Työkenttinämme olivat Mikkeli, Immola ja Lunku- lansaari aina tilanteen mu- kaan; vielä marraskuun alus- sa oli hyviä valokuvausilmoja, jolloin lensimme ltn Lemmin- gin ja kers Hammarenin kans- sa neljä lentoa ja saimme vas- taan it-tulta kaikkialta, mutta onneksi emme vihollishävit- täjiä, kertoi Esko Ahtiainen, joka marraskuussa -41 siirtyi

tähystäjän paikalta BL-129:n ohjaimiin.

Valokuvauslennot olivat pit- kiä, jopa yli 4 tuntia kestäviä lentoja suurissa korkeuksissa happilaitteiden avulla. Valoku- vaustiedustelulennoilta lensim- me jopa 7200 metrin korkeu- dessa Muurmanskin rataa ku- vatessamme. Oli todella kylmä, pakkasta jopa -58 astetta.

Tällaisilta, suurissa korke- uksissa suoritetuilta pitkiltä lennoilta palattaessa oli ken- tällä vastassa lääkintämies, joka tarjosi lämmikkeeksi ter- vetuliastotin, joka olikin tar- peen, koska mm. hapen puute aiheutti yleisen kylmettymi- sen.

Ilmoitus Yrjö Lemmingin katoamisesta

*Jyväskylän sk.pii- rin Esikunta.
Koskee: kadonnutta luutn. Lemminkiä
Luutnantti Lemminki, Yrjö Elis. Joukko-osasto: osasto Malinen/Le.R4
Syntynyt 29.7.1909 Elisen- vaarassa, kirjoilla Jyväsky- län maaseurakunnassa.
Kadonnut 4.7.1943 Kosta- musjärvellä, HE-115 ka- donnut erikoistehtävä- lennolla Kostamusjärven maastoon.*

Isän katoaminen perheen näkökulmasta

Tikkakoskelaisen, nyt 80-vuo- tiaan Ossi Lemmingin isä, Yrjö Lemminki, oli yksi Lentoryk- mentti 4:n lentäjistä. Ossi asui vanhempiensa kanssa Luonet- järven varuskunnassa 1939- 1948.

Ossi kertoo:

Keväällä 1943 koneen ohjaa- ja Yrjö Lemminki miehistöi- neen, kk-ampujana kersantti V Rinne ja mekaanikko A Väistö, siirrettiin osasto Malisen sis- sikuljetuksiin Höytiäisen Hir- virannalle lähelle Joensuuta. Osasto kuljetti ja huolsi kau- kopartioita vesikoneilla. Kesäl- lä Lemmingin pieni perhe, äiti ja poika, siirtyivät isän lähel- le Kontiolahden Hirvirantaan. Äiti oli töissä Onttolan Sotilas- kodissa.

Heinäkuun 4. päivä 1943, jolloin täytin yhdeksän vuotta, isä lähti illalla lennolle Hein- kel HE 115 ”Jennyllä” nouta- maan kaukopartiota vihollisen puolelta Tugajärveltä. Koneen miehistönä oli ohjaajana isäni,

Luutnantti Yrjö Lemminki 29.7.1909-22.7.1972. Kapteeniksi Yrjö Lemminki ylennettiin 1946.

kk-ampujanana Rinne ja me- kaanikkona Väistö.

Ennen lähtöä isä oli sano- nut yhdeksänvuotiaalle Ossil- le, että mennään maanantaina Joensuuhun ostamaan sinulle syntymäpäivälahja. Se jäi os- tamatta. Aamulla tuli tieto, et- tei isä palannut kotiin. Sanoin äidille, että ”onhan sillä lasku- varjo, on se sillä ennenkin hy- pännyt.”

Epävarmuuden aikaa

Puoleentoista vuoteen ei tullut mitään tietoa. Onko ryssä am- punut, ovatko jääneet vangeik- si vai mitä? Kone löydettiin, miehiä ei missään. Puolitoista vuotta odotettiin ja toivottiin. Olivatko vankeina vai kuolleet?

Palasimme äidin kans- sa Luonetjärvelle. Palkan tulo Onttolan sotilaskodissa oli lop- punut, mutta äidin hommasi LeR 4 esikuntaan töihin eversti O. Sarko ja saimme pitää asun- non varuskunnassa.

Äitini mukaan kauhein het- ki oli, kun soittoketjussa tuli tieto, että rykmentin komen- taja ja pappi olivat liikkeellä; se tiesi, että jonkun isä ei enää pa- laa kotiin. Ikkunasta jokainen seurasi, mihin rappuun henki- löt menivät ja saatiin tietää, ke- nen isä nyt oli vuorossa.

Isä palaa sotavankeudesta

Olimme joulupäivänä 1944 ev Sarkon perheessä joulua viet- tämässä, kun radiossa luet- tiin, että seuraavat sotavangit on palautettu Suomeen. Kuul- tiin isän nimi. Sen tunnelman ja päivän muistan niin kauan kuin elän, sanoo Ossi.

Ensimmäinen vankilähe- tys tuli marraskuun 22. päivä, mutta isä ei ollut siinä. Toinen lähetys, missä isä tuli, saapui Suomeen 24.12.1944, eli juna

Lentolaivue 46:n henkilöstöä Luonetjärvellä 21.6.1941. Luutnantti Yrjö Lemminki seisomassa 6. va- semmalta.

Yrjö Lemmingin paljon ohjaama Henkel115 Hirvirannassa 1942, josta matka jatkui sissien hakuun Tugajärvellä 4.7.1943. Koneen miehistönä oli ohjaaja Yrjö Lemminki, sähköttäjä V. Rinne ja mekaa- nikko A.Väistö. Kaikki joutuivat vangeiksi ja he palasivat Suomeen 24.12.1944.

tuli yli rajan jouluyönä. Kaikki kolme vankeina ollutta HE-115:n miestä tulivat samaan aikaan myös vankien vaihdossa.

Kolmas lähetys tuli tammi-kuussa 1945, jolloin ryssä ilmoitti, että kaikki ovat tulleet. Näin ei kuitenkaan ollut. Isä kertoi niitä jääneen, jotka eivät ikinä tule pois.

Vangit vietiin Hankoon karanteenileirille. Isä tuli kotiin armeijan autolla tammikuun lopussa 1945. En unohda ikinä, kuinka kurjan näköinen hän oli. Vaatteet häneltä oli viety, samoin kaikki irtain, kelloa ja saappaita myöten. Hän oli ollut lentäjänä hyväkroppainen. Ihmeen nopeasti hän toipuikin. Esko Ahtiainen oli tuttu laivueen komentaja ja isä oli ollut vasta pari päivää esikunnassa hommissa, kun Esko sanoi, että ”mee ja ota kone alles ja lähde vähän verryttelemään.”

Vankeusajasta kuuli vain kotiväki

Isä ei puhunut vieraille mitään vankeusajastaan. Anne-taanhän olla. Puhui sitten vasta myöhemmin. Sotavangit ei puhu yhtään mitään.

Kun heidän junansa oli lähdössä Suomeen, viimeisen puhttelun heille piti politrukki:

Ette sitten sano sanaakaan, mitä olette täällä nähneet tai kokeneet – se tulee meidän tietoon ennemmin tai myöhemmin.”

He pitivät suunsa kiinni 30 vuotta.

Isän kertomuksia sotavankeusajasta

Se oli juhlaa, kun vangit pääsivät lastaamaan viljaa vaunuihin, he varastivat sitä saappaiden pohjissa ja toivat leirille. Jonkinmoista puuroa keitettiin muuripadassa.

Yrjö Lemminki vietiin Moskovaan Lubljankan vankilaan, kun saivat hänet kiinni - hän oli niissä sissikuljetushommissa. Vankilassa oli kaksi suomalaista lentäjää, isän lisäksi vänrikki **Helmut Pauri**, jonka kone, BL-130 katosi tiedustelulennolla 1.7.1941, koneen tähtystäjä ja kk-ampuja saivat surmansa, ohjaaja Pauri hyppäsi laskuvarjolla, mutta joutui vangiksi.

Kun ihminen näkee nälkää 1,5 vuotta, joka ainut päivä on suurta nälkää.

Lubljanka oli KGB:n paha-mainainen vankila. Aina kuulusteltiin, ja aina yöllä. Majuri, kuulustelija, istui kuulustel-

tavaa vastapäätä, sotamiehiä, jotka hakkasivat vankeja välillä kiväärinperillä, oli ympärillä. Majurilla oli Nagani pöydällä, hän otti sen aina välillä, viritteli ja tähtäsi – oli tämmöistä leikkiä.

Annahan olla, isä kun oli sellainen huumorimies. Eräänä yönä majuri sitten kysyy jostain asiaa, isä vähän kuin puoli-leikillään vastasi, että ”en minä muuta tiedä, mutta luin siitä asiasta Suomen Kuvalehdestä”. Silloin majuri suuttui, hyppäsi ylös, veti Naganin ja isä aatteli,

että nyt tuli lähtö. Majuri huusi, että kuinka Suomen ilmavoimissa voi olla näin tyhmiä luutnantteja – mutta ei ampunut.

Yksi yö tämä majuri, kun samoja asioita jauhettiin yötä yöhön, alkoi lukemaan paperista ”te olette se ja se, Lemminki Yrjö ... syntynyt ... ja vaimo Tyyne ... poika Ossi...”, koko hänen elämäkertansa paperilla. Silloin isällä oli tipalla, ettei sanonut, hittoako siinä kyselet, kun sinulla on kaikki tiedot. Näin toimi vakoilu silloin ja niin se toimii nyt.

Aseveljet sotien jälkeen yhteen - Raumalle

Sotakaverit perheineen muuttivat sotien jälkeen läntiseen Suomeen, Raumalle. Esko Ahtiainen, vaimo, kaksi tytärtä ja poika Kauhavan kautta ja Yrjö Lemminki, vaimo, poika ja pieni tytär, suoraan Luonetjärveltä.

Asuttiin Raumalla pientaloissa lähekkäin, lapset leikkivät hovia, prinssiä ja prinsessaa, molemmat perheet ostivat Rauman saaristosta kesäpaikat. Elämä oli lempeätä, hyvää.

Ossin loppusanat:

Isälleni jäi muistoksi vankeudesta huono sydän, he kun pahoinpitelivät häntä leirillä. Hän kuoli sydämen pysähdykseen v. 1972 Rauman saaristossa.

Raija Wecksell, os. Ahtiainen

Kirjoitti Ossi Lemmingiltä saamansa materiaalin pohjalta ystäväperheen vaiheista.

Uudentyyppinen kalaöljyvalmiste

Sisältää kaikki meille tärkeät rasvahapot EPA, DHA ja DPA.

PUREFISH OMEGA-3

Sisältää norjalaista kalaöljyä Pohjoisen jäämeren rasvaisista syvänmerenkaloista lohesta, sillistä, turskasta ja tuulenkalasta. Nämä ovat kaikki kalalajeja, joissa on runsaasti kertynyttä rasvahappoja sekä ainutlaatuisia omega-3 -rasvahappoja DPA:ta.

Purefish sisältää myös kollageeni 2:a kalarustosta. DHA:ta sisältävä Omega-3 edistää **aivojen** ja **näön** normaalin toiminnan säilymistä. Omega-3, jossa on DHA:ta ja EPA:ta edistää **sydämen** normaalia toimintaa.

Tietoa purefish:tä

- korkea määrä ainutlaatuisia omega-3 rasvahappoja DPA:ta
- Runsaasti kertynyttä rasvahappoja (MUFA)
- Kollageeni 2:a kalarustosta
- Kapseli kalagelatiinia

Purefish Omega-3

100 kapselia / 27,00 € tai 180 kapselia / 36,00 €. Tuotetta voi ostaa terveyskaupoista ja joistakin apteekeista sekä tilata rahtivapaasti numerosta **06 3436 506** tai osoitteesta **www.elexironline.fi** suoraan kotiin kannettuna.

Sotilaspojat haudankaivajina

Sotamies Harjula vuodelta 1944.

Sotiemme ensimmäisten kaatuneiden sankarihautaus kaivoivat Lapualla sotilaspojat. Yksi näistä lapiolla hautaa kaivaneista pojista, oli silloin vasta 14-vuotias Heikki Harjula. Nyt 75 vuotta myöhemmin ovat nuo tuolloin voimakkaana koetut isänmaallisuuden tuntemukset säilyneet hänessä läpi vuosikymmenten.

Heikki Harjula syntyi viljelijäperheeseen Lapuan Ojutkan-kaalla 2.12.1925. Kasvuympäristö oli maaseutumainen, viireä kylä, jossa oli esimerkiksi oma kansakoulu. Kyläkoulussa Heikki suorittikin silloisen kuusivuotisen kansakoulun. Oppikoulua ei viljelijäperheissä tuolloin katsottu edes tarpeelliseksi.

Jo 10-vuotiaana Heikki Harjula liittyi Sotilaspoikiin. Sotilaspojissa perehdyttiin sotilastoiminnan peruskysymyksiin, ampuma-aseisiin, urheilulajeihin ja partiolaistointia vastaavaan käytäntöön. Sotilaspoikatoiminnasta selkeimmän muistikuvan häneen jätti haudankaivuu kolmelle ensimmäi-

sille lapualaiselle kaatuneelle. Lapuan kirkkomaahan kaivettujen hautojen työstäminen oli 14-vuotialle pojalle syvästi sattuva ja isänmaallisuutta nostattava tapahtuma.

Syyskuulla 1943 järjestettiin Lapualla kutsunnat, jonne myös Heikki Harjula sai kutsun, muiden ikäluokkansa poikien tavoin. Kutsunnoissa asevelvollisuuspaikaksi määrättiin Viestikoulutuskeskus Santahaminassa. Siellä Heikistä koulutettiin paitsi sotilas, myös puhelinmies. Teoreettisen viestintäkoulutuksen lisäksi käytännön linjakoulutusta annettiin Pylkönmäellä ja Jyväskylässä.

Santahaminasta Lappeenrantaan

Alokaskoulutuksen jälkeen saapumiserä teki sotilasvalan 14.11.1943 ja sai siirron Santahaminasta Jyväskylän kautta Lappeenrantaan henkilöstötäydennyskeskukseen. Jyväskylässä jäi Heikki Harjulle erityisesti mieleen majoituspaikassa esiintyneiden täiden ja luteiden runsas määrä. Siellä miehet tulivat kokemaan myös ”täisäunan” kutinaa helpottavan vaikutuksen. Jyväskylässä ei vain saunottu, vaan korjattiin myös rautateiden puhelinyhteyksiä.

”Lappeenrannasta saimme kuljetuksen Molotov-merkillä kuorma-autolla itärajan tuntumaan Jämskseen”, kertoo Heikki Harjula. ”Sotatoimialueena seutu oli yleensä kovin rauhallista johtuen länsijoukkojen Normandian maihinnoususta, mikä puolestaan oli johtanut Neuvostoliiton siirtämään huo-

mattavan määrän joukoistaan Keski-Eurooppaan”.

”Pientä eloa myös Jämsken rintamalohkolta havaittiin, kun ruispellosta yllätimme neljä nuorta poikaa. Pojilla ei ollut aseita, ei papereita eikä suomenkielen taitoa”, muistelee Harjula. ”Otimme pojat kiinni ja sotapoliisi kävi noutamassa heidät jatkokuulusteluun Lappeenrantaan.”

”Heinäkuussa 1944 olimme vetämässä kiinteää puhelinlinjaa 4:nelle divisioonalle, kun samanaikaisesti ammuttiin Kavantsaaresta pienellä tykillä kymmenkunta laukausta. Yllättäen tulensuunta käännettiin kohti sijaintipaikkaamme, jolloin kenraali Vihma ja everstiluutnantti Palkama saivat surmansa. Vihma oli muutoin ainoa kenraali, joka sotavuosien taisteluissa kaatui”, kertoo Harjula.

”Helmikuussa 1944 olimme jälleen Santahaminassa, kun sinne kohdistui voimakas pommitus. Pommitus kesti koko yön alkaen kello 18.00 illalla kestäen aamuun kello 6.00:teen. Makasimme suojassa kivien koloissa – kylmää oli”, muistelee Heikki Harjula.

Lapin sotaan

”Syksyllä 1944 tuli lähtö Lapin sotaan. Yksikkömme vanhempia miehiä määräys ei koskenut, mutta meitä nuorempia kylläkin”, Heikki Harjula toteaa. ”Lappeenrannasta matkustimme junalla Oulun Topilaan, siitä laivalla Kemiin ja edelleen kuorma-autolla Rovaniemelle ja Kittilään. Kittilästä

Kerttu ja Heikki Harjula kotiloissaan

viestintäyksikkö siirtyi Kaukosiin ja aina Pelloon asti. Lapin sodan päätyttyä meidät kotiutettiin Riihimäellä 16.12.1945.

Kotitalalle töihin

”Isäni isännöimä maatila oli lypsykarjatala, jossa töitä kyllä riitti. Isäni vetäytyessä syrjään aktiiviviljelijän roolista sain isännöiden kotitilaani vuonna 1952. Mutta maatila tarvitsee tietenkin myös emännän. Sellaiseksi löytyi lähialueelta Kerttu, maataloustaustainen hankin. Perheeseen syntyi kolme poikaa, joilla kullakin on nyt omat ammattinsa ja perheensä”, Heikki kuvailee.

1990-luvulle tultaessa Heikki Harjula luopui maatalouden harjoittamisesta ja vuokrasi peltonsa muiden viljeltäväksi. Muutaman vuoden kuluttua Harjulat hankkivat oman rivitalohuoneiston läheltä Lapuan keskustaa, jonne muuttivat myös asumaan. Omasta maatilastaan he eivät kuitenkaan luopuneet.

Hallintomiesainesta

Heikki Harjula teki pitkän ja ansiokkaan luottamus- ja hallintomiestyön monissa julkisissa ja osuustoiminnallisissa yhteisöissä. Hän oli pitkään Lapuan kaupunginvaltuuston jäsen ja kuului moniin kaupungin eri lautakuntiin. Hän kuului myös kirkkovaltuustoon ja oli sekä Osuuspankin että Osuuskaupan hallintoneuvostossa ja Osuusmeijerin hallituksessa.

Heikki Harjula oli ja on edelleenkin innokas kuorolaulun harrastaja. Vireimmillään hän lauloi samalla aikajaksolla neljässä eri kuorossa, mutta tällä hetkellä enää vain Veteraanikuorossa. Kuorolaulun jatkuva harrastus on osoitus siitä, että lauluääni on edelleen säilynyt

hyvänä ja tyylikkäänä. Muusta harrastustoiminnasta mainittakoon järjestötyö sotaveteraaneissa.

Sotaveteraanitoiminta aktivoitui

Jäseneksi sotaveteraanijärjestöön Heikki Harjula liittyi jo Lapuan yhdistyksen perustamisen aikoihin ollen alusta alkaen aktiivitoimija ja osallistuja. Mutta järjestön hallinnollisiin tehtäviin hän tuli mukaan vasta 1990-luvulla valittuna johtokunnan jäseneksi. Johtokunnan varapuheenjohtajaksi Heikki Harjula valittiin vuonna 2000, jossa tehtävässä hän edelleen jatkaa.

Käytännön toiminnassa yhdistys toteuttaa liiton ja piirin ohjeistamaa toimintaa, kuten huomionosoitukset ja kunnia-vartiot sankarihautalla itenäisyys- ja kaatuneiden muistopäivänä sekä kirkkopyhän järjestäminen. Yhdistyksen omien teatteri- ja konserttimatkojen sekä ulkomaanmatkojen järjestämisestä on suurlta osin jo luovuttu. Oman jäsenen siunaustilaisuudessa käy yhdistys laskemassa haudalle havuseppeleen.

Sotaveteraanien Lapuan yhdistyksen jäsenmäärä on 153. Siitä rintamasotilastunnuksen omaavia on 53. Varsinaisten jäsen lisäksi on yhdistyksessä kannattajajäseniä ilahduttavasti jo 150. Osa käytännön toiminnan jatkuvuudesta rakentuikin juuri tämän joukon varaan.

Heikki Harjulle on myönnetty lukuisia kunnia- ja ansiomitaleita, joista mainittakoon Sotaveteraaniliiton ja Valkoisen Ruusun Ritarikunnan ansioristit.

Lapualainen Heikki Harjula on arvostettu hallinto-, järjestö- ja kuoromies. Aktiivivuosinaan hän lauloi samalla aikajaksolla neljässä eri kuorossa, tälläkin hetkellä vielä veteraanikuorossa.

Jatkosodan JR 6:n vuosikymmenet

Sota-aika

Ilmoittauduin 4.6.1941 res.vänrikkinä 6 Prikaatiin, joka 10.6. muuttui JR 6:ksi ja siirtyi puolustukseen Vuoksenlaaksoon ja Ruokolahdelle heinäkuun loppuun saakka. Rykmentin komentaja oli ev. **T.E.Ekman**. I ja II pataljoona oli varusmiehiä, III pataljoona reserviläisiä. Varusmiehet olivat olleet palveluksessa lähes kaksi vuotta.

Rykmentin hyökkäys alkoi 31.7. Se jatkui Jääsken ja Enson valtauksella. Kyyrölän ja Kivennavan valtauksen jälkeen 21.8. jatkettiin Rajajoelle ja edelleen Valkeasaareen, jossa siirryttiin puolustukseen ja asemasotaan 4.9.1941 alkaen. Asemasodan aikana pataljoonat pääsivät vuoroin etulinjasta lepoon Öljymäelle tai Jalkalaan. Asemasotakaan ei ollut turvallista. Vihollinen keskitti 27.5.1942 voimakkaan tykistö- ym. tulen I P:n lohkolle, jonka aikana vihollispartio onnistui sieppaamaan komppanianpäällikkö **Kyösti Kärrin**. Marraskuun alussa eversti Ekman siirrettiin 21 Pr:n komentajaksi ja uudeksi komentajaksi tuli evl. **Reino K. Inkinen**. Rykmentin pitkä vaihe Valkeasaareessa päättyi 21.5.1944, kun vastuu lohkoista siirtyi JR 1:lle. JR 6 siirtyi Vammelsuu-Taipale linjalle kenttävarustelutöihin.

Puna-armeijan aloitettua suurhyökkäyksen 10.6.1944 Valkeasaareessa JR 6 asettui puolustukseen 11.6. VT-linjalta ja Siiranmäessä taisteltiin. VKT-linjalla JR 6 taisteli Portinhoikassa. Talin suurtaisteluissa rykmentti osallistui torjuntavoittoon. Noslun-Kaltonveden linjalla rykmentti oli puolustuksessa. Inkinen ylennettiin everstiksi 6.7. Väli- rauhan jälkeen JR 6 kotiutettiin ja siirtyi Turkuun.

Rykmentin tappiot, kaatuneet, haavoittuneet ja kadonneet oli n. 850, 18 divisioonan rykmenteistä suurimmat.

Oman "Kiila" -lehden julkaiseminen aloitettiin v. 1941 loppulla toimittajana alik. Nii-

lo Ihamäki. Helmikuussa 1942 julistetun marssilaulukilpailun voitti kapt. **L. Rane**. Laulun sävelsi ev. Ekman. Vuoden 1942 alkupuolella julistettiin asevelimerkkikilpailu. Merkkiä oli tarkoitus käyttää sekä sodan päivinä että myöhemminkin rauhan aikana. Vänrikki, taiteilija **A. Männistö** voitti ehdotuksellaan. Merkkiä tilattiin ensin 500 ja vähän myöhemmin 500. Luutn **T. Honkanien** ylipäällikkö nimitti Mannerheim-ristin ritariksi pvm:llä 20.7.1944.

Olin joukkueenjohtajana ja koin hyökkäysvaiheen, jossa JR 6 oli kärjessä "Pajarin nyrkinä" sekä sen jälkeen asemasotavaiheen 30.6.1942 saakka.

Rauhan aika

Matti Koskimaa 1994 julkais- tussa kirjassaan "Veitsen terä- lä" sanoo: "Rykmentti oli kuitenkin täyttänyt kaikissa tilanteissa tehtävänsä todella

sisukkaan, lujan ja ammattitai- toisen komentajansa johdolla".

Porin prikaati Säkylässä vaalii JR 6:n perinteitä. Siel- lä on myös museo, jossa säily- tetään rykmentin muisto- ym esineitä.

Asevelijuhla pidettiin ensi kerran Vuoksenlaaksossa. V. 1954 oli juhla Jyväskylässä n 100 aseveljen voimalla. 15-vuo- tismuistojuhla vietettiin Jyväskylässä 14.6.1959. Kenr.ltn Ekman suoritti katselmuksen ja otti vastaan ohimarssin jou- kon vahvuuden ollessa n 400 aseveljeä. Juhlissa hän totesi "Rykmentti täytti kaikki saa- mansa taistelutehtävät". Tam- pereella ohimarssin ottivat vas- taan 7.6.1964 kenr.ltn Ekman virkapuvussa ja ev. R. Inkinen siviilipuvussa. Jyväskylässä ko- koontuttiin 4.4.1965 ja Turuss- sa 14.6.1969. Jälkimmäisessä oli Ekman mukana. Immolassa juhla pidettiin 12.8.1972, jon- ne Ekman oli lähettänyt ter-

JR 6:n kokoontumisessa 28.11.2014 paikalla olleet (oik.) Antti Hyvärinen, Olli Vuorio ja Vuokko Onkamo-Kirri, (vas.) Harry Pelttari ja Marja-Liisa Wanamo.

vehdyksensä. 9.6.1979 juhlittiin Turussa. Jyväskylässä 16.6.1984 oli n 300 aseveljeä. Ohimarssin ja paraatin otti vastaan Sisä- Suomen sotilasläänin kome- taja kenr.maj **M. Alatalo**. Juh- lassa luovutettiin K. Sorjosen suunnittelema standaari seit- semälle veljelle. Säkylässä pal- jastettiin JR 6:n taistelujen tien muistomerkki 8.9.1984. Kirja "Kannaksen kahlaajat" julkis- tettiin Turussa 29.11.1986. Ko- koontumisia on ollut Säkyläs- sä 2.6.1987, Turussa 23.5.1989, Helsingissä 15.6.1994, Säky- lässä 19.5.1995, Peurungassa 11.5.1996, Turussa 23.5.1997, Helsingissä 27.5.1998 ja viimei- nen Lahdessa 22.5.2002. Ryk- mentin lippu vihittiin Säkyläs- sä 16.5.1992 ja luovutettiin Po- rin prikaatille säilytettäväksi 28.8.2009.

1991-2007 on tehty lähin-nä Kannakselle 12 retkeä, joi- den järjestäjänä on ollut **Pentti Honka**. Vuosittain mar- raskuun lopulla, melkein heti rauhan tultua on kokoonnuttu aluksi runsaslukuisasti rokalle ja punsille Turussa. Viimeinen kokoontuminen oli 28.11.2014, jolloin paikalla oli viisi, heistä- kin vain yksi oli JR 6:n veteraa- ni ja muut senioreita.

Kuluvana vuonna on mm. Niilo Ihamäki ja **Aslak Aho- la** saatettu viimeiseen iltahuu- toon. Meitä lienee jäljellä enää n. 30, upseereita 100-vuotias vänr **Lauri Rauhala** ja allekir- joittanut.

Tarkoituksellisesti en ole puuttanut rykmentin taistelui- hin, koska ne on kerrottu his- toriikissa "Kannaksen kahlaa- jat". Arvostan erittäin paljon etenkin vetäytymisvaihees- sa olleita aseveljiäni, jotka kes- tivät paikallaan. He lunastivat tämän maan vapauden ja itse- näisyyden. Kunniat heille.

Olli Vuorio (95)

18D/JR6:n komppanianpäällikön lähettialupseeri Mikko Koski vie joulukuusta komentokorsuun jouluna 1941.

ETS-LINDGREN
An ESCO Technologies Company
ETS-Lindgren Oy, Eura

Insinöörioppilastalo Oy

Tampere
Isännöitsijä Matti J. Mäkelä
0400-637 402

detur
siellä missä aurinko paistaa!

Sydäntalvi
Välimerellä:
TUNISIA
SOUSSE
26.12. ja 2.1. lähdöt
kestot 42 ja 49 vrk,
alk. **1.029e** (42vrk)

Keväällä
TURKIN
KIERTOMATKAT
Kiehtova Kappadokia,
Lumoava Lykia ja
Turkoosi rannikko

LUE LISÄÄ NETISTÄ!

detur.fi
Parhaat tarjoukset netistä
P. 0207 850 850
ma-pe klo 9-21
la-su 10-19
Puhelun hinta 8,35 senttiä/minuutti +
pvm/mvm, myös jonotus

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

Marraskuu

- 1.11. Koulut aloittavat toimintansa.
- 2.11. Eduskunta hyväksyy lain, jolla lakkautetaan suojeluskunnat.
- 3.11. Neuvostokapteeni saa surmansa yöllisessä ampumavälikohtauksessa Lauttasaarella.
- 4.11. Alustavissa laskelmissa siirtoväen omaisuuden menetykset nousevat 39 miljardin markkaan. Suuremmista omaisuuksista suunnitellaan maksettavaksi vain osakorvaus.
- 5.11. Sotaorpoviikko alkaa. Hovisaarnaaja Isaac Beén juhlistaa ”Suomen apunsa” 5-vuotisjuhlaa tuomalla 4 milj. markkaa keräystuloja Suomen sotaorvoille.
- 5.11. Jääkäriprikaati ottaa haltuunsa Ivalon.
- 5.11. Päämajan kaukopartioiden lento-osasto Osasto Jaurin vesitasokone tuo viimeisen kerran kaukopartion toimintamaastosta.
- 7.11. Vuonna 1942 valtiopetoksen valmistelusta tuomitut nk. kuutosryhmän kansanedustajat aloittavat työnsä eduskunnassa.
- 7.11. SKDL:n pää-äänenkannattaja Vapaa Sana julkaisee ensimmäisen numeronsa.
- 8.11. Valvontakomissio vaatii kaikkien Suomen armeijassa palvelleiden inkeriläisten ja karjalaisten (HeimoP 3 ja ErP 6:ssa palvelleet) sotavankien luovuttamista
- 8.11. Armeija kotiuttaminen alkaa toden teolla.
- 10.11 Hallitus julkaisee ohjeet asevelvollisten ja muiden sotapalveluksesta vapautuvien työhön sijoittamiseksi.
- 12.11. Alkoholiliike lopettaa kaiken myynnin ja anniskelun toistaiseksi. Syyksi ilmoitetaan armeijan kotiutukset.
- 17.11. Presidentti nimittää J.K. Paasikiven johtaman hallituksen.
- 18.11. Saksalaiset poistuvat Karigasniemen suunnassa Suomen alueelta.
- 22.11. Neuvostoliitto palauttaa Vainikkalassa ensimmäisen vankierän, 1256 miestä.
- 23.11. Valtioneuvosto päättää lakkauttaa Lotta-Svärd -järjestön kaikkine alayhdistyksineen.
- 30.11. Päämajan kaukopartioyksikkö Erillinen Pataljoona 4 lakkautetaan.

Joulukuu

- 4.12. Kenttäpostileimalla varustetut kortit ja muut lähetykset lakkautetaan.
- 5.12. Kenttäarmeija on supistettu vuoden 1939 mukaiseen vahvuuteen.
- 5.12. Neuvostoliittoon luovutettavien inkeriläisten siirtokuljetukset Vainikkalan kautta alkavat.
- 7.12. Armeijan kotiuttamisvaiheen aikana suljetuna olleet alkoholimyymälät avautuvat.
- 9.12. 5500 suomalaista lasta aloittaa koulun Ruotsissa 20 vastaperustetussa suomalaisessa kansakoulussa.
- 17.12. Helsingissä allekirjoitetaan Suomen ja Neuvostoliiton välinen sotavahinkojen korvaussopimus.
- 19.12. Eduskunta hyväksyy taloudellisen valtalain, joka sisältää mm. lakkokiellon.
- 23.12. Vuoden 1944 asutuskomitean mietintö on valmistunut: siirtoväen ja rintamamiesten asuttamiseen tarvitaan 520 000 ha maata, josta 225 000 ha valmista peltoa n. 40 000 uutta tilaa varten.

Lapin sodan alku - Unohdettu taistelu

Sotaveteraani-lehdessä 5/2014 sivulla 22 olleessa tapahtumaluettelossa ei mainittu Lapin Sodan verisen taisteluvaiheen alkua. Maininta Olhavan taistelusta 29.9.1944 puuttuu. Lapin Sota alkoi tosiasiaassa 29.9.1944 Olhavan rauta- ja maantiesillan luona klo 10.33. Tuossa taistelussa kaatuivat Lapin Sodan ensimmäiset suomalaiset sotilaat luutnantti **Georg F Mandelin** ja hänen taistelulähehtinsä sotamiehet **Ludvig Peltovuoma** Enontekiöltä ja Alavieskan **Aarne Takkunen**. Samassa taistelussa kaatui myös muutama saksalainen.

Kenraaliluutnantti **Hjalmar Siilasvuo** oli pari päivää aikaisemmin saanut Marsalkkamme käskyn ottaa johtaakseen koko Pohjois-Suomen sotatoimet. Niin myös 27.-29.9. sotilaalliset toimenpiteet rannikkokaistalla olivat jo kenrln Siilasvuon johtamia. Hän oli päättänyt heti ylipäällikön käskyn saatuaan ottaa johtaakseen Lapin sotatoimet ja lopettaa näennäiset sotimiset –syysmanööverit. Kenr. Siilasvuon päätös oli hyökätä maitse kohti Kemiä ja tehdä maihinnousu sinne, joka sitten tilanteen muuttuessa suunnattiin Tornioon. Tähän suunnitelmaan sisältyi vahvennetun 15.Prikaatin hyökkäys Olhavan (-sillan) valtaamiseksi ja sen jatkaminen kohti Kemiä.

Lapin Sodan alkuvaihetta nimitetään yleisesti *Syysmanööveriksi*. Sitähän se lienee ollutkin Oulusta aina Olhavaan ja Pudasjärvelle saakka, mutta rannikkokaistalla Oulusta Kemiin manööveri päättyi Olhavanjoella. Se käy ilmi taisteluun osallistuneiden joukkojen määrästä, voimasta ja taistelun koivuudesta.

Saksalaisilla oli Perämeren rannikkokaistalla Kampfgruppe West. Olhavan joen pohjoisrannalla oli kaksi raskailla aseilla

vahvennettua motorisoitua pataljoonaa puolustusryhmityksessä ja niiden takana Kiestingin-Uhtuan suunnalla taistellut Divisioonaryhmä Kreutler. Toinen vastaavan kokoinen ryhmittymä Kampfgruppe Ost idässä.

Suomalaisilla oli eversti **August Kuistion** komentama vahvennettu 15. Prikaati. Sen vahvennuksina olivat mm Savukoskelta Raaheen kotiutettavaksi siirretty pataljoonan vahvuinen Erillinen Osasto Sau ja Erillinen Pataljoona 4 sekä konekivääri ja jv-tykkijoukkueita. ErOsSaun kohtalona oli sitten tuo ensimmäinen verinen yhteenotto. Mainittakoon, että ErOsSaun riveissä taistelivat mm Suomen menestyksekkäät kultamitalihtiäjämme ltn **Olavi Alakulppi** kompanian päällikkönä ja ltn **Pekka Niemi** joukkueenjohtajana.

Syysmanööveri-nimitykselle löytyy perusteita. Vaikka saksalaiset olivat päättäneet vetäytyä Pohjois-Suomesta, oli heidän päättämänsä aikataulu syvässä ristiriidassa Liittoutuneitten Valvontakomission Suomelle antaman käskyn kanssa. Suomalaisen kannalta tilanne oli tukala. Puolustusvoimien joukkoja piti saattaa rauhanajan kannalle ja samanaikaisesti ajaa saksalaiset pois. Vähäisten joukkojen ja kaluston puute yhdistettynä vastustajan toteuttamaan tiestön ja siltojen tuhoamiseen vaikeuttivat niin paljon erityisesti huollon ja raskaamman kaluston siirtoja, että nyt vuosikymmeniä myöhemmin arvosteltaessa suomalaisten joukkojen toimet näyttävät ennemmin vain joukkojen siirtelyltä -manööveriltä.

Olhavan taistelusta on kyllä tietoa levinnyt. 28.9.1997 Suomen itsenäisyyden 80-juhlavuoden merkeissä järjestettiin pienessä 300 asukkaan kylässä 1700 juhla vierasta koonnut kansalaisjuhla.

Mukana useita Olhavan taistelun veteraaneja. Juhlapuheen piti filosofian tohtori **Martti Ursin**, jonka väitöskirja sisälsi Lapin Sodan tuhot. Syys-lokakuun vaihteessa 2004 julkistettiin Olhavan Taistelu 29.9.1944 -kirja ja seuraavana vuonna muistopäivänä paljastettiin taistelun muistomerkki, jonka paljastuspuheen piti Suomen Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja, professori **Aarno Strömmer**. Tänä syksynä 5.10. pidettiin taistelun 80-vuotismuistojuhla Olhavan koululla, jota kunnioittivat läsnäolollaan mm. molempien veteraanijärjestöjen kunniapuheenjohtajat Aarno Strömmer ja **Onni Toljamo**. Kaatuneen luutnantti Georg Mandelinin poika **Carl Mandelin** esitti juhlassa muistopuheen sankarivainajaisästään ja omasta kohtalostaan sotaorpona.

Syyskuun 1944 tilanne lienee kaiken kaikkiaan ollut niin sekava, että läheskään kaikki oleelliset tiedot tapahtumista eivät saavuttaneet mm Sota-arkistoa. Sehän on nuorempienkin sotahistorian tutkijoiden tietolähde.

Kun ryhdyin 2003-2004 koamaan materiaalia 2004 julkaistuun kirjaani *Olhavan taistelu 29.9.1944*, Sota-arkistosta sain vain 4 kpl 100 000 mittakaavaisia taloudellisten karttojen valokopioita, joihin oli merkitty ainoastaan Armeijakunta-Prikaatiportaan Esikuntien paikat. En pidä ihmeenä, vaikka yksityiskohtaiset tiedot eivät ole saavuttaneet myöhempiäkään tutkijoita. Tiedon puutteestako johtuneekin, että Museovirasto ei ole antanut lupaa em. taistelun muistomerkillä opasviittojen pystyttämiseen valtatie 4:n varteen.

Noilta osin sotahistorian tutkijoille olisi edelleen töitä tarjolla.

Kyösti Jäppinen
majuri evp

COPAX

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

Puna-armeija miehitti Kuusamon 1944

Venäläisten rakentamaa korsualuetta Lahdentakana kesällä 1945. Korsut toimivat väliaikaisina asuntoina, kun kuusamolaiset palasivat evakosta ja heidän kotinsa oli poltettu. Korsut oli rakennettu puretusta puutavarasta saksalaisilta polttamatta jääneistä rakennuksista sekä parakkilevyistä.

Valokuva: Aukusti Tuhka/Museovirasto

Venäläisten rakentamaa korsualuetta Lahdentakana kesällä 1945. Kuvassa Eeva Kemppainen astelee navetta- ja asuinkorsun välillä. Taustalla Lauri Kemppaisen hevosrattaat tallikorsun edessä. Tien kohdalla taustalla oleva lato oli Hynysen perällä. Korsut toimivat väliaikaisina asuntoina, kun kuusamolaiset palasivat evakosta ja heidän kotinsa oli poltettu. Valokuva: Aukusti Tuhka/Museovirasto

Yksi Suomen sotahistorian vähemmän tunnettuja lukuja on Kuusamon venäläismiehitys syyskuun ja marraskuun välillä vuonna 1944.

Kiestingin suunnasta vetäytyneet saksalaiset jättivät Kuusamon kirkonkylän lopullisesti taakseen 23. syyskuuta 1944, ja perässä saapuivat puna-armeijan joukot. Venäläiset eivät kunnioittaneet vanhaa Suomen rajaa, vaan jäivät asumaan harvoihin polttamatta jääneisiin asumuksiin.

Pian Kuusamon kirkonkylä täyttyi venäläisten korsuista ja Neuvostoliitolle tyypillisistä koristeluista. Puna-armeijan joukot eivät pelkästään tyytyneet miehittämään Kuusamoa, vaan partioiretket ulottuivat kymmeniä kilometrejä sekä Rovaniemen, Oulun että Sallan suuntiin. Lännen suunnassa venäläisiä nähtiin jopa Kostojärvellä saakka.

Varsinainen suomalaisten ja venäläisten joukkojen demarkaatiolinja määrittyi Kuolion kylään, joka sijaitsee reilun parinkymmenen kilometrin päässä kirkonkylästä.

Kuusamon siviiliomaisuus ryöstettiin

Kuusamo oli evakuoitu siviileistä heti välirauhan solmimisen jälkeen. Jatkosota Lapin sodan riehussa pohjoisempaan pääsivät siviilit palaamaan asteittain kotikonnuilleen. Venäläismiehityksen aikaan suomalaiset tarvitsivat Oulun lääninhallituksen antaman luvan Kuusamossa vierailulle.

Pääsy kotiin oli monesti ankea, sillä suurin osa rakennuksista oli tuhottu. Lisäksi venäläisten käytös oli ajoittain hyvin omavaltaista. Siviilit riisuttiin arvoesineistä, ja yksityistä omaisuutta

ryöstettiin surutta ehjiksi ja tyhjiksi jääneistä taloista.

Kuusamon historiategoksesta onkin sarkastinen maininta, että Kuusamon ehtivät ryöstämään niin saksalaiset kuin venäläiset joukot. Suomalaisen rajakomppanian päällikkö oli todistamassa, kun viimeinen ryöstölasti matkasi Neuvostoliittoon 17. marraskuuta. Näin venäläiset jättivät taakseen tylyt muistot miehityksestään.

Itä-Suomen miehitystä tutkinut everstiluutnantti evp. ja filosofian maisteri **Juhani Susineva** kirjoitti aiheesta marraskuussa 2008 Savon Sanomissa seuraavasti:

Miksi venäläiset janttautuivat rajalle? Vajaan neuvostodivisioonan "kaivautuminen" Kuusamoon ja Suomussalmelle jäänee tarkoitukseltaan hämärän peittoon. Oliko päämääränä vallata lisämaata, kuten venäläisten tapana aina on ollut vai epäluottamus suomalaisten kykyyn saada saksalaiset äkkiä pois maasta? Väli- ja rauhasopimus nimenomaan edellytti venäläisiltä rajalle pysähtymistä. Venäläisiltä itseltään miehityksen aikana kysyttäessä heidän vastauksensa oli ollut, että "he ovat täällä kaiken varalta".

Kuka poltti Kuusamon?

Lapin sodan kiistellyimpiä aiheita on Kuusamon kirkonkylän polttaminen, joka on pistetty historiankirjoituksessa ja kansantarinoissa sekä saksalaisten että venäläisten joukkojen tekosiksi. Yleensä polttamisesta syytetään SS-miehiä, jotka ovat vuosikymmenestä toiseen kiistäneet väitteet.

Esimerkiksi entinen SS-mies **Wolf T. Zoepf** korostaa kirjassaan *Seven days in January*, että saksalaiset jättivät Kuusa-

mon kirkonkylän koskemattomaan tilaan. Saksalaisen näkemyksen mukaan tuho oli täysin venäläisten aikaansaannosta.

Tuntuu kuitenkin hieman erikoiselta, että puna-armeijan sotilaat olisivat tuhonneet potentiaalisia majoitus- ja huoltotiloja. Erään arvion mukaan Kuusamossa oli jopa 10 000 venäläistä sotilasta, joten asumuksille oli käyttöä.

Kirjoittajan käytössä olleet lähteet eivät kerro, missä vaiheessa miehitystä venäläisten oletetut tuhotyöt olisivat tapahtuneet. Kokonaan oma lukunsa Kuusamon miehityksen historiassa on kirkonkellojen tarina, jonka erikoiset käänteet nousivat Suomessa suurempaan julkisuuteen vasta viime vuonna.

Mustan alppikukan tarina

Kuusamoon saapuneet saksalaiset tekivät heti huomion, että paikkakunnalla ei näkynyt suomalaisia siviilejä. Kansa oli lähtenyt evakkoon. Se oli merkki siitä, että aselevosta huolimatta tavallinen kansa ei luottanut venäläisiin, mikä teki saksalaisiin vaikutuksen.

Saksalaiset näkivät suuren vaivan Kuusamon kirkonkellojen irrottamisessa tornista ja hautaamisessa. Tarinan mukaan eräs SS-Untersturmführer (luutnantti) oli rakastunut tamperelaiseen lottaan, jonka kanssa hän oli viettänyt Kuusamossa ikimuistoiset kaksi päivää joulun ja uudenvuoden välisenä

aikana. Pari oli kuullut Kuusamon kirkon kellojen soinnin, mikä oli tehnyt upseeriin suuren vaikutuksen.

Saksalainen halusi tavata suomalaisen sodan jälkeen uudelleen samassa paikassa ja kuunnella kirkonkelloja. Upseeri päätti katkea kirkonkellot, jotta venäläiset eivät pääsisi tuhoamaan rakkaita muistoja. Hän saikin pioneeri-joukkojen johtavan upseerin innostumaan asiasta vetoamalla ammatilliseen haasteeseen.

Tarina kerrotaan Johann Vossin englanninkielisessä muistelmateoksessa *Black Edelweiss* (Musta alppikukka). Tarinan SS-Untersturmführer ei päässyt kuulemaan Kuusamon kirkonkellojen sointia uudelleen, sillä hän kaa-tui pari viikkoa myöhemmin Torniossa. Kellot löydettiin kirkon lähistöltä vasta vuonna 1959, kun Kuusamossa vierailleet saksalaiset veteraanit antoivat viheen niiden hautauspaikasta.

Kirkonkellojen tarina vahvistaa käsityksen, jonka mukaan poltetun maan taktiikka oli aluksi suunnattu nimenomaan venäläisiä vastaan. Saksalaiset olivat yllättyneitä, kun venäläiset joukot eivät lähteneet seuraamaan heitä Suomen maaperällä.

Mika Kulju

Kirjoittaja on tehnyt teoksen *Lapin sota 1944-1945* (Gummerus 2013).

KÄRCHER OY

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

Jatkosodan rintamamiehet – kotiuttaminen ja kotiinpaluu

Vielä elokuun 1944 alussa, marsalkka Mannerheimin astuessa tasavallan presidentin virkaan puolustusvoimien riveissä palveli 528 000 henkilöä. Erilaisissa ilmasuojelutehtävissä toimi 80 000 miestä. Väli- rauhansopimuksen solmimiseen mennessä vahvuus oli pienentynyt 30 000 miehellä.

Vanhimmat asepalvelukseen kutsutut ikäluokat (1904-1906) yhdessä nuorimpien (1926/I) kanssa kotiutettiin heti väli- rauhansopimuksen tultua voimaan. Lokakuun alkupuolella oli palautettu rauhan kannalle 73 000 sotilasta. Saman verran taisteli Lapissa. Kreml odotti näiden tuottavan saksalaisille mahdollisimman suuria tappioita. Samalla vaadittiin demobilisaatioaikata- lussa päätytymistä.

Päämaja suhtautui epäluuloises- ti Neuvostoliiton tarkoitukseen. Suo- mi olisi suojaton, kun armeija oli rii- suttu aseista. Teknisestikin prosessi oli vaativa, olihan koko maa liikekannalla – evakot etsimässä sijaansa, sotaa paos- sa olleet kotiutumassa, osa kansalaisista ja kanssasotijoista yrittämässä Ruotsiin miehityksen pelossa, pohjoinen Suomi sotatantoreena. Ja kaikesta oli pulaa, ei vähiten kuljetuskalustosta.

Jäähyväiset sodalle

Lapin sotatoimet ja demobilisaatio. LVK

takoi pakkorealismia suomalaisten pää- hän ja puuttui suomalaisten toimetto- muuteen yhä tiukemmin. Vihdoin 8. marraskuuta päästiin kotiuttamaan ar- meijan pääosaa, 360 000 miestä. Ope- raatio hoidettiin vajaassa kuukaudessa.

Sotavarusteet luovutettiin sotatoi- miyhtymille ja joukko-osastoille ennen paluuta kotiuttamispaikoille. Se tarkoiti matkaa suojeluskuntapiireihin, sinne, mistä aikoinaan oli lähdetty sotataipa- leelle, jotkut jo syksyllä 1939.

Tässäkö se oli? Nyt kun sotareis- su oli ohi ja porukka hajoaisi, mitä oli- si edessä? Kysymyksiä oli paljon ja aja- tukset sekavat. Sodasta rauhaan ei siir- rytty kuin työpaikasta toiseen. Yhdessä oli kestänyt kuolemaa ja hävitystä. Se oli luonut tiiviin siteen miesten välille.

Voi vain aavistaa, mitä miesten pääs- sä liikkui. Kenen olo oli tyhjä ja epä- varma, kenen odottava, jännittynyt, kenen riehakas, kun siviilielämä va- pauksineen ja mahdollisuuksineen hää- mötti näköpiirissä. Miehiä oli moneksi, samoin tulevaisuuden odotuksia, unel- mia, toiveita. Paljon oli niitäkin, väsy- neitä ja loppuun palaneita miehiä, jotka eivät jaksaneet eivätkä viitsineet kantaa huolta huomisesta. Kaipa sitä jotenkin löytäisi paikkansa jossakin, aika näyt- täisi...

Talvisodasta asti palvelleen Isak Su- vilehdon kotiuttamistilaisuus oli yhtä

koruton kuin satojen tuhansien asevel- jien:

*Miehet tulivat lopulta
Pielavedelle. Jalat turposivat
kovissa päivämarsseissa syksyisen
rätäsateen keskellä.
Lopulta annettiin passit käteen.
Kotiutus oli tosiasia. Olkapolett
otettiin pois ja vyö luovutettiin.*

Päälle jääneellä takilla mentiin seu- raavan talven yli. Avioliittokin Suvilah- den oli solmittava lainavaatteissa, niin tiukkaa elämä tuolloin oli.

Pulassa olisi ollut moni muukin, el- lei puolustusvoimat olisi antanut ko- tiutettavien pitää manttelia, housuja, alusvaatteita ja saappaita. Kumipohjai- set saappaat kävivät kengistä paikassa kuin paikassa. Sotapojan runnellussa asussa käytiin niin Herran ehtoollisella kuin Polin tansseissa, Kauko Saarenta- us muistelee.

Armeijan pitimissä pimeään ja satei- seen syksyyn oli helpompi lähteä, har- vallepa vuosia vanhat vaatteet olisivat sopineetkaan ja uusien hankkiminen olisi ollut kovan takana: vaatetuskort- ti kyllä oli, rahaakin saattoi löytyä tas- kun pohjalta, mutta kaupat olivat toinen juttu – sota oli tyhjentänyt hyllyt koko tarkkaan.

Kun asetakin epolett sitten oli lei- kattu irti ja kokardi palautettu yhdessä tunnistuslevyn kanssa, jokainen sai so- tilaspassin, 1 000 markan suuruisen erorahan (nykyrahassa 170 euroa) sekä juna- tai bussilipun kotipaikkakunnal- leen.

Ennen kotiuttamista miehet asettui- vat vielä viimeisen kerran riviin kuun- telemaan yksikönjohtajan pitämän ly- hyen jäähyväispuheen ja kättelemään oman komppanianpäällikkönsä. Ka- raistuneimmillakin miehillä oli pala kurkussa, siksi paljon yhdessä oli koettu ja kestänyt.

Ehtivätpä jotkut valokuvaankin. Va- lokuva päättyi aikanaan hääkuvan vie- reen piirongin päälle. Ja paljon myö- hemmin lapset ja lastenlapset ihmette- livät, keitä nämä väsyneen ja resuisen oloiset miehet olivat, mitä tehneet ja mi- hin päätyneet. Mikäli isän ja ukin var- haisempia kuvia oli tallessa, saattoi pan- na merkille, kuinka sota oli kuluttanut ja vanhentanut nuoret miehet ennen ai- kojaan.

Kotilieden lämpöön

Kotiin lähdettiin kuka mitenkin. Vain herrat kulkivat häikäpyttykyydillä ja au- tot olivat muutenkin sodassa loppuun ajettuja. Junat toivat ja veivät ihmisiä ja tavaraa, nyt myös tuhansia rintamamie- hiä kotiseuduilleen. Vaunut olivat täysiä ja matkanteko hidasta.

Eino Säisä romaanissaan *Kukkivan roudan maat* kuvaa, kuinka sotilaat matkasivat tavarajunassa halki metsien Savon sydänmailla. Hiljakseen kolkut- televan junan avolavalta yksitoikkoisen matkan turruttamat miehet loikkivat ratapenkalle, kun tuttu maisema, sivu- tie tai talonpiiri tuli näköpiiriin.

Perhe oli kaivannut muuatta tuossa junassa matkannutta isää. Häntä oli tar- vittu monta vuotta, ja kun hän vihdoon tuli, hänen olisi pitänyt olla aivan toi- senlainen, tuoda jotain parempaa tul- lessaan, muuttaa elämä hyväksi tai ai- nakin pikkuisen varmemmaksi.

Säisän romaanissa isä tuli vastaha- koisesti kotiin. Hän näytti paljon van- hemmalta kuin muutama kuukausi sit- ten – ennen Kannaksen suurhyökkäystä – otetuissa valokuissa. Hän oli vähäsa- nainen, vaivautui puhuteltuna ja torjui työkeänä muiden ehdotukset. Vastuuta hän ei tahtonut kantaa ja häipyi illoik- si kylille. Aamuisin hän oli pahalla tuu- lella ja murahteli toisten yrityksiin lä- hestyä. Ryhtyessään johonkin puuhaan hän komenteli muita ja menetti sitten mielenkiintonsa koko asiaan. Ajatukset ellei koko mies oli aivan muualla.

Forssan patteristoa kotiutetaan (III/KTR 3) Forssassa 14.11.1944.

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

Säisä kertoo yhden mahdollisen ja todennäköisenkin kotiintulon. Koh- taamisia oli yhtä monta kuin rintamal- ta palaavaa miestä ja naista. Valkokan- kaan ihanteellinen näkemys kuvasti toista äärimmäisyyttä, mutta ei välttä- mättä vähemmän todellista:

Isä avaa kaupunkikerrostalon oven, lapset kirmaavat halaamaan ja isä kaap- paa heidät syliin onnellisena jälleen nä- kemisestä. Lapset saavat puhdetyönä vuollun lahjan. Hymyilevä äiti odottaa keittiössä lämpimän ruoan kanssa. Isä heittää repun nurkkaan ja perhe asettuu ruokapöytänsä hyväntuulisina, ikään kuin isä ei olisi ollut rintamalla vuosia kuolema ja tuho kintereillään.

Filmille on tallennettu totuuden sie- men. Kotiinpaluu oli monesti yllättä- vänkin arkinen tapahtuma. Muuankin rintamamies muistaa saapuneensa kes- kelle pikkujoulun viettoa. Talon naiset olivat keittäneet riisipuuroa. Ja kyllä se maistui armeijan kaurapuurojen jäl- keen.

Koska ruoasta oli pula, se jäi mieleen. Kuka muistaa läheisten ja oman liiku- tuksen, kuka vain yksityiskohtia, kuka taas kaiken outouden, ulkopuolisuuden ja epätodellisuuden tunteen. Joka tapa- uksessa kotiintulo muistetaan kuin ei- lispäivä, koska siihen sisältyi niin paljon odotuksia, kaipausta, pettymystäkin kun asiat eivät olleet mallillaan. Ankarat ja kuluttavat vuodet olivat jättäneet jälkensä niin ihmisiin kuin ympäris- töönkin.

Kotiinpaluu oli useimmille kuin hyp- py tuntemattomaan. Omaisten kohta- aminen oli yhtäältä vapauttava, toisaalta häkellyttävä kokemus. Ajatusten kokoa- misessa meni aikansa:

Tulin sitten kotiin. Äiti oli pannut pel- lavalaiinan pöytään ja kattanut sen kau- niisti. Ja kummallista, en tiedä miksi minä tein sillä tavalla: otin ruokaa siitä, mutta menin vaan portaille syömään ja toiset jäivät pöytään... Väkeä oli pöydän ympärillä. Siinä oli isän ja äidin kisällejä ja kaksi veljeäni.

Äiti kävi ihmettelemässä, että mikset sä tule pöytään. Mää itkin. En mää pa- hasta itkenyt, en mää tiedä että miksi mää itkin.

Tunteet nousivat pintaan yhdellä jos toisella. Enää ei tarvinnut pelätä kuolemaa, mutta olo turvatussa perhepiirissä oli epätodellinen.

Äkkinäinen elämänmuutos häm- mensi. Aina ei sitä paitsi tiennyt, mitä kotona oli odotettavissa.

Muuan pohjoishämäläinen veteraani kertoo, kuinka häntä oli vastassa kaksi huolten painamaa vanhusta, joiden tur- vaksi sisar oli jäänyt. Viljat oli puimatta ja kaikki muu enemmän tai vähemmän

rempallaan. Nuorella miehellä ei ollut muuta kuin armeijan palttoo päällään ja risaiset saappaat jalassaan. Mutta kun henki oli tallessa, kyllä kaikesta muus- takin selvittäisiin.

Muuan toinen koki kotiintulon myönteisemmin. Kaikkihan riippui sii- tä, millainen oli henkinen ja fyysinen kunto ja saattoiko ristiriitaiset tunteet purkaa ilman liikoja tulevaisuuden pai- neita:

Kotiintulo oli iso elämänmuutos. Kun oli monta vuotta ollut siellä korvessa. Kaikki sivilisaatioon liittyvät jutut oli vähän outoja alkuun. Mutta sitten nii- hin tottu, ei se kauan vienyt.

Junat jatkoivat kulkuaan ja pudot- tivat yhä lisää miehiä ratojen poskeen pitkin eteläistä Suomea. Kukin rupe- si vakiinnuttamaan elämänsä, vaika ajatukset olivat vielä sodassa. Sopeu- tuminen luontui niiltä, joilla oli mihin tulla – koti, tila, oma pesä, mihin iltai- sin painaa päänsä.

Töihin, töihin

Kaiken koetun jälkeen saattoi olla vai- kea tarttua työhön, mutta etenään maaseudulla sen puutetta ei tarvinnut pelätä. Parahiksi oli kiireisin syysaika, sänget oli käännettävä ennen routia, tal- vipuut varattava.

Puuta kului lämmitykseen ja kulku- peleihin valtavia määriä. Kun kotiutta- misrahat oli tuhlatu, krapulat podettu ja joulupyhät vietetty, palattiin arkeen eli sinne mistä sotaan oli lähdettykin – metsään. Tätä edellytti edelleen voimas- sa oleva työvelvollisuuskin.

Elämä ei ollut kaksista, mutta vaihto- ehdot olivat vähissä. Tuntui että oli jou- duttu ojasta allikkoon, ettei siviilielä- mällä ollut paljonkaan tarjottavaa yksi- näiselle poikamiehelle:

Se elämä alkoi aika kitumalla. Töitä oli, niitä piti yrittää tehdä. Mutta mei- käläinenkin oli huono tekemään, kun ei niitä voimiakaan tahtonut olla. Ja halus rentoutuakin tommosen remputuksen jälkeen.

Pohjaslahella tein metsätöitä pokasa- halla. Rupes se homma siellä jurppiin, kun ei ollut rahaa, ei ollut mitään. Tu- pakkaakin ois vielä tarvinnut silloin ja viinaakin ja kaikkea tämmöstä, mutta kun ei ollut millä olis ostanut.

Talvella 1944-45 lähes 250 000 mies- tä hankki leivän kirveellä ja pokasahal- la. Epäilykset, ettei rintamamiehiä saa- taisi metsään, osoittautuivat turhiksi. Kun kevät koitti, uittoporukat täyttivät pirttien lattiat, jälleenrakennuksen las- tut sinkoilivat ja kannot kääntyivät ky- lissä ja metsissä. Ja silloin puhuttiin so- tajuttuja tarpeeksi asti. Päästettiin pa- himpia höyryjä ulos.

Savotoilla autoivat kymmenet tu- hannet armeijan palauttamatt työhevo- set. Ilman niitä raskaat työt maaseudul- la olisivat jääneet tekemättä. Hevosvoi-

JR 53/III Pataljoona kokoontuneena viimeiseen katselmuksen ennen kotiuttamista. Meltauksessa 30.10.1944.

milla mentiin kaupungeissakin, joissa alettiin korjata tuhoja. Rakennustöihin värvättiin 80 000 miestä. Tarvikkeista oli pulaa, jopa vanhat rautanaulat käy- tettiin uudestaan. Silti työt edistyivät talvipimeälläkin – sähkövaloa ei tuhlat- tu ja kaupungit olivat nykyiseen nähden pilkkopimeitä.

Tavallaan elettiin vuotta nolla, mate- riaalista ja henkistä taitekohtaa. Maan yleisilme oli harmaa, jota pimeä syk- sy korosti. Rakennukset olivat likaisia, säröillä ja monessa kaupungissa pom- mitusten runteleamia ja polttamia. Ko- neet olivat loppuun kuluneet, eikä vara- osia ollut. Oma apu oli usein ainoa apu, muuan vasta kotiutunut rintamamies manasi:

Kaikki paikat oli rikki. Rakennukset hajoomassa ja koneet rikki. Herranju- mala kun mä olin kyynärpäitä myöten koneenrasvassa, kun sehän oli ihan mus- taa, eikä lähde pesussakaan pois, ja kun tosiaan kylvökone piti saada kuntoon, ja se oli tosiaan niin hajalla, ei sitä millään meinannut osata.

Pimeät kadut olivat himmeästi va- laistut, mutta kaikki paikat sulki- vatsa aikaiseen. Ihmiset kerääntyivät usein ahtaisiin koteihinsa. Asuntopu- la oli tavaton ja monella täysi työ löytää joku sija, mihin päänsä painaa. Asuttiin kellareissa, ja maaseudulla evakot tois- ten nurkissa ja hatarissa ulkorakennuk- sissa. Oli kylmä, vallankin suuremmis- sa kaupungeissa podettiin pulaa läm- mitykseen käytetystä puusta ja hiilestä.

Harvassa kodissa ruokapöytä saatiin koreaksi jouluna 1944.

Pulaa oli kaikesta: jauhoista, peru- noista, lihasta, maitotuotteista. Kahvista ei voitu unelmoidakaan vielä aikoihin. Tupakannälkä oli monelle veteraanille ongelma, vaikka puolet sokerikorteis- ta saattoi käyttää tupakkaan. Musta- pörssi porskutti, jopa kolmannes ruoas- ta hankittiin sen kautta. Sadat valvojat ja tarkastajat olivat voimattomia sen ja muunkin rikollisuuden lisääntyessä.

Vaatteet olivat pula-ajan lyhyttava- raa, vuosien käytön jälkeen nuhjuisia ja kauhtuneita. Takit käännettiin, hou- sut ja sukat parsittiin useampaan ker- taan, verhoista ommeltiin hameita, ken- kiä paikkailtiin loputtomiin, mitään ei heitetty pois, koska mitään ei ollut han- kittavissa tilalle. Ei ollut rahaa, eikä lii- emmästi lyhyttavaraa eikä kenkiä kau- poissakaan. Jälkikasvu oli kaikessa etusijalla, mutta osa joutui kulkemaan kouluun vuoropäivin, sillä kaikille sa- man perheen lapsille ei riittänyt jalki- neita.

Suomessa elettiin paljolti vaihdan- tataloudessa ja naapuri- sekä sukulais- apuun turvautuen. Kekseliäisyydellä ja sodan opettamalla säästäväisyydellä pärjättiin aika pitkälle. Ja tarvittiin sitä suomalaista sisuakin ja uskoa parem- paan huomiseen.

Ari Uino

Ilman Saksan apua Suomi ei olisi selvinnyt!

Kunnia kesän 1944 torjuntavoitostamme kuuluu kiistatta omille joukoillemme, jotka pysäyttivät vihollisen Karjalankannaksella, Laatokan pohjoispuolella ja vielä elokuun alussa Ilomantsissa. Kansakuntamme kuitenkin olisi voineet mitenkään selvitä ilman aseveljemme Saksan mittavaa apua, vaikka tätä saattaa joidenkin olla vaikeata myöntää.

Kesän 1944 suurtaistelujen alkaessa maarintamamme Kuhmon tasalta pohjoiseen oli Saksan yli 200 000 miestä käsittävien joukkojen ja aseiden varassa. Jos olisimme joutuneet itse vastaamaan koko itärintamastamme, puolustuksemme olisi ollut pelottavan harva. Kun Päämajallemme selvisi puna-armeijan suurhyökkäyksen todellinen voima ja tarkoitus, Mannerheim pyysi 12.6.1944 apua suoraan Hitleriltä, niin materiaalista kuin konkreettisia joukkojakin, peräti kuutta divisioonaa. Divisioonilla oli todennäköisesti tarkoitus miehittää vihonviimeinen puolustuslinjamme, joka nykyään kantaa nimeä Salpalinja. Kuutta divisioonaa silloin jo pahassa ahdingossa olevalla Saksalla ei ollut antaa, mutta saimme kuitenkin puna-armeijan painopistesuuntaan Karjalan kannakselle merkittäviä lisävoimia. 16.6.1944 lensi Baltian rintamalta Immolaan taisteluosasto Kuhlmeij, joka kerralla lähes kaksinkertaisti käytettävissämme olevat ilmavoimat. Lähinnä taistelumoraalin kannalta oli tärkeä Ihantalaan saa-

tu saksalainen 303.Rynnäkötykkiprikaati, jonka käytännön taisteluarvo ei kuitenkaan ollut kummoinen. Heinäkuun alussa laivattiin Suomeen Baltiasta myös 122.Divisioonaa (Greif), joka vaikutti ratkaisevasti puolustuksen pitämiseen Viipurinlahdella. Se oli vajaa mutta kokenut joukko, ja hampaisiin saakka aseistettu.

Saksan aseapu onkin sitten oma lukunsa. Pääosan siitä ostimme ja maksoimme viennilläme Saksaan. Viimeiset erääntymättömät maksut tosin jouduimme suorittamaan rauhansopimuksen ehtojen mukaisesti Neuvostoliitolle, joka vaati luovuttamaan kaiken saksalaisomaisuuden.

Hyökkäyksemme alkaessa kesäkuussa 1941 aseellinen voimamme oli aivan eri luokkaa kuin talvisodassa, koska Saksa oli vapauttanut aseiden viennin Suomeen.

Osa vuoden 1942 jälkeen ostamistamme aseista ja tarvikkeista oli saksalaisten sotasaalista puna-armeijalta. Kaiken kaikkiaan Saksasta ostettiin syyskuuhun 1944 mennessä muun muassa 56 700 kivääriä, noin kolmesataa panssarintorjuntatykkiä, 59 Sturm-rynnäkötykkiä, yli 300 kenttätykkiä, 168 ilmatorjuntatykkiä, 18 panssarivaunua, 53 telatratkoria, 1 854 panssarikauhua ja niihin 18.000 laukausta, 25 800 panssarinyrkkiä, 30 miljoonaa kiväärin patruunaa, n. 19 miljoonaa 9 mm pistoolin patruunaa, yli 450 000 panssarintorjuntatykin kranaattia, n. 950 000 kenttätykin laukausta

sekä 1,4 miljoonaa ilmatorjuntatykkien kranaattia. Saksalaiset ilmalavontatutkat ja muut tulenjohtolaitteet olivat korvaamattomia esimerkiksi Helsingin suurpommitusten torjunnassa helmikuussa 1944. Ilmavoimillemme saimme Göringin ”henkilökohtaisena lahjana” 15 Dornier Do 17 pommitonetta ja ostimme 24 raskasta Junkers Ju 88 syöksypommitonetta sekä 161 Messerschmidt Bf 109 -hävittäjää. Tämän lisäksi saimme runsaasti panssarimiinoja, käsikranaatteja sekä ennen muuta suuret määrät elintärkeitä poltto- ja voiteluaineita. Kotirintaman ja myös joukkojen muonituksen kannalta Saksasta ostettu vilja oli henkiin jäämisemme elinehto.

Narvajoki -linjalla ja Sinimäissä puolustettiin myös Suomea

Saksa ei suinkaan tukenut puolustustamme ”sinisten silmiemme” vuoksi. Ensinnäkin Saksa halusi pitää parhaan kumppaninsa rintamassa loppuun saakka ja siten sitoa puna-armeijan voimia. Toiseksi se halusi mahdollisimman pitkään säilyttää hyökkäysvaiheessa saavutetun merkittävän edun eli Itämeren saksalaisena sisämerenä. Tämä oli välttämätöntä Ruotsista tahtuvien elintärkeiden malmikuljetusten sekä pohjoisessa olevien saksalaisjoukkojen huollon vuoksi.

Suomenlahden pohjukka oli suljettu kesän 1941 hyökkäysvaiheen ja Leningradin saarron yhteydessä yhteistyössä suomalaisten kanssa moninkertaisella miinakentällä linjalla Narvanlahti-Tytäsaari-Suur-

Panssarinyrkki, Panzerfaust, kertakäyttöinen rekyyliön panssarintorjunta-ase, joka oli rohkean lähitorjujan käsissä pelottava ase. Sillä tuhottiin suuri määrä vihollispanssareita. Ampumaetäisyys oli erittäin lyhyt, muutamia kymmeniä metrejä. Ensimmäiset tällaiset uudet ”rakettiaseet”, ”Nyrkit ja Kauhut”, saatiin jo keväällä 1944, mutta ne varastoitettiin eikä käyttöohjeitakaan käännetty. Saksalaiset olivat leimanneet ne salaisiksi, ja suomalaiset ottivat tämän niin kirjaimellisesti, että niiden käyttöönotto viivästyi kohtalokkaasti. Kuvan lähde: Hogg, Ian: Tykistöä ja ohjusaseet, Karisto 2011

Yksi tärkeistä Saksasta ostetuista sotakoneista oli Messerschmitt Bf 109 hävittäjä, jota tuli kaikkiaan 161 kpl. Erittäin taitavien lentäjien käsissä ne olivat kova sana sekä vihollisen hävittäjiä että pommikoneita vastaan.

Kuvan lähde: Lappi, Ahti: Helsingin ilmapuolustus 1917-1944, Ilmatorjuntasäätiö 2013.

saari-Kotka. Tämä strategisesti tärkeä miinakenttä kantoi nimeä ”Seeigel”, Merisiili. Se oli vahvistettu sukellusveneverkoilla. Punalipun laivasto piti sillä ehdottomasti sulkea pois Itämereltä häiritsemästä saksalaisten huolto- ja malminkuljetuksia. Tilanteen kiristytessä kesällä 1944 tämän miinakentän puolustaminen nousi äärimmäisen kriittiseksi strategiseksi kysymykseksi Saksan ylimmän sodanjohdon kartoilla.

Leningradin saartoon tuli

ensimmäinen murtuma tammiukuussa 1943, kun puna-armeija avasi kaupunkiin maateitse huoltoreitin Laatokan etelärantaan Nevajoen suulle. Lopullisesti saksalaiset heitettiin Leningradin porteilta vuotta myöhemmin. Saksalaiset eivät olleet koskaan saaneet vallattua Kronstadtin merilinnoitusta eivätkä sen eteläpuolella olevaa Oranienbaumin aluetta. Tämä osoittautui kohtalokkaaksi, sillä juuri tätä kautta puna-armeija iski sak-

Maaailman ehkä paras raskas ilmatorjuntatykki, 88 ItK/37 RMB (Rheinmetall-Borsig), ”Rämöpää” kantalinnoitetussa asemassa Helsingin ilmapuolustuksessa.

Kuvan lähde: Vehviläinen-Lappi-Palokangas: Itsenäisen Suomen ilmatorjuntatykit 1917-2000, Sotamuseon julkaisu 1/2005

3./Ryn.Tyk.P:n I ja II Joukkue Enson ohimarssissa. Edessä Kuuterselässä kaatuneen luutnantti Martti Myllymaan Stu-40, jota seuraa kersantti Eino Räsänen Ps.531-17. Nämä erinomaiset saksalaiset rynnäkötykit olivat tärkeä osa Suomen panssarintorjuntaa 1944. Kannaksen ratkaisutaisteluihin osallistuneet vaunut saatiin jo keväällä 1943, joten niitä osattiin myös käyttää.

Kuvan lähde: Käkälä, Erkki: Laguksen rynnäkötykit, WSOY 1996

salaisten kylkeen. Seuraukse-
na oli väistämätön Leningradin
rintaman siirtyminen vaiheit-
tain Narvajoki-linjalle. Siihen
se kuitenkin jähmettyi kuu-
kausiksi saksalaisten kyetessä
kaikki reservinsä käyttäen py-
säyttämään puna-armeijan.

*Tämä rintama kesti
meidän kannaltamme
ratkaisevat kuukaudet.*

Sen, ja erityisesti Seeigel-

miinakentän puolustamiseksi
saksalaiset olivat valmiit ää-
rimmäisiin ponnistuksiin tap-
pioista välittämättä. Merellä se
merkitsi saksalaisten laivasto-
osastojen armotonta sotaa pu-
na-armeijan ilmavoimia vas-
taan. Ilmavoimat olivat Neu-
vostoliiton ainoa ja voimakas
ase tässä merellisessä kamppai-
lussa, ja sitä käytettiin tehok-
kaasti ja tappioista välittämät-
tä.

Syyskuun puolenvälin jäl-

keen, kun Suomi siis oli jo kak-
si viikkoa aikaisemmin irrot-
tautunut sodasta ja sitoutunut
internoimaan maassa olevat
saksalaisjoukot, Hitler viimein
antoi sotilasjohtajien kiihkeäs-
ti kaipaaman käskyn Virossa
taisteleville joukoilleen luopua
Narvan rintamasta. Tämä mer-
kitsi myös sitten vähitellen luo-
pumista Itämeren herruudes-
ta. Sankarillisella taistelullaan
olivat Suomenlahdella Saksan
merivoimat ja Narvan rinta-

mallalla Suomenlahden eteläpuo-
lella saksalaiset sekä saksalais-
johtoiset ”EU-joukot”, muka-
nahan oli saksalaisten lisäksi
suuri määrä virolaisia sekä ai-
nakin tanskalaisia, norjalai-
sia, hollantilaisia ja belgialai-
sia SS-vapaaehtoisia, suojelleet
Suomea etelästä suuntautuvalta
Neuvostoliiton uhalta riittävän
kauan, jotta olimme kyenneet
irrottautumaan sodasta.

Göran Lindgren

*Helmikuussa ilmestyvässä So-
taveteraani-lehden numerossa
käsittelen Neuvostoliiton län-
nestä saamaa apua.*

Lähteitä:
Saarialho, Antti: USA:n apu Neu-
vostoliitolle toisessa maailmanso-
dassa, Karelia Klubi lokakuu 2006,
s. 8-10
Terä, Martti V: Kesäkuun kriisi
1944, Otava, Helsinki 1967.

Saparola Oy Akaa, Kylmäkoski	KJM Kupari Oy Asikkala	www.meyervastus.fi Askola
K&K Mustoset Ay Enonkoski	Remontti Jori Oy Espoo	Sun Chemical Oy Espoo
Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Espoosta! Nro:90	Hovila Oy Espoo	Cumasa Oy Espoo
Asianajotoimisto Bergholm Oy Espoo, puh.09-689 88760	Steripolar Oy Espoo	Geotek Oy Espoo
Top Building Oy Espoo	Traktorikonehuolto Liuska Ky Haapajarvi	HK-Asennus Halikko
Haminan Vesijohtoliike Penttilä Oy Hamina	Kuljetus Simo Iitti Ky Hartola	Kuljetusliike Yrjö Erämies Oy Hartola
Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Hartolasta! Nro:112	Hauhon Myllärit Oy Hauho	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Heinolasta! Nro:104
Arkkitehdit Mustonen Oy Helsinki	Kiviveistämö Levander Oy Helsinki	Sähkö-Jussi Oy Helsinki
Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Helsingistä! Nro:95	Arkkitehtitoimisto Arknova Oy Helsinki	Söderkullan Kaivin Oy Sipoo
Suomen Varustamot ry Helsinki	TRG-Rakennus Oy Helsinki	Rakennus Oy Isotalo Helsinki
Suomen Polioliitto ry Helsinki	TÖÖLÖN PIANOKESKUS OY Helsinki www.pianokeskus.fi	Terramare Oy Helsinki

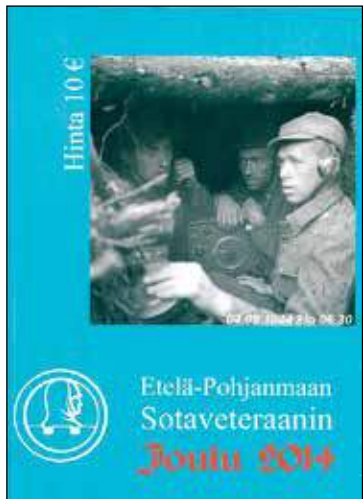

Lihatukku Heikin Liha Oy Helsinki	Onnin Auto Oy Helsinki	Kari Silvennoinen Ky Korkeavuorenkatu 19 A, 00130 Helsinki Puh. 010 616 8920, www.silvennoinen.fi
OPR-Vakuus Oy Helsinki	Rail Partners Oy Helsinki	Huittisten JP-Rakennuspelti Oy Huittinen
Hyvinkään Reumavastaanotto www.reumavastaanotto.fi	Kytäjä Golf Oy Hyvinkää	Triplan Oy Hämeenlinna
Parketti Suvala Oy Hämeenlinna www.parkettisuvala.fi	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Iittalasta! Nro:106	Patria-Rakennus Oy Hämeenlinna
Juki Remontit Oy Iisalmi www.jukiremontit.fi	Maalausliike E. Heiskanen Oy Imatra www.e-heiskanen.fi	Antenniasennus Mikkola Ky Imatra
Velarium Oy Ab Imatra	Kuusitunturi Oy Imatra	Charterbus R. Lundström Ky Inkoo
Disamed Oy Inkoo www.disamed.fi	Karjalan Louhinta ja Lujitustyö Oy Joensuu	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Jojen Kaupunnista! Nro:102
Metsäkoneurakointi Veljekset Eronen Ky Kiihtelysvaara	Kuljetusapu Kimmo Taipale Oy Jyväskylä, www.kuljetusjyvaskyla.fi	Maajukka Oy Jyväskylä
Garantia Rakennus Oy Jyväskylä	Nuohous ja Puhdistus Soikkeli Oy Jyväskylä	Suomen CNC-Koneistus Oy Jyväskylä
Erka Oy Järvenpää	Kaarinan Suodatintekniikka Oy Kaarina	Metallikoneistamo E. Moilanen Ky Kajaani
Ourex Oy Kangasala	Kuljetuspalvelu Vatiala Oy Kangasala	Kangasalan Autokatsastus Oy Lentola, Kangasala www.kangasalanautokatsastus.fi
Pohjaset Oy Kemi	Palstra Oy Kemiönsaari	Tilitoimisto Ordent Oy Kerava
Luotettavaa rakennuspalvelua Uudellamaalla vuodesta 1972 erikoisalana teollisuus-, liike- ja julkinen rakentaminen rakennustoimisto nousiainen oy Sementitehtaankatu 2, 04260 KERAVA puh. (09) 2747 260 Fax (09) 2747 2690	Moottorikoneistamo R-Koneistus Oy Kerava	Kaikkea Hyvää Kaikille!! Toivoo Merta Logistic Oy Keravalta!
Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Keuruulta! Nro:114		Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Klaukkalasta! Nro:111
Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Kokkolasta! Nro:88	Kokkolan Pikahitsaus Oy Kokkola	Kuljetus Lampinen Ky Kotka

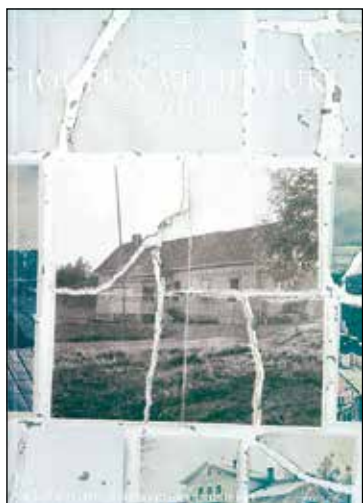

Tuulahduksia menneestä – näkymiä eteenpäin

Sotaveteraanipiireistämme kahdeksan on jälleen urakoinut joululehden. Perinteiseen tapaan ne tarjoavat runsaasti kiinnostavaa tietoa, mutta myös koskettavia kertomuksia ja "oman kynän" satoa. Paljon kertoo myös lehtien runsas kuvitus vuoden varrelta.

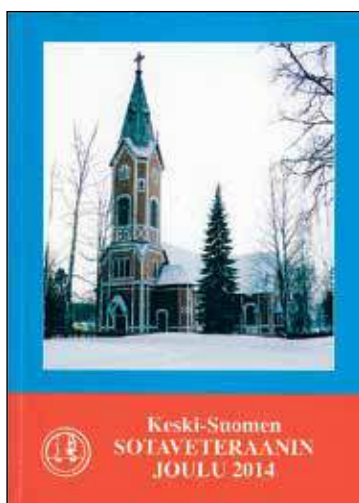

Seppo Solasaari, viimeisen sotakorvausjunan kuljettajan poika kirjoittaa juuri tuosta sotakorvausjunasta **Etelä-Pohjanmaan** lehdessä. Sotakorvausten maksaminen oli maailman suurin tilaustyö, johon koko Suomi osallistui. Kahdeksan vuotta kestäneiden ponnistelujen aikana itärajan yli vyöryi 343 635 vauhua. Viimeinen sotakorvausjuna oli kuin symbolinen viimeisen velkaerän maksu. Birgit Nurmela kertoo isästään Åke Dahlströmistä, joukkueovereiden mielestä parhaasta jalkarätien laittajasta. Rätteihin ei saanut tulla taitoksia. Jalkaan tulleen rakon läpi piti viedä neula ja villalangan pätkä. Lanka jätettiin rakkoon roikkumaan, jolloin rakko tyhjени eikä jalka tullut kipeäksi.

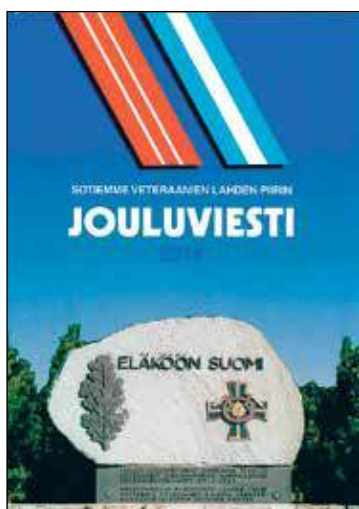

Kanta-Hämeen lehdessä VTT Esko Vuorisjärvi toteaa YYA-sopimuksen taustasta, sopimuksen tekemisestä ja jälkiarvioinnista kertovassa jutussaan, että se ehkä Suomen

kannalta antoi jonkinlaista selkänöjää puolueettomuusklausulillaan. YYA-sopimus saattoi olla ensi askel siellä tiellä, jota myöhemmin on kutsuttu "suomettumiseksi". Talvisodan jälkeinen pika-asutuslaki ja myöhempi maanhankintalaki aiheuttivat suuria mullistuksia Lounais-Hämeessä. Ruotsissa suoritettiin kansalaiskeräys, jonka tuotolla valmistettiin ruotsalaisissa talotehtaissa 2000 asuintaloa toimitettavaksi Suomeen. Myös rintamamiesalojen rakentamiseen saatiin tukea Ruotsista.

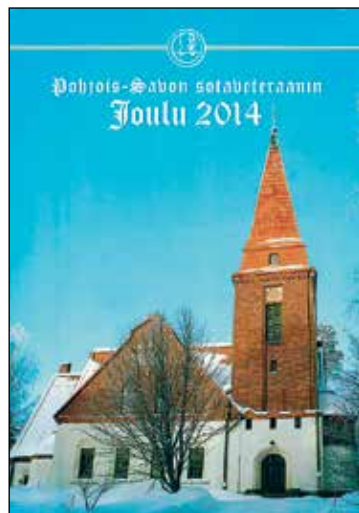

Sodan sytyttyä marraskuun lopussa 1939, nuori lotta Aino Lehtonen vei lehmät härkävau-nulle, pakkasi reppuun vaatteita, keittokirjan, rippiraamatun ja voittamansa hopealusikan. **Keski-Suomen** lehti jatkaa Ainin tarinaa: "Ajattelin, että mitä ikinä sattuukin, vain hakea pila-aksi jonnekin, kun minulla on keittokirja ja lusikka, millä syödä". Talvisodan sytyttyä sotatarviketeollisuudessa alkoi viisi vuotta kestänyt työvaihe, jonka aikana riittämättömän ja ammattitaitoisen työvoiman puutteen ja raaka-ainepulan vuoksi aseeteollisuus joutui tekemään kaikkensa suorittaakseen sille annetut tehtävät, kirjoittaa Jukka Jokinen.

Suomalaisen ratsuväen historiasta kirjoittaa ratsumies Ilma-

ri Ojala **Lahden** lehdessä. Hämeen Ratsurykmentti kuului 1939-1945 miesvahuudeltaan kahdesti loppuun kaatuneina, haavoittuneina ja kadonneina. Tästä piirtyy kaksi kuvaa. Toinen kertoo sodan mielettömyydestä, toinen velvollisuudesta, joka täytettiin viimeistä piirtoa myöten. Hämeen Ratsujääkäripataljoona marssii menneisyyteen vuoden 2014 päättyessä, mutta henki ja perinne jäivät. Vesivehmaan lentokentän rakentamisesta alkaa Kalevi Soikkelin kirjoitus kentän vaiheista. Kun Suomessa julistettiin liikekannallepano 17.6.1941, Vesivehmaan tukikohdassa alettiin kuumeisesti korottaa torjuntavalmiutta. Marskin ritareista viisi on toiminut Vesivehmaan kentällä.

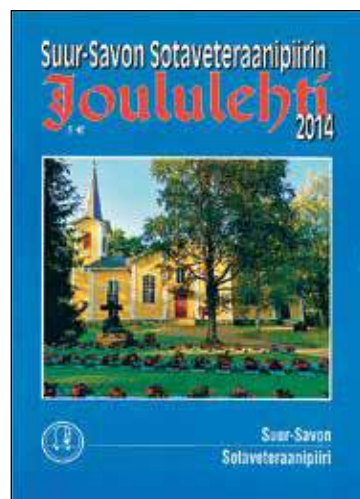

"Ei ole joulukuusta kynttilöineen, vaan montun reunalla seisova leppä saa toimia sellaisena, jääpuikot kynttilöinä, tähdet taivaalla niiden valoina. Tämäkään joulupuu ei ole eheä, se kuvastaa rikottua rauhaa". Näin kirjoittaa Martti Saarento talvisodan rintamajoulusta **Pohjois-Savon** lehdessä. Liisa Pakarinen muistelee sotavuosi-aan pikkutyttöä, työhön kuin työhön piti tarttua. Kotona kasvatettiin sokerijuurikkaita, joista tehtiin siirappia. Sikurijuuret paahdettiin rännälissä, joista sitten kuivatun ja paahdetun rukiin kanssa valmistettiin kahvinkorviketta. Liisa oli myös äidin apuna pellavan ja villan kehuussa. Koulua käytiin sota-aikana muutama viikko syksyisin ja keväisin, muutoin se piti hoitaa omatoimisesti.

Tilavuokraajan velvollisuuksista entisaikaan kirjoittaa Heikki Silvola **Satakunnan** Sotaveteraanin joulussa. Rustholin tilanomistaja luovutti torpan edellisen torpparin pojalle tiukoin määräyksin. Peltoja

ja niittyjä piti järjellisesti viljellä. Vuokra, yhdeksän tynnyriä ruista, kolme ohraa ja kolme kauraa maksettiin vuosittain tammikuussa. Vuosittain piti myös toimittaa taloon leiviskä voita. Matti Naskali kertoo artikkelissaan "Sodan laulut ja naurut" sodan antaneen tuleville viihdetaiteilijoille yllättäviäkin mahdollisuuksia. Taitelijat halusivat myös omalta osaltaan osallistua sotaponnisteluihin. Jatkosodan alussa Valtion tiedotuslaitoksen alaisuuteen perustettiin erityinen viihdytysosasto.

Suur-Savon lehdessä Rai-li Häkkinen muistelee jatkosodan aikaisia nuorten talkoita. Alkukesällä kiskottiin pajuis-ta parkkia tai kitkettiin kasvi-mailla. Myöhemmin kerättiin marjojen ja sienten lisäksi voikukanjuuria, käpyjä ja risuja polttopuiksi, kerppuja lampaille, lumppuja, pulloja sekä kirjoja sotasairaaloihin. Keräys-hommista saatiin rahaa, mutta maataloustyöt tehtiin ruokapalkalla ja isänmaallisella innolla. Pentti Kontinen, silloin 12-vuotias pojannaskali, kertoo muikunpyynnistä Niinisaaressa kesällä 1944. Jännittäviäkin hetkiä mahtui mukaan. Kalat olivat elintarviketekortista vapaita ja näyttelivät saarelaisten ruokapöydässä usein pääruuan osaa.

Antti Lujala palauttaa mieleensä sota-aikaansa ja toteaa haastavinta olleen motista selviytymisen. **Varsinais-Suomen** lehteen kirjoittanut Lujala kertoo ruokailun olleen epäsäännöllistä ja tapahtuneen yleensä öiseen aikaan. Vanikat ja patruunat menivät usein leipälaukussa sekaisin, mutta ei se haitannut. Hyvä kunto, huumori ja hyvä yhteishenki auttoivat jaksamaan, hän toteaa. Asekkennästä ja se toimeenpanosta Salon seudulla kirjoittaa Risto Lietepohja. Kyseessä oli hyvin organisoitu aseiden hajavarastointi maan miehityksen varalta. Aseet saatiin suojeluskuntien ja varikkojen varastoista sekä kotiutettavilta joukoilta. Melkoinen ponnistus tämäkin.

Perinnetyö ja sen suunnittelu saa paikkansa lehdissä. Yhdistysten kokoontumiset ja tapahtumat kulkevat historiallisten tarinoiden rinnalla.

Itsenäisyys ja demokratia ovat harvojen etuoikeus. Niitä kannattaa arvostaa ja vaalia, toteaa entinen puolustusvoimain komentaja Gustav Hägg-lund Suur-Savon lehdessä.

Marja Riukka

Taipaleenjoen kenttähautausmaa

Taipaleenjoen kenttähautausmaa sijaitsee entisen Metsäpirtin pitäjän alueella Taipaleenjoen pohjoispuolella Sakkolan asemakylältä Haparaisten ja Keljan kautta Terenttilään johtavan huonokuntoisen tien lähituntumassa vajaa kilometri ennen Terenttilän peltoaukeata. Tien varteen pystytetyltä tienviitalta on kenttähautausmaalle tieuraa ja polkua pitkin kuljettavaa matkaa noin 300 metriä. Kenttähautausmaahan on haudattu 126 tuntematonta talvisodan sankarivainajaa.

Taipaleenjoen kenttähautausmaa löydettiin vuonna 1994 suoritetuissa etsinnöissä, joissa oli mukana myös hautausmaan perustamistöitä vuonna 1942 johtanut **Antti H. Pohjonen**. Kenttähautausmaan paikantamista edesauttoi omalta osaltaan myös tieto, jonka mukaan hautausmaan ympärille oli alettu rakentaa keskeneräiseksi jäänyttä kiviaitaa. Osa aidasta oli myöhemmin sortunut ja osa ilmeisesti hajotettu. Aitaa varten varatut käyttämättä jääneet kivet löytyivät paikalta sammaleen peittämistä kasoista. Kenttähautausmaan paikka varmistui koekaivauksissa, kun hautausvyydeltä löytyi luita ja arkun kappaleita.

Kenttähautausmaan muistomerkit

Kenttähautausmaan perustamisvaiheista tiedetään, että paikalle oli tarkoitus pystyttää 14 metrin korkuinen luonnonkivistä muurattava torni, johon olisi tullut Tuntemattoman sotilaan kappeli alttareineen, sarkofageineen ja muistotauluineen sekä Taipaleen taistelujen kuvaava museo. Muistomerkkihankkeen taustalla oli talvisodan aikaisen Taipaleen lohkon komentajan kenraalimajuri **Aarne Blickin** johdolla toiminut Taipaleen muistomerkkitoimikunta.

Samanaikaisesti oli vireillä toinenkin muistomerkkihanke, jonka toimeenpanija oli Taipaleella taistelleen divisioonan komentajana toiminut kenraalimajuri **Niilo Hersalo**. Yli kaksi metriä korkea muistomerkki olisi muurattu paikalta löytyvistä kivistä ja sen kahdelle sivulle olisi kiinnitetty metalliset Kuoleva sotilas ja Uuteen elämään -nimiset reliefit. Niitä varten taistelukuontältä oli jo kerätty kolme tonnia rautaromua. Antti H. Pohjosen mukaan tämäkään muistomerkkihanke ei toteutunut, sillä Aseveliliitto halusi ottaa muistomerkkin suunnittelun ja toteutuksen haltuunsa.

Välirauhan solmimisen jälkeen syyskuussa 1944 kenttähautausmaalle jäi kookas koivuristi, joka ajan mittaan lahosi.

Vuonna 1996 kenttähautausmaalle pystytettiin kuvanveistäjä **Heikki Häiväojan** ja Antreassa toimivan kiviveistämön valmistama kivipaasi, jonka suomen- ja venäjänkielisessä tekstissä lukee

Taipaleenjoen kenttähautausmaa. Sodassa 1939-1940 kaatuneen tässä lepäävän 126 tuntemattoman suomalaisen sotilaan muistoksi. Suomen valtio.

Kenttähautausmaan perustaminen ja kunnostaminen

Taipaleenjoella talvisodassa kentälle jääneitä alettiin etsiä syyskuun lopulla 1941. Tuolloin löydettiin 36 sankarivainajan jäänteet, joista 16 jäi tunnistamatta. Heidät haudattiin Terenttilään johtavan tien länsipuolelle. Tuolloin etsintöjä johtaneen 26. KEK:n päällikön sotilaspastori **K. Tepon** Pääesikunnan sotarovastitoimistolle lähettämässä raportissa tode-

Muistomerkki paljastettiin 12.8.1996. Aluetta ympäröivä kiviaita saatiin valmiiksi 2004. Kuva: Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen arkisto

Vuonna 1941 haudattujen tuntemattomien sotilaiden kenttähautausmaa. Kuva: Sa-kuva

taan, että sopivinta olisi siunata heidät sille kentälle, millä olivat isänmaan puolesta kaikkensa antaneet. Toisena asiallisena vaihtoehtona pidin heidän siunaamistaan Metsäpirtin kirkomaahan, mutta tarkastettua ni sen ja nähtyäni sen hävistyksen, pidin ensiksi mainittua parempana ratkaisuna.

Näin syntyi Talvisodan 16 tuntemattoman Taipaleen sankarin kenttähauta, joka on vielä löytämättä. Mahdollisesti siihen haudatut vainajat on vuonna 1942 siirretty kenttähautausmaahan.

Kentälle jääneiden etsintöjä jatkettiin vuonna 1942, jolloin löydettiin 250 vainajan jäänteet. Tuntemattomiksi jääneet 115 vainajaa haudattiin alueen korkeimmalle mäenkumpareelle perustettuun kenttähautausmaahan, jonka perustamistöitä johtamaan oli komennettu Antti H. Pohjonen. Kesäkuussa 1944 paikalle haudattiin vielä 11 tuntematonta talvisodan sankarivainajaa. Alueen puusto oli tuolloin täysin tuhoutunut ankarissa tykistökeskityksissä.

Kenttähautausmaa on kooltaan 30 x 40 metriä. Sen ympärille ryhdyttiin rakenta-

maan kiviaitaa, jota ei kuitenkaan saatu kokonaan valmiiksi syyskuuhun 1944 mennessä. Vainajat haudattiin höylätystä laudasta valmistetuista arkuissa hautakartan mukaan kahteen, käytävän erottamaan seitsemän hautariviä käsittävään hautalohkoon. Väliaikaiseksi hautamuistomerkiksi kenttähautausmaalle pystytettiin kookas koivuristi odottamaan lopullisen muistomerkkin valmistumista. Kenttähautausmaan perustamista kävi kuvaamassa TK-ryhmä.

Vuonna 1994 alueella kasvoi harvakseltaan oksikkaita mäntyjä ja joitakin koivuja sekä aukkopaikoissa lepikkoa. Kiviaidan rajaama alue oli pienehköä, kookkaita mäntyjä kasvavaa kumparetta lukuun ottamatta aukeaa kenttää, jolla rehotti lähes rinnan korkeudelle yltävä horsma- ja angervokasvusto.

Kenttähautausmaan kunnostustöihin ryhdyttiin vuonna 1995 maisema-arkkitehti **Leena Iisakkilan** laatiman suunnitelman pohjalta. Pystytettävän muistomerkkin edustalle raivattiin seremoniaaukio, muistomerkkin ja taustalla olevan kiviaidan välistä kiila-

Taipaleen kenttähautausmaa on juuri kaivettu ja ensimmäiset arkut tuodaan hautaan. Kuva: Sa-kuva

maista sektoria ryhdyttiin hoitamaan luonnonnurmikkona sekä kiviaidan takana paikoin tiheänä kasvanutta lepikkoa raivattiin muutaman metrin leveydeltä. Eniten työtä kenttähaudausmaalla on vaatinut kiviaidan kunnostaminen ja osin kokonaan uuden aidan rakentaminen. Aidan kunnostustyöt aloitettiin vuonna 1995, ja ne saatiin päätökseen vuonna 2004.

Muistomerkki paljastettiin 12.8.1996. Paljastuspuheen piti kansliapäällikkö **Jaakko Numminen**, ja kenttähaudausmaahan haudatut siunasi kenttäpiispa **Hannu Niskanen**.

Taipaleen risti

Kenttähaudausmaan oletettiin aiemmin sijainneen Terenttilän peltoaukean pohjoisreunalla talvisodan aikaiseen etulinjaan kuuluneen tukikohta 4:n kohdalla. Paikalle pystytettiin vuonna 1991 pyhäjärveläisen veteraanin **Heikki Karttusen** toimesta kenttähaudausmaalla aikanaan ollut koivuristiä muistuttava metallinen ”Taipaleen risti”. Siihen myöhemmin kiinnitettyssä laatassa on teksti

*Taipaleen risti. Talvisodassa 1939-1940 Taipaleen rintamalla kaatuneiden sankarivainajien muistolle.
Aseveljet.*

Risti on edelleenkin paikoillaan, ja sitä voidaan nyt pitää kaikkien Taipaleen rintaman suomalaisten sankarivainajien yhteisenä muistomerkkinä.

Markku Kiikka

Kentälle jääneitä kotiutettiin

Yhdeksäntoista kentälle jäänyttä sankarivainajaa lähetettiin 14. lokakuuta Sotavainajien muiston

vaalimisyhdistyksen järjestämän vaikuttavan muistohetken saattelemana Viipurista Suomeen. Ainakin kymmenen

kaatuneen osalta on henkilöllisyyden varmistaminen mahdollista myöhemmillä dna-testeillä.

Pietari Paavalin kirkosta pienissä arkuissa sotatientsä viimeiselle taipaleelle lähteet sotilaat olivat kaatuneet talvi- ja jatkosotiemme ankarissa taisteluissa muun muassa Taipaleenjoella, Työppölässä, Valkeasaarella, Kuuterselässä, Tallissa, Ihantalassa, Suojärvellä ja Rukajärvellä. Pääosa löydöistä oli venäläisten etsijöiden tekemiä.

Tämän kertaiselle muistohetkelle antoi aivan erityisen piirteensä se, että yhdessä kotimatkalle saatetuista arkuisista oli mitä todennäköisimmin Lyykylän alueelta löydetyn, kesäkuussa 1944 kaatuneen ruotsalaisen vapaaehtoisotilaan jäänteet. Nämä jäänteet odottavat vielä tunnistamista ja koti-

maahan Ruotsiin haudattavaksi saattamista.

Talvi- ja jatkosotaan Sallassa, Hankoniemellä, Syvärillä ja Kannaksella osallistuneista noin 9300 ruotsalaisvapaaehtoisesta 121 kaatui ”Pohjolan ja Suomen vapauden ja Ruotsin kunnian puolesta”. Heistä 13 jäi aikanaan tietymättömiin.

Muistotilaisuudessa sankarivainajat siunasi kotimatkalta emeritus kenttäpiispa **Hannu Niskanen**. Tilaisuuden harrastatunnelmaa lisäsivät Viipurin ensimmäisen musiikkikoulun taiteilijoiden musiikkiesitykset.

Muistohetken osallistuivat myös Pääkaupungin sotaorpojen matkaseurueen jäsenet, jotka Narvan marssin sävelten soidessa osallistuivat arkkujen kantamiseen kirkosta ulkona odottavaan autoon.

Pertti Suominen

Noutomatkan yhteydessä luovutettiin Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen hallituksen myöntämät Sotavainajamitalit tanskalaisille matkailualan yrittäjille Riitta Laakkonen-Pedersenille ja Borge Pedersenille. He ovat useita kertoja osallistuneet Viipurin noutomatkoihin ja omien matkojensa järjestäjinä vieneet tanskalaisia turisteja suomalaisten sotavankien muistomerkille Hatsinassa. Mitalin luovuttivat puheenjohtaja Pertti Suominen (vas.) ja varapuheenjohtaja Pentti Lehtimäki.

Juhlatapahtuma Arkangelissa

Venäjän federaation tämänvuotista yleisvenäläistä sodissa menehtyneiden huomioimisen juhlatapahtumaa vietettiin marraskuun 20.-21. päivinä Arkangelissa ja läheisessä Severodvinskin kaupungissa. Tapahtumaan liittyi myös venäläisten etsintäorganisaatioiden seminaareja ja kokouksia. Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksestä mukana olivat kutsun saaneina puheenjohtaja **Pertti Suominen** ja vapaaehtoisetsijä **Ismo Mikkonen**.

Toisessa maailmansodassa, venäläisittäin suuressa isänmaallisessa sodassa, kentälle jääneiden etsintää Venäjällä tekevät lukuisat Venäjän etsintäliike- nimisen kansalaisjärjestön tasavalta- ja oblastikohdasta järjestäytyneet etsintä-

ryhmät. Muun muassa Suomen lähialueella Leningradin oblastissa näitä on 53, Karjalan tasavallassa 21 ja Murmanskin oblastissa 13. Arkangelin oblastissa ryhmiä on 27, joista yksi on kahden viime vuoden aikana tehnyt etsintöjä muun muassa Suomen puolella Kuhmossa.

Seminaarien työryhmissä käsiteltiin monia etsintätyön käytännön kysymyksiä. Muun muassa etsintätyön jatkuvuudesta ja uusien etsijöiden kouluttamisen tarpeesta kannettiin huolta. Ratkaisuja etsittiin myös toiminnan rahoittamiseen, joka perustuu aluehallinnoilta ja paikallisilta rahoittajilta saatavaan tukeen. Kouluissa tapahtuvaan isänmaalliseen kasvatukseen ja perinnetietoisuuden ylläpitämiseen kaivattiin johdonmukaista ja federaatiotason yhte-

näistämistä. Ylipäätään nuorten saaminen jatkuvasti mukaan myös etsintätyöhön oli keskeiseksi koettuja tavoitteita.

Päivien lopulla alueellisen koordinoituneuvoston kokouksessa saatiin tilaisuus esitel-

lä Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen toimintaa ja venäläisetsijöiden kanssa tapahtuvaa, hyväksi koettua yhteistyötä.

Pertti Suominen

Karjalan tasavallan Louhen piiristä löydetyn Vasili Vasilievin arkku saatettiin Severodvinskin muistomerkiltä juhllisin menoin matkaan kohti Krasnojarskia Uralin takana. Kuva: Pertti Suominen.

Etsijäpalaveri

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen kenttätyötä tekevät etsijät koontuivat pitkähkön tauon jälkeen marraskuun lopulla Pasilassa keskustelemaan ajankohtaisista asioista. Mieli piteitä vaihdettiin muun muassa viime vuosien etsinnöissä saaduista kokemuksista sekä etsintätyön resurssien turvaamisesta

ainakin seuraavien kymmenen vuoden ajan. Tapaaminen antoi lisäksi hyvän mahdollisuuden etsintäkohteita koskevien tietojen vaihtamiseen sekä tulevan kesän töiden suunnitteluun ja koordinointiin.

Pertti Suominen

Kuvassa kokouksen osallistujia (vasemmalta) Esa Halttunen, Frans Franzén, Antti Kosonen, Ismo Mikkonen, Mika Albertsson, yhdistyksen varapuheenjohtaja Pentti Lehtimäki, Hannu Kauppinen, Pentti Killström, hallituksen jäsen Timo Lehtonen, Osmo Eskola ja Matti Kurki. Kuva: Pertti Suominen

Eestiläisenä Suomen eturintamassa

Vuonna 1943 tappion partaalla ollut Saksa aloitti kutsunnat miehittämiensä maiden 18 vuotta täyttäneille miehille. Olin silloin viimeisellä luokalla koulussa. Paikenimme porukalla Suomenlahden yli Suomeen. Siihen aikaan eestiläisiä tuli pari veneellistä lahden yli joka yö. Puolet heistä liittyi Suomen armeijaan, niin minäkin. Meitä oli viisitoista poikaa, jotka lähtivät luokaltani vapaaehtoisiksi. Vain yksi meistä kuoli sodassa.

1./JR 200:n komppanianpäällikkö luutnantti Kasanen antaa käskyjä erälle ryhmänjohtajalleen Vuokselassa 15.8.1944.

Räjähdyksen koulutuskeskuksessa

Meidät koulutettiin Karjalassa, Jalkalan koulutuskeskuksessa, vain 50 kilometrin päässä itärajasta, lähellä Pietaria. Eestiläisistä koottiin oma rykmentinsä, JR 200.

Ensimmäinen traaginen tapahtuma sodan aikaa tapahtui koulutusaikana. Varusteita tilattiin usein kaksinkertaisesti, sillä niitä toimitettiin yleensä puolet tilatusta. Koulutuskeskus oli kuitenkin saanut - ehkä sijaintinsa takia - koko tilauksensa: kymmenen maamiinaa. Majuri Kivelä määräsi, että puolet on palautettava. Miinat talletettiin yöksi pataljoonan varastoon. Yöllä varasto syttyi

tuleen. Olin varastosta nähden toisessa parakissa, pedillä vetämässä sukkia jalkaan, kun kuulin räjähdysten. Parakimme katto romahti ja tuho oli kauhea. Kolmesta miehestä kuoli räjähdyksessä, ja paljon muita haavoittui.

Seuraavana aamuna, kun siivosimme pihaa tuhon jäljistä, löysin kinoksesta palan miehen rintakehää, noin viisi tuumaa kertaa viisi tuumaa. Vielä tänäänkin päivänä, kun näen Loblawsin (so. suuri pohjoisamerikkalainen elintarvikekaupaketju) lihatiskillä myynnissä ribsejä (so. kylkeä, kylkiluita), en voi olla ajattelematta tuota taistelutoverin ruumiinkappaletta lojumassa hangessa.

Suurhyökkäyksen hornankattilassa

Kesäkuun alussa aloimme kuulla outoja ääniä puolustuslinjan takaa. Metallinen klonk klonk, kuin jotain suurta makeakonetta raahattaisiin edestakaisin: venäläiset ryhmittivät tykistöään aseisiin.

Suurhyökkäys alkoi kesäkuun yhdeksäntenä kello viideltä. Heräsin sängystäni hätäkähtäen. Olin 15 kilometrin päässä rajasta. Veikymmenisen sekuntia tajuta, että käynnissä oli valtaisa tykistöhyökkäys. Yhteistulen pauhusta ei voinut edes erottaa yksittäisiä räjähdyksiä, se oli yhtä suurta, kakofonia jyljää.

Ensin tulivat pommikone-laivueet ja Suomen leiriä ammuttiin sota-aluksista, joilla on suurimmat amukset. Jokainen niistä kuulosti siltä, kuin kokonainen juna olisi paahtanut ohi.

Emme olleet koskaan kuulleet mitään vastaavaa. Pelko valtasi meidät, sillä tiesimme, että minne tuo tulitus osuu, ei jää enää eläviä. Venäläiset tekivät tykistöllään hautausmaata.

Niin paljon hiekkaa pölysi, että taivaalla oli jatkuvasti sakea hiekkapilvi. Siinä tilanteessa hyökkääjien oli mahdoton tähdätä, hiekan ja pölyn pimentäessä auringon. Tykistökeskitys valmisti reittiä jalkaväkihyökkäykselle, niin sanotusti preparoi taistelulentä.

Minusta se kuulosti siltä kuin olisin ollut valtavassa, kiehuva kattilassa. Vesikuplien sijalla vain olivat pommien räjähdykset ja tykkien jylinä.

Suurhyökkäys oli suurhyök-

käys, sillä se kesti 40 päivää ja käsitti sata kertaa sadankymmenen kilometrin alueen. Venäläisten joukkoja oli historiankirjojen mukaan tuona ensimmäisenä päivänä 283 000 miestä. He onnistuivat murtautumaan Suomen puolustuksen läpi.

Käytettiin tavallisia harjoituskiväärejä ensiluokan varusteiden sijasta, eikä Suomen armeijalla ollut enää varamiehiä korvaamaan menetettyjä.

Joukkomme johtaja **Eero Kivelä** raportoi kenraaleille, että hänellä on johdettavanaan pataljoonallinen virolaisvapaaehtoisia, valmiina taisteluun. Se oli kenraaleille kuin taivaan lahja.

Lähdimme taisteluun ja kohdasimme venäläisjoukkojen tulituksen. Pataljoonamme lähti kuitenkin vetäytymään samalla, kun koko Suomen armeija perääntyi.

Venäläiset etenivät noin 10 kilometriä päivässä. Niin sen oli määrä jatkua aina Suomen länsirannikolle asti. Toisin kävi. Kun venäläiset saapuivat Viipuriin, suomalaiset olivat ehtineet järjestää joukkonsa. Etulinja sahasi pitkään edestakaisin, mutta kumpikaan armeija ei päässyt niskan päälle. Lopulta venäläiset joutuivat vetämään joukkojaan etelämmäs Eurooppaan, mikä antoi suomalaisille hengitystilaa.

Hyökkäys bunkkeriin

Minun osaltani tositoimet alkoivat neljästoista kesäkuuta. Puna-armeija oli vallannut betonibunkkerin Viipurin-Kuoparsaaren-Taipaleen puolustuslinjalta. Sadan miehen osasto, johon kuului komppaniani ja erikoiskoulutettu jääkärikomppania, lähetettiin valtaamaan sitä.

Suurin osa varustuksesta jätettiin leiriin, mukaan sai vain kiväärin ja 25 luotia. Sata miestä jaettiin kolmeen joukkoon, olin niistä viimeisessä. Hyökkäys alkoi noin kolmelta aamuyöstä. Muistan, että kesäyön hämärässä ei nähnyt pitkälle. Tykistö antoi tulitukea, ja tuntui kuin kranaatit olisivat viuhuneet aivan pään yli, kuin olisi voinut kättä nostamalla koskettaa niitä.

Miltä tuntuu lähteä juoksemaan suoraan päin vihollista? Muistan, että ensimmäisen askeleen aikana kaikki pelko katosi. Sitä vain menee, koska se

on oikein, koska täytyy. Juoksee vain, eikä ajattele.

Hyökkäyksen alkuvaiheessa ensimmäisen joukkueen kaikki johtajat kaatuivat ja etenemisestä tuli sekavaa. Kun itse pääsin juoksuhaudasta, venäläiset olivat saaneet rivinsä järjestyseen. Näin tykinkuulan osuvan jonkin matkan päähän minusta, seuraava oli puolet lähempänä. Tiesin, että seuraava tippuisi kohdalleni.

Heittäydin matalaksi maahan ja toivoin, että sirpaleet lentävät ylitseni kauemmas. Kranaatti teki kraaterin metrien päähän kengänpohjistani.

En tuntenut kipua, vaikka minuun oli juuri osunut parikymmentä sirpaletta. Viisi niistä on edelleen sisälläni. Pähin päätyi keskelle selkärankaani. En voinut liikkua, puhua, kävellä. Suusta ja nenästä vuoti verta, ja minulla oli parit usinaa haavaa. Yksi oli puhkaissut kyljestä keuhkoni.

Näin kahden miehen lähestyvän. Luulin heidän olevan venäläisiä, jotka ovat päässeet linjan läpi. He ampuisivat minua päähän tai runttaisivat pistimen sydämeni läpi. Päätin, etten anna heille sitä iloa, tapan itseni. Hivutin kivääriäni ympäri, tähtäsin piipun suuhuni ja yritin tavoittaa liipaisinta, mutta käteni ei yltänyt. Sitten tajusin, että he olivatkin omia miehiä, jotka keräsivät haavoittuneita ja ruumiita! He katsoivat veristä sotkua, joka olin minä. Ymmärsin ongelman: he eivät tieneet, mistä ottaa kiinni, mikä ruumiinosa oli mikä. Nostin käteni ylös, ja minut raahattiin juoksuhaudaan.

Pommikoneen varjossa

He laskivat minut jalat edellä kuolleen taistelutoverin päälle. Siitä minut vietiin betonibunkkeriin, johon oli tehty ensiapupiste. Haavani sidottiin paitani riekaleilla ja minut laitettiin paarelle ja vietiin hevoshärryillä kenttäsairaalaan. Kun shokki oli ohi, kipua alkoi todella tuntua. Liikuimme kuoppaista peltoa pitkin, tärinä sattui valtavasti. Päätin vaihtaa parempaan asentoon ja uhrata huonomman keuhkoni, jotta parempi keuhko sai hengittää. Selässä olevasta reiästä vuoti ilmaa hengittäessäni sisään ja ulos. Se piti joka hengenvedolla outoa, koriseva ääntä.

Maatalon pikkupöydästä tuli leikkauspöytä. Kenttäsi-

Saunarakennus JR 200:n koulutuspaikassa Jalkalassa.

Virolaisvapaaehtoinen 17-vuotias K.Saukas kaivamassaan ampumapesäkkeessä koettelemassa konepistooliampuma-asentoa. Säkki järvi, Tervajoki 26.6.1944.

Eestiläinen suurhiihtäjä A.Peepe vartiopaikallaan Hakaniemen rannalla Viipurin lahdella. Taustalla Viipurinlahti ja Viipurin linna. Säkki järvi, Tervajoki 26.6.1944.

raalan lääkäri oli ketjupolttaja: hän käsitteli toisella kädellä veren siirtovälineitä, toisella poltti ketjussa sätkiä.

Kuulimme puna-armeijan lähestyvän; kenttäsairaala evakuoitiin. Tarvikkeet, henkilökunta ja haavoittuneet koottiin yhteen. Olin viimeinen, joka nostettiin kuormaan, kasan päällimmäiseksi. Koivun oksat vihmoivat kasvojani maattessani rekan lavalla. Määränpäänä oli Savonlinna. Matkalla venäläinen pommikone kierteli sairaalajunaa. Juna pysäh-

tyi, ja kävelykykyisiä käskettiin suojautua ojaan. En pystynyt kuin katselemaan sivusta ja kuulemaan pommien ujelluksen. Ujelluksesta kuitenkin tietää, että pommi on mennyt ohi. Seisovaan junaan olisi ollut todella helppo osua, vaikka olisi kannissa. Uskon tähän päivään asti, että venäläislentäjä oli niin humaani, että laski lastinsa ohi junasta tarkoituksella.

Sotasairaalan viihdettä

Savonlinnassa keuhkoni korjattiin. Myös selässä oleva sir-

pale oli saatava ulos. Se oli toisen ja kolmannen nikaman välissä ja oli vahingoittanut välilevyä. Lääkäri avasi selkäni ja yritti taltan ja vasaran avulla saada sirpaletta liikkumaan. Kipu oli valtava, refleksiä koko selkä kaartui ylös pöydältä joka taltaniskulla. Sain eetteriä: kauhea aine, josta herääminen ottaa aikansa. Kun aloin tulla tajuihini hahmotin huoneen, jonka laidat olivat täynnä muita haavoittuneita ja henkilökuntaa. He nauroivat. Ymmärsin vähitellen, että

he nauroivat minulle, ja lopetin puhumisen. Show oli ohi. Olin puolitajuissani sanonut ja tehnyt kaikkea outoa, niin kuin eetteriä saaneet usein tekevät. Olin muun muassa ylentänyt luutnantin kapteeniksi. Muut pitivät hauskaa kustannuksellani ja kysyivät minulta kaikenlaisia kysymyksiä. Sellaista on sota-ajan sairaalan viihde.

Jokaisen sotilaan tulisi tietää, miksi on sodassa. Meidän tunnuslauseemme oli: Taistellemme Suomen vapauden ja Viron kunnian puolesta.

Tarja Halonen sanoi ainakin kaksi kertaa eri tilanteissa, että Suomi saavutti torjuntavoiton Neuvostoliitosta. Se ei saanut valloitettua, se on kehumisen arvoinen asia.

Teksti: Mari Suonto
Tarina: Eric Järvlepp

Tarinat on kirjoitettu Eric Järvleppin vuonna 2012 Ottawassa pitämän esityksen pohjalta.

”Pikkutietoutta kauniista Karjalasta” Luovutetun alueen kirkkoja 4

Räisälän ensimmäinen kirkko rakennettiin ilmeisesti 1600-luvulla, ainakin venäläiset polttivat sen 1656. Kirkko korvattiin uudella kirkolla muutamaa vuotta myöhemmin, mutta lähteeni ei tunne sen myöhempiä vaiheita. Kolmas Räisälän kirkko rakennettiin puusta 1763 ja uusittiin 1884. Kirkko kuitenkin paloi salaman sytyttämänä 1910.

Räisälän neljäs kirkko rakennettiin graniitista 1911-1912 Josef Stenbäck’in piirustusten mukaan. Kirkko sai 25-keraiset urut 1913 ja ne uusittiin 1934. Alttaritaulun maalasi hovimaalari R. Ekman aiheena ”Jeesus siunaa lapsia”. Se saatiin evakuoitua sodan loppukahinoissa 1944 Kokemäen kirkkoon. Myös kirkon kaksi kelloa saatiin turvaan, toinen on Kokemäellä ja toinen Kiukaisissa. Neuvostovallan aikana 1940-1941 kirkko turomeltiin pahasti, mutta 1941-1944 se ehdittiin korjata melkein entiseen loistoonsa. Urut katosivat miehityksen aikana.

Raudun ensimmäinen puu-

kirkko oli rakennettu 1600-luvun alkupuolella, ja venäläiset polttivat sen 1706. Raudun toinen kirkko tuhoutui Suomen

sodassa 1808-1809. Kolmas puukirkko paloi jostain syystä 1918 vapaussodan-kansalaisodan aikana.

Räisälän kirkko

Viimeisin tiilestä rakennettu Raudun kirkko valmistui 1926 arkkitehti B. Mohell’in piirustusten mukaan ja rakennusliike Oy Palmbergin rakentamana. Erikoista kyllä, Raudun kirkossa ei ollut perinteistä alttaritaulua, vaan sen tilalla oli musta puinen risti taustanaan seinälle maalattu sädekehä. Kirkon urut olivat 25-äänikeräiset ja tornissa oli kaksi Lokomon valamaa malmikelloa, joiden kohtalo lienee tuntematon.

Suomalaiset räjäyttivät kirkon aivan talvisodan alussa. Neuvostovallan aikana 1940-1941 katosivat paikalle jääneet eheät tiilet. Suomalaisten vallattua Raudun takaisin 1941 ei uuden kirkon rakentamiseen ennätetty ryhtyä ilmeisesti rintaman läheisyyden takia. Kirkon rappuset ovat tänäänkin (kesä 2011) nähtävissä Sosnovon (Raudun) keskusaution etelälaidalla kivrakennuksen edessä.

Jaakkiman kirkko tunnetaan vuodesta 1656, mutta sen myöhempi kohtalo on lähteeni mukaan tuntematon. Jaak-

kiman toinen kirkko valmistui 1754, mutta se vihittiin käyttöön vasta 1768 kirkon rakentajien kanssa syntyneiden palkka-ym rettelöiden vuoksi. Kirkon rakennuttajana vaikutti kirkonrakentaja E. Collenius. Kolmas kirkko valmistui vuosia kestäneiden riitojen vuoksi vasta 1851 L.C. Engel’in piirustusten pohjalta. Jaakkiman kirkon alttaritaulun maalasi E.J. Löfgren ja se esitti ”Kristusta Getsemanessa” ja saatiin paikalleen 1854. Urut saatiin kirkkoon 1870.

Kirkon kellotornissa oli neljä kelloa, joista kaksi suurempaa on nykyisin Teuvalla ja kaksi muuta pienempää Kesälähdellä. Neuvostovallan aikana 1940-1941 kirkon sisustus oli pahoin turomeltu, mutta kirkko kunnostettiin 1941-1944 ja luovutettiin kunnossa Neuvostoliitolle 1944. Neuvostovallan aikana kirkko tuhoutui, ja tänään (kesä 2011) kirkon seinät ovat pystyssä, katto poissa ja sisustus viety jonnekin.

Anssi Vuorenmaa

Tikkalan kylä sai Pro Patria -taulun

Kevään aikana Korpilahden kunnan alueen kaatuneitten sotilaitten muistomerkkejä kartoitettaessa selvisi, että Tikkalan kylältä puuttui Pro Patria -taulu. Taulun hankintaa oli aikanaan suunniteltu ja lista sankarivainajista, syntymä- ja kuolinajoista sekä kaatumispaikoista oli jo selvitetty, mutta jostain syystä taulu oli jäänyt hankkimatta. Saimme tukea Kaatuneitten muistosäätiöltä taulun hankintaan. Taulu saatiin paikalliselta kiviseitsemältä ja julkistamistilaisuus pidettiin Korpilahtipäivässä Tikkalan Harjussa 13.7.2014. Korpilahden sotaveteraaneista paikalle pääsivät puheenjohtaja **Pentti Teittinen**, **Keijo Rönkkö** sekä **Lauri Pietilä**. Tilaisuuteen osallistui myös jo poisnukkuneitten sotaveteraanien puolisoita, sotaveteraanien toiminnassa mukana olevia aktiiveja sekä joukko kyläläisiä. Pro Patria -taulun paljastuspuheen piti **Martti Jokihaara**. Airueina toimivat kahden kaatuneen sotilaan sukulaislapset.

Taulu on asetettu Tikkalaan Harjulan kylätalon seinään, jossa se muistuttaa meitä heistä, jotka itsenäisyydestämme urhoollisesti taistelivat.

Riikka Salonen

Airueet Irene Silén ja Samuel Lastu. Pentti Teittinen pitämässä kiitospuhetta.

Pihkahovin säätiön virkistyspäivä

Härmän kuntokeskuksen ja Pihkahovin säätiön perinteinen ohjelmallinen iltapäivä keräsi 24.10. runsaan joukon etelä- ja keskipohjalaista veteraaniväkeä. Tilaisuus koostui kevyestä ja hieman vakavammasta osuudesta. Tervetulosanat lausui kunnallisneuvos **Ta-**

pio Liinamaa. Ylihärmän soitto-kunta vastasi musiikillisesta osuudesta johtajanaan dir.mus **Paavo Mulari**. Soittokuntaa avusti Ylihärmän veteraanikuoro. Juhlapuheen piti toimittaja **Paula Takala**, joka puheessaan käytti veteraaneista termiä ”pyhät veteraanit”. So-

ta-ajan iskelmämusiikkia esitti dir. mus. **Aatos Ilomäki**. Tilaisuuden juonnon toimitti seurakuntapastori **Jaakko Linko**.

Teksti: Pertti Korttesniemi

Kuva: Maria Konimäki

Salillinen väkeä virkistyspäivän vietossa Anssin-Jussin Areenassa.

Talvisodan alkamisen muistotilaisuus

Talvisodan alkamista muistettiin Lahdessa 29.11. Tilaisuuden avasi Lahden Sotaveteraanipiirin Kunnia- ja perinetoimikunnan puolesta **Matti Kuukka**. Tervetulosanoissaan hän muistutti, kuinka sodan ensimmäinen uhri oli totuus.

Juhlapuheessaan vuorineuvos **Jukka Viinanen** käsiteli Talvisotaa kolmesta eri näkökulmasta. Ne olivat sotaan joutumisen syyt, osapuolten voimavarat sekä mitä tapahtui syksyllä 1939 juuri ennen sotaa.

Vuorineuvos Jukka Viinanen ja juhlapuhe.

”Talvisodan muistomitaliin on lyöty hyvin osuva teksti: Kunnia Isänmaa. Jokainen

mies ja nainen, joka tuota mitalia on kantanut, samoin kuin ne 27 000 sodassa henkensä uhranneet ansaitsevat meidän jälkipolvien mittaamattoman kiitoksen ja kunnioituksen”, lopetti puhuja esityksensä.

Tilaisuuden musiikista vastasi Veteraanisoittokunta kapellimestarina **Jorma Alanne** ja solistinaan **Eero Sinikannel**.

Teksti: Pertti Vesenterä

Kuva: Veikko Koivula

Neuvonpitoa Oulussa

Pohjois-Pohjanmaan sotaveteraanien neuvottelupäivä pidettiin 18. marraskuuta Oulun Edenissä. Osanottajia lähes kaikista piirin 21 yhdistyksestä oli yhteensä 60.

Toiminnanjohtaja **Raimo Sevónin** katsausten kohteena oli mm. liiton syksyllä pidettyjen neuvottelupäivien anti. Kesäkuusten liittopäiväjärjestelyjen pääsihteerin **Terho Lipsosen** aiheena oli, miten meillä oikein meni? Liiton johdolta tullut tunnustus ”tapahtumasta, joka hakee vertaistaan”, lämmitti kuulijoiden

mielen. Leijonien Kiitos veteraanit! -aktiviteetin piirikoordinaattorin **Ari Brunnin** esitys herätti kysymyksiä ja keskustelua, samoin kuin liiton sosiaalisihteerin **Anni Grundströmin** toimiin kannustava johdatteluihkeeseen, miten veteraanit voivat tänään. Päivään mahtuivat vielä piirin varapuheenjohtajan **Paavo Pikkuahon** havainnot liiton hengellisen työn virikepäiviltä sekä piirihallituksen kokous.

Aarno Strömmer

Sotaveteraaniliiton ansiomitalin saivat (oik.) Niilo Irjala ja Tauno Siik, molemmat Oulusta sekä Tapio Karhu Kiimingistä, liiton standardin liittopäivälaatoon Teppo Hyvärinen Raahesta (vastaanottajana Raahan yhdistyksen puheenjohtaja Kauko Lumiaho) ja Kari Alenius Oulusta. Sotaveteraanien kultaisen ansioristin sai oululainen Alpo Himanka (ensimmäisenä vas.)

Varsinais-Suomessa seminaaripäivä

Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiiri vietti perinteistä syysseminariaan Maskun Kissan Pirtillä 13.11. Sotaveteraaniliiton sosiaalisihteerin **Anni Grundström** luennoi ajankoh- taisista asioista tarkkaavaisil-

le kuulijoille, joita paikalla oli runsaat 100. Kuvassa seminaarin osanottajat kuuntelulla.

Teksti ja kuva: Osmo Suominen

Oikaisu

Sotaveteraani-lehdessä 5/2014 s. 6 oli painovirhe. Kyrön metsäkirkossa saarnan piti rovasti Erkki Marttinen. Toimitus pahoittelee virhettä.

Lahden Sotaveteraanipiiri palkitsi ansioituneita henkilöitä piirihallituksen kokouksen yhteydessä. Sotaveteraaniliiton kultaisen ansioristin sai Jouko Eräkorpi Lahdesta (vas.), sotaveteraanien ansioristin Kalevi Hertsi Hollolasta ja Viktor Hammela Lahdesta. Sotaveteraaniliiton ansiomitalilla palkittiin Kuhmoisten kunnanjohtaja Anne Heusala ja Nastolan Kukkasen koulun lehtori Ossi Nummela.

Turun sotaveteraanisoittajilla konsertteja

Turun Sotaveteraanisoittajat järjesti kaksi konserttia Heikkilän Sotilaskodissa. Kuvassa ensimmäistä konserttia avaamassa soittajien puheenjohtaja Matti Poutanen, keskellä kapellimestari, dir. mus.

Reijo Ahola. Yleisöä kertyi monempiin konsertteihin kiitettävällä tavalla.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Turun sotaveteraanisoittajilta uusi levy

Turun Sotaveteraanisoittajat on julkaissut uuden levyn "Kultaa ja hopeaa". Franz Leharin nimisävelmän lisäksi

si levyllä on kaikkiaan 14 kappaletta kevyttä sodanjälkeistä musiikkia. Yksi kappaleista on Turun Sotaveteraaneille omistettu ja harvoin esitetty "Veteraanin taival". 15 euron hintaista levyä, vaikkapa pukinkonttiin, voi tiedustella Turun Sotaveteraanien toimistosta, puh. (02) 251 6870.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin naiset esittäytyivät Keskisen kyläkaupalla 30.11 ja 7.12. Kauppa kävi! Piirin myyntitykit vas. Eira Lammi, Tarja Tapanainen ja Hillevi Mäenpää.

Jatkosotaa muisteltiin

Jatkosodan päättymisestä tuli 4.9. kuluneeksi 70 vuotta. Varsinais-Suomessa laskettiin kaikille sankarihaudoille yhteistyössä reserviläisjärjestöjen ja veteraanijärjestöjen havusepele. Kuva on Karinaisten sankarihautausmaalta. Myös nuorempien sukupolvien edustajia oli monissa tilaisuuksissa läsnä.

Teksti: Osmo Suominen
Kuva: Pertti Kangasniemi

Kymmenes veteraaniperinteen seminaari

Veteraanijärjestöjen vuonna 2003 perustama Tammenlehvän Perinneliitto on järjestänyt vuosittain seminaarin perinneasioista teeman aina vaihtuessa. Sarjan kymmenes toteutettiin Kansallismuseon arvokkaissa, menneiden vuosikymmenien muistoja huokuvassa tutkijasalissa.

Seminaarin avauksessa Tammenlehvän Perinneliiton neuvottelukunnan puheenjohtaja **Paavo Lipponen** palautti mieleen ensimmäisen ja toisen maailmansodan aiheuttamia suuria murroksia. Hän kertoi myös omien vanhempiensa muistoista ja kokemuksista Suomen sotavuosilta.

Seminaarin varsinaisena aiheena oli tuoda esiin filosofian tohtori, dosentti **Ari Uinon** laatima teos "Sotiemme veteraanit rintamalta rakentamaan". Se oli ehtinyt sopivasti Helsingin kirjamessuille.

Teoksen syntyajatus oli tullut Veteraaniliittojen valtuuskunnalta (Veva), joka antoi veteraaniaikakauden historian tutkimuksen tehtäväksi Tammenlehvän Perinneliitolle. Dosentti Uino esitteli tiiviin jäntevän alustuksessaan keskeisiä työnsä teemoja sotavuosista 1960-luvun yhteiskunnallisiin muutoksiin ja osin nykypäivään saakka.

Kansallisarkiston pääjohtaja **Jussi Nuortevan** alustuksessa oli runsaasti havainnollisia tilastoja sotiemme seurauksista, jälleenrakennuksesta ja muun muassa sotakorvauksista. Kansallisarkiston toimesta on tehty runsaasti tähän aihekokonaisuuteen liittyviä erillistutkimuksia ja selvityksiä. Erilaista arkistomateriaalia on sotaan liittyen saatu edelleen talteen ja myös veteraanijärjestöt ovat luovuttaneet arkistoaineistojaan.

Puheenvuorossaan Sotain-

Ari Uino (vas.) kirjoittamassa omistuskirjoitusta **Jaakko Valtasen** kirjaan, takana **Juhani Saari**.

validien Veljesliiton puheenjohtaja **Juhani Saari** kiitti Ari Uinon teoksen monia ansioita, mutta palautti samalla mieleen ne lähtökohdat, joista Veteraaniliittojen valtuuskunta oli aikoinaan tutkimustyön alulle laittanut. Tavoitteena oli ollut tieteellinen tutkimus ja nyt valmistunut teos oli tekijänsäkin mukaan "sukupolvtarina". Saari kiinnitti huomiota myös lähdemateriaalin käytön ongelmallisuuteen varsinkin viime vuosikymmenien osalta ja totesi, että Vevan mielestä edelleen on tarve aiheen tieteelliselle tutkimukselle.

Rintamaveteraaniliiton puheenjohtaja **Matti Louekoski** kiinnitti myöhemmin keskustelupuheenvuorossaan huomiota samaan tieteellisen tutkimuksen tarpeeseen: mitä veteraanit ja heidän järjestönsä ovat saaneet yhteiskunnassa aikaan. Hän oli sujuvasanaista kirjaa lukiessaan kokenut monta ahaa-elämystä.

Dosentti **Teemu Keskisarja** aloitti esityksensä Tolvajärven taistelusta 12.12.1939 "pienien ja suurten ihmisten muistoissa" sikäli hätkähdyttävästi, että totesi talvisotaan liittyviä tutkimuksia olevan ehkä jo liiankin paljon. Samalla hän myönsi itsinkin tuottaneensa aiheesta li-

sää tutkimusta. Mielenkiintoiset muistitietoaineistot olivat saaneet hänet paneutumaan tähän merkittävään taisteluun erityisesti Mäntän ja Vilppulan miesten näkökulmasta.

Professori **Aura Korppi-Tommola** paneutui alustuksessaan naisten osuuteen maanpuolustuksessa. Perinteisesti se on ollut rajallista. "Taistelu on miesten työtä", todettiin vanhassa sanonnassakin. Kuitenkin naisilla on ollut huomattava merkitys jo 1800-luvulta alkaen erilaisissa huolto- ja avustustehtävissä, ensiapu ja sairaanhoito hyvinä esimerkeinä. Vasta myöhemmin naiset ovat voineet osallistua esimerkiksi maanpuolustuskursseille. Lottaperinneliitto aloitti toimintansa 1990-luvulla. Vuodesta 1995 alkaen ovat naiset voineet Suomessa suorittaa vapaaehtoisesti asepalveluksen.

Päätössanoissaan Perinneliiton puheenjohtaja **Eino Siuruainen** kiitti alustajia sekä erityisesti dosentti Ari Uinoa siitä, että kirja oli monien vaiheiden jälkeen saatu valmiiksi. Hän totesi, että valmistunut teos nivoo hyvin monet aiheet yhteen, mutta edelleen jää tulevalle tutkimukselle tarvetta.

Tero Tuomisto

Sotilaan virsikirja kolmella saamenkielellä

Lokakuun alussa Inarin Saamelaiskirkossa otettiin käyttöön Saamenkielinen Sotilaan virsikirja. Vastaava kirja on tätä ennen ollut olemassa jo pitkään suomenkielisenä. Viimeisin ruotsinkielinen sotilaan virsikirja ilmestyi 2010. Sotilaskotiliitto ja paikalliset sotilaskotiyhdistykset ovat lahjoittaneet varat kirjoihin ja jakaneet ne varusmiehille palveluksen alussa.

Sodanajan sotilaan virsikirjoja ja Raamattuja

Sotilaan virsikirjalla on ollut tärkeä merkitys sota-ajan kirkollisessa työssä. 1940 julkaistiin Kenttähartaus -niminen kirja, jossa on 71 virttä, Markuksen evankeliumi sekä rukouksia eri tilanteisiin. Kirjaa jakoi kotijoukkojen rovestin toimisto. Jatkosodan aikana oli käytössä edellistä pienikokoisempi Päämajan Kirkollisasiain osaston julkaisema Kenttävirsikirja, jossa oli 96 virttä sekä keskeisimmät rukoukset, ja vastaava ruotsinkielinen Fältandakt.

Kenttävirsikirjan lisäksi sotilaille jaettiin samankokoista Uutta testamenttia, jonka ensi lehdellä todetaan:

Tämä kirja annetaan sinulle muistona isien kirkolta. Rau-

han aikana ohjatkoon Jumalan sana elämäsi ja olkoon valkeutena teilläsi. Sodan tullen olkoon rohkeutesi ehtymätön lähde tässä katoamattomassa ja pelastavassa sanassa.

Usein etulehden merkinnät kertovat omistajasta ja luovutustilanteesta.

Sotilaan virsikirjalla oli tärkeä merkitys sotilaiden rohkeuden ja luottamuksen vahvistamisessa.

Hallussani olevassa UT:ssa on omistajan lisäksi merkintä: ”Pogosti 5.9.42, Sot.past. I. Asanti”. Näitä kirjoja kannettiin asepuvun rintataskussa ja otettiin esille, kun joukko pysähtyi veisaamaan tai yksittäinen mies tunsu tarvetta lukea itsekseen virren sanoja. Monet kertomukset välittävät kokemuksen siitä, että Sotilaan virsikirjalla oli tärkeä merkitys sotilaiden rohkeuden ja luottamuksen vahvistamisessa.

Käyttöönotto Inarissa

Kaksi vuotta sitten asetettu työryhmä laati Sotilaan virsikirjan Suomessa puhuttaville saamenkielille. Työryhmässä olivat Sotilaskotiliiton pääsihteeri **Karoliina Hofmann**, Oulun hiippakunnan saamelaisyön sihteeri, pastori **Erva Niittyvuopio** sekä Kainuun

Prikaatin kenttärovasti **Jouni Parviainen**.

Virsikirjan siunaaminen tapahtui Inarissa monikielisessä jumalanpalveluksessa, jossa puhuttiin kolmea eri saamenkieltä ja suomea. Tilaisuuden aluksi Sotilaskotiliiton pääsihteeri **Satu Mustajoki** luovutti Saamenkieliset sotilaan virsikirjat Puolustusvoimain henkilöstöpäällikkö **Sakari Honkamaalle**.

KP Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leo avustajineen toimitti ortodoksisen rukoushetken, jossa hän vihki virsikirjan käyttöön koltankielisen kirkkokuoron laulaessa. Sen jälkeen Oulun piispa **Samuel Salmi** sekä kenttäpiispa **Pekka Särkiö** avustajineen toimitivat luterilaisen jumalanpalveluksen.

Saamenkielisen sotilaan virsikirjan sisältö ja käyttö

Valtaosa virsikirjan materiaalista on ollut valmiiksi käännettynä. Kirjaan tarvittavan käännöstyön ovat tehneet eri saamenkielten asiantuntijat.

Kirjassa on 32 virttä pohjoissaamen kielellä, inarinsaameksi on 25 virttä ja koltansaameksi on 30 kirkkoveisua ja rukousta. Mukana on myös

evangelisluterilaisen kirkon perinteen mukaisia rukoushetkiä ja raamatunkohtia. Virsikirjan koltankielisessä osuudessa on kerrottu, kuinka ilta- ja aamurukous voidaan toteuttaa ortodoksisen kirkon perinteen mukaisesti silloinkin kun pappi ei ole paikalla.

Todennäköisesti kyse on ensimmäisestä ekumeenisesta ja kirkollisesta kirjasta, joka on julkaistu kaikille Suomesa puhuttavilla saamen kielillä. Saamenkielinen sotilaan ekumeeninen virsikirja voi tukea saamelaisten kulttuurista identiteettiä ja vahvistaa toimia Euroopan ainoan alkupe räiskansan kielten säilymiseksi elinvoimaisena. Neljän pohjoissimman kunnan alueella saame on kielilain tarkoittama virallinen kieli.

Sotilaan virsikirjaa käytetään sotilasyhteisön hartaushetkissä ja jumalanpalveluksissa sekä rukouskirjana. Hartaustilaisuuksissa on mahdollista olla esimerkiksi virren säkeistöjä tai rukouksia eri kielillä. Näin toimittiin tuoreeltaan Sodankylän varuskunnan 50-vuotisjuhlassa Jääkäriprikaatin vuosipäivänä 3.10. Kenttähartaudessa veisattiin Isänmaan virttä 577 sekä suomeksi että saameksi.

Upseerikokelas Valkeapää Ivalon rajakomppaniasta Virsikirjan käyttöönottojuhlan yhteydessä Inarin seurakuntatalolla 2.10.2014.

Puolustusvoimissa noudetaan uskonnonvapauslakia (2003). Sen mukaan mahdollisuus uskonnon harjoittamiseen on perusoikeus, joka tulee järjestää samoin kuin muutkin perusoikeudet kuten ruoka, vaatetus, asuminen ja terveydenhoito. Ketään ei voida kuitenkaan velvoittaa uskonnon harjoittamiseen.

Pekka Särkiö
kenttäpiispa

Suomen Sotaveteraaniliiton Viron yhdistys purkaa toimintaansa

Suomen Sotaveteraaniliiton Viron yhdistyksen edustajakokous kokoonnutui viimeistä kertaa Tallinnassa Viron Suojeluskuntien tiloissa 8.4.2014. Rutiiniasioiden lisäksi kokous päätti kutsua yhdistyksen kunniajäseniksi kaikki yhdistyksen veteraanitunnuksen omaavat jäsenet ja tarttolaisen Suomen-poikien toiminnan

tukijan Maia Karvon. Yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi kutsuttiin Villem Ahas.

Kokous päätti myös yhdistyksen toiminnan lopettamisesta, jota toimeenpanemaan muodostettiin toimikunta. Toimikunnan työn valmistuttua laaditaan hakemus yhdistyksen poistamiseksi Viron yhdistysrekisteristä. Yhdistyksen toi-

minnan lopettaminen johtui jäsenistön korkeasta ikärakenteesta, jäsenistön vähyydestä sekä tarpeesta varmistaa veteraanien, puolisoitten sekä leskien tuki- ja huoltotoiminta.

Suomen Sotaveteraaniliiton Viron yhdistys perustettiin 27.4.1992 ja Helsingin piirin yhdistysjäseneksi se liittyi 17.2.1993. Yhdistyksen nyt purkauduttua sen veteraanijäsenis-

tä, heidän puolisoistaan ja leskistään tulee piirimme henkilöjäseniä. Suurin osa heistä on myös Suomen-poikien Viron perinneyhdistyksen jäseniä, näin ollen se yhdistää Helsingin piirin ja perinneyhdistyksen jäsenistön.

Helsingin Seudun Sotaveteraanipiiri on avannut pankkitilin Suomen-poikien tukemiseen: **FI28 1238 3000 2280 94**.

Saadut varat käytetään kokonaisuudessaan Suomen-poikien, heidän puolisoitten ja leskiensä tukitoimiin.

Marko Maaluoto

Suomen Sotaveteraaniliiton Helsingin Seudun Sotaveteraanipiirin hallituksen jäsen
Suomen-poikien perinneyhdistyksen hallituksen jäsen

SINI®

IDG-Tools
idg-tools.com

Kuvassa Suomen-poikia JR 200:n juhlassa 9.2.2014

KalPa kunnioitti sotaveteraaneja

Suomen itsenäisyys on tärkeä ja arvokas kaikille suomalaisille. KalPalle itsenäisyydellä on suomalaiseksi urheiluseuraksi poikkeuksellisen syvä merkitys, sillä KalPa on evakkoseura. Vuonna 1929 perustetun Sortavalan Palloseuran toi Kuopioon sota, missä nimi vaihtui Kalevan Palloksi. 85 vuoden historiansa aikana KalPa on voittanut ja hävinnyt, mutta se suurin taistelu käytiin jo 1940-luvulla. Silloin Suomi oli riittävän vahva säilyttääkseen itsenäisyytensä ja KalPa oli riittävän sitkeä juurtuakseen, Savon sydämeen Kuopioon.

Hieno kuva hienosta hetkestä. Joukkueet seisoivat siniviivoilla, KalPa-juniorit pitivät Suomen lippua kuin suurissa urheilutapahtumissa ja sitten jälle kuulutettiin todelliset sankarit, sotaveteraanit. Kaikki katsojat nousivat kunnioittamaan heitä, jokainen sotaveteraani sai suuret aplodit yleisöltä, tuomarit ja pelaajat taputtivat mailoillaan jäätä ja taustalla soi Finlandia. Kylmät väreet kulkivat ilmassa. Hetken täydensi tämän jälkeen kuultu Ossi Jauhiaisen esittämä Maamme-laulu. Kiitos sotaveteraanit, rintamalla kaatuneet, myöhemmin pois nukkuneet ja vielä elossa olevat, tämä oli teille!

KalPa halusi kunnioittaa Kuopion alueen sotaveteraaneja kutsumalla heidät itsenäisyyspäivän aattona 5.12.2014 pelattuun KalPa-Kärpät jääkiekko-otteluun kunniavieraisiksi. Sotaveteraanit saapuivat jälle ennen ottelun alkua järjestettyyn, itsenäisyyspäivää kunnioittanutta juhlallisuutta varten.

Punamustarykmentti 70-vuotismuistoissa

JR 4. ”Punamustarykmentti” vietti 15.11.2014 kotiuttamisen 70-vuotismuistojuhlaa Espoossa. Punamustia läheisineen oli saapunut runsaasti Espoon valtuustotalolle kotiuttamisen 70-vuotismuistojuhlaan. Paikalla oli veteraaneja 12, joiden keski-ikä ylittää jo 90 vuotta. Tilaisuuden tervetulosanat lausui punamustaveteraani **Veikko Toivonen** yhdessä Espoon toimialajohtaja **Mauri Suuperkon** kanssa.

Rykmentti perustettiin 20.6.1941. Se taisteli Karjalan kannaksella ja kotiutettiin marraskuussa 1944. Rykmentin komentajina toimi sodan alussa eversti, Mannerheim-ristin ritari, **Valter Nordgren** ja sodan lopussa eversti **Sakari Simelius**.

Lämmihenkinen tilaisuuden päätössanat lausui punamustaveteraani **Börje Broas**. Saimme nauttia oopperalaulaja **Esa Ruuttusen**, urkutaiteilija **Tapio Tiitun** sekä Espoon

Musiikkiopiston viuluryhmä Synkloopin musiikkiesityksistä. Helsingin Suomalaisen Klubin kuoro esiintyi johtajanaan **Henrik Lamberg**. Hartaushetken piti kenttärövas-ti **Vesa Auren** ja juhlapuheen toimitusjohtaja **Heikki Lind-**

bohm. Perinneyhdistyksen puheenjohtaja **Olavi Eronen** kiitti kaikkia tilaisuuteen osallistuneita sekä toivotti hyvää joulua 2014.

Heikki Lindbohm

Henkilöt kuvassa (vas.) edessä, kunniapuheenjohtaja **Erkki Heikkilä**, puheenjohtajamme **Olavi Eronen**, **Lars Friberg**. Takana **Börje Broas**, **Toivo Suuperko**, **Osman Abdrahim**, **Tapani Vehkaniemi** ja **Veikko Toivonen**. Kuvasta puuttuu paikalla ollut **Svante Sneitz**.

Veteraanit maksutta matkalle - OnniBussilla

”Kunnia heille, joille se kuuluu”, toteaa OnniBus.comin toimitusjohtaja **Pekka Möttö**.

OnniBus.com on suomalainen kaukoliikenteeseen erikoistunut linja-autoyhtiö, jolla on 11 reittiä, jotka yhdistävät 47 kaupunkia Suomessa.

OnniBus.com kuljettaa sotaveteraanit maksutta ja tarvittaessa myös avustaja matkustaa veloitusetta.

Matkan voi varata yrityksen palvelunumerosta 044 705 7110 ja lisätietoja saa: www.onnibus.com

Veteraanille lähetetään vahvistus paikasta tavallisena kirjeenä tai sähköpostina. Vahvistuksen lähettämistä varten varaus tulee tehdä 72 tuntia ennen matkaa.

Floridassa itsenäisyyspäivän juhla

Seppleen laskivat everstiluutnantti **Juha Harkin** ja kunniakonsuli **Peter Mäkilä**. Kuva: USASuomeksi/Vainionpää

Suomalaiset sotaveteraanit juhlivat Suomen itsenäisyyspäivää Floridassa. Itsenäisyyspäivän juhllallisuudet aloitettiin laskemalla seppel Briant-puistossa olevalle veteraanikivelle. Veteraanikiven ansioristeillä.

ovat pystyttäneet suomalaiset sotaveteraanit. Itsenäisyyspäivän vietto jatkui kirkkojuhlalla ja kahvitilaisuudella. Tilaisuudessa palkittiin myös ansioituneita veteraaneja Sotaveteraanien ansioristeillä.

Kuvassa vas. kunniakonsuli **Peter Mäkilä**, palkitut veteraanit **Pentti Koistinen**, **Erkki Korpi**, **Paul Lampi** ja **Mauno Laurila** sekä yhdistyksen puheenjohtaja **Hans Nyholm**. Kuva: USASuomeksi/Vainionpää

OULUNKYLÄN KUNTOUTUSSAIRAALA
OULUNKYLÄN SAIRASKOTISÄÄTIÖ

Tarjoamme veteraaneille
laitos- päivä- ja avokuntoutusta.

Tervetuloa
Oulunkylän kuntoutussairaalaan!

Käskynhaltijantie 5, 00640 HELSINKI
Puhelin (09) 752 712
etunimi.sukunimi@okks.fi, www.okks.fi

ISÄNNÖINTI • HUOLTO • SIIVOUS JA KORJAUSPALVELUT

**KAUKAJÄRVI-
osauskunta**

 Juvankatu 10, 33710 Tampere
www.kaukajarviok.fi
Pidämme huolta
**Toyota Auris, tervetuloa
rakastumaan autoiluun!**

 ALWAYS A
BETTER WAY

**KUOPION
AUTOKAUPPA.FI**

 Kallantie 11, Puh. 017 364 2211
 Avoimma ark. klo 9-17, lauantaisin klo 10-14.

Espoo/Leppävaara p. 5123500

**KUN HALUAT HYVÄÄ
TILAUSAJOPALVELUA
SOITA**
P. Tyllilä Linja Oy.

 Hyljekuja 6, 02270 ESPOO
 (09) 888 1269 tai 888 1312

Miksi Hitleristä tuli Hitler, Stalinista Stalin ja Mannerheimista Mannerheim?

Lapsuus

Adolf Hitler syntyi keskiluokkaiseen perheeseen Itävallassa 1889. Lapsuutta varjosti väkivaltainen isä ja nuorena menehtynyt äiti.

Josif Stalin syntyi gregoriaaniseen perheeseen 1878. Isän alkoholismi ja väkivalta olivat osa hänen lapsuuttaan.

Carl Gustav Emil Mannerheim syntyi 1867 Louhisaaren linnassa Askaisissa. Myös hänen lapsuudessaan oli vaikeuksia: isän vararikko, äidin varhainen kuolema ja perheen hajoaminen. Lapsena Carl Gustav perimätietojen mukaan leikki mielellään sotaleikkejä ja johti joukkoja.

Nuoruus

Mieleisimmissään kouluaineissa Adolf menestyi hyvin. Piirtäminen, historia ja liikunta olivat rakkaimmat. Hyvä piirustustaito tulikin sittemmin erääksi kohtalonkysymykseksi. Palataan vielä siihen. Ratkaisevinta Hitlerin kehityksessä oli hänen lähtemisensä "omille jaloilleen Wieniin" koulututtamaan taidemaalariksi. Pieni mies kiersi teoksineen hylkäämisestä hylkäämiseen. Varmasti jotain jäi sisimpään.

Stalinin tiedetään monta kertaa pyrkineen kouluun, joka oli tarkoitettu vain pappien ja piispojen pojille, mutta viimein vuonna 1888 hän pääsi Gorin hengelliseen kouluun, jossa hän neljän kouluvuoden ajan oli koulun parhaita oppilaita. Koulussa oli kova kuri, ja vähäisemmästäkin syystä oppilas saattoi saada viivoittimesta käsilleen. Josif valmistui koulusta 1894. Hän siirtyi Tbilisiin pappisseminaarin, jossa kannustettiin lukemaan entistä intohimoisemmin, mutta se teki hänestä myös ateistin jo ensimmäisenä vuotena.

Hän ryhtyi käymään uskovaisten kanssa kiivasta väittelyä sekä tutustui marxismiin. Hänet erotettiin seminaarista vuonna 1899.

Ehkäpä ensimmäiset piirrot Josifin omaan julmuuteen tulivat jo jatkuvista selkäsaunoista nuoruudessa. Vuonna 1888 hän pääsi hengelliseen kouluun, joka teki hänestä täyden ateistin.

Mannerheim kävi kaksi vuotta oppikoulua Haminassa vuosina 1881–1882. Tämä koulu valmensi oppilaita Suomen Kadettikouluun, joka oli sen ajan ainoa sotilaskoulutus antava oppilaitos Suomessa. Hän kuitenkin vihasi Haminan kaupunkia, mikä näkyi myös hänen käytöksessään.

Sotilasuran alku

Hitlerin osallistui ensimmäiseen maailmansotaan vapaaehtoisena ansaiten useita kunniamerkkejä yleten korpraaliksi. Saksalainen historioitsija Thomas Weber väittää Hitlerin menestyksen olleen pelkästään natsipropagandaa, jolla luotiin myytti sankarillisesta sotilaasta.

Hämmästyttävä piirre on, että Stalinista ei juuri löydy materiaalia armeijankäyneenä tai sodassa olleena miehenä. Dokumentit kertovat vain siitä, miten Josif miehitti valtaklikkejä – uutta omaa valtaansa varten.

Marsalkkamme sotilasuran alussa oli vaikeuksia. Kadettikouluun hän pääsi vasta toisella yrittämällä. Menestys oli välillä hyvääkin, mutta kapinointi koulua kohtaan johti lopulta sieltä erottamiseen. Mannerheim luki yksityisesti ylioppilaaksi Helsingissä Böökin yksityiskymnaasissa, ja tuoreen ylioppilastodistuksensa turvin

hän pääsi Venäjän armeijaan Nikolain ratsuväkiopistoon vuonna 1887.

Aikuisikä ja toinen maailmansota

Kun sota alkoi 1939, olivat em. päälliköt jo varsin kypsässä iässä. Hitler nuorimpana 50-vuotias, Stalin 61 vuotta ja Mannerheim peräti 72-vuotias.

Hitleriä ja Stalinia ei ikä tuntunut painavan heidän tehdessään hirmutöitä. Vaikka kaikkien elämä oli lapsena ja nuorena jossakin määrin vaikeaa, ei se vaikuttanut kuin Hitleriin ja Staliniin.

Hitlerin leppymätön viha juutalaisia ja myös muita häntä ymmärtämättömiä kohtaan pohjautui varmasti hänen kokemuksiinsa nuoruudessa ja ensimmäisessä maailmansodassa. Hänen mielestään saksalaisia ja erityisesti häntä itseään oli kohdeltu väärin.

Stalin oli itse rakentamallaan jalustalla sulkeutunut ja vainoharhainen mies. Hänen sairaaloinen epäluuloisuutensa tuli esille toisinajattelijoiden eliminoimisena. Tässä työssä kriteerit pettivät pahasti. Luultavasti suurin osa vainon kohteeksi joutuneista oli täysin syyttömiä.

Meidän Mannerheimimme oli jo ehkä hieman liian vanha koko sodan johtoon. Toisaalta ikä antoi myös tasaisuutta ja viisautta. On huomattava, miten Mannerheim lopetti hyökkäämisen jatkosodassa vaikka Saksa olisi halunnut Suomen osallistuvan Leningradin piiritykseen.

Olkaamme kiitollisia siitä, että meillä oli Mannerheim - Hitler ja Stalin jossakin muualla.

Lähde: Wikipedia
Insinööritoimisto
H. Eskelinen Oy

 Kotka, www.heske.fi

 Hyvää Joulua Sotaveteraaneille
 Kotkasta!
 Nro:109

KORIAN PÖLKKY
**Rakennusliike
PK-Insinööritoimisto Oy**

Kouvola

AK-Consulting

Utti, Kouvola

PVK-Kaivu Oy

Elimäki

Emline Oy

Kouvola

Varte Oy

Kouvola

Mäkelä Service Oy

Keltakangas

Ri-Plan Oy Kouvola www.ri-plan.fi	Kymen Metallipalvelu Oy Kouvola	Koneurakointi Hermunen Kouvola
UpeSystems Oy Kuusankoski www.upesystems.fi	Kronoby Elverk Kruunupyyn Sähkölaitos	Betola Oy Kuopio
"palvelua iloisella mielellä" Puijon Kiinteistöpalvelu Oy Kuopio	Kuopion Talokeskus Oy Kuopio	Rakennussuunnittelutoimisto Sormunen&Timonen Oy Kuopio
Ipa-Pesu Oy Lahti	JVW Service Oy Lahti	Kasit Oy Laihia, Vantaa
Amitec Oy Laitila	Etelä-Saimaan Sähkötyö Oy Lappeenranta www.esst.fi	LVI-Toivanen Oy Lappeenranta
Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Lappeenrannasta! Nro:110	Jarmo Lindström Oy Lempäälä	Liedon PK-Metalli Oy
P. Packalen Oy Lohja	Asianajotoimisto Tuomanen ja Kreander Oy Lohja	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Loviisasta! Nro:100
AH-Rakenne Häyrinen Ky Koskenkylä	Nuohouspalvelu Nygård Merikarvia www.nuohouspalvelu.fi	J. Kaitainen Ky Miehikkälä
AK-Raudoitus Oy Mäntsälä	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Mäntsälästä! Nro:103	Mäntän Rengaspiste Oy Mänttä
Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Naantalista! Nro:72	P. Dahlin Oy -eristysliike- Naantali	Naficon Liitin Oy Nauvo
MH-Metalli Heikkonen Ky Nokia	Laattatyö Wikman Oy Nokia	Valtimon Sähkötyö Oy Nurmes
Orimattilan Lämpöasennus Oy	Insinööritoimisto Erkki Heinonen Oy Oulu	OMP-Konepaja Oy Oulu
Rouskutie 1,90650 OULU Puh. 08-530 7068, Fax. 08-530 6679	Työkalutori Oy Oulu	Vekranor Oy Oulu
Talosuunnittelu P. Viitasalo Parkano www.talosuunnitteluviitasalo.fi	KH-Nuohous Oy Pattijoki	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Porista! Nro:105
Tiilimäen Romuliike Oy Pori	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Porvoosta! Nro:89	Porvoon Vaihtokaluste Oy Porvoo

Sotilaspoikien Perinneliitolle uusi puheenjohtaja

Sotilaspoikien Perinneliiton ylimääräinen kokous valitsi 30.10. Tampereella liiton uudeksi puheenjohtajaksi prikaatikenraali evp Hannu Luotolan liittoa 18 vuotta johtaneen pankinjohtaja Atte Kaskarin jälke-

Sotilaspoikien Perinneliitto ry vaalii suojeluskuntajärjestön poikatoiminnan vuosien 1928–44 perinteitä. Liitto julkaisee Sotilaspoika-lehteä. Liittoon kuuluu 30 jäsenkuntaa, joissa on 5 300 jäsentä. Liiton hallitus valitsi toiminnanjohtajaksi kapteeni evp, majuri res. Timo Hakalan Jyväskylältä.

Hannu Luotola on uusi Sotilaspoikien Perinneliiton puheenjohtaja.

Suojeluskunta- ja Lotta-Svärd -aiheinen sivusto avattu

Suojeluskuntien ja Lotta Svärdin Perinteiden Liitto julkaisi kahden suuren vapaaehtoisen maanpuolustusjär-

jestön, Suojeluskunta- ja Lotta-Svärd -järjestön työtä esittelevän verkkosivuston. Siihen kootaan tietoa niiden toiminnasta vuosina 1918–1944. Sivuston tarkoituksena on tarjota luotettavaa tietoa opiskelijoille ja muille tiedon tarvitsijoille.

Nyt julkistettavassa ensimmäisessä versiossa on yhteensä noin 150 liuskaa tekstiä, joka perustuu osin kirjoittajien omiin arkistotutkimuksiin ja osin kirjallisuuteen. Sivusto sisältää runsaasti valokuvia Sotamuseon ja Lottamuseon kokoelmista. Sivustoa kehitetään ja aineistoa lisätään.

Suojeluskuntajärjestön ja Lotta Svärdin lakkauttamisesta on tänä syksynä kulunut 70 vuotta.

Sivuston osoite:
www.perinne.fi

Verkkosivuston avaussivu

Keskisuomalaisien veteraaniperinnematkat v. 2015

1. v. 1944 Kannaksen ratkaisutaistelut 26.–28.6.2015 (3 vrk)

- reitti: Jyväskylä Lappeenranta – Viipuri – Terijoki – Viipuri – Jyväskylä
- majoitus Terijoella (2 yötä, 2hh)
- matkanjärjestäjä A&A Travels Muurame
- matkanjohtajana ja oppaana Timo Hakala
- hinta noin 375 € (sis. kuljetukset, ryhmäviisumit ja opastukset), vahvistetaan helmi–maaliskuussa

2. Syväriläisen, Interposelkan luostrit ja Kizhi 9.–12.7.2015 (4 vrk)

- reitti: Jyväskylä – Aunus – Petroskoi – Jyväskylä
- majoitus Aunuksessa ja Petroskoissa (2yötä, 2hh)
- matkanjärjestäjä A&A Travels Muurame
- matkanjohtajana Timo Hakala
- hinta noin 560 € (sis. laivamatkat ja muut kuljetukset ja opastukset luostareissa), vahvistetaan helmi–maaliskuussa.

3. Jatkosodan taistelut Laatokan itärannalla (Syvärille ja takaisin) 13.–16.8.2015 (4 vrk)

- reitti: Jyväskylä – Aunus – Sortavala – Jyväskylä
- matkanjärjestäjä A&A Travels Muurame
- hinta noin 470 €
- majoittumiset Aunuksessa ja Sortavalassa (2 yötä, 2 hh)
- oppaana Seppo Tähkäpää

Matkojen tarkat hinnat vahvistetaan venäläisten palveluntarjoajien annettua hintansa helmi–maaliskuussa 2015. Hinnat tuskin poikkeavat paljon v. 2014 hinnoista, jolloin hinta oli n. 110 €/vrk (sis. ryhmäviisumin).

Matkat ovat avoimia kaikille halukkaille, ne täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä. Kyytiin pääsee myös reitin varrelta. Matka voidaan perua, mikäli kuukautta ennen matkaa ei ole riittävästi lähtijöitä (min. 30 henkeä).

Ilmoittautuminen matkoille mieluummin sähköpostitse: timoh.hakala@kolumbus.fi tai puhelimitse: 0400 798 679. Ilmoittautuneille lähetetään lisätietoa vähintään kaksi kuukautta ennen matkaa.

Rauhan jälkeen verkkopalvelu käynnistyi

Rauhan 1944 jälkeen -verkkopalvelussa esitellään tapahtumia syksyn 1944 aikana ja välittömästi sen jälkeen. Mukana on eri aihepiirejä: lakkautetut järjestöt, Porkkalan vuokra-alue, asekatkenta, valvontakomissio ynnä muuta. Sivuston tekemiseen on osallistunut Sotamuseo.

Myös Tuusulaan vuonna 1996 perustetussa lottamuseossa on lakkauttamiseen liittyvä näyttely, jonka nimi kuuluu: *Mitä jälkeen jää – Lakkautettu Lottajärjestö*.

Lotta Svärdin raunioille perustetun säätiön perustamisajatus ja -periaate on esillä myös uusilla nettisivuilla, jotka säätiö avasi marraskuun 21. päivä, osoitteessa www.lottamuseo.fi/rauhan-jalkeen

Lotta Svärd lakkautettiin marraskuussa 1944, hieman myöhemmin kuin suojeluskunnat. Lakkautuspäätöksiä sateli pitkin syksyä: ensin AKS ja IKL sekä eräät heimotyötä tehneet tahot ja järjestöt, varsinkin Inkeriin sidoksissa olleet, Suomen vapaussotaan ta-

valla tai toisella liittyneet järjestöt, sitten suojeluskunnat ja vähän niiden jälkeen Lotta Svärd. Suomen Sotaveteraaniliiton edeltäjän eli Suomen Aseveljien Liiton vuoro tuli tässä suhteessa melko myöhään, vasta tammikuussa 1945.

Lotta Svärd eli tämän jälkeen eräänlaista hiljaiseloa – vuosikymmeniä. Jäljelle jääneillä varoilla perustettiin Suomen Naisten Huoltosäätiö (nyk. Lotta Svärd Säätiö), jonka tehtäväksi määriteltiin sosiaalinen ja taloudellinen avustustyö entisten lottien pa-

rissa, samoin muiden sellaisten henkilöiden, jotka olivat toimineet kristillismielisessä hengessä kotien ja isänmaan hyväksi. Erikseen perustettiin Työmaahuolto -niminen liikeyritys, joka työllisti entisiä lottia mm. Lapissa, kun sitä jälleenrakennettiin.

Suomen Naisten Huoltosäätiötä ei kuitenkaan ollut tarkoitettu ”liikeyritykseksi”. Lakkautetun Lotta Svärd -järjestön ajatukset, arvot ja tunnukset, uskonnon, kodin ja isänmaan puolesta, jäivät elämään säätiön arvopohjaan.

Oy Puhois Ab

Berner Oy

Helsinki

Sotaveteraani-lehdessä alkaa lukijoilta -palsta, jossa julkaistaan lukijoiden lähettämiä mielipiteitä ja kannanottoja. Mikäli aikataulullisesti on mahdollista, pyrimme hankkimaan samaan lehteen myös vastauksen.

Lukijoilta

Lisää avoimuutta

Kari Mänty kehottaa Sotaveteraani-lehteen otettavan käyttöön lukijoiden mielipiteitä ja kannanottoja sisältävän keskustelupalstan, joten osaltani teen jonkinlaisen avauksen.

Oulun liittokokous oli valmisteltu niin hyvin, ettei veteraanien kannalta kokous olisi venynyt ainakaan liian pitkäksi. Mielestäni siihen sisältyy vaara, ettei kukaan uskalla/halua tehdä kokousta pitkittäviä esityksiä. Näin keskustelu sammutetaan.

Osallistuin nyt minulle ensimmäiseen valtuuston kokoukseen 5.11.2014 ja siellä tuli sama tunne, että asiat, mm. hallituspaikat oli etukäteen valmisteltu niin, etteivät valtuutetut halunneet lähteä niistä tekemään poikkeavia esityksiä. Jäin miettimään, kuka tai ketkä nämä valmistelut suunnittelevat. Kokouksessa ilmeni, ettei oman piirin puheenjohtaja edes tiennyt, että hänen piiristään oli paikka täytetty. Saman koin itsekkin, ei kukaan minulta kysynyt mielipidettä, vaikka pii-

ristäni valittiin esityksen mukaan varajäsen hallitukseen. En tietenkään tätä valintaa olisi vastustanut, mutta hämmästytti tämä miellyttävä yllätys.

Jotenkin minulle jäi tunne, että jonkinlainen sisäpiiri valitsee jäsenet ja valtuusto ei todellisuudessa pääse vaikuttamaan valintoihin. Toivoisin AVOIMUUTTA tähän valintaprosessiin ja lisäksi alueellista kattavuutta ainakin niin, ettei samasta piiristä tarvitse olla kahta edustajaa hallituksessa.

Puheenjohtaja Sakari Sippola mainitsi hallituspaikkoja täytettäessä, että hallituspaikkoja kierrätetään niin, että kaksivuotiskauden jälkeen tapahtuu ”kierrätys” eli jäsen vaihdetaan uuteen. Tietyllä tavalla hyvä periaate, mutta eikö kaksivuotiskausi ole liian lyhyt aika oppia, mitä hallituksessa tehdään? Virkamiesvalta kasvaa, kun asioita ei ehditä oppia riittävästi.

Ensikertalainen on kokematon, siksi tein varmaan turhia kysymyksiä valtuuston kokouksessa, mutta suurempaa kes-

kustelua jäin kaipaamaan. Esiin myös, että seuraavilla neuvottelupäivillä varataan aikaa piirien puheenjohtajien omalle kokoontumiselle, koska tunnen, että puheenjohtajat tarvitsevat keskusteluhetken piirien eri käytännöistä. Samalla tavalla koen, että toiminnanjohtajat tarvitsevat oman aikansa neuvottelupäivillä, ehkä samaan aikaan, kun puheenjohtajat pitävät omaa meetingiä.

Kari Mänty toivoi, että mielipide-palstalle lähetetyt jutut kommentoitaisiin jo samassa lehdessä, siksi jätän tämän hyvissä ajoin, jos joku haluaa vastata.

Yhteistyötä korostaen

Esko Petäjä

Etelä-Pohjanmaan
Sotaveteraanipiirin
puheenjohtaja

Keskustelulle ja mielipiteille on aina tilaa

Etelä-Pohjanmaan sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Esko Petäjä aloitti laadukkaasti keskustelupalstan. Hänen esiin nos-

tamansa asiat ovat tärkeitä ja yhdistystoiminnan kehittämisen kannalta keskeisiä asioita. Tärkeiden kokousten valmistelu ja niiden läpivienti henkilövalintojenkaan osalta eivät ole mitään mystiikkaa; menettely on aikojen kuluessa muotoutunut nykyisen kaltaiseksi ja kohtuullisen hyvin toimivaksi. Kaikkien etu on, että asioiden käsittely sujuu juohevasti.

Keskustelun käynnistämisen liittokokouksessa ja valtuuston kokouksessa tarvitsee virtaa. Pelkästään sääntöjen mukaisesti etukäteen lähetetyt valmisteluasiakirjat eivät tunnuta toimivan tällaisena keskustelun innoittajana. Valtuuston kokousten osalta on avoimen keskustelun aikaansaamiseksi käytetty aamupäivä keskeisten asioiden käsittelyyn ilman pöytäkirjaa alueellisen ja rehellisen näkökulman saamiseksi. Keskustelussa voidaan ottaa myös esiin työjärjestykseen kuulumattomia asioita. Me kaikki olemme yhteisellä asialla.

Näihin tilaisuuksiin on mahdollisuus tuoda hyvissä

ajoin etukäteen piirin kannalta keskeisiä asioita. Olennaista on, että kokoukseen saapuvat valtuutetut ja sitä kautta myös sotaveteraanipiirien johto tietää kokouksessa käsiteltävät asiat etukäteen.

On arveltu, että päätösten valmistelu tapahtuu vain suppeassa piirissä. Monien päätösesitysten taustalla on kuitenkin asiakokonaisuudesta riippuen laaja tiedon hankinta. Tiedonkulussa kentälle ja kentältä liiton johdolle on aina tietenkin kehittämisen varaa. Keskustelua on syytä jatkaa.

Petäjä esittää, että neuvottelupäivien yhteyteen varattaisiin aikaa myös piirien puheenjohtajien tapaamiseen. Tämä on järjestelykysymys. Piirien toiminnanjohtajillekin oli jo nyt varattu omaa aikaa yhteiseen tapaamiseen.

Jatketaan keskustelua avoimin mielin.

Finn-Göran Wennström

Sakari Sippola

Sotaveteraani kysyy:

Avopuoliso mukaan kuntoutusjaksolle

Tunnuksen omaava veteraani pääsee lähes joka vuosi 10 vrk:n kuntoutukseen. Samoin veteraanin puoliso, jos on vihitty avioliittoon. Veteraanien keski-ikä on noin 90 vuotta. Veteraaneja on paljon, joilta on kuollut vihitty puoliso. Paljon on myös veteraaneja, joilla on käynyt ns. säkä. He ovat löytäneet uuden puolison, tosin avosellaisen. Heistä on veteraaneille suuri hyöty. He hoitavat meidän talouttamme ja pitävät muutenkin hyvää huolta. Jos heitä ei olisi, olisi meistä veteraaneista suurin osa laitoshoidossa. Se tulisi yhteiskunnalle kalliiksi. Nyt menen varsinaisen asian ytimeen. Nämä avopuolisot eivät saakaan kuntoutusta, pitäisi olla avopuolison kohdalla aviopuoliso. Se on vain yhdestä kirjaimesta kiinni. Voisikohan Sotaveteraaniliitto mitenkään vaikuttaa tähän, että saisimme tämän epäkohdan korjattua. Mielestä-

ni se on enempi tahdosta kiinni kuin rahasta.

Heimo Kiuru

Leivonmäen Sotaveteraanit
Kunniapuheenjohtaja

Veteraanin kuntoutuksen varmistaminen keskeisintä

Rintamaveteraanin aviopuolisoilla ei ole subjektiivista oikeutta kuntoutukseen, vaan yhteisen kuntoutusjakson tulee olla kuntoutuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksen mukainen ja se koskee ainoastaan samassa kuntoutuslaitoksessa samaan aikaan tapahtuvaa kuntoutusta. Tämä mahdollisuus tuli asetuksella voimaan vuoden 1994 alusta.

Avopuolisolla eikä myöskään läheisellä ole kuntoutusoikeutta, vaikka hän toimisi veteraanin omaishoitajana. Jos laitoshoitoon siirtymistä pyri-

tään estämään kuntoutuksen keinoin, lieene tärkeintä toteuttaa kuntoutusta pitkäjänteisesti suunnitelmallisella avo- tai kotikuntoutuksella. Toimintakykyisyyden säilyminen lieene kaikille tärkein asia. Laitoskuntoutusjakso yhdessä on virkistävää loma, mutta sillä on hyvin lyhytkestoinen vaste toimintakykyisyydelle.

Liiton tärkeimpiä tehtäviä on nyt ja lähivuosina pyrkiä vaikuttamaan kuntoutusmäärärahojen riittävyyteen niin, että kuntoutus turvataan kaikille siihen oikeutetuille veteraaneille jatkossakin. Vaikka tahtoa onkin, rahat eivät näytä tähänkään oikein riittävän. Kuntoutuksen laajentaminen veteraanien avopuolisolle ja hoitaville läheisille ei siis näytä valitettavasti realistiselta.

Anni Grundström

sosiaalisihtööri
Suomen Sotaveteraaniliitto

**KIINTEISTÖALAN
KUSTANNUS OY - REP LTD**

Hertz

**Hertz Autovuokraamo.
Sotaväen sopimustoimittaja.**

**Tiedustelut ja varaukset:
Hertz Varauspalvelu ☎ 0200 11 22 33**

SCANIA
Scania Suomi Oy

Vårt förbund har framför sig dubbla uppgifter

Året, som håller på att gå till ända, har för oss finländare och särskilt för veteranerna från våra krig, varit en tid fylld av minnen från historiska händelser. Det vansinniga andra världskriget hotade ödelägga vår endast två decennier långa nationella självständighet. Med yttersta kamp och med största offer förmådde vi, de stridande trupperna tillsammans med hemmafronten rädda den. Vi lyckades också avvärja det kalla krigets politiska hot och ekonomiska påtryckningar under fredens decennier. Fria från dem blev vi först på 1990-talet, då den av Stalin uppbyggda Sovjetunionen föll sönder. Denna tid av befrielse har varat i två decennier. Över Europa har igen skockats orosmoln. Vi är tvungna att leva i närheten av dem. Sådär inför årsskiftet brukar man se åt två håll, bakåt och framåt. Så gör vi som individer och som veteransamfund.

Bakom oss

Vi ser bakom oss intressanta saker: fyra avväjningssegrar i vårt självständighetskrig, hållfastheten mot det kalla krigets tryck under det femte decenniet, krigsskadeersättningarna, genomförandet av nya hem åt den krigsförflyttade befolkningen. Vidare ser vi återuppbyggandet av de av kriget förorsakade skadorna och vi ser hur nedvärderandet av veteranernas kamp förbyttes i hedrandet av deras insatser, hur ungdomarnas möjligheter till utbildning förbättrats och sedan hur vår organisation skapades och har förstärkts till en väl ledd intressebevakande organisation. Beklagligtvis hann många veteran skatta åt förgängelsen före de allmänna attityderna ändrades, men vi ser för vår inre syn de tusende granriskransar, med vilka även deras insatser hedrades och alltför hedras.

Framför oss

Förbundsmötet i Uleåborg senaste vår stakade ut vår väg framåt som organisation. Den är tvåspårig. Där finns sida vid sida och också på varandra intressebevakningen och värnandet

av traditionerna. Tyngdpunkten ligger på intressebevakningen såväl på riks- som på regional nivå. Där inbegripes förstärkandet av samarbete med staten, kommunerna och andra samarbetspartner. Till programmet hör även utökandet av antalet stödande medlemmar samt utvecklandet av deras aktiviteter till allt mera mångsidiga. Som akut ärende gäller att få till stånd beslut om statliga och kommunala veterananslag, så att dessa motsvarar de verkliga behoven ävensom att de enskilda veteranmedlemmarnas rehabiliteringsbehov kartlägges, varefter rehabiliteringen förverkligas i form av anstalts-, öppen eller rehabilitering i veteranens hem. I genomförandet av rehabiliteringen är det angeläget att kommunerna använder sig av den sakkännedom, som finns tillgänglig i förbundet, i distrikten och i medlemsföreningarna.

Vid sidan härav ligger planeringen och förverkligandet av traditionsarbetet. Olika samfund grundade för över tio år sedan Traditionsförbundet Eklövet att bistå i detta viktiga arbete. Då kommunstruktureringen och so- te-förvaltningen som bäst är föremål för omorganisering och veteranorganisationernas egen fältstrukturering håller på att anpassas till kommunförändringarna, är det viktigt att finna personer, som kan veteranärenden och som är villiga att arbeta för dessa; vi bör skapa förtroendefullt förhållande till dem.

Ledningen av veteranorganisationerna och förverkligandet av deras verksamhetsmålsättningar har i hög grad redan överförs på yngre generationer. Vi kan lita på dem, ty de känner att ”samma eko ge våra steg”. Den sista veteranen följer vi till den stora gränsen på 2030-talet. Traditionsarbetet styrker vår tro att även kommande släktled får, fastän i en orolig värld, leva i ett självständigt fosterland.

God jul och gott nytt år!

Antti Henttonen
Översättning
Holger Strandberg

Krigsveteranförbundet har inte behov att hemlighålla sina medel

Nu och då tar man kontakt till mig från finansierare. Den ringande personen bjuder service, gör förslag att få öppen fullmakt att placera medel eller att göra tidsbestämda placeringar. I diskussionen måste jag göra vederbörande besviken. Förbundet har inga medel att placera. Krigsveteranförbundet har inte ägt fastigheter, rehabiliterings- eller vårdinrättningar. Att sälja sådana har alltså inte kunnat skapa någon reservfond. Genom testamenten erhållna medel har använts enligt testatorernas direktiv.

Slutsumman i förbundets bokslutsbalans år 2013 var 1,06 milj. euro. Förbundets intäkter var 1,41 milj. euro och kostnaderna var 1,78 milj. euro. Förbundets tillgångar skulle räcka till drygt ett halvt års utgifter, om intäkterna skulle upphöra.

Förbundet får intäkter från tidningens annonser, allmänt understöd från penningautomatföreningen, bidrag från stiftelser för understöd åt veteranerna, egen försäljningsverksamhet (julkort, adresser o. dyl.), mindre donationer och smärre insamlingar. Förbundets största utgiftsposter är understöd åt veteranerna och medlemsföreningarna, kostnaderna för Krigsveterantidningen, förvaltnings- och personalutgifter. Förbundet använder sina medel till förmån för veteranerna och deras makor/makar och änkor/änklingar.

Förbundet deltar i förverkligandet av den av Veteraanivastuu organiserade penning-

insamlingen. Senaste år blev insamlingsresultatet ung. 60 euro per veteran. De på varje geografiska område insamlade medlen användes just för veteranerna på detta område. Medel från insamlingen tillkommer förbundet endast till den del de insamlats genom Veteraanivastuus centralförvaltning.

Alla insamlade medel användes för veteranerna, deras makor/makar och änkor/änklingar genom att bevilja mindre understöd för t.ex. egenandelar av medicinkostnader, fotvård, smärre rehabiliteringsinsatser samt genom att ordna rekreationstillfällen.

Vi tackar alla som stöder vårt arbete och de som utför arbetet

Det finns stora grupper frivilliga, som utan att räkna på besvär utför många insatser till förmån för veteranerna, deras makor/makar och änkor/änklingar. Mången stiftelse stöder vår verksamhet, försvarsmakten ger oss omfattande arbetsstöd i insamlingsarbetet, vartill donatorerna och enskilda medborgare med sina samlande händer gör det möjligt för oss att förverkliga vår stödverksamhet.

Krigsveteranförbundet tackar å veteranernas vägnar alla, som stöder vårt arbete och alla, som deltar i arbetet samt alla donatorer. Vi tillönskar Er alla en fröjdefull julhelg och ett gott nytt år.

Markku Seppä
Översättning
Holger Strandberg

SOPVALM
METALLIN ALIHANKKIJÄ

PALOHEIMO
H. G. Paloheimo Oy

*Toivotamme asiakkaille ja yhteistyökumppaneille
Rauhallista Joulua ja Hyvää Uutta Vuotta 2015!*

SAARENVIRE

Tornion Sairaskotisäätiö

Sotainvalidien Veljesliitto
Avustajatoiminta

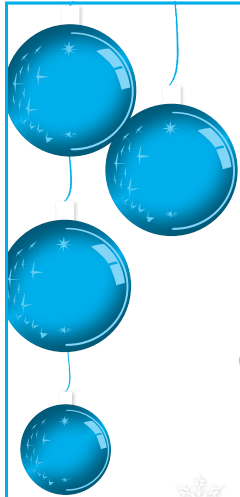

sami

SAVONLINNAN AMMATTI- JA AIKUISOPISTO

Meillä tehdään työelämän mestareita

*Rauhallista
Joulua ja
Onnea vuodelle
2015!*

Suomen Lehtiyhtymä

— LEHTIPAINOT —

RAUHALLISTA
JOULUA
JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA!
KOKOOMUS

Toivotamme kaikille asiakkaillemme
ja yhteistyökumppaneillemme
rauhallista joulua ja
turvallista uutta vuotta!

Millog

www.millog.fi

Kirjat

Miltä jatkosota näytti punaisten silmälasien läpi tarkasteltuna?

Timo Vihavainen, Ohto Manninen (toim.): Stalnin salainen jatkosota, Jatkosodan venäläiset dokumentit, Docendo, ISBN 978-952-291-091-2, 437 s. Porvoo 2014

Professorit Ohto Manninen ja Timo Vihavainen ovat tutkineet venäläisiä arkistoja melkein pätyökseen jo pitkän ajan. Nyt he paljastavat sen, miltä välirauhan ja jatkosodan aika näytti neuvostosi-
lmin. Ei liene mikään yllätys, että se näytti täsmälleen siltä, miltä neuvostopropaganda halusi sen näyttävänkin. Se kuva ei totisesti suomalaisia mairitellut - mutta ei sillä kuvalla ollut paljon tekemistä totuudenkaan kanssa.

Arkistoista on löytynyt tu-
kuttain asiakirjoja, jotka tois-
tavat vanhat venäläisvää-
tmät Suomen syyllisyydestä

jatkosotaan, Leningradin piiri-
tykseen, Itä-Karjalan keskitys-
leireihin ja niissä harjoitettui-
hin julmuuksiin, suomalaisten
epäinhimillisiin sodankäyntita-
poihin jne.

Kirjassa on myös petroskoi-
laisen prof. Juri Kilinin katsa-
us jatkosotaa käsittelevään tut-
kimuskirjallisuuteen Neuvos-
toliitossa ja ja nyky-Venäjällä.
Suomalaisissa historiantutkija-
piireissä hyvin tunnettu ja ar-
vostettu Kilin ottaa esille yh-
den varsinaisen helmen, vuonna
2000 julkaistun Lev Bezymens-
kin kirjan, jonka nimi suomek-
si kuuluu *Hitler ja Stalin ennen
yhteenottoa*. Tässä kirjassa pal-
jastetaan puolustusministeri
Timosenkon ja yleisesikunnan
päällikön Meretskovin 18.9.1940
allekirjoittama asiakirja, joka
pitää sisällään seikkaperäisen
suunnitelman Suomen valloitta-
miseksi.

Aiheuttivatko Vaasan sata-
maan kolme päivää myöhem-
min lipuneet kolme saksalais-
ta joukkojenkuljetusalusta sen,
että suunnitelmaa ei koskaan
pantu toimeen? Ainakin sen
johtopäätöksen voi tehdä, että
puna-armeijan hyökkäysuhka
oli välirauhan aikana todellinen
ja Saksan erimuotoinen väliin-
tulo - joka alkoi joukkojenkulje-
tuksella Pohjanlahden satamis-
ta Suomen alueen läpi Kirkko-
niemeen ja takaisin - oli yksi ja
todennäköisesti merkittävin syy
sille, että Neuvostoliitto ei yrit-
tänytkään toteuttaa aikeitaan.

Kirjassa on yli 400 sivua.
Ilokseen sitä ei voi lukea, häm-
mästykseseen kylläkin. Ihme-
teltävää itärajan tuolla puolen
riittää.

Esko Vuorisjärvi

Tarina ei ole tieteellinen tutkimus

**Ari Uino: Sotiemme vete-
raanit rintamalta rakenta-
maan. SKS, Porvoo 2014,
607 sivua**

Veteraaniliittojen valtuuskun-
nan (Veva) vuonna 2002 pe-
rustaman arkisto- ja histo-
riatoimikunnan yhtenä toi-
menpide-ehdotuksena oli
”Veteraaniaikakauden histori-
an” kirjoittaminen. Tavoitteena
oli veteraanijärjestöistä riip-
pumattoman, tieteellisen tutki-
muksen tekeminen sotiemme
veteraaneista, heidän toimin-
nastaan ja työstään suomalaisen
yhteiskunnan hyväksi.

Vevan historiatoimikunta
esitti valtuuskunnalle, mitä ai-
heita historiatutkimuksessa tu-
lisi sen mielestä käsitellä. Yhtenä
keskeisenä asiana oli ”situa jär-
jestöjen toiminta yhteiskunnal-
liseen kehitykseen ja poliittiseen
viitekehykseen. Näin teoksessa
kulkisi rinnakkain järjestö-
toiminta eri ulottuvuuksissaan
ja toisaalta maan kehittyminen
moderniksi teollisuus- ja palve-
lyyhteiskunnaksi”.

Veteraaniliittojen valtuus-
kunta antoi Veteraaniaikakau-
den historiankirjoituksen teh-

täväksi veteraanijärjestöjen pe-
rustamalle Tammenlehvän
Perinneliitolle. Liitto asetti työ-
tä ohjaamaan asiantuntijoita
koostuvan historiatoimikun-
nan, johon ei kuitenkaan kuulu-
nut yhtään veteraanijärjestöjen
edustajaa, vaikka järjestöt oli-
sivat pitäneet sitä toivottavana.
Työ käynnistyi hitaasti varojen
puutteessa, mutta Perinneliit-
to järjesti useita aiheita sivuavia
historiaseminaareja.

Veteraanijärjestöjen edustajat
saivat tammikuussa 2014 luetta-
vakseen ensimmäiset tutkimuk-
sen käsikirjoituksen osat. Saa-
toimme silloin havaita, että työn
tuloksena ei ollutkaan tieteelli-
nen historiatutkimus veteraani-
aikakaudesta, vaan ”sukupolvi-
tarina” veteraaneista.

Kirjassa on paljon kuvailevaa
aineistoa, mutta sen käyttökel-
poisuutta veteraaniaikakautta
kuvaavana vakavasti otettavana
tieteellisenä tutkimuksena estää
ongelmallinen, ulkopuolinen ja
osin hyvinkin pinnallinen nä-
kökulma aikakauden keskeisiin
toimijoihin, vaikuttajiin sekä
syihin ja seurauksiin. Tutkija ei
ole saanut otetta veteraanien ja
heidän järjestöjensä vaikutuk-

sesta veteraanien toimeentulon
parantamiseen.

Niin verrattomia ajankuvia
kuin MMM-kirjat tarjoavatkin,
niin vakuuttavampiakin histo-
riantutkimuksen lähteitä löytyy.
Veteraaniyhteisön ponnistukset
20 viime vuodelta ovat jääneet
lähes kokonaan huomaamatta.
Yksipuolinen lähteiden käyttö ja
lähdekritiikin puute ovat tutki-
muksen ongelma. Tutkijan teh-
tävä olisi ollut kurottua järjestö-
historioista pitemmälle, koota ja
hahmottaa yleisempää kuvaa.

Veteraaniliittojen valtuus-
kunta käsitteli syyskuun 2014
kokouksessaan Sotiemme vete-
raanit -teoksen käsikirjoitusta ja
totesi, ettei se vastaa niitä tavoit-
teita, joita valtuuskunta hanket-
ta käynnistäessään esitti ja joita
veteraanijärjestöissä painotet-
tiin. Tieteellinen tutkimus vete-
raaniaikakaudesta on valtuus-
kunnan mielestä vielä saatava
kirjoitettua.

**Markku Honkasalo
Markku Seppä
Tero Tuomisto**

Virkistä muistiasi - Mietitäänpä elokuvia

1. Mikä oli Tauno Palon nimi aikaisemmin?
2. Mikä oli Tauno Palon ensimmäinen elokuva?
3. Montako elokuvaa Edvin Laine ohjasi?
4. Kuka esitti lottajohtaja Fanni Luukkosta Ilkka Vanteen elokuvassa Lupaus v. 2005?
5. Kuinka monta Niskavuori-sarjan elokuvaa on tehty?
6. Milloin seuraavat elokuvat ovat ilmestyneet ja kuka on ohjannut elokuvan?
  - a. Täällä pohjan tähden alla
  - b. Sotapojan heilat
  - c. Pojat
  - d. Nuorena nukkunut

Oikeat vastaukset s. 63

Sanakilpa

Lehdessä 5/2014 kilpailusanamme oli "Itsenäisyys". Hyväksyttyjä sanoja löytyi 50 kpl, jotka ovat:

Eine, eines, entisyys, esitys, estin, etnisyys, etyyni, etäisyys, (8)
 Insesti, inssi, isyys, itse, itseys, iäisyys, (6)
 Neiti, neitsyys, nisse, nissä, nysty, nysä, näyte, (7)
 Seinä, seiti, setä, sieni, siisteys, sini, sintsi, sisin, sissi, sitsi, synti, synty, sysi, sysäys, syyni, syys, syyte, säesitys, säie, säyne, säyseys, (21)
 Teini, tenä, tiineys, tissi, (4)
 Ynseys, (1)
 Äestys, äiti, äitiys (3)

Kaikkien vastanneiden kesken arvottiin kolme Sotaveteraanin laulukirjaa. Palkinnon saavat **Hilja Määttä**, Posio, **Erkki Puputti**, Heinola ja **Raimo Tiisonen**, Lahti. Seuraava kilpailusanamme on "JÄÄ-PUIKKO". Lähettäkää vastauksenne perjantaihin 23.1.2015 mennessä kirjeessä tai postikortilla: PL 600, 00521 HELSINKI, faksilla numeroon (09) 6126 2020 tai sähköpostilla osoitteeseen toimitus@sotaveteraaniliitto.fi

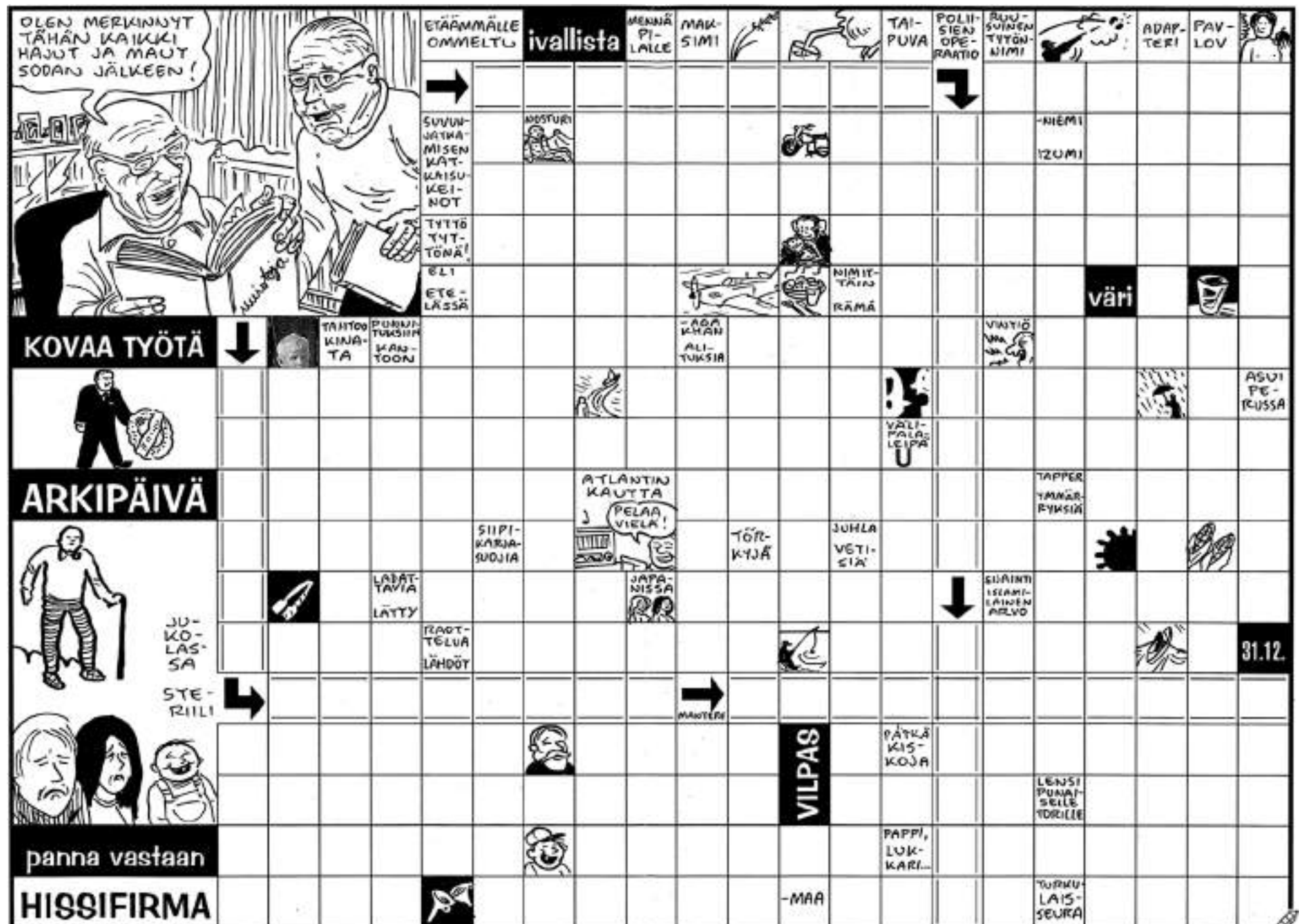
Vastaukseen kirjoitetaan lähettäjän nimi ja osoite, kirjekuoreen lisäksi "Sanakilpa". Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme CD-levyä "Sama kaiku on askelten".

Fazer

*"sillä jos sinä tunnustat
suullasi Jeesuksen Herraksi
ja uskot sydämessäsi,
että Jumala on hänet
kuolleista herättänyt,
niin sinä pelastut"*

Room. 10:9

Joulukuun ristikko

Vartioliike Edström Oy Ab Porvoo	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Porvoosta! Nro:114	Kuljetus Taponen A. Oy Pusula
Maa-ja Vesirakennus Veppling Ky Pyhtää puh. 044-510 9524	Koneyhtymä Makkonen Alpo ja Aaro Pyhäntä	Pyhännän Vesi Oy Pyhäntä
NC-Taso Oy Pyhäsalmi	Kangasalan Hitsaustyö Oy Pälkäne	Kuljetusliike Timo Tuominen Pälkäne
Kajomer Oy Pälkäne www.kajomer.fi	ATP Metal Works Oy Raahe	Wagner Industrial Solu- tions Scandinavia Ab
S-Taroil Oy Raisio	SuurSavohalli Rantasalmi www.suursavohalli.net	RTK Palvelu Oy Rauma
TL-RAK Rauma	Komtek Oy Riihimäki	HF-Autohuolto Oy Riihimäki
Pohjois-Hämeen Puhelin Oy Ruovesi	Ruoveden Autopaja Oy Ruovesi	Metsä-Koskela Oy Ruovesi
Rakennusliike T. Rauman Oy Salo	Leon Hallit Salo Pertteli	Dragon Mining Oy Sastamala
Maansiirto ja Raivaus Räsänen Oy Kerimäki	Kiinteistöpalvelu Savotek Oy Savonlinna	SIIKAJOEN NUORISOKOTI
KoneNeliö Oy Siilinjärvi	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Somerosta! Nro:107	Artic Machine Oy Suonenjoki
Betoninkuljetus M. Pohjolainen Ky Suonenjoki	Ugly Boy Tammela	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Tammisaaresta! Nro:101
Sukkamestarit Oy Tampere	Ata Gears Oy Tampere	Elvime Oy Tampere
Koskipanimo Oy Tampere	Ylö-Muovi Ky -kylpytynnyreitä- www.ylo-muovi.fi	Lean Ware Oy Tampere www.leanware.fi
Juvenes-Yhtiöt Oy Tampere	Tampereen KA-Remontointi Oy Tampere	Arkkitehtiruutu Oy Tampere
Kuljetinsähkö Tampere Oy Tampere	Maanrakennus Möller Viljakkala	Turtolan Kaivin Oy Tampere

France-Moteur Oy Tampere	Suomen Remotek Urakointi Oy Tampere	Maxstar Oy Tampere
Öljycenter Finland Oy Tampere	Kaunisto-Yhtiöt Tampere Oy Tampere	Matti Tamsi Oy Teuva www.tamsin.fi
Vesijohtoliike Järviset Oy Turenki	Kolmeks Oy Turenki	Teppman Oy Turku
AA-Pintarakennus Oy Turku	DIRECTIO OY	Konehuolto Hirvonen Oy Tuusniemi
Seepsula-Yhtiöt Tuusula	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Tuusulasta! Nro:108	Oy Business Services Ab Vaasa
Kiinteistösaneeraus Oy Vantaa	Mitrak Oy www.mitrak.fi	PR-Logisticar Oy Vantaa www.logisticar.fi
Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Vantaalta! Nro:115	Varkauden Puu Oy Varkaus	Maanrakennus Esko Halme Oy Vesilahti
Skog Racing Service Oy Vihti	Via Feenix Oy Virrat	Ylläs-Äijän Majat Ky Ylläsjärvi
Boxia Oy Ylöjärvi puh.03-235 5500, www.boxia.fi	Hyvää Joulua Sotaveteraaneille Ylöjärveltä! Nro:113	Oy Varax-Products Ab Ähtävä

Kristus syntyy - kiittäkää Riemullista Joulunaikaa ja Jumalan Siunaamaa Vuotta 2015		
Iisalmen ortodoksinen seurakunta	Ilomantsin ortodoksinen seurakunta	Joensuun ortodoksinen seurakunta
Jyväskylän ortodoksinen seurakunta	Kuopion ortodoksinen seurakunta	Lapin ortodoksinen seurakunta
Lieksan ortodoksinen seurakunta	Nurmeksien ortodoksinen seurakunta	Oulun ortodoksinen seurakunta
Taipaleen ortodoksinen seurakunta		Turun ortodoksinen seurakunta

Kuntien Joulutervehdys Sotaveteraaneille

Asikkalan kunta

Askolan
kunta

Auran kunta

Enontekiön kunta

Hailuodon
kunta

Heinäveden
kunta

Hollolan kunta

Hämeenkosken
kunta

Hämeenkyrön
kunta

*Siellä on
se jokin*

Ilmajoen
kunta

Inarin kunta

ISOKYRO
www.isokyro.fi

Joroisten
kunta

Juuan
kunta

Jämijärven kunta

www.kimitoon.fi | www.kemionsaari.fi

Kempeleen kunta

Kihniön kunta

Kirkkonummen kunta
Kyrklätts kommun

Kuhmoisten
kunta

Kyyjärven
kunta

Kärkölä

Lavian kunta

Lemin
kunta

Lempäälän kunta

Leppävirran
kunta

LIPERIN KUNTA
www.liperi.fi

Lumijoen
kunta

Kuntien Joulutervehdys Sotaveteraaneille

		Muonion kunta
Mustasaaren kunta Korsholm kommun	Mäntsälän kunta	Nousiaisten kunta
Petäjäveden kunta www.petajavesi.fi	Pihtiputaan kunta	PUNKALAUDUN
Puumala	Pyhtään kunta	Pyhäjoen kunta
Pyhännän kunta	Rautalammin kunta	Rautjärven kunta
Sysmän kunta YKSI SYSMÄ	Säkylä Sata syytä!	Taipalsaaren kunta www.taipalsaari.fi
Tarvasjoen kunta www.tarvasjoki.fi	Tervolan kunta www.tervola.fi	Teuva www.teuva.fi
TOHMAJÄRVI Rajattomat mahdollisuudet	Tyrnävän kunta	Utajärven kunta
Vehmaan kunta www.vehmaa.fi	Vetelin kunta	Vieremän kunta
Vörå kommun	Ypäjän kunta	

Sotaveteraaneja tervehtien ja Siunattua Joulunaikaa ja Uutta Vuotta 2015 toivottaen

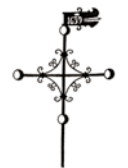
Akaan seurakunta	ALAVUDEN⁺ SEURAKUNTA	Auran seurakunta	Enontekiön seurakunta
ESPOONLAHDEN SEURAKUNTA	Euran seurakunta	Evijärven seurakunta	Forssan seurakunta
Hangon seurakuntayhtymä	Harjavallan seurakunta	Hartolan seurakunta	KIRKKO HELSINGISSÄ
Heinäveden seurakunta	Herttoniemen seurakunta, Helsinki	Hollolan seurakunta	Hyvinkään seurakunta
Hämeenkosken kappeliseurakunta	Hämeenlinnan seurakunta- yhtymä: Hauho, Hämeenlinna- Vanaja, Kalvola, Lammi ja Tuulos	Iin seurakunta	Imatran seurakunta
Inarin seurakunta	Jalasjärven seurakunta	Janakkalan seurakunta	LUTERILAINEN KIRKKO JOENSUUSSA
Juupajoen seurakunta	Jyväskylän seurakunta	Kajaanin seurakunta	Kalajoen seurakunta
Kallion seurakunta, Helsinki	Kangasalan seurakunta	Kangasniemen seurakunta	Kannuksen seurakunta
Karstulan seurakunta	Kauhavan seurakunta <i>Joulun rauhaa</i>	KEMIN SEURAKUNTA	Kempeleen seurakunta
Lähelläsi arjen aherruksessa ja juhlan hetkellä www.keravanseurakunta.fi KERAVAN SEURAKUNTA	Kihniön seurakunta	Kiteen seurakunta	Hypää joulu! www.konnevesi.fi/seurakunta
Kontiolahden seurakunta	KOUVOLAN EV.LUT. SEURAKUNNAT	Kuopion ev.lut.seurakunnat	Kuortaneen seurakunta
Kuusamon seurakunta	Kyyjärven seurakunta	Kärkölän seurakunta	Kärsämäen seurakunta
Lahden seurakuntayhtymä	Laitilan seurakunta	Langinkosken seurakunta, Kotka	Lapinlahden seurakunta

Sotaveteraaneja tervehtien ja Siunattua Joulunaikaa ja Uutta Vuotta 2015 toivottaen

Lappajärven seurakunta www.lappajarvenseurakunta.info	Lapuan tuomiokirkko- seurakunta	LAUKAAN SEURAKUNTA ⁺	Lempäälän seurakunta
LIEDON SEURAKUNTA	Lieksan seurakunta	Limingan seurakunta	Liperin seurakunta
Lumijoen seurakunta	Luvian seurakunta	Malmin seurakunta, Helsinki	MASKUN SEURAKUNTA
Muhoksen seurakunta	Multian seurakunta	Muonion seurakunta	Muuramen seurakunta
Mynämäen seurakunta	Mäntsälän seurakunta	Naantalín seurakunta	Nakkilan seurakunta
NASTOLAN ⁺ SEURAKUNTA	Nokian seurakunta	Nurmijärven seurakunta	Orimattilan seurakunta
Oriveden seurakunta	Oulaisten seurakunta	OULUN ev.-lut. seurakunnat <i>Sinun tähtesi</i>	Oulunkylän seurakunta, Helsinki
OUTOKUMMUN SEURAKUNTA	Paavalin seurakunta, Helsinki	Padasjoen seurakunta	Pakilan seurakunta, Helsinki
Parkanon seurakunta	Perhon seurakunta	Pihtiputaan seurakunta	Pomarkun seurakunta
Pornaisten seurakunta	Porvoon suomalainen seurakunta	Pudasjärven seurakunta	Pyhäjoen seurakunta
Raahen seurakunta	Ranuan seurakunta	Rautjärven seurakunta	Riihimäen seurakunta www.riihimaenseurakunta.fi
Ruokolahden seurakunta	Ruoveden seurakunta	Saarijärven seurakunta, Kannonkosken, Kivijärven ja Pylkönmäen kappeliseurakunnat	Sallan seurakunta
Sastamalan seurakunta	Siikalatvan seurakunta	Siilinjärven seurakunta	Sipoon seurakuntayhtymä Sibbo kyrkliga samfällighet

Sotaveteraaneja tervehtien ja Siunattua Joulunaikaa ja Uutta Vuotta 2015 toivottaen

Someron seurakunta	Sotkamon seurakunta	Sulkavan seurakunta	Suomussalmen seurakunta
Säkylän seurakunta	Sääksmäen seurakunta	Taipalsaaren seurakunta	Tammelan seurakunta
Tampereen ev.lut.seurakunnat	Tarvasjoen seurakunta	Tervolan seurakunta	Tikkurilan seurakunta, Vantaa
Tornion seurakunta	Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä	Tuusulan seurakunta	Tyrnävän seurakunta
Rauhallista joulua ja siunausta vuodelle 2015 VAASAN SUOMALAINEN SEURAKUNTA	Vimpelin seurakunta	Virtain seurakunta	Vähänkyrön seurakunta
Äänekosken seurakunta			

HYVÄÄ JOULUA

 Jyty

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto
Offentliga och privata sektorns funktionärsförbund *Jyty*

Jyty on lähinnä kuntien, kuntayhtymien ja seurakuntien ja niiden omistamien liikelaitosten sekä yksityisten palveluksessa olevien noin 62 000 jäsenen STTK-lainen ammattiliitto.

JYTYLIITTO.FI

LOTTA SVÄRD SÄÄTIÖ

Elää tätä päivää, ajan hengessä.

www.lottasaatio.fi www.lottamuseo.fi

LOTTAMUSEO
KUNTOUTUSTA
VUOKRA-ASUNTOJA
AVUSTUSTOIMINTAA

Jouluterveisin
Suomen Ratsastajainliitto ry

LIITY SEURAAAN! www.ratsastus.fi

*"Sydän on kotona
Kaunialassa"
Erkki 90 v*

ELÄMÄNLAATUA KAUNIALASSA

Tarjoamme pitkäaikaishoitoa, hoivaa, kuntoutusta ja majoituspalveluja viihtyisässä ja turvallisessa ympäristössä.

Kysy lisää p. 09 505921 tai
kaunialansairaala@kauniala.fi

*Lämpimin Jouluterveisin
Kaunialan Väki*

Haetaan yhteyttä

Muistaako kukaan isääni, **Antero Johannes Olinia** (14.11.1912-29.5.1963), Hannekseksi kutsuttu? Hän taisteli Karhumäen suunnalla ja haavoittui Hotakassa 27.8.1941. Sodan loppuajan hän toimi ambulanssinkuljettajana. Yhteydenotot: Kaija Olin-Arvola, Brunkominrantatie 11 B 19, 10410 Åminnefors, puh. 040 576 4794, irmeli.arvola@gmail.com

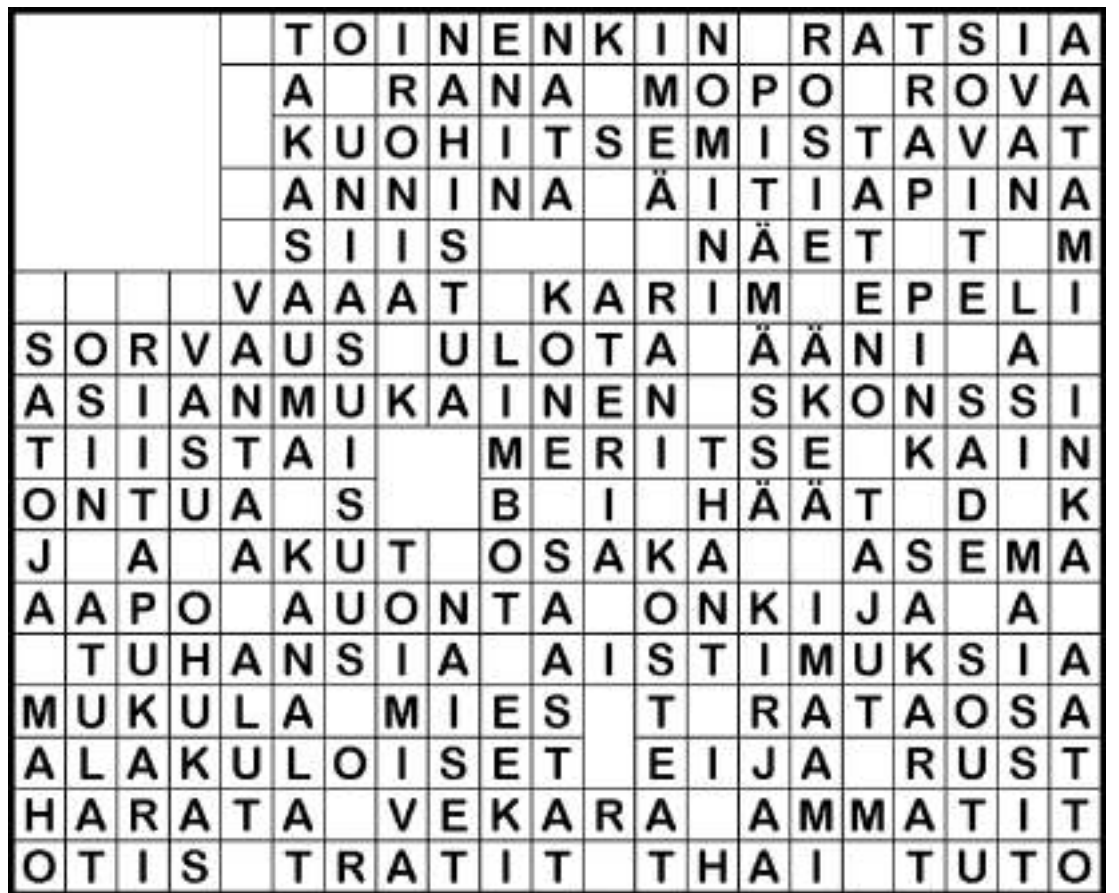
* * * * *

Tiedustelen isäni **Lauri Severi Hakalan** (s. 23.10.1903 Perniössä) viimeisistä vaiheista. Hän kaatui 10.3.1940 Vuosalmen alueen taisteluissa Pölläkkälässä (JR 62, 3 kkk). Ruumis jäi kentälle.

Aulis Hakala, Siilitie 9 R 210, 00800 Helsinki, GSM 044 5112 227

Ristikon ratkaisu

Virkistä muistiasi oikeat vastaukset

1. Tauno Brännäs
2. ”Jääkärin morsian”, ensimmäinen filmatisointi v.-31 ohj. Kalle Kaarna
3. 39 elokuvaa, viimeisin v-86
Akallinen mies
4. Anja Pohjola
5. Yhteensä elokuvia on tehty 7
6. a. Edwin Laine v. -68
b. Aarne Tarkas v. -58
c. Mikko Niskanen v. -61
d. Teuvo Tulio v. -37

Kuljetukset
Matti Nuuhkarinen Oy
Äänekoski

Taksi ja Invataksipalvelut

V-M Saviranta Oy

Uurainen, Äänekoski

Julkaisija

**Suomen Sotaveteraaniliitto ry–Finlands
Krigsveteranförbund rf**

Suomen Aikakauslehtien liiton jäsen

Päätoimittaja Markku Seppä

Toimitus

Kellosilta 4 C
00520 Helsinki
puh. päätoimittaja (09) 6126 2012
sähköposti markku.seppa@sotaveteraaniliitto.fi
tai toimitus@sotaveteraaniliitto.fi
faksi (09) 6126 2020
internet www.sotaveteraaniliitto.fi

Osoitteenmuutokset ja lehden peruutukset

Sotaveteraaniliiton ja Riinan perustukset
Sotaveteraaniliiton jäsenet ilmoittavat osoitteenmuutoksista omaan
yhdistykseensä tai liittoon Riina Lillforsille,
PL 600
00521 Helsinki
puh. (09) 6126 2015
sähköposti riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi

Lehden tilaukset ja hinnat

Sotaveteraaniliittoon kuulumattomat voivat tilata Sotaveteraani-lehden liiton toimistosta puh. (09) 6126 2015 / Riina Lillfors. Lehden vuosikerran hinta on 15 euroa.
Irttonumero maksaa 4 euroa.

Toimitusneuvosto

Puheenjohtaja Kari Mänty
Jäsenet: Anni Grundström, Antti Henttonen, Raija Hinkkala,
Göran Lindgren, Pertti Nieminen, Markku Seppä, Aarno Strömmer,
Eeva Tammi, Finn-Göran Wennström, sihteeri Maria Riukka

Toimitus ei voi vastata pyytämättä lähetetystä aineistosta.

Ilmestyminen 2015

1/15: 25. helmikuuta • 4/15: 16. syyskuuta
2/15: 22. huhtikuuta • 5/15: 4. marraskuuta
3/15: 17. kesäkuuta • 6/15: 16. joulukuuta

Ilmoitushinnat

1,60 euroa/pmm. Väri- ja määräpaikkailmoituksista sovitaan erikseen.

Lehti CD-levynä

Sotaveteraani-lehden pääsisältö on kuunneltavissa CD-levynä (ns. Daisy-äänite), jonka vuosikerran hinta on liiton jäsenille 8,50 euroa ja muille 17 euroa. Näkövammaisten Keskusliitto lainaa kuunteluun tarkoitettuja Daisy-soittimia. CD-levyjä voi tilata Sotaveteraaniiliiton myyntitoimistosta: PL 600, 00521 Helsinki, puh. (09) 6126 2015, sähköposti riina.lillfors@sotaveteraaniiliitto.fi

Ilmoitusmyynti

Yes We Can Oy
Isoharjantie 4 C rak. 3
71800 Siilinjärvi
Isto Valkeapää
puh. 040 735 7571

Taitto

Taittotalo PrintOne
Vehkalahdentie 12 A
00950 Helsinki
puh. 050 320 8972
sähköposti minna.komppa@printone.fi

Painopaikka

Suomen Lehtiyhtymä Oy, Tuusula 2014
ISSN 0782-8543

Suomen Suurin Kyläkauppa toivottaa

**Rauhaisaa Joulua
ja
Onnea Vuodelle
2015**

**SUOMEN SUURIN KYLÄKAUPPA
VELJEKSET KESKINEN OY**

OnnenTie 7, 63610 Tuuri | puh. 010 770 7000 | www.tuuri.fi

TUURI
TUURI.FI